

Riksdagens protokoll

2005/06:87

Onsdagen den 15 mars

Kl. 9.00 – 20.57

Protokoll
2005/06:87

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 mars.

2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 mars

KrU8 Idrottsfrågor

Punkt 1 (Folkhälsa)

1. utskottet

2. res. 1 (c, kd)

Votering:

238 för utskottet

44 för res. 1

1 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 43 m, 41 fp, 22 v, 11 mp, 1 -

För res. 1: 1 m, 25 kd, 16 c, 2 mp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 5 (Handslaget)

1. utskottet

2. res. 4 (m)

Votering:

227 för utskottet

46 för res. 4

11 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 41 fp, 26 kd, 22 v, 16 c, 1 mp, 1 -

För res. 4: 44 m, 1 kd, 1 mp

Avstod: 11 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 6 (Idrottsföreningars ekonomiska förutsättningar m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (v)

Votering:

220 för utskottet

36 för res. 6

26 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 44 m, 40 fp, 1 kd, 16 c

För res. 6: 22 v, 13 mp, 1 -

Avstod: 26 kd

Frånvarande: 25 s, 11 m, 8 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 9 (OS i Kina 2008)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, m, kd, c)

Votering:

154 för utskottet

129 för res. 8

1 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 11 mp, 1 -

För res. 8: 44 m, 41 fp, 27 kd, 16 c, 1 mp

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 10 (OS i Sverige)

1. utskottet

2. res. 9 (c)

Votering:

255 för utskottet

23 för res. 9

4 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 44 m, 37 fp, 24 kd, 20 v, 12 mp, 1 -

För res. 9: 1 s, 3 fp, 2 kd, 1 v, 16 c

Avstod: 1 fp, 1 kd, 1 v, 1 mp

Frånvarande: 26 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

1. utskottet
2. res. 10 (fp, m, kd, c)

Votering:

155 för utskottet

128 för res. 10

1 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 22 v, 13 mp, 1 -

För res. 10: 44 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 1 s

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU17 Kulturmiljövård – särskild ordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

MjU7 Skogspolitik – särskild ordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

MjU10 Naturvård – särskild ordning

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU2 Arbetsmiljö

Punkt 1 (Företagshälsovård)

1. utskottet

2. res. 1 (c, m, fp, kd)

3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

125 för res. 1

23 för res. 2

136 avstod

65 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Hans Backman (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Huvudvotering:

156 för utskottet

128 för res. 1

1 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 21 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 44 m, 41 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 1 v

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 11 (Arbetsmiljön i förskolan)

1. utskottet
2. res. 9 (c, m, fp, kd)

Votering:

157 för utskottet

125 för res. 9

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 13 mp, 1 -

För res. 9: 44 m, 40 fp, 26 kd, 15 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 7 c, 4 mp, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars

BoU5 Fastighetsrättsliga frågor

Punkt 2 (Fastighetskoordinater)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

161 för utskottet

120 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 4 kd, 22 v, 13 mp, 1 -

För res. 1: 42 m, 39 fp, 23 kd, 16 c

Frånvarande: 23 s, 13 m, 9 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Lars Gustafsson och Helena Höij (båda kd) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Ersättningsreglerna vid expropriation)

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

267 för utskottet

17 för res. 3

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 43 m, 40 fp, 27 kd, 22 v, 13 mp, 1 -

För res. 3: 1 m, 16 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 8 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 12 (Permanentboende – fritidsboende)

1. utskottet
2. res. 13 (kd, m, fp, c)

Votering:

156 för utskottet

126 för res. 13

1 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 21 v, 13 mp, 1 -

För res. 13: 44 m, 40 fp, 26 kd, 16 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 23 s, 11 m, 8 fp, 6 kd, 7 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 15 (Ledningsrätt)

1. utskottet

2. res. 16 (v, mp)

Votering:

245 för utskottet

36 för res. 16

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 42 m, 40 fp, 26 kd, 1 v, 15 c

För res. 16: 1 fp, 21 v, 13 mp, 1 -

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 7 c, 4 mp, 1 -

Punkt 16 (Herrelösa fastigheter)

1. utskottet

2. res. 17 (c)

Votering:

264 för utskottet

18 för res. 17

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 43 m, 38 fp, 27 kd, 22 v, 13 mp

För res. 17: 2 fp, 16 c

Frånvarande: 23 s, 12 m, 8 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU14 Bank- och försäkringsfrågor, kreditupplysning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU16 Förvaltningspolitiska frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU17 Fastighetsfrågor
Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU18 Staten som arbetsgivare
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU7 Statlig förvaltning, m.m.

Punkt 7 (Avveckling eller omstrukturering av myndigheter)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

242 för utskottet

39 för res. 3

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 1 fp, 26 kd, 21 v, 16 c, 13 mp, 1 -

För res. 3: 39 fp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 8 fp, 7 kd, 7 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 16 (Tidsgräns för genomgång av lagarna i HBT-frågor)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, c, mp)

Votering:

215 för utskottet

70 för res. 8

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 44 m, 1 fp, 27 kd, 22 v

För res. 8: 40 fp, 16 c, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Punkt 17 (Rättsinformationssystemet)

1. utskottet

2. res. 9 (mp, kd)

Votering:

242 för utskottet

41 för res. 9

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 44 m, 39 fp, 22 v, 16 c

För res. 9: 27 kd, 13 mp, 1 -

Frånvarande: 23 s, 11 m, 9 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 4 mp, 1 -

Birgitta Ohlsson (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

4 § Meddelande om allmän debattimme

Andre vice talmannen meddelade att information om den allmänna debattimmen *onsdagen den 22 mars efter voteringen kl. 9.00* delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:275

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:275 av Carl B Hamilton (fp)

Skärgården – hem, arbetsplats och fritidsparadis

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 mars 2006.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 13 mars 2006

Näringsdepartementet

Ulrica Messing

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 2005/06:294

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:294 av Tobias Billström (m)

Flyktingmottagandet

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2006.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och en sedan länge planerad ledighet.

Stockholm den 13 mars 2006

Justitiedepartementet

Jens Orback

6 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2005/06:FPM60 Direktivförslag om hamnstatskontroll *KOM(2005)588* till trafikutskottet

7 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
2005/06:95 till konstitutionsutskottet

8 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU13
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU22
Utbildningsutskottets betänkanden 2005/06:UbU8 och UbU10
Näringsutskottets betänkande 2005/06:NU12

Arbetsrätt

9 § Arbetsrätt

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU3
Arbetsrätt.

Anf. 1 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Jag tänkte, den här lite gråmulna marsmorgonen, börja med en gammal historia om gumman som skulle samla ved i skogen. Vad gubben gjorde under tiden vet jag inte – det förtäljer inte den här historien – men han gjorde väl något nyttigt i alla fall. Men tillbaka till skogen! Gumman samlade på sig grenar och kvistar och lade dem på ryggen i en kont. Med tiden blev den här ryggsäcken tung för henne, men hon tyckte att hon skulle samla på sig så mycket som möjligt, så hon sade: Kan jag ta den här grenen så kan jag ta den där! Och så gick hon och samlade på sig. Till slut gick det naturligtvis som det borde göra: Hon föll ihop av den sammanlagda tyngden och kunde inte ta sig upp igen.

Varför berättar jag det här nu då? Jo, det är för att på det här viset hävdar många företagare att de känner det. Det är ett otal lagar och regler som tillsammans bildar en betungande skattelagstiftning och knäcker viljan att starta ett företag och viljan att utöka sitt företag och att anställa.

Det går inte att säga att det är den enskilda lagen eller skatten som gör att nya arbetstillfällen inte tillkommer, utan det är den sammanlagda bördan. Självklart kan företag leva med mycket av den svenska lagstiftningen på arbetsmarknaden, men när en outtömlig ström av nya regler tillkommer så krokmar till slut företagen. En del företag kommer aldrig till, en del stannar upp och utökar inte trots möjligheter, och flera flyttar verksamhet utomlands. Det är bara att konstatera att stora företag klarar sig bättre än de mindre.

Att fler kommer i arbete är enligt min mening, och även regeringens, den viktigaste utmaningen Sverige står inför. Fler i arbete genererar mer skatteintäkter, minskar det offentliga kostnader och ökar den svenska

välfärden – det är den goda spiralen. Men tyvärr verkar inte dagens regering inse det här självklara sambandet utan har ökat trycket på arbetsgivarna. Det har bidragit till högre arbetslöshet som i sin tur ger en sämre välfärd för oss alla. Det blir den onda nedåtgående spiralen.

Ungefär en och en halv miljon svenskar i arbetsför ålder arbetar inte. Var sjunde skattekrona går till sjukpenning och förtidspension. 100 000 industriarbeten har försvunnit de senaste fem åren. Men den förändring som jag har upplevt har gjort den allra största skadan för nya jobb bland företagen är medfinansieringen av sjukförsäkringen. Det är särskilt mindre företag som uppger att de känner att risken med nyanställningar överväger nyttan. Men även stora organisationer – Svenskt Näringsliv, Företagarna, Sveriges Kommuner och Landsting – konstaterar att rädslan för att anställa har ökat kraftigt.

Fru talman! Fler församlingar har också tillkommit under mandatperioden. Förändring av 3:12-reglerna har drabbat framför allt de mindre företagen och dränerat likviditeten. Regeringspartiernas återkommande motionerande om avskaffande av tvåundantaget från turordningen gör att småföretagen känner en oro för om vänsterpartierna skulle få majoritet i höstens val.

Det finns en statlig myndighet, Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, som analyserar vad som skapar ekonomisk tillväxt och utvärderar politiska insatser. Man har i en studie kommit till slutsatsen att hela 28 % av de tillsvidareanställda i Sverige upplever sig vara inlåsta i oönskade yrken, att den svenska modellen med turordningsregler bidrar till att begränsa rörligheten på arbetsmarknaden och att det i sin tur kan vara orsak till ohälsa. I Danmark finns det ingen motsvarighet till LAS turordningsregler, men det har inte medfört någon upplevd otrygghet hos danska arbetare. Det kanske är någonting för vänsterpartierna att studera.

Fru talman! Ams kan inte gärna beskyllas för att vara oppositionens redskap. Ams har nu riktat hård kritik mot planerna på att lagstifta bort deltidsarbetet i ett remissvar på Heltidsutredningen. Ams påpekar att mer än en tredjedel av de arbetslösa som fick jobb förra året fick en deltids-tjänst eller en timanställning. Bland ungdomarna var andelen 45 %. Den vägen vill arbetslivsminister Hans Karlsson stänga. Hans Karlsson vill också förbjuda säsongarbete i en lagrådsremiss – bort med sommar- och vinteranställningar!

Jag har sagt det förr, men det tål att upprepas: Anställningstrygghet ligger inte i lagstiftning utan har sin grund i att anställningar klarar sig i en hård konkurrens. Den största trygghet man kan ha som anställd är en arbetsplats som har god utveckling med förmåga att investera i framtiden. Det utesluter inte en god lagstiftning som skyddar mot obefogade uppsägningar och som bidrar till medbestämmande och jämställdhet, men det ska finnas en arbetsrätt som är modern och lättöverskådlig, inte minst för de mindre företagen. Den ska på samma gång bidra till att skapa trygghet för de anställda och vara tydlig och förutsägbar för dem som ska anställa.

Vi inom allianspartierna har därför reserverat oss för en översyn av delar av arbetsrätten för att få en mer överskådlig och modern lagstiftning, inte minst ur de små och medelstora företagens synvinkel.

Fru talman! Den innevarande mandatperioden lider nu mot sitt slut, och det kan vara skäl att göra ett arbetsmarknadspolitiskt bokslut, ett

bokslut över en period som har kännetecknats av en extrem högkonjunktur. I regeringsförklaringen år 2002 deklarerade statsministern att målet ska vara att 80 % av befolkningen mellan 20 och 64 år ska vara sysselsatt år 2004. Antalet förtidspensioneringar ska varje år minska, och antalet öppet arbetslösa ska pressas under 4 %. Det har upprepats med jämna mellanrum.

Hur har det då gått? Även om det är lite tråkigt med siffror i en debatt vill jag belysa läget med lite statistik. Det är ingen rolig läsning, åtminstone inte för regeringsmajoriteten.

Sysselsättningen ligger långt ifrån målet. I åldrarna 16–64 år har den minskat från 74,8 % i december 2002 till 72,3 % i januari 2006. Det är lite olika statistik som finns. I åldrarna 20–64 är det långt från målet 80 %.

Förtidspensionerna har tvärt emot målsättningarna ökat. I december 2002 var det ca 488 000 personer som var förtidspensionerade. I december förra året var det nästan 557 000 personer.

Långtidsarbetslösheten har ökat från 39 000 personer i december 2002 till 66 000 i december 2005. Arbetslösheten har ökat från 4 % till i dag ca 5,2 %. Där tillkommer 3,1 % som deltog i arbetsmarknadsprogram, alltså ett sammanlagt obalans tal på 8,3 %. Det här är, mina vänner, under en högkonjunktur. Socialdemokraternas talesman i den här debatten, Lars Lilja, kanske kan förklara varför det har blivit på det här sättet.

Han kan också förklara varför antalet arbetslösa ungdomar blivit 30 % fler. Sedan hösten 2002 har antalet öppet arbetslösa i åldrarna 18–24 år ökat med 7 500 till drygt 39 000 i dag. Samtidigt sysselsätts 28 000 ungdomar i olika Amsätgärder. Det är en ökning med drygt 8 000 personer jämfört med oktober 2002. Det är inte särskilt smickrande siffror för regeringen.

Fru talman! För att få fler i arbete, framför allt fler ungdomar och fler invandrare, behövs att vi i delar ser över och moderniserar arbetsrätten. Många lagar i arbetsrätten har i alltför hög grad varit uppbyggda för stora och medelstora företag och utformats i allt väsentligt på 70-talet i den tidens samhälle med stora varuproducerande företag som förebild.

Sedan dess har arbetslivet förändrats, och delar av lagstiftningen bör följa den nya tidens behov. Den gamle finansministern Kjell-Olof Feldt sade: För att Sverige ska få en ökad sysselsättning krävs omfattande skatte- och regelförändringar. Det verkar inte som att vänsterkartellen mäktar genomföra några förslag i den riktningen.

Fru talman! Det måste löna sig att arbeta. Därför behövs det inte bara en ny regering i höst utan även att det arbetsrättsliga regelverket ses över. Förutsättningar för företagande och anställningar har förändrats sedan de flesta arbetslagar tillkom på 70-talet. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 under punkt 1 och står som vanligt bakom övriga moderata reservationer.

Anf. 2 CARL B HAMILTON (fp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 5.

I dag har vi en frånvaro på svensk arbetsmarknad som är någonstans mellan 15 % och 20 %. Vi behöver inte rida på siffrorna. Det innebär att ungefär 1,2 miljoner människor i arbetsför ålder är frånvarande.

Det kanske bara är 1,1 miljoner eller bara 1 miljon. Det spelar inte så stor roll för argumentationen. Vad vi kan konstatera är att det är en fruktansvärt hög siffra. Det är en alldeles för hög siffra. Detta är efter elva och ett halvt år med en socialdemokratisk regering.

Efter elva och ett halvt år med socialdemokratisk regering är drygt en miljon människor frånvarande från arbetsmarknaden, och dessa människor är i arbetsför ålder. Detta statistiska fenomen är i sig ett underkännande som ingen av oss som talar här egentligen kan slå.

Om man tittar på det som är hinder för att anställa är det tre saker som brukar toppa listan. Det första är medfinansieringen, som Patrik Norinder var inne på. Det andra är 3:12-reglerna. Det tredje är arbetsrätten.

I den reservation som Patrik Norinder redogjorde för, reservation 1, ska jag lyfta fram en enda mening som jag tror är helt grundläggande för att Sverige ska få fler jobb och fler människor i jobb: Att anställa någon är för den som anställer en frivillig handling.

Det förhållandet måste tjäna som en utgångspunkt. Man kan inte åstadkomma fler jobb genom tanken att man kan tvinga till anställningar. Långsiktiga reguljära jobb måste ligga i arbetsgivarens eget intresse vare sig denna arbetsgivare är i privat eller offentlig sektor.

Eftersom reservation 1 redan är delvis täckt av Patrik Norinder ska jag gå direkt över till frågan om majoritetens politik när det gäller kollektivavtal samt avslutningsvis frågan om rätt till heltid.

I majoritetens text på s. 11 i betänkandet kan man läsa att man ska värna kollektivavtalet. Majoriteten skriver: ”En fråga som är i särskilt fokus för närvarande handlar om att värna de svenska kollektivavtalen och den svenska modellen.”

Det är lite märkligt att just den frågan står i fokus efter elva och ett halvt år med socialdemokratiskt styre. Hur stort hot mot kollektivavtalet ska det då inte finnas om socialdemokraterna sitter kvar ytterligare en mandatperiod om hotet har vuxit sedan den borgerliga tiden? Då var det inte tal om att kollektivavtalen var hotade. Nu är de hotade, efter elva och ett halvt år med socialdemokratiskt styre.

Kan man egentligen tänka sig ett värre underbetyg av regeringen från LO:s och fackens sida? Själva grunden för LO:s verksamhet skulle alltså i dag, efter elva och ett halvt år med socialdemokratiskt styre, vara hotad när Socialdemokraterna går mot slutet av sin tredje mandatperiod.

Vem är det då som kollektivavtalen ska värnas mot på s. 11? Det säger majoriteten ingenting om. Det är faktiskt viktigt för väljarna och oss andra att få ett klart besked om detta. Varken arbetsgivarna eller de borgerliga partierna är emot kollektivavtalen. Vem är det som åsyftas, Lars Lilja? Vem är det kollektivavtalen måste värnas mot? Det är ett demokratiskt renlighetskrav att ni talar om vem det är och vem ni syftar på i era texter.

Nu på fredag är det samling till stor manifestation för kollektivavtalen på Sergels torg. Den samlade fackföreningsrörelsen ska då ”visa sitt stöd för kollektivavtalen”. På LO:s hemsida kan man läsa: Det är nödvändigt att visa stöd då det finns krafter som vill förändra statusen på kollektivavtalen på arbetsmarknaden.

Vad är detta för krafter som vill förändra statusen på kollektivavtalen? Vem är det, för att ta ett annat citat, som satt kollektivavtalen under

hård press? Om man som på LO:s hemsida säger sig vilja mobilisera 416 000 medlemmar för kollektivavtalen måste det vara väldigt många väljare och andra som undrar varför det inte kan skrivas ut mot vem eller vilka fredagens mobilisering på Sergels torg är riktad.

Är det hemligt vem det är som hotar kollektivavtalen? Vems eller vilkas hot är det som LO och Socialdemokraterna vill mörka? Eller har vi att göra med en bluff, ett spöke? Jag tror jag vet vad det är. Det är ett valrörelsespöke som vi ser gående här.

Det är hyckleri det handlar om. Det är ett valrörelsespöke utskickat för att lura godtrogna LO-medlemmar att gå med i manifestationer under fördummande och lögnaktiga påståenden.

Eller är spöket måhända arbetslivsminister Hans Karlsson, som genom utvidgad lagstiftning på arbetsmarknaden gång på gång dränerar kollektivavtalen på deras materiella innehåll? Senaste exemplet är frågan om heltid nu ska bli en lagstiftningsfråga och inte längre en kollektivavtalsfråga mellan parterna.

Det finns en utbyttbarhet mellan kollektivavtal och statlig lagstiftning. Genom att alltför många frågor lagstiftas om arbetsrättsligt undergräver regeringen kollektivavtalens betydelse. På det sättet har vi i arbetsmarknadsutskottet med våra texter och riksdagen i sina beslut många gånger blivit viktigare än innehållet i kollektivavtalen på arbetsplatsen.

I dag, år 2006, är arbetslivsminister Hans Karlssons socialdemokratiska lagstiftning ett större hot mot kollektivavtalen, vill jag påstå, än hela det moderata samlingspartiet. Så är det! Märkvärdigt, javisst, men det är sant.

Inför manifestationen skriver ”De fackliga samhällsbyggarna” på sin hemsida: Tafsas inte på våra kollektivavtal! Vem är det som försöker tafsa? Spöket är ute igen och beljugar något hemligt, något onämnbart.

Alltså: Vem är det som vill tafsa, Lars Lilja? Vem är det som kollektivavtalen ska värnas emot? Vem är det som sätter kollektivavtalen under press? Någon inom den socialdemokratiska gruppen måste lätta på förlåten. Hemlighetsmakeri och demokrati hör inte ihop. Försök att slåss med blanka vapen – inte med att mörka, inte med hemlighetsmakeri! Tala om för oss andra och för väljarna vem det är som hotar kollektivavtalen!

Jag går så över till någonting annat, nämligen frågan om heltid och deltid. Frågan är aktuell genom en utredning som lades fram för en kort tid sedan där man förespråkade lagstiftning för rätt till heltid. Nu skriver majoriteten på s. 36 att man ser ”med tillfredsställelse” på Heltidsutredningen. Då är min fråga: Innebär detta att majoriteten redan i dag är för lagstiftning om rätt till heltid? Tar ni intryck av exempelvis Ams och Arbetslivsinstitutets negativa remissyttranden, eller har ni redan bestämt er? Tycker majoriteten någonting särskilt, och i så fall vadå, i frågan om rätt till heltid?

Anf. 3 STEFAN ATTEFALL (kd):

Fru talman! Jag skulle först vilja yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 10. Det är väl dessa tre som vi ska koncentrera omröstningen kring i dag.

Det här betänkandet handlar ju om arbetsrätten. Då kan man börja med att fundera: Vad handlar arbetsrätten om? Jo, den handlar om spelreglerna på arbetsmarknaden, spelreglerna mellan löntagare och företa-

gare. Det handlar om trygghet för den anställde, tydliga regler och förutsägbarhet så att man vet vad som gäller. Detta är också någonting som är viktigt för företagarna – att veta vad som gäller, att kunna planera. Det handlar också om flexibilitet, att kunna ha dynamik i näringslivet, att kunna ha en stark konkurrenskraft och förmåga till anpassning efter förändringar i omvärlden. Det gäller att hitta den här balansen mellan tryggheten och flexibiliteten.

Tryggheten handlar inte bara om de formella reglerna. Den handlar även om att ha livskraftiga företag som skapar trygga jobb, men också om att rusta individen för att klara de förändringar som sker. Här är utbildningspolitiken självklart en central del, men också den kontinuerliga vidareutbildningen – exempelvis förslagen om individuellt kompetenskonto eller utbildningskonto som vi allianspartier har lyft fram i reservationer men som regeringen har förfuskat och slarvat bort och som inte har kommit till stånd trots att pengar funnits avsatta för detta. Det handlar helt enkelt om metoder för att stärka individen på arbetsmarknaden och klara de förändringar som kommer. Här görs det alldeles för lite.

Om man nu vill skapa denna trygghet i kombination med flexibilitet handlar det också om vilka metoder man ska använda. Det handlar om den goda etiken, både hos företagarna och hos löntagarna. Det handlar om metoder att avväga mellan kollektivavtal och lagstiftning. Här har det snarare blivit så att vi partier inom Allians för Sverige står på kollektivavtalets grund medan socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister står på lagstiftningens grund. Vi tror alltså att flexibiliteten främjas av att de fackliga organisationerna tillsammans med arbetsgivarna finner formerna för också mycket av arbetsrätten genom kollektivavtal.

Vi har en rad utmaningar framför oss. Vi har globaliseringen, som kräver alltmer av oss. Vi har en tuffare konkurrens. Det är som om svenska skidlandslaget skulle fortsätta att träna på samma sätt som under Sixten Jernbergs tid. Det gick bra för honom; då går det bra för oss nu också. Så glömmer man att konkurrenterna har förbättrat sina träningsmetoder och tränar allt hårdare och intensivare, och så förlorar man i konkurrenskraft. Det är ungefär så vi tänker i Sverige, tyvärr. I stället behöver vi träna på ett modernt sätt. Då vinner vi också OS-guld.

Det handlar också om att vi har ett enormt utanförskap på arbetsmarknaden. Både Patrik Norinder och Carl B Hamilton har belyst detta. Det finns olika sätt att mäta detta på. Ett som hittills inte använts i debatten är att det, som Konjunkturinstitutet pekar på, är över en miljon människor, omräknat till heltider, som lever på sociala ersättningar i olika former. Det är a-kassa, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, socialbidrag, förtidspensioneringar och liknande saker. De är utestängda från arbetsmarknaden. Vi har en enorm ekonomisk börda för att försörja människor som vill komma tillbaka till arbetslivet eller komma in i arbetslivet.

Vi kan också mäta den höga öppna arbetslösheten, som är högre i dag än för ett år sedan. Vi vet att vi behöver skapa kanske 300 000 nya jobb netto de närmaste tio åren. Till exempel har TCO lyft fram den siffran, och den är mycket realistisk. Ska vi lyckas med det måste vi skapa 30 000 nya jobb netto varje år. Vi *kanske* kommer upp till den siffran ett högkonjunkturår som 2006. Vi kanske kommer upp till en tiondel av detta ett högkonjunkturår men inte som genomsnitt.

Vi vet också att det finns en omfattande kritik från många småföretag om den regelbörda och det krångel som förhindrar både startande av nya företag och tillväxt av mindre företag. Detta har också Patrik Norinder och Carl B Hamilton lyft fram.

Vi i Allians för Sverige säger att vi behöver titta över arbetsrätten. Vi behöver göra en översyn av arbetsrätten. Vi har i en omfattande reservation pekat på olika områden som behöver ses över i ett samlat grepp för att just modernisera arbetsrätten och hitta balansen mellan trygghet och flexibilitet, mellan lagstiftning och kollektivavtal, i en modern tid. Inget av detta sker, utan vi får ett blankt nej från regeringspartiet och dess stödpartier.

Vi behöver titta på detta ur småföretagens perspektiv. Vi vet alla att den nuvarande arbetsrätten skrevs på 70-talet med det medelstora, varuproducerande företags perspektiv och inte utifrån ett kanske mer tjänstproducerande företag i en omfattande internationell konkurrens.

Vi har också goda exempel att titta närmare på, till exempel det danska exemplet. TCO:s ordförande Sture Nordh sade i radion i går att kan man hitta metoder för att stärka de anställdas kompetens och utbildning kan man också se över lagen om anställningsskydd utifrån det danska exemplet med mer av branschpassade regler och kollektivavtal. Det är intressanta tankar som tål att diskuteras, men den diskussionen vågar inte Socialdemokraterna föra.

Förutom att se över arbetsrätten måste vi också stoppa nya regler som krånglar till det för framväxande nya företag. Regelkrånglet kostar ungefär 30 000 kr per anställd för småföretag, visar OECD:s beräkningar. Sedan 1999, när Socialdemokraterna sade att de skulle göra någonting åt regelkrånglet för småföretag, har vi fått ungefär 2 500 nya regler. En minskning av regelkrånglet har dock faktiskt skett – det har också försvunnit ungefär 990 regler. Men nettot är ungefär 1 800 nya regler.

Då säger man: Att räkna antalet regler är inte det viktiga utan innehållet i reglerna. Men detta indikerar ändå hur kapitalt misslyckad regeringens antikrångelpolitik har varit – netto 1 800 nya regler på åtta år! Och detta har Socialdemokraterna fått hjälp med av Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Så kommer då nya förslag. Vi ska krångla till ytterligare kring viss-tidsanställningar – en proposition om detta har aviserats till slutet av mars månad – något som fackliga organisationer som Saco och Journalistförbundet avvisar och är kritiska mot. Det kom också en lag om heltid. Här har plötsligt Socialdemokraterna ingen tilltro till kollektivavtalet som arbetsmetod, det man hyllar på andra områden, som är branschpassat och som löser de verkliga problemen. Självklart borde alla som jobbar på arbetsmarknaden ha möjlighet att jobba heltid. Självklart är det en viktig uppgift för arbetsgivarna att försöka möta upp det kravet.

Var är de största problemen? Ja, de finns inom offentlig sektor, inom kommuner och landsting. Vem styr de flesta kommuner och flesta landsting i Sverige? Rätt svarat – Socialdemokraterna tillsammans med vänsterpartister och miljöpartister på många håll.

Varför genomför man inte detta i praktiken? Varför fattar man inte beslut i kommuner och landsting? Varför måste man gå över lagstiftning som krånglar till det och gör det svårare? Varför ska man tvinga en småföretagare att lära sig 14 sidor ny lagtext? Det är vad det handlar om, 14

sidor ny lagtext ska småföretagaren lära sig för att socialdemokratiska kommunalråd och landstingsråd inte förmår att leva upp till de egna idealen, som man anför i högtidstalen.

Det här visar på hur oförmögna Socialdemokraterna är att skapa både trygghet och flexibilitet på arbetsmarknaden och förlita sig just på kollektivavtal som metod för att hitta mera flexibla lösningar än de stelbenta regelsystem man tar fram i utredningsförslag.

Fru talman! Jag vill kort kommentera undantaget från turordningsreglerna. Vi har för ett antal år sedan medgett möjligheten att undanta två personer från turordningsreglerna när man av olika skäl måste dra ned på arbetsstyrkan. Det här har varit en ständigt återkommande diskussion i kammaren, och allianspartierna tillsammans med Miljöpartiet har röstat för att behålla det här undantaget. Eftersom det har varit mycket höga tonlägen från socialdemokrater och vänsterpartister kan man tänka sig att man nu har gjort allt för att visa de problem som uppstått med den här regeln. Man har haft en utredning som har tittat på en del arbetsrättsfrågor, *Hållbar Arbetsrätt*. De konstaterar att detta inte är något större problem på arbetsmarknaden. Regeringen har icke tillsatt någon egen utredning för att utvärdera och ta fram fakta som skulle visa att detta skulle ha varit ett stort problem. Tvärtom tyder de utvärderingar som har gjorts på att det här är ett nödvändigt inslag för att skapa en nödvändig flexibilitet. Det är inte trevligt att människor behöver sägas upp, men när man måste göra det är det viktigt att ha en viss flexibilitet för småföretagen. Det är också skäl för att behålla undantaget från turordningsreglerna för just småföretagen.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservationerna 1, 5 och 10.

Anf. 4 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v):

Fru talman! Det är inte bara i den här kammaren som arbetsrätten får ett stort utrymme i debatten, utan även i samhället i övrigt har arbetsrätten varit på tapeten ganska rejält under en lång period. Den debatt som förs ute i samhället återspeglas också här i kammaren, där en del handlar om arbetsrätten här hemma. Det är helt uppenbart att Svenskt Näringsliv tillsammans med den borgerliga alliansen bedriver någon form av kampanj där den stora skräcken verkar vara att företag måste anställa fast och måste anställa på heltid. I den debatt som förs är det inte alltid kunskap och fakta som förs fram. Till exempel stämmer det inte som Patrik Norinder säger, att den lagrådsremiss som nu ligger förbjuder säsongsanställning. För det första ger lagen i sig utrymme till säsongsanställning inom ramen för fri visstidsanställning. För det andra är lagen dispositiv, och det är fullt möjligt att via kollektivavtal se till att de branscher som behöver säsongsanställningar kan få det. Det lagen tar sikte på är att förhindra onödig och slentrianmässig användning av tidsbegränsade anställningar.

Det har varit en diskussion här om rätt till heltid. Men om det nu, borgerliga alliansen, är så dyrt med rätt till heltid och så farligt för tillväxten och arbetstillfällena, måste ni i logikens namn säga att alla de män som i dag har rätt till heltid ska gå ned till deltid. Det är så problematiken ser ut. Det stämmer inte, Stefan Attefall, att det är de offentliga arbetsgivarna som ger deltidsanställningar. Analysen är glasklar – det är på kvinnodominerade arbetsplatser som man har deltidsanställningar. Ska man

neka kvinnor rätten till en lön att leva på? Ska man neka kvinnor samma rätt som männen? Det är inte rimligt. Var konsekvent. Ska inte kvinnor ha rätt till heltid, då ska hela arbetsmarknaden se ut så. Därför behövs det en lagstiftning i ryggen när det gäller rätten till heltid.

En annan diskussion som också har fått ett mycket stort utrymme är det som Carl B Hamilton tar upp om värnandet av kollektivavtalen och den svenska modellen. Då undrar jag var Carl B Hamilton har hållit hus de senaste åren. Han sitter dessutom i EU-nämnden men är ändå helt frågande: Vilka är det som hotar kollektivavtalen? Vad är det som gör att kollektivavtalen har satts under press? Han menar att det är någonting hemligt, ett valrörelsespöke. Har inte Carl B Hamilton hört debatten om Vaxholmsmålet där EG-domstolen ska se om de stridsåtgärder som vidtogs var förenliga med EG-rätten och om det är förenligt med den fria rörligheten? Har Carl B Hamilton inte heller följt debatten om tjänstedirektivet som från fackligt håll ledde till sådan upprördhet? Jag menar att det direkt gav utslag i att förslaget till EU:s konstitution föll. Det fanns ett samband mellan folkomröstningarna i Holland och Frankrike och tjänstedirektivet.

Nu har EU-parlamentet arbetat fram en kompromiss. Den så kallade ursprungslandsprincipen är för närvarande borta ur direktivet. Där får vi hoppas att kommissionen och ministerrådet fullföljer det som EU-parlamentet har sagt. Där är det så att den svenska regeringen hitintills inte har drivit frågan att ursprungslandsprincipen ska bort. Det har man inte gjort vid något tillfälle. Om andra medlemsländer vill lyfta tillbaka den får vi hoppas att den svenska regeringen nu har lyssnat på den fackliga rörelsen och faktiskt står upp för att ursprungslandsprincipen ska bort. Det är grundbulten i att vi ska få ett direktiv som inte urholkar kollektivavtalen.

En annan fråga som hör ihop med både Vaxholm och tjänstedirektivet är den diskussion som har varit när det gäller lagen om offentlig upphandling och rätten att ställa krav på kollektivavtal. De här frågorna hör ihop. Alla tre har det gemensamt att det är kopplat till EU och till EG-rätten. Viktiga frågor för svensk lagstiftning, till exempel strejkrätten som vi har i grundlagen, ska EG-domstolen nu ta ställning till och se om vi ska få tillämpa den. EG-rätten påverkar alla dessa tre frågor. Det handlar om rätten att undvika social dumpning och se till att löntagarna på den svenska arbetsmarknaden har alla samma villkor och att ingen diskrimineras.

När det gäller denna fråga är vi från Vänsterpartiet väldigt glada att utskottsmajoriteten nu föreslår ett tillkännagivande till regeringen där vi verkligen trycker på vikten av att man ratificerar ILO:s konvention 94. Bakgrunden till att den här diskussionen kom upp var att Moderaterna i Halmstad överklagade ett beslut som fullmäktige där fattade om att man skulle ställa krav på kollektivavtal vid upphandling. Länsrätten fattade en dom där man sade att det kan strida mot EG-rätten.

Vi menar att det inte stämmer, och det menar många arbetsrättsjurister också. EG-rätten står inte i vägen för att vi ska kunna ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling. Tvärtom kan man, till exempel genom utstationeringsdirektivet där det väldigt klart framgår att kollektivavtalen är jämförbara med EU:s sociallagstiftning, till och med säga att

utstationeringsdirektivet är en uppmaning till att faktiskt ställa krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling.

Frågan har varit uppe tidigare. Den var uppe i samband med att vi diskuterade övergångsreglerna. Där uttalade riksdagen att riktningen var att konventionen skulle ratificeras, men inte lika klart som i dag. Jag menar att det tillkännagivande som nu ligger är ett väldigt klart besked till regeringen att inriktningen är att den här konventionen ska ratificeras, precis som många andra EU-länder har gjort. Det är inte rimligt att skattepengar ska kunna användas till social dumpning och diskriminering.

Fru talman! Jag vill avsluta med några allmänna ord om arbetsrätten. Även vi från Vänsterpartiet tycker att det finns ett behov av att göra en översyn av arbetsrätten i stort, men med en helt annan utgångspunkt än den borgerliga alliansen.

Vi menar att det behövs en översyn med målsättningen att stärka löntagarnas rättigheter, att man behöver se över arbetstagarbegreppet med mera. Det här lyfter vi fram i en reservation nr 2 om vikten av en översyn av arbetsrätten. Den vill jag, fru talman, yrka bifall till.

Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Jo, det är rätt, Camilla Sköld Jansson, att det är i mycket kvinnodominerade yrken som det finns mycket mer av deltid. Men var finns de kvinnodominerade yrkena? Jo, de finns i offentlig sektor och inom handeln, och i offentliga sektorn har politikerna definitivt makten.

Jag misstänker att i Jämtlands läns landsting är Camilla Sköld Janssons vänsterparti med och styr. Då kan man fatta beslut och vidta de åtgärder som man anser nödvändiga för att ge alla kvinnor rätt till heltid. Så kan man göra i kommun efter kommun och i landsting efter landsting.

Det finns också många positiva exempel på olika projekt där man har gjort förändringar som har gjort att kvinnor har fått rätt till heltid. Jag säger rätt till heltid, för det måste bygga på det fria valet. Det finns ibland önskemål om att få jobba deltid, och det måste också respekteras. Problemet är ofta att när man har jobbat deltid ett tag och sedan vill gå upp till heltid, är den vägen stängd. Det är ett problem att rätta till.

Vad jag ifrågasätter är varför alla företagare måste lära sig 14 sidor ny lagtext för att Camilla Sköld Janssons partikamrater inte är förmögna att sopa rent framför egen dörr. Och varför tar man inte mer hänsyn till kollektivavtalet som metod för att lösa problemen? Saco påvisar exempelvis i sitt remissyttrande att de här frågorna borde lösas via kollektivavtal i stället. Lita på parterna som hittar lösningar som passar respektive bransch, för den lilla affären har en liten verksamhet och kan kanske inte överleva om man tvingas ha alla på heltid därför att kundströmmarna ser annorlunda ut. Och det är bättre att få ett deltidsjobb än att inte få ett jobb alls.

Jag tror att problemet ligger i detta att Camilla Sköld Jansson inte förstår mekanismerna bakom att driva företag och hur företagsamhet fungerar i praktiken. Därför sitter man i riksdagshus och departement och stiftar lagar utan att se till verkligheten. Man tvingar småföretagare att läsa 14 sidor ny lagtext bara för att politiker inte förmår att leva upp till sina egna ideal.

Anf. 6 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Det är lite olika problematik att sätta sig ned och läsa 14 sidor lagtext och att faktiskt halva mänskligheten diskrimineras på arbetsmarknaden. Handlade det bara om att läsa 14 sidor lagtext, tycker jag att problemet vore väldigt enkelt.

Stefan Attefall säger att den lilla affären har svårt att överleva. Ja, men det är ju märkligt att den lilla affären som säljer elektronikvaror har heltidsanställda män, medan man i den andra affären som är lika liten eller kanske mindre som säljer livsmedel och som har kvinnor anställda har deltider. De har samma öppettider och samma behov av service. På det ena stället har man heltidsanställningar och på det andra har man deltidsanställningar. Det är problematiken.

Det är väl rätt rimligt att företagare behandlar kvinnor och män lika. Då kommer jag tillbaks till min fråga: Menar Stefan Attefall att det ska vara jämställt på arbetsmarknaden? Är det dyrt och otympligt att kräva rätt till heltid, bör man med den logiken säga att männen i samma utsträckning som kvinnorna ska finna sig i deltidsanställningar. Är det ert vallöfte till männen på svensk arbetsmarknad?

Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Camilla Sköld Jansson, det finns mycket av fördomar och traditioner som styr de faktiska förhållandena på arbetsmarknaden. Det finns mycket av bristande jämställdhet.

Det finns tendenser, som du själv beskriver, med mer kvinnodominerade butiker kontra mer mansdominerade butiker. Frågan är då: Är lösningen på detta 14 sidor lagtext för alla företagare? Eller är det att ta tag i problemen där de finns, att lita på att fackliga organisationer som Saco har rätt när de säger att avtal är bättre än lag? Men här litar inte Camilla Sköld Jansson på de fackliga organisationerna. Här litar inte Camilla Sköld Jansson på Handelsanställdas förbund och andra fackliga organisationer. Vad är det som gör att kollektivavtalen nu inte längre är metoden för att lösa problemen medan de hyllas i andra sammanhang? Är inte det som har förenat oss alla att vi tror att kollektivavtalsmodellen är en bra modell för Sverige därför att den skapar en nödvändig flexibilitet och branschpassning? Och varför ser inte Camilla Sköld Jansson till att offentlig sektor med många kvinnor löser problemen med ofrivillig deltid genom egna beslut, genom egna åtgärder innan man ålägger alla att lära sig 14 sidor ny lagtext för att uppfylla något som man i andra sammanhang säger att kollektivavtalen borde sköta om?

Jag tror som sagt var att Clas Ohlson och den typen av butiker kontra Ica och Konsum kan lösa de här problemen om man får både ett opinionsmässigt tryck, ett konsumenttryck, och tryck från fackliga organisationer och arbetsgivarorganisationer. Men varje företag och varje bransch har sina speciella förutsättningar. Effekten av allt detta får inte bli att en kvinna blir arbetslös bara för att Camilla Sköld Jansson och hennes partikamrater vill ha något att stoltsera med i valrörelsen.

Anf. 8 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! När det gäller verksamheter i kommuner och landsting har Vänsterpartiet jobbat mycket medvetet över hela landet med att stärka kvinnors rätt till heltid och deltid som en möjlighet. Det kommer

vi att fortsätta med. Och jag är helt trygg med att vi i valrörelsen kommer att säga att vi som parti tar vårt arbetsgivaransvar och att vi jobbar mycket medvetet med de här frågorna.

När det sedan gäller avvägningen mellan kollektivavtal och lagstiftning har lagstiftningen den funktionen att den lägger grunden för hur kollektivavtalen sedan utformas. Där är det uppenbarligen så att den lagstiftning som vi har i dag inte räcker för att kvinnor i Handels, Hotell och Restaurang, Kommunal och så vidare ska kunna komma fram avtalsvägen. Parterna har full möjlighet redan i dag att lösa det här problemet, men de har inte löst det.

Ja, jag litat på de fackliga organisationerna. Jag litat på Kommunalarbetarna som har de här kvinnorna som medlemmar. De säger att ligande utredningsförslag är för svagt, att deras kvinnor behöver ett ännu starkare skydd. Jag kommer tillbaka till problematiken i det här, att man inte ser att det handlar om diskriminering, att det är kvinnor som konsekvent utnyttjas på den svenska arbetsmarknaden. Det är inte rimligt, och det har vi som lagstiftare en skyldighet att ta tag i. All diskriminering är oacceptabel.

Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det var intressant att Camilla Sköld Jansson vet var hoten mot kollektivavtalen kommer ifrån, att de som tafsar, pressar, hotar dessa krafter är EG-domstolen och EU. Det är inte det man ser på affischen. Där är det ju en elegant kapitalist i ljus pälsbrämrad paletå och med en liten pälsmössa som står mitt emot en luggsliten figur som ska representera de anställda. Jag tror inte att den bilden är korrekt, åtminstone inte för dem från den fackliga rörelsen som har lanserat denna. Det är ändå intressant. Det här löser ju Camilla Sköld Janssons problem – ja visst, det är EU:s fel. Men ni är ju för att Sverige ska lämna EU. Ni är ju för att införa passvång igen, för det blir ju konsekvensen om vi lämnar EU, och att ha handelshinder för svenska företag. Ni är emot allt som kan skapa konkurrenskraftiga företag i Sverige som är inriktade på export. Ni vill liksom binda in Sverige i en liten kokong häruppe vid polcirkeln, så det är klart att ni ser det som ett hot att delta i det europeiska samarbetet. Frihandeln har sedan 1870 skapat det svenska välståndet. Vi har sett att medborgarna i de länder som inte har följt den vägen inte har haft det så lyckosamt och inte deras kvinnor heller.

När det gäller Vaxholm säger Camilla Sköld Jansson att hon är glad över att lagen om offentlig upphandling ska ändras på ett sådant sätt att det krävs kollektivavtal. Ja, men är de så glada de 25 procenten av alla på svensk arbetsmarknad som inte har kollektivavtal, som arbetar i 40 % av företagen som är små och medelstora företag och inte har kollektivavtal?

Hur är det med företagen i Camilla Sköld Janssons egen kommun, Östersund, som blir utestängda från den offentliga upphandlingen i Östersund?

Anf. 10 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Carl B Hamilton tar ju också upp en diskussion om frihandel. Jag vill bemöta det, även om det kanske inte riktigt tillhör det här betänkandet.

Via GATT-förhandlingarna har vi sedan lång tid tillbaka ett frihandelsavtal som inte berörs av EU-medlemskapet. Det var bara ett tillrätaläggande.

Jag tycker återigen att det var häpnadsväckande när Carl B Hamilton i sitt första inlägg var fullständigt okunnig om och inte alls förstod vad frågan om hotet mot kollektivavtalen handlar om när vi har haft så stora diskussioner som Vaxholmsmålet och tjänstedirektivet. Det handlar också om, som Carl B Hamilton refererar till, affischen om konflikten arbete och kapital.

I EU-systemet är arbetskraftens fria rörlighet, varors fria rörlighet och kapitalets fria rörlighet överordnat ett löntagarintresse. Det är ingen motsättning mellan att säga att det är kopplingen till EU-medlemskapet som har lett till att kollektivavtalen har hotats och den affisch som Carl B Hamilton hänvisar till. Det går ju som hand i handske.

När det gäller kollektivavtalens täckning finns det en dom från kamrarrätten där man pekar på just det som Carl B Hamilton och de borgerliga tar upp i sin reservation. Där vill man ge sken av att det skulle vara diskriminering därför att en så liten del av arbetsmarknaden täcks av kollektivavtalen.

Räknar man i företag får man en siffra, men sanningen är att upp emot 80–90 % av hela arbetsmarknaden täcks in av kollektivavtal. Kollektivavtalen är starkt normerande för hur det fungerar på arbetsmarknaden.

Det är inget skäl att säga att man inte ska kräva kollektivavtal. Det täcker stora delar av arbetsmarknaden och det är regler och avtal som har en normerande ställning. Därför är det rimligt att kunna kräva kollektivavtal i samband med offentlig upphandling.

Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det där med GATT-avtalet var fel, men vi kan hoppa över det.

Camilla Sköld Jansson har ju en enkel sits eftersom partiet är för att Sverige ska lämna den europeiska unionen och kliva in i den där kongen uppe vid polcirkeln som jag nämnde.

Vi som inte är det får ändå ta frågorna om vem som hotar kollektivavtalen på lite större allvar än att bara skylla på en organisation som ligger utanför Sverige som Sverige är medlem i.

Den politiska sprängkraften i denna fråga är ju det undertryckta budskapet att det på något sätt är Socialdemokraternas politiska motståndare som hotar kollektivavtalen. Det är det budskapet som ligger under, och det är därför jag säger att det är ett valrörelsespöke som är ute och rastas. Man rider på människors okunnighet och kanske fördomar och spelar upp att det på något sätt outtalat är de borgerliga partierna och svenskt näringsliv som skulle hota kollektivavtalen. Som vi har sett är det inte vare sig de borgerliga partierna eller svenskt näringsliv som hotar kollektivavtalen. Det är glädjande att Camilla Sköld Jansson håller med mig på den punkten. Tack för det beskedet.

Jag tror inte att små och medelstora företag i kommunen är glada åt att utestängas från kommunens offentliga upphandling. Jag tror att det är en fullständigt omöjlig hållning att säga till de företag som betalar in

skatt i Täby kommun eller i Östersund: Ni betalar visserligen in skatt till kommunen, men ni får inte delta i kommunens offentliga upphandling.

Det är en fullständigt omöjlig hållning.

Prot. 2005/06:87
15 mars

Arbetsrätt

Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker inte alls att vi ska sopa undan GATT-avtalet som redan fanns när Sverige gick med i EG och som tillförsäkrade oss frihandel och som gör det oavsett EU-medlemskap.

Jag förstår nu vad Carl B Hamilton är ute efter. Han är alltså orolig för att det finns en misstro mot borgerligheten när det gäller försvaret av kollektivavtalet. Det gör det ju. Det är sant. Carl B Hamilton har ju själv illustrerat det. Han vill inte att man ska ställa krav på kollektivavtal när det gäller lagen om offentlig upphandling. Det är det vi har sett. Varje gång det kommer till en konkret fråga är inte borgerligheten intresserad av att backa upp kollektivavtalen.

När det gäller företagsamheten och lagen om offentlig upphandling är ju det stora problemet återigen EU:s inriktning att det ska vara så kallad fri konkurrens. Det gör att man har svårt att ställa krav på att premiera lokala producenter av livsmedel och så vidare. När man lägger ut saker på offentlig upphandling i till exempel Östersund, vilka företag är det som får dem? Ja, inte är det de små företagen inne i Östersund eller i Jämtland som får dem. Det är stora internationella företag som vinner anbudet.

Ska vi ha en diskussion om lagen om offentlig upphandling för att stimulera småföretagsamhet handlar det om helt andra frågor. I det sammanhanget innebär krav på kollektivavtal att stödja upp en sund konkurrens och få bort en osund konkurrens som handlar om social dumpning.

Anf. 13 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Hur många av er som sitter här i dag inledde sin yrkeskarriär med att vara arbetslösa?

Jag ska också berätta en historia. En ung kvinna var färdig med sina studier. Hon hade sjungit *Sjung om studentens lyckliga dar*. Hon hade gått fyra år på universitetet i Lund och högskolan i Karlstad. Hon gick i väg till arbetsförmedlingen när hon var klar med sin examen och tänkte att hon kanske skulle få någon form av vägledning för att få sitt första jobb.

Det blev en kalldusch. Det första de sade var: Hur kan man läsa en sådan konstig ämneskombination?

Hon hade också idéer om att röra på sig. I Oslo fanns det gott om jobb. Du kan ju inte språket, var vad arbetsförmedlingen sade.

Vem var kvinnan? Det var jag själv. Jag har alltså suttit hos arbetsförmedlingen och känt mig ganska bortgjord.

Det är kanske tyvärr på det viset många unga känner sig i dag. Arbetsrätten är en trygghet för dem som har kommit in och finns på arbetsmarknaden. För dem som står utanför har den blivit ett hinder.

Som ni ser klarade jag mig. Jag har inte gått på gatan och jag har inte hamnat i problem. Jag utnyttjade mammas och pappas nätverk. Jag såg till att komma i kontakt med arbetsgivare. Jag hade sommarjobbat hos en morbror och han skrev ett betyg åt mig.

På det viset kommer också dagens ungdomar in på arbetsmarkanden. Men det finns ganska många som står utanför. Det är ungefär 140 000 personer. Vad gör vi som politiker för att hjälpa dem? Det finns inte så mycket att yvas över för de flesta av partierna här i riksdagen när det gäller just ungdomsarbetslösheten.

Från Centerpartiets sida har vi föreslagit ett ungdomsavtal. Det innebär att man ändrar lite på arbetsrätten. Det innebär att man, om man är under 26 år, kan få gå samma dag som arbetsgivaren säger att det inte finns jobb längre. Men under den tid man har varit på det jobbet har man arbetat in tid för a-kassa, pension och sjukförsäkring. Om arbetsgivaren kommer tillbaka och säger att det nu finns mer jobb har den ungdomen företrädesrätt, enligt vårt förslag.

Det är ju fortfarande arbetsgivaren som har rätt att anställa och bedöma om det finns utrymme att anställa en person till. Då har vi hela den regelbörda som Patrik och Stefan har talat om och som väger i den andra vågskålen när man känner att man kanske trots allt skulle behöva ha någon mer.

Vad säger ni i övriga partier om de här frågorna? Hur ställer ni er till att unga människor går utan arbete?

Centerpartiet har fått kritik för det här förslaget. Det må så vara. Men vad har alla andra att föreslå i stället? Det är väldigt lätt att kritisera när någon säger något, men kom med något bättre.

Socialdemokraterna har i budgeten för det här verksamhetsåret ett par förslag. Det handlar om praktikinsatser och lärlingsutbildning för dem som är arbetslösa. Och visst hjälper det några, men det hjälper inte de många.

Centerpartiet begärde en debatt om dessa frågor och om alla unga människor som finns utanför arbetsmarknaden. Jag utmanar därför även talmannen. Är inte de 140 000 unga människor mellan 18 och 30 år som i dag av olika anledningar inte finns på arbetsmarknaden värda en egen debatt? Det handlar nämligen om unga människor. Några har fått fortsätta läsa trots att de är klara med sin utbildning. Andra är öppet arbetslösa. Några lever på mamma och pappa och finns inte med i några register över huvud taget. Och några är förtidspensionerade utan att ens ha fått pröva om de kan göra någonting på arbetsmarknaden.

För oss i Centerpartiet är ungdomsarbetslösheten en oerhört allvarlig fråga. Det är en valfråga, men framför allt är det en framtidsfråga. Och nu undrar jag: Vad säger alla övriga partier om dessa frågor? Jag har inte hört så förfärligt mycket. Vi har ett förslag. Kom med dem som är bättre så diskuterar vi detta. Om vi inte ska ha debatten i kammaren får vi ta den i valrörelsen, och sedan får vi ta den när vi får en ny regering. Och oavsett hur den kommer att se ut så är detta en ödesfråga.

Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 5.

Anf. 14 ULF HOLM (mp):

Fru talman! Jag ska till att börja med göra två reflexioner. Jag börjar med den senaste talaren Margareta Andersson. Hon undrade om vi någonsin hade varit arbetslösa innan vi kom hit. Ja, jag har varit det. Jag gick till arbetsförmedlingen i Lund. Men det tog lite lång tid, så jag skaffade ett jobb innan jag hade kommit till den första intervjun då jag skulle

frågas ut om vad jag ville göra. Men det var på det glada 80-talet. Jag förmodar att det är en helt annan situation för ungdomar i dag.

Jag tycker att det är viktigt och bra att Margareta Andersson tar upp just ungdomsarbetslösheten eftersom ett av problemen som nu finns på den svenska arbetsmarknaden är den ökande ungdomsarbetslösheten. Då finns det mycket som man kan göra. Det viktigaste av allt är givetvis att det skapas fler jobb totalt sett. Där har majoriteten här i riksdagen i form av Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet lagt fram flera förslag på hur man kan skapa fler jobb.

Jag tycker också att det är viktigt att ta fram förslaget om lärlingsplatser. Det är något som jag och Miljöpartiet stöder fullt ut.

Samtidigt kan jag inte riktigt förstå de tidigare talarna som målar väldigt mörka väggar när det gäller hur problemen med arbetsrätten hör samman med att starta företag.

I går kväll tog man på nyheterna upp rapporten om att Sverige ligger fyra i tillväxtligan. Jag tror att det kallades tillväxtligan. Är det ett så stort problem då? Uppenbarligen är det inte det. Det skapas arbete i Sverige i dag. Vi har en hög tillväxt. Och även om jag som miljöpartist kan ha synpunkter på hur detta tillväxtmål egentligen räknas ut så är det ett faktum. Det börjar snurra mer, och jag är helt övertygad om att det kommer fler arbeten, och det kommer också att gynna ungdomarna i Sverige.

En annan viktig fråga som tas upp i detta betänkande om arbetsrätt är givetvis de tidsbegränsade anställningarna och alla de anställningsformer som finns i dag. Det är uppenbart så att företag i dag systematiskt utnyttjar systemet med provanställningar, projektanställningar och så vidare på ett sätt som kanske inte var tänkt från början.

I vissa situationer är det kanske bra med tidsbegränsade anställningar, till exempel när det gäller ungdomar som ska kunna jobba i vården. Men samtidigt måste vi slå fast att bruket av visstidsanställningar i dag har gått över styr. Över 500 000 svenskar lever i dag under dessa otrygga anställningsformer. Framst kvinnor och unga inom LO-kollektivet är utsatta för dessa anställningsformer. Det är naturligtvis en otrygghet för dessa personer. Man har en otrygg anställning och vet inte hur länge anställningen kommer att pågå. Man kanske har problem med ekonomin, man har svårare att få banklån, och man har svårare att få hyreskontrakt och så vidare. Det är klart att vi måste ta denna otrygghet på allvar. Det är vår uppgift här i riksdagen.

Därför är det förslag som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänstern nu har tagit fram ett viktigt steg framåt för att skapa tryggare anställningsformer. Det är också bra därför att det är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna under denna mandatperiod eftersom det är just kvinnorna som är de mest utsatta när det gäller dessa anställningsformer. Genom att lägga fram detta förslag som nu håller på att granskas i Lagrådet och som kommer som en proposition förhoppningsvis i nästa vecka tar vi ett stort steg framåt för jämställdhetsarbetet i Sverige.

Innebär detta nya lagförslag att det blir jobbigt för företagen? Nej, jag tror inte det. Jag är helt övertygad om att företagen i Sverige vill ha fasta spelregler. De ska veta vad som gäller. Och detta innebär framför allt för de små företagen en regelförenkling. I stället för elva olika anställningsformer blir det nu fyra. Det är mycket enklare. Dessutom, som Camilla Sköld Jansson var inne på tidigare, är regelverket dispositivt. Man kan

alltid göra förbättringar utifrån de lokala förutsättningarna och de olika branscherna. Det är väldigt viktigt att komma ihåg.

Sedan kommer vi till den regelbundet återkommande frågan om tvåpersonersundantaget. Detta drev vi från Miljöpartiet tillsammans med de fyra borgerliga partierna igenom för några år sedan, och det infördes 2001. Kritiken var massiv från vissa fackliga företrädare och från två av riksdagens partier, nämligen Socialdemokraterna och Vänstern. Då handlade kritiken huvudsakligen om urholkning av anställningstryggheten. Blev det så? Svaret på den frågan är uppenbarligen nej. Precis som Stefan Attefall sade har ju regeringen inte tillsatt någon utredning för att se över just hur hemskt det blev med anställningstryggheten.

På senare år har i stället kritiken mer kommit att handla om att tvåpersonersundantaget i LAS påstås öppna för diskriminering av föräldralediga, något som skulle drabba framför allt unga kvinnor. Resonemanget går i korthet ut på att senare anställda undantas från turordningsreglerna för att arbetsgivaren ska kunna säga upp kvinnliga anställda som är gravida eller som precis har fått barn. Skälet till att göra det skulle enligt kritiken vara att arbetsgivare antar att den anställda kvinnan efter barnafödandet inte kommer att engagera sig lika hårt i jobbet som före barnets nedkomst. Det finns dock inga som helst bevis för att detta skulle vara något som i större utsträckning drabbar föräldralediga som jobbar i småföretag som berörs av undantagen i turordningsreglerna. Det finns exempel på diskriminering av föräldralediga på såväl stora som små arbetsplatser. Det är knappast tvåpersonersundantaget som är problemet utan snarare att föräldralediga generellt diskrimineras på arbetsmarknaden.

Vi från Miljöpartiet har länge ansett att det generella skyddet för föräldralediga ska skärpas. Vi vill att mammor och pappor ska slippa oroa sig för att bli av med jobbet eller komma efter i lön på grund av att de är hemma med sina barn. Är man borta från jobbet under några år förlorar man i fråga om löneutveckling.

Vi gjorde ett tillkännagivande tillsammans med de fyra borgerliga partierna för något år sedan om att man ska ta fram ett förslag för att just förhindra att föräldralediga diskrimineras. Nu finns det ett sådant förslag. Det läggs på riksdagens bord i nästa vecka. Det innebär att en föräldraledig inte ska missgynnas vad gäller löne- och kompetensutveckling under den tid som man är borta från jobbet för att ta hand om sina barn, ett så kallat missgynnandeförbud.

Med de här ändringarna finns det alltså ingen kritik kvar mot tvåpersonersundantaget. Jag hoppas därför att s och v vid omröstningen i dag lägger ned sina röster då de inte har fler argument i den frågan.

Frågan om rätt till heltid och rätt till deltid har diskuterats här i kamraren. Jag delar uppfattningen att detta är ett stort problem. Jag förstår inte varför kvinnor som jobbar på Lindex ska vara deltidsanställda medan de – män – som jobbar i elektronikbutiken bredvid är heltidsanställda. Jag förstår inte detta. Detta är orimligt. Just därför måste vi göra någonting åt det.

Jag tycker också att det är viktigt att vi som anställda ska ha rätt till deltid därför att det handlar om våra prioriteringar som enskilda människor. Jag ska kunna välja hur mycket jag ska jobba. Då måste det också finnas en rätt till deltid.

Carl B Hamilton, vem är det som hotar? Ja, jag tror att de fyra borgerliga partierna i vissa frågor hotar kollektivavtalen. Men det största hotet är trots allt EU – där delar jag Camilla Sköld Janssons analys och diskussion tidigare. Det är det som är det stora hotet, vilket jag tycker att vi måste ta på allvar.

Jag har, fru talman, naturligtvis skrivit många bra reservationer utifrån Miljöpartiets motioner i ärendet. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 5 under punkt 5. Övriga tror jag att vi har röstat om minst två gånger tidigare här i kammaren så jag kan väl titta på voteringslistorna från tidigare år i de ärendena. Därmed slipper vi senare använda kammarens tid till det.

Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Ulf Holm är nöjd med tillväxten. Det förekom en uppgift om nr 4 i tillväxtligan. Det kan jag inte ta ställning till; det är möjligt att det är så. Det beror på hur man mäter tidsperioder och sådant.

Det som är viktigt och intressant i sammanhanget är att Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna har administrerat en ekonomisk politik som leder till att 15–20 % av den arbetsföra befolkningen är frånvarande. Drygt en miljon människor går inte till jobbet som borde gå till jobbet om alla var arbetsföra och i sysselsättning. Detta är det stora misslyckandet.

Det här pekar på att den ekonomiska politik som Miljöpartiet och Ulf Holm stöder och bär ansvar för är en tillväxtpolitik som inte skapar jobb; det är tillväxt utan jobb. Det är den allvarliga kritiken här. Därför är jag förvånad över att Ulf Holm är så nöjd med tillväxttalen. Det är inte tillräckligt. Människor i arbetsför ålder måste arbeta.

På Lindex jobbar man deltid, och hos Clas Ohlson jobbar man tydligen heltid. Det har jag lärt mig i den här debatten. Om detta ska man alltså lagstifta. Men varför ska detta inte regleras i kollektivavtal?

I botten här måste ligga ett antagande – man litar inte på att facket är tillräckligt intresserat av jämställdhetsfrågor, utan man måste gå till riksdagen. Hans Karlsson måste fixa den här jämställdheten. Facket klarar inte av det. De fackliga bossarna är inte intresserade; pamparna struntar i kvinnorna. Så måste det ju vara, eller hur?

Då blir logiken, om man nu skulle vara väldigt intresserad av lagstiftning, att man i den fackliga rörelsen skulle lagstifta om jämställdhet – alltså de som skriver under kollektivavtalen. Nu för det där med sig en del konstitutionella problem, men det är väl detta som logiken bjuder, eller hur, Ulf Holm?

Anf. 16 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Procentsiffror och detta med hur många som är frånvarande lämnar jag därhän. Man ska tydligen passa sig för att nämna siffror såvitt jag förstod av ett tv-program i går kväll om partiledardebatten och rätt och fel kring vad de sagt.

Det är ett problem att många är frånvarande. Det har väl varit en utmaning för majoriteten i riksdagen under denna mandatperiod att få bukt med ohälsotalen. Där är vi sakta men säkert på gång; det tar tid.

Det är klart att det, Carl B Hamilton, om det var en helgrön regering förmodligen skulle ha sett lite annorlunda ut än det gör med det majori-

tetsförhållande som nu finns. Jag tror att vi skulle ha jobbat hårdare med en del frågor för att sätta ytterligare press här.

Men samtidigt måste vi tänka på att arbetslivet i dag inte ser likadant ut som arbetslivet för 20 år sedan. Tyvärr är det väldigt många som blir stressade och som inte orkar med det tryckande arbetslivet i dag. Det är just för att fler ska orka med och kunna göra ett bättre jobb på arbetet när man är där som vi i Miljöpartiet så hårt trycker på en sänkning av arbetstiden. Det skulle ge fler möjlighet att komma i arbete.

Detta med lagstiftning och de fackliga organisationernas förhandlare är kanske ett intressant förslag. Jag litar väl i stor utsträckning på facken, men jag kan också konstatera att de inte har nått fram. Där behöver mer göras. Jag säger inte att nu liggande förslag är det ultimativa, utan jag säger bara att det finns ett problem på svensk arbetsmarknad med heltids- och deltidsfrågorna som stör mig som jobbar för ett jämställdare Sverige. Det borde störa även Carl B Hamilton.

Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Den stora störningen för mig på arbetsmarknaden är att drygt en miljon människor är frånvarande.

Ulf Holm säger att den här höga frånvaron har varit en utmaning för majoriteten denna mandatperiod. Ja, men ni har misslyckats! Du erkänner ju också att det med en grön politik skulle ha blivit annorlunda.

Som jag ser det ska väljarnas slutsats vara att har man misslyckats efter elva och ett halvt år med sossestyre – ni har i fyra år stött Socialdemokraterna och denna ekonomiska politik – och det fortfarande är samma höga frånvaro ska vi byta regering. Vi måste ha en annan regering, en annan politik. Ni har demonstrerat att ni inte klarar det hela, så ni ska inte ha fler mandatperioder. Det är den slutsatsen som man måste dra.

Sedan har vi detta med lagstiftning och facket – att de fackliga organisationerna tar större hänsyn till jämställdheten. Om vi gör det hypotetiska experimentet att man faktiskt skulle kunna göra det är det, tycker jag, väldigt konstigt. Inom den fackliga rörelsen finns det många kvinnor på ledande positioner. Ändå är facket uruselt på att klara det här. I stället springer man till Hans Karlsson och regeringen för att få en lagstiftning till förmån för rätt till heltid. Det är någonting som inte stämmer. Kvinnor i den fackliga rörelsen har tydligen inget inflytande.

Vi vet också att invandrare inte kommer fram i den fackliga rörelsen. Det finns inte några bland den fackliga rörelsens toppar som är invandrare eller som har invandrabakgrund. Detta är ett allvarligt problem. Ska vi, Ulf Holm, lösa problemet med ett bristande jämställdhetsintresse i facket och bristen på invandrare genom lagstiftning i Sveriges riksdag? Nej, det ska vi inte göra! Jag hoppas att du håller med mig på den punkten.

Anf. 18 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Ja, misslyckas och misslyckas – jag sade att vi kanske inte har lyckats så mycket som jag hade hoppats att vi skulle göra. Carl B Hamilton vet också att det inte beror enbart på de beslut som fattas här i riksdagen, utan det beror också på vår omvärld. EU-området, världsläget

och så vidare påverkar även svensk arbetsmarknad. Vi lever i en globaliserad värld.

Frågan är dock: Hade det gått bättre för den borgerliga kartellen? Mitt svar på den frågan är: Nej, jag tror inte det. Det hade inte gått bättre.

Vidare är mitt svar: Ja, vi behöver en ny regering efter valet den 17 september, en regering där Miljöpartiet ingår tillsammans med Socialdemokraterna. Men jag tror inte på en ny regering med de fyra i kartellen därför att den politiken skulle på ett väldigt aktivt sätt radera mycket av det som byggts upp under de senaste fyra åren, inte minst med Miljöpartiets hjälp. Det tror jag är det viktigaste här.

Jag tycker kanske inte att facken har sprungit till Hans Karlsson så jäkla många gånger den här mandatperioden. Jag är till och med förvånad över att det har varit så få gånger. Jag hade nog en föreställning om att det fanns ett tätare samarbete mellan facket och sossarna, men det har inte varit så farligt.

Även om jag är helt övertygad om att kollektivavtalen är viktiga och att det är det som ska vara huvudregeln i Sverige så måste golvet trots allt läggas av någon. Och golvet läggs av oss här i riksdagen för att vara ett skydd. Sedan kan fack och arbetsgivare alltid göra det bättre utifrån lokala förutsättningar och branscher.

Anf. 19 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Vi är överens om lärlingsutbildningen, Ulf Holm. Den är bra och den behövs både i gymnasieskolan och för dem som har gått ut gymnasieskolan och inte har hamnat på rätt ställe eller inte har klarat av det.

Men vad har då Ulf Holm för konkreta förslag för dem som faktiskt har en färdig universitetsutbildning och för dem som har en god gymnasieutbildning? Vad ska hända med alla de här unga människorna som inte kommer vidare och som fortsätter att vara arbetslösa? Akademikerarbetslösheten är uppe i 87 000 eller något sådant, men det kanske var en siffra som vi inte skulle nämna. Det är alltså fruktansvärt många människor som har en avslutad utbildning. Vad har Ulf Holm för praktiska, konkreta förslag för dem?

Anf. 20 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Det finns givetvis många förslag som vi från majoriteten har lagt fram på detta område och som kanske börjar bära frukt nu. Vi har faktiskt tagit initiativ till akademikerplatser. 4 000 ska ut. Vi har satt i gång arbetet med lärlingsutbildningar. Det ska utvecklas. Vi tar också steg för att företagen ska kunna anställa fler.

Jag delar åsikten att för många, framför allt småföretagen, finns det ett psykologiskt hinder i dag. De vågar inte anställa ny personal därför att de är så väldigt rädda att de ska bli fast i detta och för att det är så byråkratiskt. Jag vet att det inte är så svårt att ha en anställd. Så mycket byråkrati är det inte, och framför allt är det inte svårt i dag att säga upp en person på grund av arbetsbrist. Det är väl den vanligaste orsaken till att man skulle vilja säga upp någon om man har ett småföretag och det börjar gå knackigt och man inte får sina produkter eller tjänster sålda. Då finns det en arbetsbrist, och då kan man säga upp någon.

Det är det psykologiska hindret som vi måste övervinna. Det är den absolut viktigaste utmaningen under de närmaste åren, tror jag. Jag är helt övertygad om att det är de små och medelstora företagen som satsar på produkter och tjänster som kommer att skapa de flesta arbetstillfällena under nästa mandatperiod. Det måste vi skapa förutsättningar för och inte försvåra. Det är den politiken som Miljöpartiet kommer att föra ut i valet den 17 september.

Anf. 21 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Ulf Holm och jag har en gemensam upplevelse, visserligen med ganska många års mellanrum men tyvärr förmodligen likadan för dem som går till arbetsförmedlingen i dag. De får inte den hjälp och den coaching som de skulle behöva.

Jag tycker att man borde utsätta arbetsförmedlingarna för betydligt mer konkurrens. Jag tror att det finns många arbetsförmedlare som i dag inte gör det som de skulle vilja göra, nämligen att förmedla jobb och se till att arbetssökande A får plats hos den som söker medarbetare på företaget B. Den ekvationen går inte ihop i dag.

Vilka åtgärder vill Ulf Holm vidta för att arbetsförmedlingen ska göra skäl för namnet förmedling? I dag förmedlar inte arbetsförmedlingen arbete utan någonting annat. Det är ungdomar, kanske med invandrarbakgrund och med föräldrar som inte har så många kontakter över huvud taget, som behöver det här stödet. Hur vill Ulf Holm utveckla arbetsförmedlingarna för att stötta ungdomarna så att vi inte behöver ha så fruktansvärt många ungdomar utanför arbetsmarknaden i framtiden?

Anf. 22 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Margareta Andersson vet redan svaret på det. Vi träffade en uppgörelse för några veckor sedan – eller var det kanske i höstas – där vi gjorde ett tillkännagivande från Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna om att underlätta för Ams och att konkurrensutsätta. Det förslaget, om att detta ska utvecklas, har regeringen på sitt bord nu. Det är redan tillåtet i dag, men jag och Miljöpartiet och uppenbarligen de fyra borgerliga partierna tycker att man borde kunna använda fler aktörer än bara Ams just när det gäller att förmedla arbeten. Jag tror att det är receptet.

Jag tror också att bemanningsföretagen kommer att få allt större utrymme på den marknaden framöver, inte minst därför att många av bemanningsföretagen har visat sig vara väldigt duktiga på detta. Det ska man inte sticka under stol med. Om bemanningsföretagen är bättre på detta än Ams – låt dem göra mer då! Det viktigaste av allt är att vi kan förmedla arbeten så att rätt person hamnar på rätt jobb och att detta fungerar. För mig personligen spelar det inte så stor roll om det är ett bemanningsföretag eller Ams. Jag har inga gamla låsningar i den frågan.

Ams skaffar faktiskt en del jobb. På arbetsförmedlingarna har man haft stor nytta av den kunskap man har när det gäller till exempel friåret. Där förmedlar man arbeten. Många av dem som har fått friårsvikariat har också senare kunnat få en anställning på just den arbetsplatsen där de jobbade som friårsvikarier. Det är framför allt yngre kvinnor och personer med invandrarbakgrund som har lyckats komma in på arbetsmark-

naden tack vare friåret. Där har faktiskt arbetsförmedlingen varit duktig på att förmedla och matcha rätt person till rätt arbetsplats.

Prot. 2005/06:87
15 mars

Anf. 23 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag är något förvånad över hur lättsinnigt Ulf Holm viftar bort det stora problemet med arbetslösheten. Ulf Holm säger att det har varit en mycket god tillväxt i Sverige under den här perioden. Det har det varit. Men hur förklarar han då att arbetslösheten är så hög som den är? Han försökte ett tag att skylla på omvärlden, men det hänger väl inte riktigt ihop att vi har haft en hög tillväxt och att omvärlden skulle göra att vi har en hög arbetslöshet.

Jag har tagit fram en del siffror under tiden här. Det vore bra om Ulf Holm tog och kommenterade dem i stället. När ni tillträdde mandatperioden låg antalet arbetslösa på 205 000. I dag ligger det på i storleksordningen 250 000. Antalet konjunkturberoende program har under det senaste året mellan januari 2005 och nu ökat med 6 000, från 128 000 till 134 000. Antalet långtidsarbetslösa har ökat från 40 000 till 66 000 och så vidare, och så vidare. Det är dystra siffror. Varför inte erkänna ett misslyckande, Ulf Holm?

Försök inte bara att skylla ifrån dig på omvärlden eller någon annan faktor, som ni har suttit här och gjort nu! Säg i stället att ni har misslyckats och att ni inte har tagit tag i detta. Det enda recept du kommer med här är att vi ska ha lärlingsplatser.

Hur ställer sig Miljöpartiet till utredningen om lagstiftad heltid? Kommer ni att stödja det? Och tror Ulf Holm att det kommer att ge fler jobb? Kommer man att vara villig att anställa fler på det viset? Berätta lite om hur Ulf Holm och Miljöpartiet ser på de stora problem som vi har på arbetsmarknaden!

Anf. 24 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tar inte lättsinnigt på arbetslösheten. Däremot finns det inte *en* förklaring till att vi har den arbetslöshet som vi har i dag. Det finns många delförklaringar. En av dem är just omvärlden och att vi lever i en globaliserad värld. Jag sade inte att det är den enda orsaken, men det är en av orsakerna. Det är inte jag som påstår att vi har god tillväxt utan det är någon annan, tänkte jag säga. Vad jag menar är det som kom fram i nyhetsändringarna i går, nämligen att vi är fyra i tillväxtligan. Där sade jag också att jag personligen inte tycker om måttet man mäter tillväxt med, för det är felaktigt. Men det är det som finns nu.

Jag tycker att mycket borde göras för att sänka arbetslösheten. Det är också den politik som vi jobbar utifrån – att skapa nya arbetstillfällen. Men under de senaste åtta åren när vi har samarbetat med s och v här i riksdagen så har vi fått börja med att sopa undan alla de misstag som den borgerliga regeringen gjorde med den ekonomiska politik som följde då.

Det var första steget. Det har tagit hur många år som helst. Samtidigt ska vi försöka bygga upp någonting för en ny framtid med ett nytt arbetsliv som ser annorlunda ut än det såg ut på 80- och 90-talen. Vi lever i en ny tid där till exempel tjänstesektorn går framåt medan den traditionella industrin går bakåt och har färre arbetstillfällen. Det ställer hårdare krav på oss, inte minst när det gäller utbildningsväsende, lärlingsplatser och så vidare.

Arbetsrätt

Anf. 25 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Det är alltid roligt att höra de här debatterna där man faller tillbaka till 80-talet och början på 90-talet och säger att man inte har lyckats lösa problemen. Borde man inte ha klarat av de problemen under en elvaårsperiod om man nu är så duktig? Jag tror att Ulf Holm får sluta att tala om problemen i slutet på 80-talet och början på 90-talet.

Jag tycker fortfarande att Ulf Holm glider här. Han talar fortfarande om den höga tillväxten och att det går så bra. Men förklara då varför vi har så stor arbetslöshet! Det är det stora problemet i Sverige. Jag kan inte se hur regeringspartierna ska kunna lösa det. Man har haft möjligheter, åtminstone det socialdemokratiska partiet, i över elva år att lösa det, och man har inte klarat av det. Det har försämrats under den här mandatperioden.

Ulf Holm svarade inte heller på om han tänker stödja förslaget till heltid. Jag vore tacksam över att få ett besked om hur han ser på den frågan också. Säg gärna: Jag är ledsen. Vi har misslyckats med arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 26 ULF HOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att vi har gjort väldigt mycket den här mandatperioden. Du får ursäkta, men jag tycker faktiskt att vi har tagit många steg för att främja ett bättre företagsklimat, och det har skett inte minst tack vare oss i Miljöpartiet. Vi har reformerat 3:12-regler. Vi har till och med tagit bort arvs- och gåvoskatterna därför att de skulle vara en kil för att främja företagandet. Nu har det visst övergått till förmögenhetsskatten i stället, men arvs- och gåvoskatterna är i alla fall borttagna. Det är kanske det som gör att folk har mer framtidstro inom företagen. Jag vet inte.

Som miljöpartist tycker jag att vi ska satsa mycket mer på miljöteknik. Därför har vi satsat på att försöka få in sådana frågor i de senaste budgetuppgörelserna. Det visar sig nu att miljöteknik är en bransch på frammarsch.

Men det finns stora utmaningar framöver. Vi har avskaffandet av oljeberoendet som kommer att skapa arbetstillfällen i Sverige också när vi satsar mer på etanol och så vidare. Men jag hinner inte utveckla det på mina två minuter i replik här.

Jag ska däremot svara på frågan om heltid och deltid. De två utredningarna tillsattes av majoriteten här, och nu finns det ett förslag. Jag är kanske inte riktigt helt nöjd med hur de utformas. Jag håller med om problemställningarna, men jag vill nog titta närmare på hur lagarna utformas. Jag tycker att de ska tas i ett sammanhang, det vill säga både rätten till heltid och rätten till deltid. Det skulle stärka löntagarnas inflytande, och jag tror inte att det skulle vara till så stor nackdel för företagen. Men det lär vi få återkomma till, kanske inte denna mandatperiod men nästa. Då får vi ta en debatt om det.

Anf. 27 LARS LILJA (s):

Fru talman! Nu står vi här igen för fjärde gången den här mandatperioden och debatterar arbetsrätt. Några av oss hoppas kunna göra det även nästa år, och någon är kanske glad att han eller hon slipper och kan ägna sig åt något annat vederkvickande.

Samtidigt hoppas jag att under den här debatten få reda på vad den så kallade alliansen egentligen vill när det gäller arbetsrätten. Tidigare var arbetsrätten ett enormt hinder för tillväxt och sysselsättning. Nu har alliansens statsministerkandidat sagt att arbetsrätten inte är någon stor fråga och inget större problem. Samtidigt har andra tunga representanter för alliansen sagt att LAS helt borde upphävas för ungdomar under 26 år. Det var ju så bra i Frankrike. Nja, det tyckte nog inte de tusentals ungdomar som demonstrerade mot förslaget.

Ett annat hinder för en så kallad flexibel arbetsmarknad har tidigare varit kollektivavtalen. Nu sjunger alla kollektivavtalens lov. Ändå ansåg en tung representant för alliansen att Byggnads agerande i Vaxholm för rätten att hävda kollektivavtalen var en skam för Sverige. Jag blir lite förvirrad. Vad står alliansen för? Men jag får väl svar i replikskiftet.

Fru talman! En återkommande fråga i dessa debatter är det så kallade tvåpersonsundantaget i LAS. Utskottsmajoriteten anser att undantagsregeln ska slopas. Vi anser att den är orättvis. Mycket tyder fortfarande på, trots vad andra har sagt, att den drabbar dem som har en svag ställning på arbetsmarknaden, föräldralediga, sjukskrivna och äldre. Att regeln dessutom inte går att pröva rättsligt gör inte saken bättre. Här är vi oense och lär så förbli.

Ett stort problem på svensk arbetsmarknad är den stora andelen som har visstidsanställningar. Andelen har ökat de senaste åren och är nu uppe i 17,7 %. Bland unga, framför allt kvinnor, är andelen med tillfälliga jobb väsentligt högre. Vanligast är tillfälliga anställningar inom vården, hotell och restaurang och handel. Avsaknad av fast jobb leder till otrygghet, svårigheter att låna pengar och få ett hyreskontrakt. Tillfälligt anställda riskerar att få sämre inflytande på arbetsplatsen, sämre löneutveckling, pension och ersättningar från socialförsäkringssystemen. Dessutom blir deras kompetensutveckling eftersatt, vilket på sikt leder till lägre produktivitet. Att ha alltför många visstidsanställda kan alltså vara kontraproduktivt för företaget eller organisationen.

Självfallet är inte alla tillfälliga anställningar dåliga. Man måste kunna jobba extra, och visst måste det finnas vikarier. Det är dock inte acceptabelt att människor mot sin vilja går år efter år på dessa otrygga anställningar. Utskottet välkomnar därför det arbete som nu pågår för att ta fram ett förslag om nya regler för tidsbegränsade anställningar. Syftet med dessa regler är att fler arbetstagare ska få en tillsvidareanställning.

Ett annat problem på arbetsmarknaden som har beröringspunkter med det stora antalet visstidsanställda är den stora andelen som har deltidsanställning. Det är 11,4 % av männen och 40,7 % av kvinnorna som arbetar deltid. 264 000 av dessa skulle vilja arbeta mer. Problemen med deltidsarbete liknar dem vid visstidsanställning, sämre möjligheter till egen försörjning, sämre pension, sämre a-kassa vid arbetslöshet, sämre sjukförsäkring, sämre karriär och sämre utvecklingsmöjligheter.

En utredning har haft i uppdrag att se över möjligheten att stärka rätten till heltidsanställning. Utredningen föreslår en ny lag om rätt till heltidsanställning för hela arbetsmarknaden. Lagen ska vara tvingande till arbetstagarens förmån, men det ska vara möjligt för parterna att avtala om avvikelser från lagens bestämmelser. Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat att skyddet för föräldralediga måste stärkas. Jag är den förste att beklaga att det har tagit så lång tid, men nu väntar vi en proposition vilken dag som helst. Om förslagen ligger i linje med vad utskottet tidigare uttalat torde det föreligga en bred majoritet i riksdagen för att föräldralediga ska få ett starkare skydd.

Fru talman! I detta betänkande behandlar vi också kollektivavtalens ställning på den svenska arbetsmarknaden. Systemet med kollektivavtal förutsätter starka arbetsgivarorganisationer och starka fackföreningar. En grundbult i detta system är också rätten att vidta stridsåtgärder. Den rätten måste också finnas för att tvinga fram förhandlingar om kollektivavtal.

Här är jag inte riktigt säker på var den så kallade alliansen står. Rätten till stridsåtgärder ifrågasätts inte i detta betänkande. Däremot finns en mycket luddig skrivning i reservation nr 1: "Även frågan om en rimlig balans och proportionalitet mellan syfte och konsekvens hos åtgärder vid konflikter bör belysas." Jag skulle mycket gärna vilja veta vad som döljs bakom denna skrivning.

Handlar det om krav på att införa en proportionalitetsprincip i konflikträtten? Handlar det om att begränsa rätten till sympatiåtgärder? Läser man flerpartinotionen A273 ser man att det uppenbarligen är syftet.

Där skrivs att ett kollektivavtal är ett vanligt civilrättsligt avtal bortsett från att det kan genomdrivas med tvång. Samtidigt konstaterar motionärerna, som är från samtliga borgerliga partier, att för avtal i övrigt gäller att avtal som tillkommit under tvång är ogiltiga. Senare sägs att det är dags att se över och reformera reglerna om blockader och andra stridsåtgärder som syftar till att tvinga fram kollektivavtal. "Utgångspunkten bör vara att radikalt inskränka rätten att med tvång tvinga företag att skriva under kollektivavtal." Är det detta som menas med den luddiga skrivning som jag tidigare citerade?

Kan det vara så att alliansen talar sig varm för kollektivavtalens förträfflighet samtidigt som man kraftigt vill inskränka de fackliga organisationernas möjlighet att hävda kollektivavtalen? Tar ni avstånd från vad som sägs i motion A273? Jag ser fram emot svaret.

Fru talman! För oss socialdemokrater är den grundläggande principen att svenska avtal ska gälla på svensk mark också för löntagare från andra länder. Vi kan aldrig acceptera lönedumpning som ett konkurrensmedel. Lönedumpning är ingen solidaritetshandling med arbetare från andra länder som har mycket lägre löner än i Sverige.

I ett antal motioner tas upp frågan om krav på kollektivavtal vid offentlig upphandling. I en av dessa föreslås att Sverige ska ratificera ILO-konventionen nr 94. Den innebär kortfattat att i ett kontrakt där en offentlig myndighet är part kan sociala krav ställas på leverantörer av varor och tjänster. ILO 94 är ratificerad av 60 länder, dock inte Sverige.

I artikel 3 i konventionen framgår att lämpliga åtgärder ska vidtas för att tillförsäkra arbetstagarna rimliga och rättvisa skydds- och välfärdsförhållanden i sådana fall där föreskrifter om arbetarskydd och välfärdsåtgärder inte redan följer av lag, kollektivavtal eller skiljedom. Konventionen ger också möjlighet att ställa kontraktsvillkor som går ut på att gängse lönenivå enligt kollektivavtal ska tillämpas. Utskottsmajoriteten anser alltså att ILO-konventionen nr 94 ska ratificeras. Detta bör ges regeringen till känna.

Avslutningsvis vill jag, fru talman, yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Prot. 2005/06:87
15 mars

Anf. 28 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Först och främst Lars Liljas fråga om proportionalitet: Det är den diskussion som den förre socialdemokratiska statssekreteraren Svante Öberg förde i en tidigare utredning, som regeringen har remissbehandlat och övervägt, som man vill ta med i översynen för att föra den vidare och se vad som är lämpligt att genomföra. Det är inte krångligare än så. Den motion som Lars Lilja citerade ur är alltså ingen parti- och kommittémotion.

Det jag skulle vilja ta upp och diskutera är att vi sedan 1999 har fått ungefär 1 800 fler regler för mindre företag. Detta regelkrångel är en stor faktor som gör att vi inte skapar de nya jobb vi behöver skapa i Sverige. Nu har det kommit ett utredningsförslag med ytterligare 14 sidor lagtext om rätt till heltid. Det är ett förslag som har sågats av Ams, fackliga organisationer med flera.

Vad som är intressant i sammanhanget är att vi har både en frivillig deltid – män och kvinnor som vill det har deltid – och en ofrivillig deltid. Diskussionen handlar då om detta: Ska man lösa det här på arbetsplatserna via kollektivavtal, genom samverkan mellan arbetsgivar- och arbetstagarparter, eller ska man använda en fyrkantig lagstiftning uppifrån? Då säger exempelvis Saco att avtal är bättre än lag.

Efter de hyllningstal som ofta brukar hållas kring kollektivavtalen undrar jag: Varför sviker Socialdemokraterna principen om kollektivavtal?

Idén med kollektivavtal är att de ska vara branschanpassade. De bygger på att båda parterna tar ansvar för att både sluta avtal och se till att avtalen efterlevs. Då kan man inte låta varje part springa till mamma och be om hjälp så fort man inte har löst problemet själv. Vi vet exempelvis att det här förekommer mycket inom offentlig sektor, där socialdemokratiska landstingsråd och kommunalråd styr. Det finns också inom exempelvis handel. Men vi vet också att man på många ställen kan lösa frågan om den ofrivilliga deltidsarbetslösheten och deltidsarbetet.

Varför litar inte Socialdemokraterna på kollektivavtalet? Varför litar man inte på exempelvis Sacos bedömning?

Anf. 29 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Som vanligt var det en mycket lång replik från Stefan Attefall. Det är nästan så att när han är färdig har jag glömt vad han frågade från början.

Stefan Attefall nämnde regelverket, och det är någonting som vi har slagit varandra i huvudet med i ganska många debatter. Det hävdas att vi i Sverige har ett enormt stort regelverk, som nästan är oöverskådligt. Samtidigt när vi gör internationella jämförelser, som många brukar ta upp i många olika sammanhang, visar det sig att det inte är riktigt sant. Det är relativt enkelt att starta företag, och regelbördan är inte särskilt våldsam.

Dessutom är det så att tack vare EU-medlemskapet, som en del är glada över och en del är mindre glada över, importerar vi också ett stort antal regler.

Arbetsrätt

När det gäller rätten till heltid kan Saco möjligtvis tycka att det är bättre att ta det här förhandlingsvägen. Men vi vet också att de andra fackliga organisationerna är mycket positiva till att vi försöker genomföra en sådan här regelförbättring för alla dessa personer som jobbar deltid.

Det här är en fråga för parterna. De fackliga organisationerna har år efter år, speciellt Kommunal, Handels, Hotell och Restaurang, drivit de här frågorna oerhört hårt. Men man kommer inte fram. Ska man förhandla måste två parter vara villiga att gå varandra till mötes. Det gäller då också att arbetsgivarsidan försöker jobba för att se till att skapa heltidsjobb och på ett sådant sätt få framför allt kvinnor att komma ur denna fälla.

Sedan skulle det vara intressant att veta – ingen har talat om det för mig – om man kan se någon signifikant skillnad när det gäller deltidarbete inom borgerligt styrda kommuner och landsting och inom socialdemokratiskt styrda kommuner och landsting. Ingen har tagit upp det – alltså tror jag inte att det är någon skillnad.

Anf. 30 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant om det inte är någon skillnad mellan socialdemokratiskt styrda och borgerligt styrda kommuner. Men hur är det med alla högtidstal om vikten av heltid? Har Socialdemokraterna inte gjort mer än så?

Man kom inte fram inom Kommunal, säger Lars Lilja. Ja, men vem är motparten? Det är till övervägande del socialdemokratiska kommunalråd och landstingsråd. Det är Lars Liljas kompisar. Det är det som är intressant. Men att en småföretagare med en liten verksamhet ska tvingas lära sig 14 sidor ny lagtext, bara för att Lars Liljas kolleger i Västerbottens läns landsting inte förmår leva upp till de högtidstal han själv står här och håller i kammaren, är ju skandal. Lars Lilja tror att de förstår hur en småföretagare känner det när den stora boven, politikerna, ålägger honom att lära sig 14 sidor ny lagtext.

Problemet är att jag tror att Lars Liljas politik leder till färre jobb för kvinnor och män. Därmed inte sagt att vi inte har ett problem med många kvinnor, och även män, som vill jobba mer än de får göra. Men vi har också många som inte får jobba alls, som vill in på arbetsmarknaden. Det handlar om en till en och en halv miljon människor som av olika skäl är utestängda från arbetsmarknaden. Det är det verkliga problemet.

Då är frågan: Är metoden för att lösa det problemet att införa ännu fler nya regler än de 1 800 som Lars Lilja stiftat sedan 1998, eller är det att ha färre regler, att lita mer på arbetsmarknadens parter och skapa bättre villkor för småföretagsamhet samt en bättre opinionsbildning kring attityder, jämställdhetsfrågor och liknande och på den vägen lösa problemet?

Det är metodvalet vi diskuterar. Lars Lilja väljer uppifrånperspektivet – lagstiftning, krångel – i stället för att sopa upp framför egen dörr.

Anf. 31 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! I så fall, Stefan Attefall, får vi hjälpas åt att sopa. Det kan vi väl ta varandra i hand på? Bra!

Det var bra att du tog upp Västerbottens läns landsting. Som du känner till är det ett socialdemokratiskt styrt landsting som jobbat ganska hårt för att skapa fler heltidstjänster. De har under många år jobbat med det och också lyfts fram som ett gott exempel när det gäller att skapa heltidsjobb inom landstinget. Möjligheterna finns alltså.

Detta är, vilket Camilla Sköld Jansson mycket noggrant påpekat, minst lika mycket en fråga om män och kvinnor som om var man jobbar. Att det sedan handlar om just många kvinnor beror naturligtvis på att det är många kvinnor anställda inom den kommunala sektorn. Vi har precis samma problem på den privata sidan när det gäller hotell och restaurang. Det handlar alltså i grunden om en ojämlikhet mellan könen.

I den svenska arbetsrättslagstiftningen, arbetsmiljölagstiftningen och allt det andra, bygger vi en grund på lagstiftningen. Därefter överlåter vi till de fackliga organisationerna och till arbetsgivarorganisationerna att förhandla om detaljerna. När det gäller arbetstidens förläggning och hur arbetet ska genomföras har ju arbetsgivaren arbetsledningsrätten, vilket innebär att arbetsgivaren trots allt är den som har övertaget i dessa diskussioner.

Lagen är dessutom dispositiv. Vi lägger en grund för att genom lagstiftningen förbättra för alla kvinnor som nu jobbar deltid. Sedan finns möjligheten att via kollektivavtal förhandla om regler för att branschanpassa och anpassa till arbetsplatsen, precis så som Stefan Attefall vill att det ska gå till.

Anf. 32 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! I alliansen är vi överens om väldigt mycket, men ibland vill Centerpartiet gå ett steg längre. Därför har vi kommit med förslaget om ungdomsavtal. Nu undrar jag: Har Lars Lilja något att komma med som är bättre, någonting som skulle kunna lösa problemen? Vi har väldigt många arbetslösa ungdomar i dag, ungdomar med ofta god utbildning. De vill inte fortsätta studera, utan de vill ha ett jobb så att de kan försörja sig och inte behöver bo hemma hos mamma och pappa.

Anf. 33 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Jag delar Margareta Anderssons oro för arbetslösheten, framför allt när det gäller ungdomar men även de äldre. Däremot tror jag inte att lösningen är att anställa dem utan något regelverk. Ert förslag är ju att LAS inte ska tillämpas för dem som är under 26 år. Det tänkesättet bygger i någon mening på ett slags myt, en diskussion om att det är svårt att anställa, att det inte går att göra sig av med folk i det här landet. Sanningen är den att det inte förhåller sig så. Om det hade varit svårt att göra sig av med folk i Sverige hade vi troligtvis inte haft så många arbetslösa som vi har.

Dessa ungdomar är dessutom den grupp på arbetsmarknaden som redan nu har den överlägset största andelen tillfälliga anställningar och deltidsanställningar. Det är redan så. Det är de jobben de får. Att då med en sådan regelförändring som den ni föreslår göra deras arbetsituation ännu otryggare kommer knappast att leda till fler jobb.

När det gäller hur vi ska hantera problemet har det naturligtvis mycket att göra med hur arbetslivet utvecklats de senaste åren. Det handlar också, precis som Margareta Andersson säger, om vilken utbildning man

väljer. Vi har nu en mycket större andel ungdomar med högskoleutbildning, och det leder naturligtvis till att vi också får en större andel akademiker som drabbas av arbetslöshet.

Jag tror inte att ert förslag är lösningen.

Anf. 34 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Ja, vi är överens om oron, men jag upplever inte att Lars Lilja kommer med några konkreta förslag till hur vi ska lösa problemen.

Det finns alltså akademiker, bland annat civilekonomer och civilingenjörer, som när de för några år sedan fick plats vid högskolan mer eller mindre också fick löfte om att det skulle finnas jobb åt dem när de kom ut. Uppenbarligen finns inte jobben, utom för dem som utbildat sig till de mer "glassiga" jobben som tv-producenter och annat. Där finns det kanske inte så mycket utrymme. Vi kunde ju inte föreställa oss att det skulle se ut så som det gör i dag.

Vad vill Lars Lilja göra nu? Kan vi använda oss av något annat? Centerpartiet vill till exempel ge betydligt mer resurser för att kunna matcha jobb på arbetsförmedlingen så att det blir en förmedling av arbete. Vad vill Lars Lilja använda för resurser, och hur, för att fler ungdomar verkligen ska få jobb?

Jag håller med om att det inte ska vara korttidsanställningar, vikariat och alla de avarter som finns, men jag är inte heller säker på att förslaget om rätten till fast anställning och rätten till heltid kommer att lösa problemen. Risken är att ytterligare några kommer att stå vid sidan av och inte ens får de korta jobb som trots allt ger lite trygghet, att man åtminstone har några månader och kan arbeta upp a-kassan och få lite pensionspoäng. Då skulle man i alla fall ha något som liknar någon form av trygghet, även om det inte är den stora trygghet som det innebär att ha ett riktigt jobb. Det är där vi måste rikta in de stora resurserna. Hur ska fler ungdomar, och fler människor över huvud taget, få riktiga jobb?

Anf. 35 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! När vi diskuterar arbetslöshet och arbetsmarknadspolitik brukar jag säga att det är ett problem som man ska närma sig med allra största ödmjukhet, för det finns ingen som har lösningen på det stora problemet. Det handlar inte om att försämra LAS. Det handlar inte om att använda plusjobb. Det handlar inte om nystartsjobb. Det handlar inte om olika typer av anställningsstöd. Det är en mycket komplicerad materia att hantera.

Jag vill påstå att det krävs mängder av olika åtgärder, från skilda håll i samhället, för att vi ska komma till rätta med detta jättestora problem. En del i det har naturligtvis varit – vilket vi nu får kritik för – att vi bedrivit en sund ekonomisk politik som gett oss en lång rad år av relativt hög tillväxt. Däremot hade vi under de första åren av 2000-talet ett dopp i tillväxten då vi låg runt 1–1 ½ %, vilket också bidragit till att vi nu inte får den skjuts på arbetsmarknaden som många ekonomer, och sådana som är klokare än alla vi som sitter i denna kammare, trodde att vi skulle få och att jobben därmed också skulle komma.

Sedan delar jag Margareta Anderssons uppfattning när det gäller arbetsförmedlingarnas roll. Det är naturligtvis oerhört viktigt att de jobbar med det som de ska göra, nämligen att matcha arbetssökande mot de

arbeten som finns, att jobba ut mot företagen och skapa goda kontakter med företagen på orten så att de verkligen klarar av den viktiga uppgiften med matchningen. Efter att ha haft besök av generaldirektören för Ams vet vi att en av hans kärnuppgifter nu är att se till att arbetsförmedlingarna börjar jobba på det sättet. Det tror jag är oerhört viktigt.

Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! I mitt tidigare anförande riktade jag en fråga till Lars Lilja. Jag skulle gärna vilja ha ett svar med anledning av det som står i majoritetstexten om att man ska värna kollektivavtalen. Det är väldigt oklart vem det är som hotar, eller som det sägs i manifestationen på fredag: Vem är det som tafsar på kollektivavtalen? Vem är det som hotar dem? Vem är det som sätter dem under press?

Det är något outtalat budskap här. Därför är min fråga till Lars Lilja: Vem är det som ni syftar på? Ni måste lätta på förlåten. Det är inte bra med det här hemlighetsmakeriet i en demokrati. Vi ska slåss med öppna visir och blanka vapen. Och öppenhet och demokrati hör ihop. Svara på frågan, Lars Lilja: Vem är det ni syftar på?

Anf. 37 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Jag skrev upp elva och ett halvt år, för jag trodde Carl B Hamilton skulle säga någonting om det, men det kanske kommer i nästa replikskifte.

Jo, det blev ganska uppenbart i Vaxholmskonflikten. Jag tycker att det var oerhört tydligt. I en internationaliserad värld, som vi rimligtvis bejakar, hade vi ett tydligt läge där företag från EU kom till Sverige och skulle jobba. Vi vill att de ska få jobba i Sverige. Men det är alldeles uppenbart: Där ville man inte att de skulle jobba enligt svenska arbetsrättsregler och svenska kollektivavtal. Där finns uppenbarligen, tycker jag, ett hot mot de svenska kollektivavtalen.

Vad jag minns var Carl B Hamilton tämligen aktiv i den debatten, så jag antar att han känner till det här fallet. Och ser man inte detta och liknande situationer, att det möjligtvis kan vara ett hot för de svenska kollektivavtalen, är jag å andra sidan lite bekymrad.

Jag har då lyssnat på vad som har sagts i replikskiftet här när det gäller frågan om hur vi ska kunna hävda kollektivavtal. Det talas om att bara peta lite grann i proportionalitetsprincipen. Jag har faktiskt ännu inte hört någonting om sympatiåtgärder och blockad. Men är det så att man tycker att det är helt okej kan jag känna mig tämligen nöjd. Men jag är, som sagt var, lite osäker på var de borgerliga partierna står. Och när jag läser den här motionen, som jag tidigare citerade, blir jag också lite fundersam på om det verkligen inte finns något hot. Men är det så att man kan avfärda en fyrpartimotion, som ni nu tydligt vill göra, är jag nöjd.

Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Det är ju inte den motionen som alliansen står bakom. Det är reservation nr 1, och där står det mycket tydligt om rätten att teckna kollektivavtal.

Jag får alltså inget svar. Det är ett outtalat budskap som kolporteras ut, att det är något mystiskt spöke som går omkring och hotar kollektiv-

avtalet. Lars Lilja använde orden ”ville man” när det gällde Vaxholmskonflikten. Vem är man?

Tidigare fick vi höra från Camilla Sköld Jansson att det var EG-domstolen, men det är tydligen inte Lars Liljas uppfattning. Tack för det! Men på de här affischerna, som vi ser ute på stan, är det en elegant klädd farbror med pälsbrämad paletå och något slags pälsmössa på huvudet som står och talar med en luggsliten kille med bred keps. Vem är den där farbrorn med pälsbrämad paletå? För det är tydligen han som hotar kollektivavtalen. Vem är det? Ni mobiliserar 416 000 LO-medlemmar för detta syfte, att värna kollektivavtalen. Då undrar man ju: Vem är det som ni rasar emot?

Anf. 39 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Först och främst är det inte jag som har satt upp de där affischerna. Mig veterligt är det en kampanj som LO bedriver. Visserligen kan jag naturligtvis sympatisera med den, men icke desto mindre är det på detta sätt.

Sedan: Anser Carl B Hamilton alltså att den svenska kollektivavtalsmodellen inte var hotad i Vaxholm? Den var inte det? Det var inget problem? När det kom hit företag från andra länder som ville jobba men inte betala kollektivavtalsenliga löner var det alltså inget problem. Jag måste säga att jag är något förvånad över den slutsatsen.

Vi hävdar bestämt att utländska företag från EU och andra länder ska ha rätt att jobba i Sverige, men arbetsvillkoren här ska vara samma som i gängse svenska kollektivavtal. Nu har som tur är arbetstagar- och arbetsgivarorganisationerna tecknat ett avtal om hur man ska hantera den här situationen med företag som kommer från andra länder och vill jobba i Sverige. Men det är där det finns ett hot, och jag är lite bekymrad över att Carl B Hamilton inte har noterat det.

Anf. 40 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! När jag lyssnade på Lars Liljas inledningsanförande fick jag en känsla av att han valde den gamla taktiken att gå till anfall. Det är en vanlig taktik när man har dåligt på fötterna.

Lars Lilja sade inte någonting om det trista arbetsmarknadsläge som vi har med alla som står utanför. Jag kan ha viss förståelse för det. Det är väl inte den roligaste gren som Socialdemokraterna har. Men man skulle kunna ställa frågan till Lars Lilja: Vad tror du att det är för orsaker till att det har varit en så erbarmlig utveckling på arbetsmarknaden under den senaste mandatperioden?

Du väntade på att en skjuts skulle komma, men den kom inte. Varför kom inte den här skjutsen? Hade ni räknat med att andra faktorer utanför Sveriges gränser skulle ge den här skjutsen och att alla då skulle komma i full sysselsättning? Har ni aldrig reflekterat över att det kan finnas en del inhemska problem, att det kan finnas en del hinder som gör att man inte anställer? Har det någonsin kommit i Lars Liljas tankar?

Den andra frågan där jag skulle vilja höra lite vad Lars Lilja säger handlar om Heltidsutredningen. Vad jag förstod ställer Lars Lilja helhjärtat upp på Heltidsutredningen, att här ska man lagstifta. Det har ju den nackdelen, som både Ams och Saco har påpekat, att det blir färre jobb. Färre får jobb. Tycker Lars Lilja att det är värt att ta det i ett läge när det

är svårt på arbetsmarknaden över huvud taget? Bör man införa en sådan regel? Och så säger man helt kallt bara: Ja, det kommer att bli färre som får jobb. Det har vi blivit varnade för så mycket, men det struntar vi i. Är det ungefär så Lars Lilja resonerar?

Prot. 2005/06:87

15 mars

Arbetsrätt

Anf. 41 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Det finns naturligtvis flera orsaker till den höga arbetslösheten. Det är precis som när det gäller att arbeta för att komma till rätta med problemet.

Vi är tämligen överens om att det sker en ganska våldsam struktur-omvandling i det svenska samhället just nu, framför allt på industrisidan. Och vi har haft en exceptionellt hög produktivitetsutveckling inom den svenska industrin. Naturligtvis påverkar det sysselsättningen. Tidigare har man tydligt kunnat se att när investeringarna ökar och när tillväxten har varit så pass lång under många år har jobben kommit, men vi har sällan haft en så hög produktivitetsutveckling som vi har haft nu. Det är naturligtvis en av orsakerna till att det faktiskt ser ut som det gör.

Sedan nämner Patrik Norinder det här med skjutsen. Många ekonomer, oberoende av varifrån de har kommit, om de har varit LO-ekonomer, Regeringskansliets ekonomer eller bankvärldens ekonomer, sade faktiskt redan för ett par år sedan att jobben kommer om något år. Jag är mycket besviken över att de faktiskt hade fel. Jobben har inte kommit. Ska man då, som ni många gånger tycker, lyssna på experterna kan man kanske inte sätta så mycket offensiva åtgärder i sjön i ett läge där man tror att jobben är på väg att komma. Där kan jag kanske tyvärr säga att vi gjorde ett misstag, att vi lyssnade för mycket på experterna.

Anf. 42 PATRIK NORINDER (m) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att vi har en strukturomvandling. Det har vi nu haft under lång tid. De gamla industrijobben har försvunnit. Vi har en helt ny situation. Men borde då inte sittande regering anpassa sig till den nya situationen? Det har inte hänt någonting, eller i vilket fall ytterst lite, för att man ska anpassa sig till den. Och facit har ju kommit.

Vi har fått färre och färre jobb, och det har inte blivit nyanställningar. När jag lyssnar på Lars Lilja får jag intrycket att det ska komma någon magisk kraft uppifrån, och så ska jobben bara välla in. Så blir man besviken att de inte väller in. Är det inte en regerings uppgift att se till att när det blir den här strukturomvandlingen som Lars Lilja pratar om då anpassa sig efter den och säga att vi har en del arbetsrättsliga regler som vi borde se över och som vi kanske borde anpassa till den nya situationen? Det har inte skett. Vi står här med den enorma arbetslösheten och utanförskapet. Vi kan räkna hur vi vill, men den ligger på mellan en och en och en halv miljon människor.

När det gäller Heltidsutredningens förslag väntar jag också på svar. Lars Lilja ville ju ta att det blir färre jobb om vi inför det. Är det priset som man är villig att betala från socialdemokratin? Jag vore tacksam om du kunde utveckla det något.

Anf. 43 LARS LILJA (s) replik:

Fru talman! Jag är inte helt övertygad om att det blir färre jobb för att fler människor har möjlighet att jobba heltid. Som vi har sagt tidigare i

den här debatten är det i huvudsak en rättvisefråga. Det är till stora delar en jämställdhetsfråga, för så ser arbetsmarknaden ut. Det är männen som jobbar heltid. Det är kvinnorna som jobbar deltid. Det handlar om deras framtida försörjning. Det handlar om deras pensioner. Som jag sade är det dispositivt. Kollektivavtalen kan ändra detta, men vi måste lägga en grund som sätter pressen, både på arbetsgivare och fackföreningar, att se till att man jobbar på ett mycket effektivare sätt för heltid.

Regeringen skapar inga jobb. Det görs i företagen. Men regeringens uppgift är naturligtvis att skapa goda förutsättningar för jobben. Det gör man framför allt genom att bedriva en god ekonomisk politik som ser till att det finns låga räntor som skapar förutsättningar för jobben. Där tror jag inte det finns så mycket att anmärka på.

Det sägs att det är ett problem med anställningsreglerna. Det har man sagt, men frågan är om det är sant. Är det någon form av politisk propaganda, eller är det något annat man driver? Det finns ju ett antal statliga forskningsinstitut som forskar om det ena och det andra och lämnar ett antal rapporter hit och dit. Arbetslivsinstitutet konstaterar i en rapport att anställningsreglerna är mycket mindre rigida än företagen tror. Det är alltså betydligt lättare att anställa. Framför allt är det inga problem att säga upp folk.

Jag vill ge en liten kommentar, ett råd. Patrik Norinder tog upp Danmark som ett exempel. Där har man ingen motsvarighet till LAS. Nej, men man har 90-procentig a-kassa i minst fyra år. Det kanske är något för alliansen att fundera på. Vad är det som skapar jobb?

Anf. 44 ANDERS WIKLUND (v):

Fru talman! Jag tror att det här är min fjärde arbetsrättsdebatt i kammaren den här perioden. Jag kommer inte att fortsätta, och jag hörde att Lars nämnde inledningsvis att de som inte fortsätter väl får göra något mer vederkvickande. Jag ska försöka att hitta något mer vederkvickande. Jag håller inte för otroligt att jag kommer att lyckas. Men vi får se. I varje fall är det här mitt sista arbetsrättsanförande här i kammaren. Jag tänkte ta tillfället i akt och prata lite om visstidsanställningar. Jag har sex minuter på mig, så jag ska försöka koncentrera mig till den frågan.

Senare i vår kommer riksdagen att få ta ställning till ett förslag till omreglering av villkoren. Varför då? Varför är det nödvändigt? Vad är problemet med dagens reglering?

Med den utformning och den rättspraxis som vi har i dag är det egentligen fritt fram för tillfälliga jobb i stället för fasta. Tidsbegränsade anställningar kan staplas på varandra i princip hur länge som helst. Det är alltså ett problem som är dubbelt. Det är både lätt att anställa på viss tid, och det finns inga begränsningar i tid för hur länge man kan vara anställd på viss tid. Följden har därför blivit ett bruk som blivit ett missbruk. Mest utsatta är ungdomar, kvinnor, lågutbildade, LO:s medlemmar och invandrare.

Samtidigt tycker jag att det är viktigt att understryka att visstidsanställningar inte alltid är onödiga. Tillfälliga jobb kan faktiskt också förbättra möjligheterna till fasta jobb. Men för alldeles för många blir tillvaron en ständig rundgång mellan visstidsanställningar och arbetslöshet.

Anledningarna till den här utvecklingen är många, men vi ser hur olika delar av arbetsmarknaden utvecklas och kännetecknas av helt olika villkor. På de traditionella industriarbetsplatserna har man egentligen inga problem med korta, tillfälliga anställningar. I andra branscher däremot har man mycket svåra problem. Där kan man säga att arbetsmarknaden i dag präglas av en tilltagande obalans mellan arbetsgivares krav på flexibla lösningar och arbetstagarkrav på trygghet i anställningen.

Anledningen till att vi nu lägger ett förslag senare i vår är att vi behöver återställa den balansen. Uppgiften är förstås inte helt lätt, eftersom flexibilitetskrav inte så sällan är svåra att förena med krav som stärker arbetstagarnas ställning. I själva verket är målkonflikten mera regel än undantag i de här sammanhangen.

Men, fru talman, jag hyser gott hopp om att det förslag som riksdagen senare får ta ställning till ska gå i land med den uppgiften. Jag tror det blir en rejäl sanering av de tillåtna visstidsanställningarna. Vi kommer att lägga förslag som stärker arbetstagarnas rätt till fasta jobb. Dessutom blir regelverket mer överskådligt och lättare att förstå. Detta gör vi utan att göra det svårare att anställa på viss tid. Då är frågan: Hur är det möjligt? Jo, genom en fri visstidsanställningsrätt upp till 14 månader och en begränsningsregel vid 36 månader. Tanken med det upplägget är att det ska vara fortsatt lätt att anställa på viss tid i början men successivt bli allt svårare. Efter 36 månader övergår anställningen på viss tid till en fast anställning, på ungefär samma sätt som gäller för vikariatsanställningar i dag. Med det upplägget tror vi oss förhindra att visstidsanställningar används som ersättning för ett arbetskraftsbehov som egentligen är tills vidare.

Jag är alltså lite optimist om det här. Jag tror att det här kommer att bli bra. När jag tittar på alliansen och alliansens förslag kan jag konstatera att Kristdemokraterna – om det finns någon kristdemokrat kvar här i salen, ja, det gör det, Stefan – faktiskt lägger ett förslag som i sin uppbyggnad är nästan exakt likadant som det lagförslag majoriteten kommer att lägga senare i vår. Det innehåller två anställningsformer. Viss tid max 12 månader, säger Kristdemokraterna, och vikariat max tre år, säger Kristdemokraterna. När man tittar närmare på det här kommer man att upptäcka att Kristdemokraternas förslag faktiskt är mer restriktivt än majoritetens som vi lägger senare i vår. Vi föreslår 14 månader, Kristdemokraterna 12. Vi säger vikariat tre månader. Det gör också Kristdemokraterna men med tillägget att det bara ska vara personanknutna vikariat och mot fasta vikariat. Det vill säga, Kristdemokraternas förslag innebär att Kristdemokraterna lägger sig till vänster om majoriteten här i kammaren. Det är ganska intressant att notera. Samtidigt ansluter sig Kristdemokraterna till den kritik som Carl B Hamilton har framfört upprepade gånger till oss: Var inte inne och tafsa på kollektivavtalen! Men själva tafsar de jättemycket på kollektivavtalen, både Kristdemokraterna och Carl B Hamilton. De tafsar så mycket på kollektivavtalen att de till och med lägger sig mer till vänster än majoriteten. Det är inte illa.

Jag tror att Kristdemokraterna spelar i fel lag – välkommen till det rödgröna! Jag ska fixa en plats på vänsterkanten i vårt lag, Stefan.

Det är tråkigt, tycker jag, att vi får en debatt om att tafsa på kollektivavtalen när vi egentligen borde vara överens om att det från tid till annan finns behov av att göra saker och ting därför att parterna inte riktigt kan

ta sitt ansvar på grund av att den ena parten rymmer fältet, som fallet är i dag. Svenskt Näringsliv vill ju inte diskutera med LO till exempel om att reglera sådana här saker i avtal. De vill över huvud taget inte diskutera någonting längre. Då är det naturligtvis svårt. Man måste vara två för att dansa vals, och man måste vara två för att träffa avtal.

Det där är ett bekymmer som jag tycker att man borde erkänna och inse att riksdagen får ta sitt ansvar. Nu har vi lagt fram ett förslag från majoritetens sida som jag förutsätter att Kristdemokraterna kommer att stödja längre fram i vår. Det innebär att vi tar ett ansvar.

Vi borde nog stämma ned retoriken lite när det gäller att tafsa på kollektivavtalen. Ibland måste vi göra det, även om jag håller med Kristdemokraterna och många andra här i kammaren om att det bästa av allt naturligtvis är om parterna kan reglera detta på egen hand i avtal. Men ibland går inte det och då får vi hjälpa till.

Anf. 45 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Släkten är värst, heter det i ett välbekant uttryck. Kanske tänker statsministern så när han tar del av hur hans kusin Mikael Sjöberg ser på arbetsrätt, ledighet och arbetade timmar i landet.

Mikael Sjöberg är chef för Arbetslivsinstitutet, ett nationellt kunskapscentrum för arbetslivsfrågor. Han och hans medarbetare har fått i uppdrag att bidra till ett arbetsliv med goda villkor och utvecklingsmöjligheter för män och kvinnor.

I ett nummer av tidningen Dagens Industri säger Mikael Sjöberg att Sverige har en hög formell arbetstid men en låg faktisk arbetstid. Om man slår ut antalet arbetstimmar på hela arbetskraften blir det 22 timmar i veckan. Vidare säger han att det är för mycket fokus på att öka ledigheten. Nyligen publicerade Arbetslivsinstitutet en årsbok, och där påpekar Sjöberg att vissa inslag i arbetsrätten motverkar småföretagens vilja att nyanställa.

Om nu inte Göran Persson vill lyssna på sin kusin, skulle han kunna hitta en hel del goda tankar i det som har förts fram här i debatten, tankar som gynnar företagande och som gör att vi får fler jobb och därmed kan behålla vår svenska välfärd.

Arbetsrätt är något som innebär både möjligheter och hinder. Det är lätt att förstå, eftersom den innefattar ett komplicerat regelsystem. Men arbetsrätten får aldrig upphöjas till något heligt, något oföränderligt, utan det är snarare en styrka om det finns en beredskap för att förändra och för att förnya.

I dagens Sverige är arbetslösheten ett stort problem. Den höga totala arbetslösheten oroar. Särskild oro bör vi ha inför den växande ungdomsarbetslösheten. För en tid sedan skrev Aftonbladet i en ledare att ungdomsarbetslösheten galopperar till en nivå där samhället riskerar att brytas sönder. Det är riktigt. Läget är mycket allvarligt, med nära 20 % av våra ungdomar utanför arbetsmarknaden.

Till alla dessa ungdomar kan även läggas över 20 000 personer under 30 år som är förtidspensionerade och som av den anledningen inte får någon plats på arbetsmarknaden. Vi vet att flera av dem har en önskan om att få ett arbete, åtminstone på deltid.

Centerpartiet lyssnar på ungdomarna. Centerpartiet vill att varje människa ska känna sig behövd och ha en meningsfull sysselsättning. Att ha

ett arbete, kunna försörja sig och få ta del av den gemenskap som man har på en arbetsplats borde vara naturligt i ett välfärdssamhälle.

Men hur kan då arbetsrätten förändras för att möta alla dessa alarm-
erande arbetslöshetssiffror? Hur kan arbetsrätten utformad på ett annat sätt
inspirera till nyföretagande och ge företagare mod att nyanställa? Det har
berörts tidigare i vår gemensamma alliansreservation, där vi tar upp över-
syn av det arbetsrättsliga regelverket, någonting som bör göras snarast.

Jag vill nu i detta anförande lyfta fram två områden, och jag vill börja
med äldrepolitiken, alltså äldre och arbetslivet.

Den 19 maj 2005 hade arbetsmarknadsutskottet en utfrågning för att
belysa frågor som gällde äldre personer i arbetslivet. Där fanns fråge-
ställningar som till exempel: Är det dyrare att anställa äldre? Hur mycket
arbetar äldre? Kommer fler äldre att vara i arbete i framtiden?

I början av januari i år kom en studie från Arbetslivsinstitutet som vi-
sar på att fler går i pension tidigt, trots att många inte har råd med detta
och trots att staten vill att vi ska arbeta fram till 65 års ålder, gärna
längre. Varför går man då i pension? Det beror bland annat på att äldres
kunskaper inte värdesätts och att inte arbetsgivarna satsar på de äldre.

En annan studie, utförd av RFV 2003, visar att ökad ålder i allmänhet
inte försämrar en människas förmåga att utföra sitt arbete. De eventuella
svårigheter som uppstår kan lösas med vidareutbildning, tätare pauser
och annat som underlättar i arbetssituationen.

För oss i Centerpartiet är det självklart att se de äldre som en resurs i
arbetslivet. Dagens pensionärer lever längre och är i allmänhet friskare
än tidigare generationer. De söker nya utmaningar i livet. Det gäller
också i arbetslivet. Här kan de äldre vara en resurs för de yngre som
idégivare, arbetskamrater och mentorer. Därför bör vi underlätta för
arbete även efter pensionsåldern. I dag är det inte självklart att det är så.
En översyn av arbetsrätt och skatteregler bör göras, så att det blir lättare
för arbetsgivare att behålla eller att anställa äldre.

Fru talman! I reservation 24, som jag vill yrka bifall till, anför Cen-
terpartiet att de höga sjukskrivningstal som vi i dag har delvis kan vara
ett resultat av en för låg rörlighet på arbetsmarknaden. En strategi för att
minska sjukfrånvaron är att uppmuntra människor att ställa sig till förfo-
gande på arbetsmarknaden. Med en möjlighet att vara tjänstledig för att
prova ett nytt jobb i upp till ett år sänks tröskeln för att lämna den trygg-
het som en fast anställning innebär.

Vi tror att en större rörlighet på arbetsmarknaden skulle kunna främja
både de enskilda individerna och arbetsmarknaden som helhet. Vi har
stöd i detta antagande genom det som framkommer i en forskarantologi
från Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS. Där redovisas att över en
fjärdedel av Sveriges anställda upplever att de är instängda i oönskade
yrken. Det kan vara förklaringen till de höga ohälsotalen i Sverige.

I antologin görs också en jämförelse med Danmark, där sjukfrånvaron
inte alls har ökat på samma sätt som i Sverige. Trots ett försämrat an-
ställningsskydd känner sig danska arbetstagare tryggare än arbetstagare i
andra länder. Det beror på rörligheten. Å ena sidan utsätts danska männi-
skor för hög risk att förlora jobbet, men å andra sidan har de betydligt
lättare att hitta ett nytt. Vi har en del att hämta från vårt grannland Dan-
mark när det gäller arbetsrätten.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitikerna är på väg in i en återvändsgränd. De gamla synsätten fungerar inte längre. Tröskeln till arbetslivet har blivit allt högre – orimligt hög för många. Det nyskapas för få jobb. Arbetslivet omgärdas av för många regler. Med hjälp av våra förslag inom området arbetsrätt vill Centerpartiet vara en pådrivande kraft för att Sverige ska komma ut ur återvändsgränderna. Vi vill se möjligheterna i stället för att enbart fokusera på svårigheterna.

Anf. 46 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Det här har varit en intressant debatt att följa som en förhållandevis nybliven ledamot i arbetsmarknadsutskottet. Jag har under många år tjänstgjort i socialförsäkringsutskottet och jobbat mycket med ohälsoproblem.

Det intressanta har varit de olika siffrorna som har använts här. Moderaterna nämner att 1 ½ miljon människor står utanför. Folkpartiet är nere i 1,2 miljoner, och Kristdemokraterna säger att 1,0 miljoner står utanför. En mängd uttryck används i resonemanget: Varför har inte socialdemokratin, varför har inte regeringen eller varför har inte samarbetspartierna lyckats knäcka detta? Nej, som alla vet är det en rätt komplicerad fråga. Den är inte så enkel. Men att i debatten säga att alla förtidspensionerade – oftast kvinnor som har slitit hårt både i hemmet och i arbetslivet – tillhör någonting som är utanför känns olustigt.

Så här i början av valrörelsen känns det angeläget att fråga den borgerliga alliansen – kartellen eller vad ni kallar er – om översynen av arbetsrätten. I er reservation framgår att man ska titta på turordningsregler, äldre i arbetslivet, visstidsanställningar, skydd för föräldralediga, rätt till heltid och möjlighet till deltid, stridsåtgärder – proportionaliteten står i blickpunkten, finns inskrivet i bland annat grundlag – och arbetstidsfrågor. Hela allt vill ni öppna upp för diskussion – just utifrån att det ska vara flexibelt. Flexibelt för vem?

Vi har tidigare varit överens om att arbetsmarknadens parter ska vara jämbördiga på arenan. De ska nu ryckas ut. Ni saltar sedan era förslag med a-kassenhöjningar med 300 kr i månaden, slopad avdragsrätt och så vidare.

Sedan ställer ni den ytterligare frågan om det ska löna sig att arbeta. Det instämmer vi i. Det är därför vi lägger fram förslag om heltid. I dag produceras på arbetsmarknaden nya fattigpensionärer eftersom de inte har fått arbeta heltid. Det ska vara rätt till heltid, möjlighet till deltid. Det är det vi håller på med i Sverige.

Ni vill ha en översyn av socialförsäkringar. Vad är syftet med den? Era motioner handlar om sänkta ersättningar i a-kassesystem, i välfärdsystem, till exempel bortre gränser i a-kassan.

Carl B Hamilton anklagar oss för att ha en dold agenda. Det är kanske ni som ska lätta på förlåten. Likadant har jag haft möjlighet att lyssna på frågan om kollektivavtal. I dag använder Carl B Hamilton uttryck som fördummande, hyckleri, lögnaktighet. Jag tror till och med att du tidigare i Vaxholmskonflikten har nämnt maffiametoder. Du kan korrigera mig om jag har fel. Du nämner också godtrogna medlemmar. De är självkritiska, självständiga, läskunniga och kan ta ställning i samhällspolitiska frågor. Det är därför en stor majoritet röstar på Socialdemokraterna. Det bör man också fundera på.

Vad är hotet? Den borgerliga alliansens motioner gör mig orolig. Jag blir orolig också som ombudsman i Byggnadsarbetareförbundet. Det är inte obekant att vi 1995 gick med i EU, och det har varit frågor om tjänstedirektiv, utstationeringsdirektiv, lex Britannia och hela batteriet. Jag skulle vilja ha svar på detta. Då blir jag starkare i min argumentation i valrörelsen.

Anf. 47 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att Ronny Olander blir en av den borgerliga alliansens bättre valarbetare i Skåne efter det här anförandet. Vi kan använda oss av dig som ett effektivt instrument för att dra röster till alliansen.

Det är trist med debatter som bygger på avsiktliga missförstånd. För att bromsa Ronny Olanders frustande entusiasm ska jag läsa upp det något torra stycket i första delen av vår reservation: "Vi" – i alliansen – "stöder grunddragen i denna lagstiftning" – om arbetsrätten – "som rätten att teckna kollektivavtal, rätten att vidta fackliga stridsåtgärder, skyddet mot obefogade uppsägningar och att anställningstidens längd som huvudregel ska avgöra turordningen vid ofrånkomliga uppsägningar."

Det låter inte särskilt revolutionärt, och det är det inte heller.

Sedan var det frågan om LO-medlemmarna. Jag tycker att det är obehagligt att man utnyttjar det faktum att de flesta människor inte läser riksdagsprotokoll, inte följer debatten och ställningstaganden i detalj. De har viktigare saker för sig än att, som vi, på heltid ägna sig åt detta. Då blir det problematiskt om det finns ett outtalat budskap att det är de borgerliga partierna eller Svenskt Näringsliv som vill avskaffa kollektivavtalen. I själva verket är det Svenskt Näringslivs affärsidé att hålla på med kollektivavtal. Men det är det som Socialdemokraterna gör. Ni är fördummande i er agitationen. Det är inte medlemmarna. Det är den agitation som LO, Byggnadsarbetareförbundet och Socialdemokraternas ledning driver som är fördummande för hela samhällsdebatten. Det gäller att skilja på medlemmar och avsändare.

Anf. 48 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Det är precis det det handlar om, nämligen att skilja på de olika budskapen. Vi har inte sagt att ni har för avsikt att avskaffa kollektivavtalen. Men man ändrar förutsättningarna för arbetsmarknadens parter att som självständiga fria medlemmar och parter träffa kollektivavtal med jämbördighet. Jag rekommenderar många att läsa era motioner och era ställningstaganden. Ivrigt påhejade av exempelvis Svenskt Näringsliv säger ni att det inte är 70-talets arbetsmarknad som ni ska gå tillbaka till utan att ni har siktet inställt på 50-talets arbetsmarknad.

Det som hittills har varit grundläggande, men som många nu känner oro över, är förändringen av kollektivavtalen, att inte parterna med samma jämbördighet kan träffa avtal.

Det har varit likadant i diskussionen om tjänstedirektivet. Det är inte helt ointressant vad som händer i Europeiska unionen. Likadant är det inte helt ointressant att ni är pådrivande i utredningar om arbetskraftsinvandring. Det finns någonstans i debatten något om att jobben inte blir utförda. Vi har en arbetskraftsinvandring i storleksordningen 15 000–20 000. Jag har frågat riksdagens utredningstjänst. Det finns inget jobb

bakåt sett som inte har blivit utfört. Vid frågan om hur det ser ut framöver framgår det att demografin förvisso kommer att vara ett bekymmer om några år. Det är rätt. Men varför inte först ge de en till en och en halv miljonen chansen att få jobben? Var med och skapa förutsättningarna som gör att de får jobben.

Anf. 49 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att historiens list kommer att drabba Ronny Olander och andra, därför att de som verkligen utgör ett hot mot kollektivavtalens materiella innehåll och betydelse i det svenska samhället, det är ju den socialdemokratiska regeringen och Hans Karlsson! Man dränerar kollektivavtalen på dess materiella innehåll genom att man i stället inför lagstiftning. Det har varit uppe här hela tiden i debatten: Varför tar man inte frågan om heltid och deltid avtalsvägen i stället för lagstiftningsvägen? Och jag upprepar det: I dag, år 2006, är arbetslivsminister Hans Karlssons socialdemokratiska lagstiftning ett större hot mot kollektivavtalen än hela Moderata samlingspartiet. Så är det!

Det är rätt konstigt – ja, visst är det det! Men det är ju faktiskt sant. Det är Hans Karlsson som är hotet, inte Moderaterna. Det är en historisk vändpunkt – javisst, men så är det!

Anf. 50 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Man kan tolka hur man vill egentligen, och det är väl det Carl B Hamilton sysslar med nu och har sysslat med under en rätt lång tid.

Det finns inga tvivel någonstans om att vi har oerhört stor respekt för arbetsmarknadens parter. Vi sysslar inte med lönebildning, och vi ger oss inte in på deras område. Men samtidigt kan inte det politiska systemet sitta och titta på när det produceras nya fattigpensionärer varje dag, just utifrån att man inte har lyckats komma fram, eller vad det nu beror på att det inte har gjorts mer. Det kan ingen politiker i den här kammaren sitta och titta på.

Du vet mycket väl, Carl B Hamilton, att vi sedan 60-talet har byggt upp både skattesystem, välfärdssystem och socialförsäkringssystem, och byggt det på individen. Har man en individuell a-kassa, sjukförsäkring och arbetsskadeförsäkring och ett individuellt pensionssystem så är det inte rimligt att sitta med armarna i kors och säga: Det gör ingenting. Det kan gå ytterligare fem år eller tio år och så vidare.

Detta är en stor del i jämställdhetsdiskussionen som vi tar på största allvar. Det är rimligt att man ska kunna leva på sin lön. Det är därför vi också lägger det här lagförslaget, och det är också därför vi ger de nya en puff framåt, nya verktyg, därför att det är dispositivt. Du vet vad det betyder, Carl B Hamilton: Det branschanpassas. De som sitter ute i olika branscher på hela den svenska arbetsmarknaden sköter detta, och då kommer de också att få det förtroendet. Men att sitta still i båten är också att svika, oftast kvinnorna, i privatlivet och i den offentliga sektorn och att inte göra någonting.

När man läser era förslag – jag har läst dem under åren – och man ser hela tankesättet vad gäller arbetsrättsdiskussionen, då blir man väldigt orolig. Det är också det som är viktigt att påtala.

Anf. 51 MARYAM YAZDANFAR (s):

Fru talman! Jag kunde faktiskt inte låta bli att begära ordet för att reflektera kring det häpnadsväckande som Margareta Andersson tidigare i debatten har sagt om unga och arbetsrätten.

Jag tycker att ungdomsarbetslösheten är en oerhört viktig fråga, men jag vill fråga Margareta Andersson: Har du hört talas om att bli utlasad? Har du hört talas om projektanställningar? Har du hört talas om springvick? Det har jag. Jag är en av dem som är under 26, som du just vill göra denna diskriminerande förändring i lagstiftningen för att, som du kallar det, få in på arbetsmarknaden. Och jag och mina vänner är inte så sugna på att bli diskriminerade, till exempel att bli uppsagda på dagen bara för att vi inte håller med chefen.

Centern vill ansluta sig till den franska modellen, som min partikamrat Lars Lilja talade om. Som man kunde läsa i tidningarna i veckan har det lett till rena upploppsstämningen runt om på universiteten i Frankrike.

Nej, alternativet till Centerns förslag, Margareta Andersson, är en sammanhållen arbetsrätt som ger trygghet under hela livet – inte diskriminering av unga människor på arbetsmarknaden. På vilket sätt leder en regel om att det ska bli lättare att säga upp människor under 26 – för övrigt de som oftast redan står sist på LAS-listorna – till att fler unga får jobb? Det tycker jag inte har framkommit i den här debatten.

Anf. 52 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jo, jag har hört talas om alla de här olika visstids- och korttidsanställningarna. Jag har varit med om att anställa folk på det här sättet, och jag tycker att det är förkastligt. Därför tycker jag att vi måste se till att det blir betydligt färre olika sätt som man kan anställa folk för en kort tid på.

Samtidigt är det också så att unga människor i dag inte kommer in på arbetsmarknaden. Visst, det är jättebra med en sammanhållen arbetsrätt som skyddar människor. För dem som har kommit in är det fantastiskt. Men de som står utanför och knackar på denna stora, tunga dörr: Vad har Maryam Yazdanfar för idéer för att släppa in dem på arbetsmarknaden?

Vi har ett förslag här. Det är möjligt att det inte är världens bästa förslag – det kan jag inte tänka mig att det är eftersom det är ett första förslag och behöver diskuteras. Men kom med ett bättre förslag då! Hitta på nya sätt att få ungdomar att få jobb! Vi vill ha någonting konkret som händer!

Anf. 53 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Vad skönt det är att Margareta Andersson är så ödmjuk och ändå konstaterar att det inte är världens bästa förslag, för jag tror att det är långt ifrån världens bästa förslag. Jag tror att det här är en problematik som måste mötas på lokal- och individnivå.

Jag skulle vilja föreslå att Margareta Andersson följer med ut i mitt hemlän, Stockholms län, och ser skillnaden mellan de kommuner som faktiskt jobbar aktivt med arbetsmarknadsåtgärder för unga människor och de kommuner som inte gör det. Den socialdemokratiska kommunen Sundbyberg är ett fantastiskt exempel, där man har ett center för unga människor, 16–24 år, där man ser till att matcha efter utbildningsbehov

och intresse och efter den del av arbetsmarknaden man vill in på. I min egen hemkommun, moderatkommunen Solna, görs inte mycket alls.

Det är lokal- och individnivån som är viktig, och det är där vi kommer åt det här, inte genom att diskriminera unga människor på arbetsmarknaden.

Anf. 54 MARGARETA ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Nu kan det ju vara riktigt intressant att diskutera de här frågorna! Det är just precis de här sakerna som jag tycker att arbetsförmedlingar överallt i hela Sverige ska syssla med. Jag kan bjuda in Maryam till mitt hemlän, Jönköpings län, och de delar av vårt län som också har en låg ungdomsarbetslöshet. Det har vi över huvud taget i Jönköpings län. Där finns det också arbetsgivare och arbetsförmedlingar som ser till att man har de här kontakterna och att det här fungerar på ett bättre sätt.

Men som arbetsförmedlingarna fungerar i dag och som många, också småföretagare, känner det i dag fungerar det inte på ett bra sätt med det regelverk som finns. Arbetsförmedlingarna hanterar plusjobb och en massa andra sådana saker och förmedlar inte kontakter mellan arbetsgivare och arbetstagare. Arbetsgivare är många gånger rädda, inte för att de tror att de inte kan säga upp, men det finns någonstans en liten hake som gör att man avstår, och så får inte unga människor de jobb som de så väl behöver för att kunna skaffa lägenhet, bil eller telefon. De blir kvar hemma hos mamma och pappa. Det händer ingenting i livet. De blir ställda utanför, och vi får problem med alla möjliga spänningar i samhället, som jag är väldigt rädd för. Jag känner att vi måste göra allt vi kan för att motverka detta.

Anf. 55 MARYAM YAZDANFAR (s) replik:

Fru talman! Jag och Margareta Andersson är på samma sida. Vi ska göra precis allt vad vi kan. Det känns också skönt att Margareta Andersson nu konstaterat att det kanske inte är förändringar i arbetsrätten som är det primära utan det lokala och individuella arbetet gentemot de ungdomar som är arbetslösa.

Det verkar finnas någon anställningsfobi bland företagarna i det här landet. Jag tror att det kanske beror på den borgerliga maktpaktens retorik om att det är så farligt att anställa. Då tänkte jag: Det är väl helt enkelt så att vi får bjuda in alla företag på en liten terapisejour. Man är välkommen till Stockholms län och ungdomarna där, som jag har väldigt bra kontakt med, så kan vi förklara hur många gånger vi har blivit uppsagda, hur osäkert det är för oss på arbetsmarknaden och att det faktiskt är arbetsgivarens marknad.

Det känns skönt att jag och Margareta Andersson under det här replikskiftet kom fram till att det faktiskt är på lokal- och individnivå som problemet ligger och inte i arbetsrätten. Tack, fru talman!

Anf. 56 ANDERS G HÖGMARK (m):

Fru talman! Inte heller jag kunde stå emot frestelsen att göra ett inlägg i slutet av debatten.

I den här kammaren har vi under många debatter lyssnat till uttrycket ”Vi är stolta men inte nöjda”.

I denna debatt om arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt och det allvariga läget på arbetsmarknaden har det uttrycket lyst med sin frånvaro. Det hedrar Socialdemokraterna och dess företrädare att man bekänner att man är varken stolt eller nöjd med läget på arbetsmarknaden när ungefär en miljon människor står utanför den. Det är klädsamt. Det vill jag gärna säga. De är icke stolta och icke nöjda.

Jag känner stor oro inför läget på arbetsmarknaden. Det blir någon form av illusionsmakeri att då ägna sig åt arbetsrätten. Illusionisten brukar avleda uppmärksamheten från det väsentliga till något oväsentligt. Det är lite grann av det man sysslar med i dag. I stället för att diskutera de stora frågorna ägnar man sig åt förmenta påhopp från de borgerliga partiernas sida mot kollektivavtalen och arbetsrätten, trots att man vet att detta inte alls är aktuellt.

Jag tycker att det är bra att Margareta Andersson inom alliansens ram har tagit upp ungdomsarbetslöshetsfrågorna. Jag känner stor oro över att 20–25 % av ungdomarna i många kommuner och län lämnar gymnasieskolan utan fullgångna betyg. Det är kanske det stora hotet när det gäller ungdomarna, inte någon nödvändig förändring av någon marginell paragraf i arbetsrätten.

Det är det stora problemet att så många ungdomar förmenas möjligheten och rätten till exempelvis en gedigen yrkesutbildning. Det är ett ödets ironi. Tusentals ungdomar med praktisk inriktning och begåvning kan vittna om svårigheten i dag att i utbildningssystemet få en ordentlig yrkesutbildning. I stället hänvisas de till utbildningar av mer eller mindre teoretiskt slag. De leder kanske inte alls till något annat än till en väntan på ett jobb som aldrig kommer.

Fru talman! Det är väl ett ödets ironi på något sätt att en så kallad arbetarregering som den socialdemokratiska regeringen förvägrar praktiskt inriktade, praktiskt begåvade människor denna praktiska utbildning. Det är ett ödets ironi. Det är kanske en annan typ av arbetarregering som behövs.

Fru talman! Man är stolt men inte nöjd. I dag när det gäller arbetsmarknadspolitik är man varken stolt eller nöjd. Tydligare kan inte det socialdemokratiska misslyckandet med arbetsmarknadspolitikens belysas. Det goda uppsåtet har alltid funnits, det vill jag påstå. Jag har aldrig ifrågasatt Socialdemokraternas vilja att få fler människor i arbete.

Det handlar om er oförmåga att omsätta detta goda uppsåt i en politik som totalt sett skapar fler jobb, som skapar klimat för nyföretagande, ger unga människor chansen att få en riktig utbildning på det de har talang och färdighet för och att få unga akademiker att komma ut på arbetsmarknaden. Det är det stora hotet mot att få en arbetsmarknad som fungerar.

Uppsåtet finns säkert. Men resultatet talar ett mycket tydligt språk. Ni har i dag visat att det är riktigt från er sida att varken vara stolta eller nöjda. Sanningen kommer förr eller senare.

Anf. 57 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Anders G Högmark har nu lärt mig under de få gånger som jag har varit med och lyssnat på debatterna att han ibland lägger ord i munnen på sina politiska motståndare. Det ska han kanske vara försiktig med.

Vi är stolta över att vi har lyckats få det här landet på rätt kurs efter varianten 1991–1994. Det har åberopats tidigare i debatten. Ibland när vi har gjort det har det hetat: Det där gamla ska ni inte ta upp. Men det är bra att ni själva har tagit upp den frågan.

Vi tror inte på de dynamiska effekterna som ni körde med. Ni försöker nu med marknadskrafterna och att släppa allting fritt. Ni moderater vill under två perioder sänka skatten med 250 miljarder, och så ska allting lösa sig.

Vi är stolta över att vi har satsat på utbildningspolitik, forskningspolitik, företagande och näringslivsfrågor. Vi har skapat förutsättningar för att det också ska kunna lossna på arbetsmarknaden.

Där är vi inte nöjda. Det är därför vi satsar 73 miljarder kronor för att människor ska hålla sig i gång, få ny kompetens och nya förmågor att kunna ta jobben. Jobben kommer. Men de kommer inte på samma sätt som de gjorde förr i en annan tid i en annan värld.

Det är en mer globaliserad värld och en mer europeisk värld som vi lever i. Detta måste man också se för att kunna bekämpa arbetslösheten. Målet som vi strävar mot är inte 4 %. Målet för oss socialdemokrater är full sysselsättning för människor som bor i landet.

Anf. 58 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Det är och förblir tom retorik. När det är 15–20 % av den vuxna arbetsföra befolkningen som är utanför arbetsmarknaden är det ganska meningslöst att tala om huruvida det ska vara 4 % eller under 4 %.

Verkligheten är en annan. I den nya tid vi lever i som är globaliserad och mer internationell är alla överens om att det krävs alltmer kunskapsintensiv verksamhet. Då hjälper det inte att man satsar om man satsar fel.

Er satsning på utbildningssystemet har bland annat resulterat i att 20–25 % av ungdomarna lämnar gymnasieskolan utan fullgångna betyg. Ert uppsåt är säkert gott. Men utfallet av er politik är förödande för de ungdomarna.

För de ungdomarna är detta det stora hotet mot att komma in på arbetsmarknaden, komma in i gemenskapen och lämna utanförskapet, kunna bilda familj och försörja sig och de sina. För dem är problemet att de har fått gå igenom en utbildning som aldrig har givit dem chansen.

Det gäller inte minst de ungdomar – och jag vill repetera det, fru talman – som är praktiskt lagda och har en praktisk talang. De har förvägrats av den så kallade arbetarregering som nu sitter att få den praktiska utbildning som ger dem en identitet och en möjlighet att känna stolthet.

De kunde både vara stolta och nöjda. Men det har ni förvägrat dem. Ni har ett utbildningssystem som har marginaliserat många av de grupperna. Det har fått dem att vantrivas i skolan. Alldeles uppenbart krävs det nya modeller och nya redskap.

För ett samhälle präglad av kunskapens nödvändighet är den politik ni har bedrivit förödande. Ni har i stort sett drivit – mot er vilja, jag ska säga det – tusen och åter tusen ungdomar ut i sysslolöshet och utanförskap utan förmågan att kunna få pröva sina vingar och utan att få den praktiska yrkesutbildning som de längtar efter men som en arbetarregering har förvägrat dem.

Anf. 59 RONNY OLANDER (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt vänligt av Anders G Högmark att tala så väl om Socialdemokraterna. Det är alltid spännande. När företrädarna för partiet talar säger han med ett handslag: Det är tom retorik.

Så enkel är inte verkligheten. Det viktiga för politiken och för denna kammare är att skapa förutsättningar för företag att växa, näringsliv, forskning och utveckling och så vidare. Det är precis vad vi har gjort.

Samtidigt gläder det mig att Anders G Högmark nämner något ord om just globaliseringen. När vi på ålderns höst – långt från nu, Anders G Högmark – kommer att titta tillbaka på 90-talet kommer vi vid det tillfället att konstatera följande. Det 90-tal som Sverige genomgick, totalt sett, är kanske den största ekonomiska förändringen. Man kan jämföra med Krügerkraschen eller vad man än vill säga som har hänt. Det var förutsättningarna.

Det är därför viktigt att många har slimmat sina organisationer. Det har varit rationaliseringar. Det har varit strukturförändringar. Nu befinner vi oss i ett läge där de första 40-talisterna går hem. Det gjorde de förra året. I offentlig sektor behövs i storleksordningen 500 000 människor som inte finns i dag men som ska vara beredda att ta jobbet.

Det är likadant i den privata sektorn. I bransch efter bransch skapas det förutsättningar. Det är viktigt att se att de förutsättningarna finns. Det gäller också de människor som står utanför i dag. Vi lägger 73 miljarder för att de ska skaffa en ny kunskap och ny kompetens. De ska få chansen, och de är beredda.

Anf. 60 ANDERS G HÖGMARK (m) replik:

Fru talman! Det är alldeles riktigt att globaliseringen och europeiseringen ställer nya krav. Jag tror att det var år 1961 som dåvarande statsministern Tage Erlander i sitt berömda Metalltal pekade på det orimliga i att Sverige skulle gå med i det europeiska samarbetet. Året efteråt, år 1962, engagerade jag mig i Högerens ungdomsförbund just av det skälet. Vi sade då: Säg ja till Europa. Insikten kommer vid lite olika tidpunkter, Ronny. Det är skillnaden. Vi har under många årtionden insett vikten av just det europeiska samarbetet, det globala samarbetet.

Om vi nu är överens om den insikten, även om det har tagit längre tid för somliga att få den, är det av just det skälet nödvändigt att vi har ett utbildningssystem som lockar och entusiasmerar ungdomar, som låter nyfikenheten få utrymme. Det är nödvändigt att ge dem ett utbildningssystem som har de här kvaliteterna. Detta har ni förvägrat en stor grupp ungdomar. Det klara beviset för detta är att 20–25 % av ungdomarna i många kommuner och län inte går ut med fullgångna betyg. Den nyfikenhet man alltid har när man är ung ges det inte utrymme för i skolsystemet. Det är ett gravt misslyckande inför den vuxenvärld de ska träda in i, som ska präglas av det globala kunskapssamhället. Tydligare kan inte ert misslyckande illustreras.

Det är roligt att höra någon som talar väl om socialdemokratin, sade Ronny Olander. Jag tror inte att vi i denna kammare har något intresse av att tala illa om varandra. Jag tror att partierna har goda uppsåt utifrån sina värderingar. Det goda uppsåtet har ni. Men det beklagliga, fru talman – och det drabbar framför allt den miljon människor som står utanför arbetsmarknaden – är att ni trots detta goda uppsåt under de här tio elva

åren har saknat förmågan att få in dessa människor i gemenskapen. Ni är varken stolta eller nöjda. Det hedrar er att ni i dagens debatt så öppet erkänner det misslyckandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

*Hyresrätt och
bostadsrätt m.m.*

10 § Hyresrätt och bostadsrätt m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU6
Hyresrätt och bostadsrätt m.m.

Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Efter denna långa debatt om viktiga frågor i arbetsmarknadspolitiken övergår vi till att debattera andra viktiga frågor som handlar om boendeformer. Kristdemokraterna står bakom alla sina reservationer, men för tids vinning yrkar vi bifall bara till reservationerna 21 och 24.

Det handlar alltså om hyresrätter och bostadsrätter. Det hade inte skadat om äganderätten och småhusägandets förutsättningar också hade varit föremål för dagens diskussion. Då hade bilden blivit mer komplett. Men även om vi begränsar oss till hyresrätter och bostadsrätter hoppas jag att debatten kommer att handla om just mångfalden av boendeformer, om valfrihet och framför allt om trygghet i boendet.

Just trygghet är viktigt för boendet. Trots det vet vi alla att det dagligen förekommer att människor vräks från sina bostäder utan att ha någonstans att ta vägen. Antalet personer utan bostad har ökat i Sverige under de senaste åren. Fler kvinnor och personer med utländsk bakgrund drabbas. Detta visar en omfattande kartläggning som bland annat Socialstyrelsen presenterar för regeringen i dag.

Hemlösheten är fortfarande ett olöst problem i Sverige. Minst 17 800 personer var hemlösa under vecka 17 förra året, 2005. Det är 2 000–3 000 fler än 1999 då den senaste kartläggningen gjordes. Det finns hemlösa personer i 86 % av landets kommuner, men problemen är naturligtvis större i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Alla behöver en bostad som kan tillgodose de behov man har beroende på livssituationen. Att ha en bostad är en rättighet. En balans mellan tillgång till och efterfrågan på bostäder är en förutsättning för en god samhällsutveckling. Bostadsbrist skapar, precis som bostadsöverskott, ett ensidigt bestånd av bostäder, men också stora sociala och ekonomiska problem.

Kristdemokraternas boendepolitik formas utifrån den enskilda personens ansvar, möjligheter och skyldigheter. Den enskildes rätt till ägande måste tillgodoses samtidigt som vi tillsammans behöver garantera en solidarisk bostadspolitik där även den som inte är köpstark har rätt till ett gott och tryggt boende.

I vår reservation nr 7 tar vi därför än en gång upp behovet av ett samrådsförfarande för vräkningssituationer. Kristdemokraterna har under flera år efterfrågat en översyn med sikte på att ett samrådsförfarande mellan fastighetsägaren, hyresgästen och socialnämnden blir obligatoriskt inför ett hot om vräkning.

I vårt alltmer hårdnande samhälle har personer som vräkts, som har anmärkningar eller som har hamnat hos kronofogdemyndigheten mycket små möjligheter att få en bostad. Det samrådsförfarande vi föreslår kan regleras i hyreslagen på så sätt att hyresvärdens medverkan i ett samråd görs till en förutsättning för att en vräkning ska få beslutas. Endast i de fall en hyresgäst inte deltar i samrådet eller förklarar att han eller hon inte önskar att samråd ska ske får hyresgästen vräkas. Genom en sådan åtgärd kan kommunen tillfälligt gå in och garantera den ekonomiska delen. En provotid kan ges för bättring. Till detta område hör också frågan om hemlösheten. Allt detta, menar vi, förtjänar en skyndsam hantering och ett lagförslag till riksdagen.

Enligt vår mening bör det i samtliga fall där frågan om vräkning blir aktuell ställas krav på att hyresvärdens medverkar i ett samrådsförfarande som syftar till att göra det möjligt för hyresgästen att få behålla sin bostad.

Den problemsituation som uppstår för barn vid vräkning har Kristdemokraterna också pekat på länge. Regeringen har dock inte sett detta som något problem utan sagt nej till samrådsförfarande. När regeringens egen arbetsgrupp, som hade till uppgift att beskriva och analysera situationen för barn som lever i ekonomiskt utsatta situationer, konstaterade att 2 000 barn varje år blir vräkt från sina hem började dock saker hända. Detta ledde så småningom till att regeringen tillsatte en utredning för att se över frågan.

I betänkandet hänvisar nu majoriteten till att man vill avvakta resultatet av den beredning som sker i Regeringskansliet innan man fattar några beslut. Vi kristdemokrater vidhåller vårt krav tills vi sett att det blivit ett förslag från regeringen till riksdagen. Alltför ofta uteblir dessa förslag, och därför kan vi inte lita på det. Vi håller fast vid vårt yrkande.

Fru talman! I betänkandet belyses också problemet med att vissa grupper i samhället har svårare att bli godkända som hyresgäster än andra. Fel namn, fel bakgrund, fel jobb och fel referenser kan leda till att man inte får bostad. På samma sätt har rätt namn, rätt kontakter och till och med rätt partibok visat sig kunna bli en garanti för att få gå förbi köerna.

Det är många berättelser om händelser runtom i landet som har föranlett att vi anser att insatser av utredningskaraktär nu behöver genomföras. Regering och riksdag måste ha en klar bild av de krav som hyresvärdar ställer på bostadssökande. Därför vill vi, en majoritet i utskottet, att riksdagen ska ge regeringen i uppdrag att genomföra en genomlysning av fastighetsägarnas förmedlingsprinciper.

En annan viktig fråga, som vi lyfter fram i en motion till riksdagen, är behovet av att inrätta ett bostadsrättsregister. Även i denna fråga hänvisar majoriteten till en utredning som tillsattes i januari i år.

Sedan år 1990 har antalet bostadslägenheter upplåtna med bostadsrätt ökat från knappt 700 000 till ca 900 000 lägenheter. Det innebär att omkring två miljoner medborgare berörs av hur bostadsrättsmarknaden

fungerar. Till detta kommer också de lokaler som upplåts med bostadsrätt. Marknadens utveckling under senare år visar med all tydlighet att överlåtelser och pantsättningar av bostadsrätter representerar stora värden. Dagens situation är också att alltfler, inte minst unga familjer, väljer att bo i bostadsrätt.

I december 1996 tillkallade regeringen en särskild utredare med uppdrag att föreslå hur ett offentligt register över bostadsrätter skulle kunna utformas. Utredningens förslag remissbehandlades, men regeringen vågade inte eller ville inte lägga fram något förslag om bostadsrättsregister.

Regeringen lade dock fram ett förslag om lägenhetsregister under våren 2005. Detta fastnade i finansutskottets behandling av ärendet, och vi vet inte riktigt vad som händer. Det är väl ingen som vet det. Uppenbarligen är det dock svårt att komma överens i vänsterkartellen.

Kristdemokraterna är bekymrade över att det nuvarande systemet för överlåtelse och pantsättning av bostadsrätter inte fungerar tillfredsställande. Bristerna medför risker för rättsförluster och ett sämre kreditvärde på bostadsrätter än vad som borde vara nödvändigt. Ett offentligt bostadsrättsregister skulle stärka bostadsrätten som kreditobjekt och undanröja de oklarheter som i dag råder vid pantsättning av bostadsrätter.

Fru talman! Kristdemokraterna anser därför att det är av stor vikt att bostadsrättsregistret inrättas. Vi vet att det finns en internutredning i frågan, att regeringen har tillsatt en intern utredare. Vi hoppas verkligen att det blir ett snabbt förfarande, för vi anser att det är angeläget att inte minst alla de som i dag handlar med bostadsrätter ska garanteras en säkerhet juridiskt.

Anf. 62 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! Dagens debatt handlar om vissa frågor när det gäller hyresrätt, bostadsrätt och kooperativ hyresrätt. Frågorna har väckts av riksdagsledamöter under allmänna motionstiden 2005.

Jag vill yrka avslag på alla reservationer utom reservation 1, som jag naturligtvis står bakom. I övrigt yrkar jag bifall till betänkandets förslag.

Bor gör vi hela livet och kanske många av oss med flera olika upplåtelseformer under livet. Mycket hinner förändras i livet, men inte behovet av en bostad.

Det är spännande tider när man för första gången ska lämna föräldrahemmets trygga vrå och ge sig ut på bostadsmarknaden för att skaffa sig en egen bostad. Men skillnaden mellan situationen i landets kommuner och bostadsmarknader gör det svårt för alltför många unga att faktiskt kunna lämna föräldrahemmets trygga vrå. Avsaknad av bostadsförmedlingar, avsaknad av tydlighet om vad som gäller för att man ska få ett hyreskontrakt, men kanske framför allt bristen på bostäder i många områden är det som gör att det är svårt för unga att få ett hyreskontrakt.

Därför är det oerhört viktigt att kommunerna ser sitt ansvar och sina möjligheter att på ett vettigt sätt planera för sin framtid. Det handlar i mångt och mycket för kommunerna om att skapa förutsättningar för människor att bo, verka och jobba i den egna kommunen. Ett av de viktigaste uppdrag som en förtroendevald i ett kommunfullmäktige har måste vara att planera för och se till att det finns möjligheter för människor att bo och jobba i den egna kommunen.

Därför var det viktigt för oss att få svar på vissa frågor när vi tillsatte en nationell bostadssamordnare, som hade i uppdrag att ta fram konkreta förslag på hur vi ska kunna underlätta för framför allt unga att få sin egen första bostad. Det kan handla om alltifrån statliga hyresgarantier och krav på bostadsförmedlingar med tydliga regler om hur och varför man kan få en bostad till statliga kreditgarantier som gör det lättare för unga människor att kunna köpa sin första egna bostad.

Av den anledningen har det varit viktigt för oss att inte utreda, belysa eller göra någon översyn av fastighetsägarnas förmedlingsprinciper. För oss har det varit viktigt att nu gå från ord till handling. Vi har för avsikt att komma fram med ett lagförslag om hur fastighetsägarna ska redovisa sina urvalskriterier för att man ska få tillgång till en lägenhet.

Ja, mycket kan sägas om bostäder och bostadsbyggande. Men det viktigaste måste ändå vara att det byggs, och det gör det. I år planerar man för 35 500 nya bostäder i Sverige av vilka 20 500 planeras i flerfamiljshus.

Trots motstånd från borgerligheten måste väl också ni se att investeringsstödet till byggande av hyresrätter har gett resultat. För oss har det handlat om att vi vet att det finns väldigt många människor som faktiskt vill ha och söker hyresrätter. Jag blir i alla fall glad när jag reser runt i landet och ser byggkranar stå lite här och där i vårt avlånga land.

Nu tänker jag vara kort, och jag tänker vara tydlig. Nej, vi socialdemokrater är inte emot att folk äger sina egna bostäder. Vi gillar olika former av bostäder, alltifrån småhus till studentlägenheter och alla andra upplåtelseformer däremellan. Med det sagt från den här talarstolen tänkte jag få slippa höra den borgerliga retoriken om någonting annat.

Och, återigen, nej, vi är inte istadiga när det gäller ombildningar från hyresrätter till bostadsrätter heller. Men visst måste det väl ändå vara lite ordning och reda om man nu ska ombilda hyresrätter till bostadsrätter. För mig blir det inte alltför logiskt att man ombildar från en upplåtelseform som faktiskt så många människor söker till en upplåtelseform som det finns en mängd av. Man kan läsa sida upp och sida ned i nästan vilken tidning som helst.

Om man nu ska ombilda borde det ju vara naturligt att så många som möjligt vill och kan vara med, för det handlar ju om att ge den nya eventuella bostadsrättsföreningen ekonomiska möjligheter att klara en framtid som nybildad bostadsrättsförening. Det handlar också om demokrati och inflytande för dem som ska vara med och ombilda. Styrkan i en ombildning måste vara att det är så många som möjligt som är med och beslutar om en ombildning, därför att det handlar till syvende och sist om, precis som borgerligheten brukar säga, att man ska kunna bestämma och ha inflytande över sitt eget boende. Därför tycker jag också att det är väldigt logiskt att man ska bo stadigt i det hus som man har för avsikt att ombilda. Det i sin tur tryggar faktiskt framtiden för den nya föreningen både ekonomiskt och när det gäller ett demokratiskt inflytande.

Samma sak gäller för hyresgästföreningen. Deras styrka i förhandlingarna med fastighetsägarna är att det är väldigt många hyresgäster som är medlemmar. Å andra sidan är det inte så förvånande med borgerlighetens attacker mot kollektiv styrka. Vi kan ju till och från se hur ni över tid ser på fackföreningarnas roll.

Till syvende och sist handlar det mesta eller väldigt mycket i livet om solidaritet och rättvisa, att inte alla människor alla stunder i livet, alla dagar är starka och klarar av saker och ting själva, utan det finns en trygghet och stabilitet i att veta att man är många.

Fru talman, avslutningsvis tänker jag bara säga så här: Bor gör vi hela livet, och för det behövs mer bostadspolitik, inte mindre. Därför finns det, som jag ser det, ingen som helst anledning för svenska folket att byta regering i höst. Vi ser och vi hör. Dessutom, och framför allt, kan vi och vill vi ha mer bostadspolitik.

Anf. 63 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Om det är några svenska medborgare som lyssnar på den här bostadsdebatten är de nog klara över att det ändå är den sittande regeringen som under elva år har bedrivit en bostadspolitik som har lett till det som Maria Öberg inledde med, nämligen att alltför många står utan bostad. Om de unga över huvud taget får bostad kan vi, enligt den ena undersökningen efter den andra, konstatera att de är trångbodda.

Man kan inte låtsas vara i opposition när man har haft majoriteten i elva år. Man kan inte heller, som ni brukar göra, skylla på att en borgerlig regering mellan 1991 och 1994 skulle ha revolutionerat hela det politiska systemet i Sverige och ödelagt det för all framtid. Nu är det ni som har lett landet i elva år.

Det var en intressant kommentar när Maria Öberg sade att ett av skälen till att många ungdomar står utan bostad är en avsaknad av bostadsförmedlingar. Skulle inrättandet av bostadsförmedlingar garantera att våra unga får en bostad? Det tycker jag låter väldigt märkligt.

Kristdemokraterna har föreslagit både bosparande och skattefri del av uthyrning etcetera. Det har ni sagt nej till. Ni har inte varit villiga att över huvud taget lyfta några politiska frågor som skulle stimulera unga att skaffa sig ett eget boende.

Ni säger dessutom nej till förslaget om att utreda översynen av fastighetsägarna och säger att ni ska komma med ett lagförslag. Ni är ju alltid så noga med att säga till oss andra att vi inte kan stifta lagar. Frågan nöts och blöts och utreds.

Nu säger ni helt överraskande nej till en utredning därför att ni redan har bestämt hur det är och att ett beslut ska fattas.

Förklara gärna det, Maria Öberg.

Anf. 64 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! En förmedling av bostäder på marknaden måste naturligtvis underlätta för människor som finns i den kommunen eller regionen att få veta var och på vilket sätt man kan få tag på en lägenhet.

Jag kan förstå frustrationen från Ragnwi Marcelind och Kristdemokraterna över att vi inte tycker att alla de förslag som ni tydligen har kommit med under många år är de allra bästa. Vi har ju egna förslag på hur man ska underlätta för unga på bostadsmarknaden. Jag sade det och jag kan säga det igen. Det är hyresgarantier och statliga kreditgarantier för att unga ska ha möjlighet att köpa sin egen bostad.

Jag förstår och har all respekt för att det finns en frustration över att vi inte tycker att just era förslag är de allra lämpligaste.

Anf. 65 RAGNWI MARCELIND (kd) replik:

Fru talman! Vi vill ju inte absolut att just våra förslag ska få gehör. Vi vill att de förslag som kan förändra situationen för alla de ungdomar som står utan bostad i Sverige ska få gehör.

Maria Öberg talar om våra förslag. Vilka förslag har ni? De har lett till att alltfler unga inte har bostad. Här i Stockholmsregionen kan man inte ens söka till de viktiga utbildningarna på KTH eftersom det inte finns några lägenheter.

Maria Öberg säger att hyresbidragen och stöden har varit en sådan fantastisk framgång. På en hearing i utskottet fick vi höra att stimulansbidraget som särskilt skulle rikta in sig på studentbostäder inte alls har lett till de studentbostäder som man hade förväntat sig.

Det är en efterkonstruktion, Maria Öberg. Ni kunde inte med att Vänsterpartiet har lagt fram det yrkande som vi andra har ställt oss bakom när det gäller att ha en översyn över hur förmedlingsprinciperna hos fastighetsägarna ser ut. Det är en av de mest avgörande frågorna när det gäller varför unga människor utan inkomst och med osäkra framtidsutsikter inte får någon bostad. Det är det som är en av de tunga frågor vi har att röra oss med.

Det handlar också om dem som är svagast i samhället. Dem vill i alla fall jag ställa mig bakom.

Maria Öberg säger också att majoritetsreglerna är viktiga eftersom det ska vara ordning och reda. Vi vill att det ska vara ordning och reda. Det är just därför vi lägger de förslag vi gör. Det ska vara tydligt och uppenbart hur förmedlingen och den ordning och reda som Maria Öberg eftersträvar ska se ut.

Vi förordar ordning och reda. Det är därför vi har de krav vi har på majoritetsregler.

Anf. 66 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att borgerligheten är rätt ensam när det gäller det. Mig veterligt var vi alla på en hearing för ett år sedan där de allra flesta som då var där var positiva till tanken att ju flera som är med desto bättre är det för den nybildade bostadsrättsföreningen.

När det gäller investeringsstödet till hyresrätter kan jag bara säga att mig veterligt och där jag har varit har man varit väldigt positiv, och man ser att det byggs just nu. Det planeras 30 500 bostäder i år; 20 500 i flerbostadshus.

Jag blir lite fascinerad över utredningar och den frustration som uppenbarligen finns när det gäller att vi har för avsikt att komma med en lagstiftning när det gäller förmedlingsprinciperna. Utredningar använder ni ibland som ett slagträ emot oss. Ni säger att vi utreder och utreder. Jag kan bara konstatera att i det här betänkandet och i de här frågorna föreslår Kristdemokraterna tre gånger en egen utredning och ett förslag till ett inrättande en gång. Om man inte själv får vara med och bestämma hur utredningarna och förslagen ska vara blir man oerhört frustrerad. Så tolkar jag det.

Anf. 67 CARL-AXEL ROSLUND (m):

Fru talman! Vi har en bostadsmarknad som är helt i obalans. Vi har tomma lägenheter i glesbygd – lägenheter som kostar kommunerna oer-

hörda summor – och bostadsbrist i tillväxtregionerna. Det är problem som ökar mer och mer.

Regeringen står fullständigt handfallen. Vilka förslag har regeringen kommit med? Man har inrättat en nationell bostadssamordnare för att utreda varför ungdomar inte får bostad. Min enkla fråga är: Vet man inte det?

Ungdomarna i dag får inget jobb, och när de inte får något jobb har de ingen inkomst. När de inte har några pengar kan de inte efterfråga någon lägenhet. Det är så elementärt som det kan vara.

Man säger att det byggs för lite hyreslägenheter. Det ska också den här bostadssamordnaren utreda. Vet vi inte alla varför det byggs för lite hyreslägenheter? Vi har ett hyressättningsystem som gör att man inte kan få ekonomi på nybyggda hyreslägenheter. Det behövs väl ingen bostadssamordnare för det.

Man säger vidare i texten att man ska göra innebörden av lagen om kommunernas bostadsförsörjning tydlig för kommunerna. Tror ni inte att kommunerna vet att de har ett bostadsförsörjningsansvar? Vad håller ni på med?

Vidare sade man att detta ska vara baserat på kunskap om bostadsbehoven och förhållandena i kommunen. Herregud! Detta är ju den gamla portalparagrafen i socialtjänstlagen. Den som hette § 5. Jag vet inte vad den heter i dag. Det är kristallklart för varenda kommun att de har skyldighet att känna till förhållandena i kommunen. Det behöver ni inte upplysa dem om. Det är välkänt.

Vi hade en interpellationsdebatt här för några veckor sedan. Då fick vi höra att vi ska få en lag om bostadsförmedling, en obligatorisk sådan. Alla ska ha rätt att stå i kö där. Tänk, så fantastiskt. Vi har sjukvårdsköer, vi har äldreomsorgsköer, vi har barnomsorgsköer och nu ska vi också få lov att stå i en bostadskö – år 2006. Så fantastiskt.

Min enkla fråga är: På vilket sätt hjälper det en bostadslös att han får stå i bostadskö?

När jag växte upp hade vi en bostadskö på mellan 12 och 15 år. Är det dit vi ska igen? Ni blickar ju bara bakåt.

Vilken bostadslös är hjälpt av att han får stå i en bostadskö?

Man ska ha en översyn av allmännyttans villkor och förutsättningar. Man ska bland annat se till att kommunerna skärper ägardirektiven till sina kommunala bostadsföretag så att de kan agera med ett större socialt ansvar.

Jo tack, jag känner igen tongångarna. I min uppväxt på 50- och 60-talet tvingades kommunerna via sitt bostadsföretag agera städgumma och ta hela det sociala ansvaret. Det kostade kommunerna hundratals miljoner kronor, skattepengar som plöjdes ned i bostadsföretag vilkas lägenheter ingen människa egentligen ville bo i eftersom de var vanskötta och hade dåligt rykte. Nu har vi helt andra förhållanden. Gå för Guds skull inte tillbaka till den tiden igen!

Nu fick vi höra att vi ska få en statlig hyresgaranti för ungdomar. Staten ska garantera att kommunerna via en bostadsförmedling ska ge en hyresgaranti för ungdomarna. Tänk om ni kunde ge ungdomarna jobb i stället. Det är ju det som är det stora problemet. Tänk vilken start i vuxenlivet ni nu utmålar. Förutom alla andra bidrag och Gud vet allt som man ska tvingas starta sitt vuxenliv med ska man nu som tonåring

tvungas acceptera att kommunen, bostadsförmedlingen, fastighetsägare sitter och gör upp någon form av kontrakt över ens huvud. Vilken fantastisk start man ska få i livet med er politik.

Och inte blir det någon ljusning. Det finns ingen sådan i sikte. Vi fick i går se hur Ams har fejkat hela sin statistik, den statistik som vi alla bygger hela vår argumentation på. Man frågar sig: Kan man lita på någonting längre i Sverige? Nej, det enda som man kan lita på är att 30 % fler ungdomar har blivit arbetslösa under den senaste mandatperioden. Det är vad vi kan lita på.

Socialdemokraternas förslag är att vi ska utreda, utreda och utreda. Och så försöker man ge sken av att det är något tecken på handlingskraft. Man frågar sig: Vad har ni gjort under de senaste elva åren? Svaret är: Absolut ingenting.

Inte beror dagens problem på kunskapsluckor som vi måste utreda. Det är ju uppenbart för alla var problemen ligger. Nej, fru talman, Socialdemokraterna har skapat ett samhälle där på tok för många människor står utanför arbetsmarknaden. Och som en följd av det står de också utanför bostadsmarknaden. Och som en direkt följd av detta får vi sociala problem. Det är helt elementärt för alla.

Förklaringen till svarthandeln med hyreslägenheter är att det med dagens system inte går att bygga hyreslägenheter och så att säga få ekonomi i det eftersom vi har en hyresnivå som inte är anpassad till människornas betalningsvilja. Då har man bäddat för ett system med svarthandel av hyreslägenheter. När man har gjort det har man ju faktiskt infört marknadshyra. När jag betalar 200 000–300 000 kr under bordet för en hyreslägenhet har jag ju fått marknadshyra. Men det är en svart marknadshyra i stället.

Fru talman! Hela utskottet var nere i Malmö för någon månad sedan och besökte Malmö Kommunala Bostadsaktiebolag som tillsammans med Hyresgästföreningen har visat hur man kan gå till väga för att modifiera hyrorna. Alla är nöjda. Hyresgästerna är nöjda. Fastighetsägaren är nöjd. Till och med Hyresgästföreningen är nöjd. Det finns alltså lösningar på problemet, och i Malmö har man visat på det.

Men här uppe på central nivå kan man konstatera att den sociala in- genjörskonsten har havererat totalt.

Vi säger: Låt folk i stället få bestämma. Uppmuntra friköp av lägenheter. Därigenom ger man faktiskt fattigt folk en chans att få äga sin egen lägenhet och till och med skapa ett kapital.

När man lyssnar på debatten här kan man tro att det bara är rika människor som har råd att köpa en hyreslägenhet. Då vet ni inte vad ni talar om. Jag bor själv i en förening med 106 radhus. Det är i och för sig HSB-radhus. Det kom upp önskemål om att vi skulle friköpa hus, tomt och alltihop. Och tro inte att alla som bodde där var rika. Vi hade ungdomar som precis hade bildat familj och inte hade några pengar. Vi hade pensionärer med halvtaskig pension. Och vi hade invandrare som var arbetslösa som bodde där. Men vilken fantastisk förhandlingssits vår jurist hade när han gick till banken och sade: Det är 106 hus. Det är allt eller inget. Och naturligtvis fick alla köpa sina hus. Och vi sänkte våra hyror rejält, och vi sitter på ett hyggligt kapital i dag, och människor är nöjda.

Vi kan inte förstå varför man inte kan uppmuntra friköp av lägenheter. Men vi får kanske en ändring till stånd nu. Jag ska läsa upp vad finansborgarrådet i Stockholm har skrivit:

Vi socialdemokrater har protesterat mot omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter. Vi införde till och med en nationell stopplag för att stoppa detta.

Ja, ni gjorde mer än så. Ni försökte låsa fast hyreslägenheterna i bostadsstiftelser. Och när inte det lyckades skulle det bli kooperativa föreningar och så vidare. Men nu säger man från Socialdemokraterna att man vill ompröva sin inställning till de hyresgäster som vill köpa sina bostäder i stadens ytterområden. Låt dem göra det!

Fru talman! Detta är ju ynkedom. Detta är politik när den är som allra sämst. Förstår ni varför politikerföraktet frodas? Man kan fråga: Vad har ni socialdemokrater för syn på medborgarna? Inser ni inte att det bakom varje lägenhetsdörr bor en familj som drömmer och har förhoppningar om framtiden där boendet är en väsentlig del?

Men nu i ett försök att behålla makten är man beredd att schackra hur mycket som helst med människors tillvaro. Först stiftar man en stopplag när man har vunnit ett val. Och nu när man har en valrörelse och dåliga opinionssiffror och kanske är på väg att förlora kommande val ändrar man sig helt och hållet, och då ska det vara fritt fram att köpa sina lägenheter, i alla fall i Stockholm och i alla fall i valtider.

Fru talman! Vi besökte Irland för ungefär ett halvår sedan. För 25–30 år sedan var det Europas fattigaste land. I dag är det världens näst rikaste land. Och där arbetar hela samhället aktivt för att alla ska få lov att äga sin lägenhet. Till och med de så kallade socialfallen kommer på sikt att bli ägare till sina lägenheter. Där vet man nämligen att det som man äger vårdar man till glädje för alla. Men i Sverige ska man med Socialdemokraterna gå rakt motsatt väg. Vi ska ha majoritetsregler vid friköp. Vi ska ha en turordning. Och Vänsterpartiet har till och med lagt fram ett förslag som innebär att det är bättre att den ryska maffian köper fastigheterna än att de boende ska få göra det. Vänsterpartisten här skrattar, men han vet att det är sant. På Möllevångstorget i Malmö har ryssarna snart köpt upp vartenda hus. Och det tycker han är bättre än att de boende ska få lov att äga dem. Det är ofattbart.

Fru talman! Sverige behöver en ny regering, och då får vi en ny bostadspolitik. Och den kan sammanfattas enkelt: Bort med krångel och hinder.

Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 68 MARIA ÖBERG (s) replik:

Fru talman! Det är väldigt fascinerande att höra Carl-Axel Roslund tala om 60-talet och hur det var då. Jag föredrar att se lite framåt och tala om bostadspolitiken i framtiden.

Jag har en kort fråga till Carl-Axel Roslund och Moderaterna. Vi har i vissa debatter, i vissa uttalanden och i vissa skrivningar fått veta att det finns en ambition från borgerligheten att få ned skattetrycket i Sverige till EU-nivå. Det handlar i kronor och ören, mellan tummen och pekfingret, om att ca 250 miljarder ska bort. Min fråga blir då: Hur får man mer bostadspolitik med detta sätt att se på samhället?

Anf. 69 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Maria Öberg säger att hon inte vill tala om 60-talet utan hellre vill blicka framåt. Men det är ju inte det som ni gör. De förslag som ni lägger fram handlar om sådant som man hade under min uppväxt. Det är 60-talspolitik, och det är tyvärr inte det enda området där ni blickar bakåt till det som ni kallar för er storhetstid, det som många av oss helst vill glömma.

Du säger att skatten ska ned och höftas till med 250 miljarder. Jag har hört Socialdemokraterna hugga till med oändligt mycket mer. Ni är duktiga på att höfta till med siffror. Det har vi sett i olika sammanhang.

Visst är det rätt – detta står vi för – att vi vill sänka skatten och dra ned på bidrag. Det är egentligen i ett nötskal moderat och borgerlig politik. Det handlar alltså om att återställa när det gäller allt krångel och alla regler och hinder som vi har.

Du frågar: Hur ska vi då ha råd med mer bostadspolitik? Nej, vi ska inte ha mer bostadspolitik av socialdemokratisk modell utan definitivt mindre!

Anf. 70 MARIA ÖBERG (s) replik:

Herr talman! Carl-Axel Roslund pratar också om ungdomar och jobb. Jag kan inte låta bli att säga att jag ser framför mig ett skinande tåg som står där på plattformen. Utanför tåget står en grupp människor. Medan borgerligheten skyndar upp på tåget står de fortfarande kvar. När man kommer in på tåget nickar man igenkännande. Ja just det, där sitter han och han har jobb. Där sitter hon, och hon har jobb.

Man funderar lite grann. Få se nu, vilka var det som stod där ute på plattformen? Man skyndar sig därifrån och på vägen krockar man med byggnadsarbetare Bengt. Det var ju han som hade för mycket i lön, så därför plockar man några mynt från honom. Sedan går man ut till folket på plattformen. Där står också ett antal människor som av olika anledningar kanske har blivit arbetslösa eller som kanske har varit sjukskrivna därför att de blivit utslitna på jobbet. Kanske har några till och med blivit pensionärer. Också de har alldeles för många mynt i sina plånböcker så man tar lite grann där.

Sedan skyndar ni er upp på det skinande tåget igen utan att egentligen kontrollera om era åtgärder egentligen gett något resultat vad gäller dem som stod på plattformen, alltså om man på det sättet kunde efterfråga en bättre bostad eller en större lägenhet.

När ni kommer på det skinande vackra tåget igen och kommer fram till dem som ni redan nickat igenkännande till delar ni ut till dem som redan satt på tåget de mynt som ni plockat från dem på plattformen.

Min fråga är: Hur ska dessa människor som står på plattformen kunna efterfråga en god och vettig bostad med en moderat politik?

Anf. 71 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Maria Öberg, skriv en poesibok! Det var en så vacker beskrivning att jag blev tårögd när det gäller det skimrande tåget.

Min enkla undran, Maria Öberg, är följande: Vem är det som har lämnat ungdomar, invandrare och andra arbetslösa stående på perrongen medan tåget gått vidare? Vem är det som har gjort detta? Vem är det som

har haft ansvar för politiken i tre mandatperioder? Är det Moderaterna, eller är det faktiskt ni?

Anf. 72 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 13 och 24, men självfallet står vi bakom alla våra reservationer.

Herr talman! Som tidigare talare redan uttryckt här från talarstolen behandlar vi nu motioner från allmänna motionstiden i höstas. Vi behandlar både hyresrättsliga frågor och frågor om bostadsrätt, kooperativ hyresrätt, svarthandel, vräkningar, kollektivt förhandlingssystem, utbildningsfrågor och faktiskt till och med konkurrensfrågor. Inte minst handlar det också om ormar i bostäder.

Jag kan konstatera att det i utskottsmajoritetens uppräkningslista finns en mängd utredningar, vilket Maria Öberg tidigare nämnt. Men det finns en sak som jag tycker är lite anmärkningsvärd här, och det är att det till och med finns en dubblering av utredningar, inte minst vad gäller ungdomars bostadssituation. Därför kan man bli lite förvånad när man i dag ser det utspel som gjorts kring kreditgarantier från kommuner. Frågan är om de här utredningarna i sig har någon betydelse i ett socialdemokratiskt perspektiv.

Jag gläds över att vi i dag utifrån det betänkande som här finns sannolikt har en majoritet för att göra en översyn av de krav som ställs på hyresgäster så att man får ett klarläggande. Detta är någonting som diskuteras mycket bland dem som söker bostad.

Vilka krav ställs alltså, och hur ska vi öka transparensen så att vi vet vad som gäller?

Jag ser där ett bra förslag. Därför har vi valt att stötta Vänsterpartiets förslag i den delen. Debatten om de krav som ställs har vi haft flera gånger här i riksdagen inte minst med statsrådet. Det är alltså bra med en översyn, men i övrigt är det väldigt mycket av utredningar som renderar i mycket lite.

Från ord till handling, sade Socialdemokraternas talesperson här alldeles nyss. Därför blir min fråga till Socialdemokraterna i dag: Vilka propositioner kommer riksdagen att behandla under våren?

När vi står här igen och efter att ha läst föregående protokoll kan jag konstatera att våra förslag ännu en gång avstyrks. Vi har ett flertal reservationer. Vad som är alternativet vore mycket intressant att ta del av.

Folkpartiets förslag i detta betänkande handlar om en rad frågor utifrån de motioner som vi har väckt. Ombildning av hyresrätter till bostadsrätter står vi upp för. Vi tycker att det är viktigt. Jag vill också poängtera att här är det inte ens de boende och kommunerna som avgör frågan, utan det är faktiskt riksdagens beslut om tillståndsprövning som påverkar om detta är möjligt eller inte.

Jag tycker också att det är viktigt att komma ihåg att här i riksdagen fattar vi lagstiftningsbeslut med enkel majoritet. Frågan blir då: Hur kommer det sig att kraven är så oerhört mycket högre vid utbildningsfrågor?

Jag delar uppfattningen att det är viktigt att många är med, helst alla. Men en del av de problem som vi ser tror jag beror på att vi faktiskt saknar en annan upplåtelseform på den svenska bostadsmarknaden: ägarlägenheter, något som jag tror skulle vara en mycket stor tillgång.

Det är väldigt viktigt att kunna påverka sin närmiljö, att öka egenmakten för alla upplåtelseformer. Vad vi i Folkpartiet har lyft fram för alla upplåtelseformerna är just vikten av att öka egenmakten.

Det gäller naturligtvis också frågor som handlar om en reformering av hyressättningsystemet. Vi i Folkpartiet står upp för bruksvärdesystemet och för det kollektiva förhandlingssystemet. Men vi anser också att det finns utrymme för modernisering och reformering.

På de allra flesta politikområden kan man se att det i decennier funnits behov av förändring. Vi tycker att det är olyckligt att inte också kunna få lyfta fram de viktiga förslag som borde leda till en reformering och modernisering.

En sådan viktig princip gäller just det som Maria Öberg var inne på och som också den föregående debatten om arbetsmarknadsfrågor handlade om. Det handlar alltså om organisationsfriheten, det vill säga möjligheten att få välja vem som ska företräda en och förhandla åt en. Detta är självklart på arbetsmarknaden. Men hur ser det ut inom hyresrättens område där vi i dag faktiskt har en monopolsituation med *en* organisation som förhandlar åt hyresgästerna?

Vi står upp för organisationsfriheten och tycker att hyresgästerna skulle kunna få välja vem som ska förhandla åt dem. Det är detta som vårt reformförslag avser. Därmed anser vi att den lagstiftning som finns – den tillkom år 1997 – och som innebär att man inte längre får ha parallella förhandlingar i hyreshus är olycklig. Vi vill göra en översyn och få till stånd en förändring. Även hyresgästerna ska få välja vem som ska förhandla åt dem. Det kan också komma upp andra organisationer.

Där skulle jag vilja ställa en fråga till majoriteten i utskottet: Hur många organisationer i Sverige kan ni räkna upp som faktiskt kan inta nämnda roll? Jag kan nämna en: Hyresgästernas riksförbund. Jag skulle önska att det fanns en större mångfald.

Vidare vill vi att hyresgästerna själva ska kunna betala förhandlingsersättningen. Det tror vi är en viktig princip även inom bostadspolitikens område.

Sedan har vi detta med vräkningar. Som tidigare talare nämnt bor ungefär 1 500–2 000 barn i familjer som årligen vräks.

I det här betänkandet behandlas just frågor som rör bostadsutskottets område. Men vi i Folkpartiet har lagt fram förslag som också behandlas i socialutskottet. Vi menar att det är på översynen av socialtjänstlagen som mycket av fokus ska vara.

Vi tycker inte att läget på något sätt är tillfredsställande i dag. Det är viktigt att alla barn har rätt till en god och trygg tillvaro. Därmed menar vi att vi måste göra insatser här, men de frågorna bereds inte av bostadsutskottet. Därför driver vi dem också i socialutskottet.

Det finns också många andra frågor som jag kommer att beröra snabbt, med tanke på att talartiden inte är så lång. Det gäller exempelvis andrahandsupplåtelse av bostadsrätt. Jag tror att vi även här måste se över hur skälighetsprövningen ser ut. Jag kan konstatera att en ung kvinna som har en mycket begränsad inkomst hörde av sig till mig. Under en period skulle hon bo utomlands. Hon fick oerhörda bekymmer ekonomiskt sett. Den ersättning som hon hade tagit ut för sin bostadsrätt i andrahandshyra överklagades, och det kom ett nytt beslut efter det att hyrestiden hade gått ut. Hon var mycket tydlig på en punkt, och sade:

Hade jag vetat detta och hur regelverket fungerar så hade jag avstått från att testa det nya jobbet, och jag hade definitivt inte hyrt ut!

Jag tror att man även här måste våga titta på hur regelverket fungerar. Det är viktigt att det kommer ut bostäder. Även om jag tycker att det allra bästa alltid är ett förstahandskontrakt så finns det ju också en andrahandsmarknad. Där måste regelverket fungera likaväl som på andra områden. Låt mig påminna om att här har den socialdemokratiska regeringen kommit med en liten, liten proposition som avser hyressättning för nyproduktion av hyresrätter. Där för regeringen ett parallellresonemang. Det handlar om att få veta vilken hyra man kan ta ut på förhand. Det är en viktig princip. Framför allt är det också en fråga om att inte införa en boplikt vad gäller bostadsrätter, som vi också debatterade i bostadsutskottet förra veckan för andra områden.

Hyresrätter och bostadsrätter handlar i boendekonsumentens perspektiv om både trygghet, flexibilitet, förutsägbarhet och tillgänglighet. Naturligtvis handlar det också om ekonomiska dimensioner och förutsättningar. Arbetsmarknadsutskottets debatt visade mycket tydligt på hur viktigt det är att ha ett arbete. Det ger egenmakt och det ger möjlighet att betala sin boendekostnad oavsett om det gäller hyresrätter, bostadsrätter eller någonting annat. Vi i Folkpartiet och i allianspartierna tycker att det är en oerhört viktig uppgift för Sveriges riksdag att skapa förutsättningar för människor att få en fast förankring på arbetsmarknaden. På så sätt skapar man också möjligheter att efterfråga bostäder.

Jag vill återkomma med frågan till Socialdemokraterna. Från ord till handling, sades det här. Ett skäl till att avslå just det här klarläggandet av vilka krav som ställs på hyresgäster handlade om att vi har utrett detta färdigt – från ord till handling. Men vilka propositioner kommer ni att återkomma med?

Jag kan konstatera att många av oss har förstått att det sannolikt inte kommer något förslag om bostadsförsörjningsfrågor. Det kommer inte heller något förslag om bostadsfinansieringsfrågor annat än möjligtvis i samband med vårpropositionen. Eller har ni ett annat besked att komma med? Jag tror att både de boende, de bostadslösa och bostadskonsumenterna i stort är nyfikna på ert svar.

I övrigt vill jag bara säga att jag ser fram emot valet. Jag hoppas verkligen att de svenska väljarna ger en ny regering en chans att inrätta en ny bostadspolitik.

Anf. 73 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Normalt sett brukar jag försöka ägna inledningen åt att kommentera vad andra har sagt. Men jag är rädd att tiden inte riktigt räcker till, så jag kommer att hålla det anförande som jag hade tänkt hålla.

Återigen för vi en debatt om hyresrätter och bostadsrätter. Om jag får göra en tillbakablick på de senaste sju årens debatt kan jag konstatera att envishet är en dygd. Från ganska brutala avslag på våra motioner och reservationer kan jag konstatera att verkligheten sakta men säkert har börjat nå fram till utskottsmajoriteten och regeringen under de senaste åren. På en rad av våra motioner får vi nu positiva skrivningar och svar om pågående utredningar som pekar mot den inriktning som vi har haft ganska länge från Vänsterpartiets sida.

Mitt i detta får vi också ett tillkännagivande, om än från en tillfällig utskottsmajoritet bestående av alla partier utom Socialdemokraterna. Egentligen, herr talman, finns det såvitt jag förstår ett helt enigt utskott som ser behovet av en ordentlig genomlysning av grunderna för rätten till eget kontrakt.

För oss som ser egen bostad som en rättighet är det godtycke och den diskriminering som sker vid fördelning av kontrakt en styggelse. Kunskapen om detta fenomen måste öka. Därför har vi under ett par års tid drivit kravet på att ge Boverket i uppdrag att se över de olika formella och informella regler som bostadsföretagen sätter upp.

I kontakter med bostadsföretag och med bostadssökande kan jag konstatera att uppfinningsriktigheten i att hålla människor borta från rätten till en egen bostad är mycket god. Allt från svarta listor till krav på fast arbete i ett halvår förekommer. Likaså avvisas folk med socialbidrag eller ensamstående låginkomsttagare. Listan över det jag själv har erfarit kan göras hur lång som helst.

Det är därför utmärkt att riksdagen tillkännager för regeringen att det inte räcker med att överväga huruvida man ska utreda eller undersöka det här. Vi kräver faktiskt av regeringen att den gör det.

Men det räcker inte med att inventera och offentliggöra. För att öka rättssäkerheten borde samma majoritet också ställa sig bakom vårt förslag om överklaganderätten för bostadssökande som har nekats kontrakt på grund av många gånger helt absurda regelverk.

Herr talman! Till betänkandet har Vänsterpartiet lämnat sex reservationer. Men för att vi ska tjäna in lite tid vid voteringen yrkar jag bifall bara till vår reservation nr 4. Eftersom vi själva har skrivit reservationerna och motionerna står jag självfallet bakom också alla de övriga.

I reservation 4 tar vi upp den rättslöshet som drabbar dem som tvingas bo på den sekundära bostadsmarknaden med så kallade kommunala och sociala kontrakt. I takt med att allt fler får svårt att komma in på den reguljära bostadsmarknaden växer logimarknaden – härbärgen och hotell – och den sekundära bostadsmarknaden där socialtjänsten erbjuder hemlösa bostäder med andrahandskontrakt.

Den sekundära bostadsmarknaden är i kommunerna oftast organiserad i så kallade boendetrappor där syftet sägs vara att klienter hos socialtjänsten som står utan egen bostad ska kunna tränas till att bo. Gradvis ska de sedan avancera för att någon gång i framtiden erhålla ett eget kontrakt. Verkligheten bakom denna retorik ser dock helt annorlunda ut. Sociologen Ingrid Sahlin, numera också professor, påvisade redan för tio år sedan att kommuner som använder boendetrappor har fler hemlösa än de kommuner där sådant saknas. Samma resultat visade Hemlöshetskommitténs arbete. Nu allra senast kom det också fram i Cecilia Löfstrands jämförelse mellan Göteborg och Luleå och hur det fungerar där. Där visar det sig att den stora merparten hoppar mellan det första steget i trappan och hemlöshet. De kommer aldrig längre i den organisationen.

Problemet är att socialtjänsten genom andrahandsuthyrning ikläder sig den motstridiga rollen att både vara den som hjälper, att vara den som är hyresvärd och i vissa fall att vara den som stjälp.

För att minimera uppsägningstiden hyrs bostäderna formellt ut under mycket korta perioder – en till två veckor – vilket understryker att bosta-

den bara har en tillfällig karaktär. Detta försvårar klienternas integration och normalisering. Andrahandsupplåtelsen kombineras vanligtvis med specialvillkor som innebär betydande begränsningar i hyresgästernas möjligheter att disponera och förfoga över sin egen bostad. Dessa villkor går långt utöver vad vi så kallade vanliga hyresgäster utsätts för, och de är oftast mycket integritetskränkande. I vissa fall är de faktiskt också olagliga. De kan bland annat innebära förbud mot att ha husdjur, förbud mot övernattningsgäster, förbud mot att ta en nubbe till sillen och så vidare.

Bostaden har för socialtjänsten blivit ett medel att uppnå en viss målsättning som oftast formuleras i en så kallad arbetsplan. För att få ett andrahandskontrakt måste klienten underkasta sig tillsyn och kontroll. Det är ett uttryckligt villkor oftast från både socialtjänsten och fastighetsägaren och det innebär oanmälda hembesök med hjälp av extranyckel. Studier visar att hemlösa människor i mycket liten utsträckning efterfrågar den typen av stöd. Majoriteten anser sig ha kontroll över sitt eget liv. Förutom bristen på bostad är den dåliga ekonomin deras stora problem.

Herr talman! När andrahandskontrakten görs till norm för bostadslösa, som det börjar bli nu, är syftet med denna upplåtelseform fullständigt förfelad. Lagstiftningen utgår från att den som hyr ut en bostad i andra hand tillfälligt upplåter sitt eget privata hem och därmed inte bör riskera att förlora det. Men på den sekundära bostadsmarknaden har andrahandskontrakten konstruerats endast för att begränsa och uppfostra den boende.

Därför är det enligt vår mening alldeles nödvändigt att se över besittningsskyddet för innehavare av andrahandskontrakt i de fall juridiska personer innehar förstahandskontraktet. De som bor i andra hand, på den sekundära bostadsmarknaden, bör ges reella möjligheter att komma in på den reguljära bostadsmarknaden. Detta kan ske genom att vi gör det möjligt att omvandla andrahandskontrakt till förstahandskontrakt eller, om hyresgästen själv det vill, garantera förstahandskontrakt till annan bostad.

Herr talman! I reservation 5 tar vi upp förutsättningarna för vräkning av hyresgäst. Om man vill vara positiv kan man säga att antalet vräkningar inte har ökat. Man kan till och med säga att det har skett en viss nedgång av antalet vräkningar sedan början av 90-talet. Men så är det egentligen inte. Problemet är att ingången till bostadsmarknaden i dag är så trång att många över huvud taget aldrig kommer in på bostadsmarknaden. Icke förty är vräkningen ett så pass kraftigt ingrepp i en människas tillvaro att det ligger i allas intresse att begränsa antalet vräkningar så långt som det över huvud taget går. Vi vet genom forskning att stora grupper av dem som har vräkts inte kommer tillbaka till egen bostad och eget kontrakt på ganska många år.

Vi har i vår reservation föreslagit två enkla förändringar när det gäller vräkningar. För det första borde det inte vara möjligt att vräka någon enbart på grund av försenade hyresinbetalningar. Vräkning kan inte vara en rimlig konsekvens av att man betalar hyran lite för sent, även om man gör det flera gånger, med tanke på de konsekvenser för individerna och barnfamiljer som en vräkning får.

För det andra vill vi att regeringen ser över reglerna om vräkning och gör en bedömning om regelverket är ändamålsenligt i förhållande till de konsekvenser som det blir för individen.

Dessutom bör man se över huruvida krav på utvidgade kontakter mellan hyresgäst och hyresvärd och de sociala myndigheterna kan bidra till minskat antal vräkningar. I den delen är uppenbarligen kd med på båten. Det är synd att ni inte ställer upp på de andra delarna också, för det hade underlättat och minskat antalet vräkningar ganska radikalt.

Herr talman! En helt enig riksdag ställde sig bakom förslaget om att permanenta lagen om kooperativ hyresrätt. Lagen har gällt sedan 2002. Trots enigheten har vi inte lyckats skapa någon framgång för den kooperativa hyresrätten, som vi hade hoppats på.

I våra reservationer 17 och 19 redovisar vi en rad förslag på hur man skulle kunna öka intresset för en spekulationsfri och självförvaltande boendeform.

Andra förslag handlar om informationsinsatser och förenklingar när det gäller bildandet av föreningar och ekonomiskt stöd för att stimulera bildandet. I långa stycken kan faktiskt våra krav sägas vara identiska med Boverkets förslag, som lades fram som en rapport om kooperativ hyresrätt. Majoriteten svarar, som så ofta, att beredning pågår. Det kan nog vara på det viset. Men när vi äntligen har fått fart på byggandet och när ombildningarna till bostadsrätt står som spön i backen är det viktigt att vi kommer fram så fort som möjligt.

I vår reservation 19 föreslår vi en begränsning av insatsen till maximalt 100 000 kr – detta för att den kooperativa hyresrätten inte ska bli en del av den bostadsmarknad som segregerar. Det andra är att man också ska kunna tillgodoräkna sig den faktiska inflationen vid en försäljning.

Avslutningsvis, herr talman, tar vi i reservation 27 upp behovet av att reglera försäljning av allmännyttan. Spåren av utförsäljningarna i Stockholm förskräcker. Ombildningarna till bostadsrätter omfördelade en gemensam förmögenhet på 30 miljarder till en vinst i genomsnittet på 700 000 kr per familj. Efter ett år hade hälften av förstagångsköparna flyttat ut och därmed tillgodogjort sig det underpris som de hade betalat för sin bostadsrätt. Förutom förlusten av den gemensamma förmögenheten innebar ombildningarna att tillgången till bostäder utan kontantinsatser, det vill säga hyresrätter, minskade och att segregationen ökade.

För att inte ytterligare förstärka de negativa följderna som utförsäljning eller en ombildning till bostadsrätt innebär i det allmännyttiga beståndet och minskningen av antalet hyresrätter vill vi se en lagskärpning som tar sin utgångspunkt i rätten att vara hyresgäst i allmännyttan, om man har valt det, eller rätten att fortsätta att vara hyresgäst. Om det ska finnas tillgång till hyresrätter i framtiden överallt i kommunen är det nödvändigt att göra de här begränsningarna.

Därför föreslår vi att vid försäljning av allmännyttan ska först annan allmännytta ha företräde. Här träder den kooperativa hyresrätten in, och man får en möjlighet att bli ett allmännyttigt bostadsbolag. I andra hand vill vi se en försäljning till andra privatägda fastighetsbolag och först i tredje hand en omvandling till bostadsrätter.

Jag fick en fråga om detta från Carl-Axel Roslund. När du pratar om Møllevången kan jag konstatera att vi inte har sålt en enda lägenhet på Møllevången. Vårt förslag skulle inte innebära mindre möjligheter för

det du kallar för rysk maffia att köpa privata fastigheter, som man har gjort på Möllevången. Mig veterligen är det så att de gånger vi har föreslagit skärpt prövning av framtida fastighetsägare röstar ditt parti konsekvent mot. Där vill vi ge hyresgäströrelsen och hyresgästerna möjlighet till veto i fråga om dem som ska köpa. Men det röstar ni alltid emot. Är det någon som öppnar för den ryska maffian, som du kallar det för, är det faktiskt ditt eget parti.

Anf. 74 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag börja med att konstatera att det är glädjande att vi har en gemensam uppfattning av vikten av att tydliggöra och klarlägga vilka krav som ställs på hyresgäster, eller presumtiva sådana. Jag instämmer faktiskt i Sten Lundströms inlägg i det avseendet. Men två områden där vi inte har samma uppfattning handlar bland annat om att vi från Folkpartiets sida inte har sett Vänsterpartiets förslag om hur man ska konvertera andrahandskontrakt till förstahandskontrakt, så kallade sociala kontrakt. Vi menar att man borde pröva en annan väg och vill än en gång testa idén på Sten Lundström och Vänsterpartiet. Vi tycker att man borde titta på tidsbegränsade kontrakt som innebär att man får provbo ett tag. De kontrakten kan konverteras till förstahandskontrakt. En del av de sociala kontrakten, som Sten Lundström pratade om, har en helt annan karaktär. Hur ställer sig Vänsterpartiet till detta?

Det andra gäller kooperativ hyresrätt. Folkpartiets uppfattning är att kooperativ hyresrätt är en av de upplåtelseformer som bör finnas på bostadsmarknaden. Uppenbarligen har det inte fått något gillande hos bostadskonsumenter. Men varför är ni motståndare till att införa det som många faktiskt efterfrågar, och det är ägarlägenheter? Borde inte konsumenterna själva få välja vad som är viktigast och bäst? Vi skulle vilja ge dem möjligheten att göra det valet.

Till sist, angående ombildning, kommer vi i Folkpartiets Sverige att göra det möjligt för folk i förorter och i stadsdelar som helt domineras av hyresrätter att äga sin bostad. Varför anser inte Vänsterpartiet att det är en viktig egenmagnetsfråga? Just blandade upplåtelseformer och möjligheten att få äga ska komma alla till del, inte utesluta dem som bor i de bostadsområden som fullständigt domineras av hyresrätter.

Anf. 75 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Retorikens kunskap skulle innebära att jag, ungefär som Carl-Axel, svarar med att ställa frågor, men jag tänker inte göra det. Jag ska försöka svara på dina frågor.

Provkontrakt är ytterligare ett sätt att förskjuta makten på bostadsmarknaden. Det innebär att folk på bostadsmarknaden kommer att utsättas för en helt annan prövning än andra. Det vi säger är att vi för långa tider framöver kommer att behöva kommunala och sociala andrahandskontrakt, men det ska vara möjligt för dem som har dessa att få det omvandlat till förstahandskontrakt. Då kan man i och för sig kalla det för provkontrakt. Men vem är den som ska sätta upp reglerna? Nu ställer jag i alla fall en fråga. På vilket sätt ska man anpassa sig för att få den här bostaden? Vem äger den? Fastighetsägarna har ett förslag när det gäller ungdomar – två års provboende. Men vem sätter upp reglerna för när

ungdomar anses duktiga nog att bo? Ja, det måste vi få göra, säger fastighetsägarna. Nej, jag delar inte den uppfattningen.

Vi har diskuterat ägarlägenheter många gånger i kammaren. Jag tror att jag har uttryckt mig ganska väl. Jag gillar inte idén med ägarlägenheter. Jag tycker att bostadsföreningar, där man gemensamt och kollektivt äger sina lägenheter, räcker alldeles utmärkt, och jag har också förklarat varför. Det innebär alldeles för stora risker för individen. Det innebär också – jag har sett det i England – att delar av husen förfaller därför att vissa inte får lån. Jag tycker att den kooperativa ägandeformen är alldeles utmärkt när det gäller att bo i hus av kooperativ karaktär. Jag har ingenting emot självägda villor, radhus eller kedjehus.

Det finns en poäng i det här med ombildning. De områden där det bara finns hyresrätter skulle må bra av bostadsrätter. Jag delar den uppfattningen. Jag återkommer till detta.

Anf. 76 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag ska förtydliga. Jag menar inte ett provkontrakt såsom Sten Lundström ville få det till. Jag menar att vi har identifierat ett gemensamt bekymmer, nämligen att människor som av olika skäl inte får ett förstahandskontrakt borde ges chansen att få detta. Där har Vänsterpartiet och Folkpartiet olika lösningar även om vi har identifierat samma problem. Jag skulle gärna vilja testa det förslag som vi har lagt fram. Jag tror att det skulle kunna vara ytterligare ett sätt att lösa detta. Jag tror inte på Vänsterpartiets förslag.

Problemet med ombildning är att riksdagen har infört lagstiftning som förhindrar ombildning i vissa stadsdelar. Det handlar om lagstiftning. Men det finns inget i plan- och bygglagstiftningen som förhindrar att man kompletteringsbygger i andra stadsdelar med en annan typ av ensidig bebyggelse. Det är det som är skillnaden. Jag tycker inte att det är en riksdagsfråga. Jag tycker att vi ska överlåta makten till de lokala och regionala församlingarna och låta dem få avgöra detta. Det är därför jag vill ta bort den här lagstiftningen.

Sten Lundström säger att han inte gillar ägarlägenheter. Min uppfattning som politiker är en helt annan. Jag överlåter makten att avgöra detta till konsumenterna och marknaden. Så länge människor säger att de vill bo i en ägarlägenhet – och det kanske jag själv också vill en gång i framtiden – kommer jag att säga att vi får se till att skapa ett ramverk. Det är möjligt att införa kooperativ hyresrätt, men ingen vill ha det. Både Sten Lundström och jag säger att den har ett berättigande, men jag kommer också att göra allt jag kan för att även Sverige får ägarlägenheter. Bostadsutskottet var i Norge och traskade in i en ägarlägenhet. Ingen verkade skakad. Vi kunde tvärtom konstatera att den hade ett berättigande på marknaden. Det tror jag är en viktig princip.

Herr talman! Slutligen är jag så nyfiken. Vet Vänsterpartiet om det är några förslag från regeringen på gång? Kommer det någon ytterligare proposition? Det vore intressant att höra, för svaret har inte kommit från Socialdemokraterna.

Anf. 77 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag ska fortsätta svara där jag blev så bryskt avbruten av herr talman och en röd knapp här. Det gällde ombildningarna. Jag tror att

länsstyrelsens prövning av utbildningarna handlar om att man ska kunna upprätthålla bruksvärdessystemet, alltså jämförelsen. Mig veterligen har 80 % av de utbildningar som än så länge har blivit föreslagna gått igenom. Det är 20 % som inte har gjort det. Det är den statistik som man kan få fram på Boverkets hemsida.

Om vi vill bygga ett samhälle med blandade upplåtelseformer ska vi nog börja i de riktigt segregerade områdena, i de genuina överklass- och medelklassområden där det inte finns en enda hyresrätt. Mig veterligen finns det inga sådana förslag. Vi har väckt motioner om boendeplaneringsprogram där man bland annat ska visa på att man överallt i kommunen ska kunna ha blandad bebyggelse. Dem har ni röstat emot. Vi kan inte lösa problemet med de människor som har svårt att komma in på bostadsmarknaden genom att minska antalet hyresrätter. Vi måste minst behålla det antal hyresrätter vi har i dag, och helst öka det något, och se till att de finns överallt.

Sedan har vi detta med provkontrakt. Jag kan tänka mig ett andrahandskontrakt där man begränsar giltigheten till tre månader, ett socialt kontrakt. Därefter ska det bli ett eget kontrakt. Vi har föreslagit detta också vid olika tillfällen. Jag vet också att det finns städer där man har varit ganska framgångsrik i bekämpningen av hemlöshet och omvandling till egna kontrakt. Där har man använt sex månader som princip. Efter sex månader går kontraktet över. Det är förutsättningen för den som flyttar in. Man får tre eller sex månader på sig. Jag har ingenting emot det förslaget. Men se till att skapa förutsättningar att omvandla! Ett sätt att omvandla de sociala kontrakten till egna kontrakt är att begränsa tiden för hur länge man får vara boende på så kallat socialt kontrakt.

Anf. 78 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Visst har allmännyttan sålt i områden runt Möllevången i Malmö, Sten Lundström, om du bara vidgar kretsen lite grann. Kvar står att faktum med ert förslag är att det är bättre att ryssar köper ett av MKB:s hus än att de boende gör det. Jag kan inte förstå det.

Jag skulle vilja fråga vad Sten Lundström säger om det system som man har utarbetat på MKB i Malmö där hyresgästerna, de boende, och fastighetsägaren är överens om att justera hyrorna för att komma till rätta med det orättvisa förhållandet att det är billigare att bo i centrum än vad det är att bo i ytterområdena. Detta är ett sätt att komma åt svarthandeln. Dessutom leder det i förlängningen till att det byggs lite fler hyreslägenheter. Det är en fråga jag vill ha svar på. Hur ser Sten Lundström på MKB:s utarbetade system?

Eftersom Sten Lundström tycker omvandling till bostadsrätt är så hemsk skulle jag vilja fråga: Hur ser Sten Lundström på finansborgarrådets utspel i Stockholm?

Anf. 79 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Vi börjar med hyresavtalet. Det har Hyresgästföreningen och MKB gjort inom bruksvärdessystemet i fria förhandlingar mellan två parter. Jag kan tycka mycket om resultaten av de förhandlingarna, men det hör inte hit. Jag värnar den fria förhandlingsrätten. Här har Hyresgästföreningen i Malmö och fastighetsägarna valt det här sättet att tolka det. Det innebär ingen inskränkning eller förändring av bruksvärde-

sprincipen. Oss emellan sagt kan jag tycka att hyreshöjningarna har blivit så höga i vissa områden att de kan få en segregande effekt, men det lägger jag mig inte i som politiker. Jag tror på den fria förhandlingsrätten.

Jag tänker inte uttala mig så hemskt mycket om vad socialdemokratiska borgarråd har för åsikter om olika saker. I mitt resonemang med Nina Lundström här tidigare försökte jag förklara hur jag ser på detta med ombildningar till bostadsrätter. 80 % av de ombildningar som har varit efterfrågade har gått igenom. Först måste vi skapa de hyresrätter som saknas i till exempel Limhamn i Malmö eller framför allt i det nya Bellevue och allt vad de här områdena kallas för. Se till att bygga de hyresrätterna först. Sedan kan vi börja diskutera ombildningar. Vi måste bryta segregationen, och segregationen bryts inte genom att vi ger mindre utrymme för dem som efterfrågar hyresrätter att efterfråga bostäder därför att det inte finns några kvar. Segregationen bryts inte med att fler bostäder kräver pengar.

Hade det varit så väl att avtalet mellan MKB och Hyresgästföreningen hade inneburit att svarthandeln upphört i Malmö hade jag varit glad. Tyvärr är det inte så. Svarthandeln pågår i Malmö. Svarthandeln kommer vi bara åt genom att bygga. Vi hoppas naturligtvis på en bostadsfinansiering som innebär fortsatt byggande.

Anf. 80 CARL-AXEL ROSLUND (m) replik:

Herr talman! Men leder differentierade hyror och högre hyror i attraktiva lägen trots allt inte till att marknaden för svarthandeln sjunker, och framför allt på sikt, Sten Lundström? Nog är det väl en rimlig hypotes?

Jag har aldrig tidigare hört en kommunist stå och säga att man värnar den fria förhandlingsrätten. Sten Lundström förvånar mig här. Det har ni aldrig gjort i handling.

Sedan är det hela tiden vi och vi. Vi måste se till att det byggs sådant där, vi måste se till att det blir så där, när vi har skapat det och när vi har gjort det. Det är typiskt Vänsterpartiet. Låt människorna bestämma själva! Marknaden har visat att den klarar detta mycket bättre än något vänsterparti i Sverige gör.

Anf. 81 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag tror nog att den fria förhandlingsrätten har varit en grund för arbetarrörelsen ganska länge till skillnad från Moderaterna och det gamla Högerpartiet. Mig veterligen har ni bekämpat bildandet av fackföreningsrörelserna så det bara visslar om det. Mig veterligen var det ni som hade regeringsmakten när man förbjöd facklig organisering. Mig veterligen är det ni som har försökt stoppa Hyresgästföreningen historiskt. Den fria förhandlingsrätten har varit arbetarrörelsens grund, och jag ser mig som en del av arbetarrörelsen. För mig är den fria förhandlingsrätten helig. Det är den inte för dig. Du bekämpar än i dag fackföreningarnas och hyresgästföreningarnas möjlighet att teckna avtal.

Anf. 82 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Centerpartiet sätter människan före systemet. Det betänkande som vi nu har att avhandla och den diskussion som har varit här i dag och tidigare visar att socialdemokrater med stödpartier gör precis

tvärtom – sätter systemet före människan. Det är ett synsätt som vi i Centerpartiet inte kan ställa upp på.

Hyressättningsystemet kommer att behandlas vid ett särskilt tillfälle senare i vår – det har i alla fall utlovats – och därför avstår jag från att kommentera det. Jag vill ta tillfället i akt att prata om några andra frågor, om motioner som återkommer hela tiden. De återkommer år efter år, avslås, återkommer, avslås.

Det gäller bland annat svarthandeln. Trots att alla säger sig vara besjälade av att göra någonting åt den gör man inte det. Vi har diskuterat den frågan vid upprepade tillfällen. Sätter man människan före systemet måste man reagera på detta orättfärdiga, att svarthandel pågår, både i Malmö, som vi fick höra av Vänsterpartiet, i Stockholm, i Göteborg och överallt. Framför allt ungdomar blir direkt lurade, och man blir utnyttjad i en svår situation när man inte hittar en bostad på ett sjyst sätt. Jag undrar: Vilka signaler ger man till ungdomarna med det här synsättet?

Vi vet också att framtidens bostadssökande är 90-talisterna, det vill säga 40-talisternas barnbarn. Det är lite märkligt att man nu helt plötsligt har upptäckt att det är en ganska stor kull som vi 40-talister lämnar efter oss. De ska också ha bostäder. Det räcker inte med att bygga på det sätt som vi gör i dag. Det fordras väldigt mycket. De kommer kanske också att bli offer för svarthandel. Jag tycker att det är märkligt att Socialdemokraterna inte inser problemet.

Vi föreslår i reservation 9 under punkt 6, som jag yrkar bifall till, tre åtgärder.

1. Reformering av hyressättningsystemet så att det är möjligt att bygga fler hyresrätter.
2. Översyn av hyreslagens regelverk avseende skyldigheter och rättigheter för hyresvärd och hyresgäst.
3. Ökad satsning på de polisiära insatserna för att stävja svarthandeln.

Centerpartiet sätter människan före systemet. Det innebär att man ger människor ett mervärde framför systemen. Det borde vara självklart för alla. Men dessvärre ser vi tydliga exempel på att främst socialdemokrater och Vänsterpartiet inte har det synsättet. Man sätter i stället systemet före människan. Följden blir att man inte tillåter människorna att bestämma själva. Man skapar system som undergräver medinflytande. Man vågar inte ge var och en rätt att besluta om någon vill ombilda sin hyresrätt till en bostadsrätt. Det är ett konkret exempel som finns i det här betänkandet. Det är ett synsätt som vi i Centerpartiet inte kan ställa upp på.

Därför, herr talman, yrkar jag även bifall till reservation 24, där vi klart säger att utgångspunkten för bostadspolitiken ska vara att människor själva ska kunna välja den bostad som de önskar. Bostadsmarknaden ska styras av människors fria val, inte av regleringar och politiska eller administrativa beslut.

Nej, vi politiker ska ge förutsättningar så att människor kan välja. Vi politiker i statens tjänst ska också förhålla oss neutrala till både bostadsrätten och hyresrätten, som det här betänkandet handlar om.

Till sist vill jag bara ta upp den kooperativa hyresrätten, som är ett intressant alternativ. Men den har tyvärr inte fått det genomslag på bo-

stadsmarknaden som den borde kunna ha. Där ser vi att systemet måste förändras.

Jag kan inte heller låta bli att påminna Socialdemokraterna om den överenskommelse som fanns en gång mellan bland andra oss och socialdemokrater om att permanenta den kooperativa hyresrätten, men också se till att vi fick ägarlägenheter i Sverige. Jag förstår inte varför man inte vågar ta hela steget. Varför sviker man en grupp människor som vill ha ägarlägenheter, som finns i hela Europa för övrigt?

Det finns ett väldigt inkonsekvent system inbyggt i det nuvarande systemet när det gäller kooperativa hyresrätter, som gör att människor inte finner det här intressant. Alla medlemmar i en kooperativ hyresgästförening betalar en medlemsinsats, som naturligtvis ger rätt att delta i föreningens liv och leverne. Men föreningen har också rätt att ta ut en medlemsinsats av särskilt slag, upplåtelseinsatsen. Enligt lagen om kooperativ hyresrätt ska inte någon uppräknings av en medlemsinsats kunna göras i samband med en återbetalning. Däremot får en uppräknings göras av den insats som en ny medlem ska betala. Det här är ett inkonsekvent system, som vi anser måste förändras.

Centerpartiet sätter människan före systemet. Även jag önskar en ny regering i höst, och jag tror att vi kommer att få det. Det finns en tydlig skillnad mellan allianspartierna, som sätter människan före systemet, och Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, som hela tiden sätter systemet före människan.

Anf. 83 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nu har vi hört ett antal borgerliga debattörer säga att de vill bekämpa svarthandeln med tre förslag. Det ena förslaget som kommer upp är en reformering av hyressättningen. Min fråga är ganska enkel: På vilket sätt vill ni reformera hyressättningen så att man bekämpar svarthandel? Det löfte ni har till väljarna är att ni ska skruva upp hyrorna så högt att det är otänkbart med svarta pengar. Är det ett löfte ni ger hyresgäster?

Sedan säger ni att ni vill ha mer polisiära insatser. För några år sedan, i förfölj eller i fjol, motionerade vi från Vänsterpartiet om inrättandet av ett lägenhetsregister. I lägenhetsregistret skulle man kunna föra in uppgifter om vem som äger lägenheter, och det skulle vara ett ganska enkelt sätt att komma åt skenbyten.

Vi har också föreslagit att man inte ska få byta hyresrätt mot bostadsrätt eller villa. Det är den vanligaste svarthandeln, att man skär ned priset på en bostadsrätt eller på en villa och på det viset kan tillgodoräkna sig pengarna från en hyresrätt.

I båda de fallen har ni valt att rösta emot. Vad är det för polisiära insatser ni vill göra? Centern är väl inte riktigt med på det här med buggning, men är det buggning på alla kontor där man förmedlar bostäder som är ett alternativ? På vilket sätt? Jag är lite nyfiken, därför att jag vill också bekämpa svarthandel. Är det med mycket högre hyror i områden där det förekommer svarthandel? Är det med buggning i kontor där man förmedlar lägenheter?

Anf. 84 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag ska resonera lite grann om hur vi hade tänkt oss det när det gäller reformering av hyressättningen. Vi vet att det kommer en proposition, som vi har fått lite förningar om, där man ska reformera hyressättningen när det ger möjlighet att nyproducera lägenheter. Det hälsar vi med tillfredsställelse.

Men Centerpartiet vill gå ett steg längre. Vi vill nämligen se till att man också tittar på nuvarande hyressättningssystem. Det är inte bra som det är i dag.

Försök inte göra det till att det alltid måste bli dyrare! Varför ser man inte att det också kan bli möjligt att få en hyra som är skälig, till och med billigare? Det handlar om att man måste rätta till den obalans som i dag råder på bostadsmarknaden. Det måste helt enkelt byggas fler bostäder. Det måste bli en reformering av hyressättningssystemet, så att det inte är det som bromsar utvecklingen i Sverige.

Anf. 85 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag trodde att vi talade om att komma till rätta med svarthandel. Jag tycker att sänkta hyror är ett alldeles utmärkt förslag. Vi borde fundera lite mer generellt på om vi har möjlighet att sänka hyrorna. Däremot tror jag inte att sänkta hyror skulle innebära att vi bekämpade svarthandeln. Det kan ha en mängd andra positiva effekter, men hur sänkta hyror skulle kunna begränsa svarthandeln blir för mig nästan obegripligt att förstå.

Om jag försöker hjälpa till lite grann genom att använda era egna argument betyder det att svarthandel uppstår för att det finns en större betalningsvilja än vad hyran är. Därför finns det möjligheter att ägna sig åt svarthandel. Det är den tesen ni driver. När man för att bekämpa svarthandeln reformerar hyressättningen måste den reformeringen innebära att hyresnivåerna sätts så högt att viljan att betala svart försvinner. Det ni alltså säger till väljarna är: Om vår politik får råda, och när vi bekämpar svarthandeln med hjälp av polis och buggning och allt annat, kommer vi att fullständigt strunta i den betalningsförmåga som ni som bor i inestäderna har. I stället skriver vi upp hyrorna efter den betalningsförmåga som andra konsumenter på marknaden har.

Ni inför med andra ord marknadshyror rakt upp och ned i de områden där svarthandel är möjlig. Och svara inte nu igen att det handlar om att sänka hyrorna. Sänkningarna kan vi vara överens om, men sänkta hyror bekämpar ingen svarthandel.

Anf. 86 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Om vi får en balans på bostadsmarknaden, framför allt när det gäller hyressituationen för det är hyresrätten som lite grann är i farozonen, och vi alltså hamnar i det läget att det finns lika många hyresrätter att tillgå som det finns efterfrågan blir den intressanta frågan varför man i så fall skulle ta ut ett överpris på hyror. Det är inte av intresse för Centerpartiet. Svarthandeln är i dag ett tecken på att efterfrågan inte står i proportion till tillgången, det vill säga att tillgången är mycket mindre än efterfrågan. Då uppstår svarthandel. Det finns en marknad för svarthandel i dag.

När jag vill att det ska vidtas polisiära åtgärder mot svarthandeln handlar det om att svarthandel ju är brottsligt. Denna ekonomiska brottslighet hör till de brott som i Sverige värderas lägst, om man kan säga så. Det behövs mycket mer insatser så att man kan ta tjuren vid hornen och direkt åtgärda dessa problem. Det går inte att bara se genom fingrarna med tanke på den situation som vi i dag har.

Anf. 87 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Mycket har sagts om bostäder, och för att hänga med på bostadspolitikens område får man läsa tidningarna. Det har jag förstått. Jag såg en mycket glädjande nyhet. Man hade tittat på Sveriges högskoleorter och sett att studenterna nu får bostäder i mycket större utsträckning än vad som förevarit. Det är jättebra. Man kunde också på vissa orter se en del vakanser, vilket betyder att höstens studentanstörningar kan mötas med betydligt bättre förutsättningar. Sådant är roligt att läsa.

Några som fortfarande i dessa dagar har det alldeles förfärligt är de hemlösa. Jag skulle önska att frågan om de hemlösa på ett helt annat sätt än nu hörde hemma i bostadsutskottets sfärer. Det är nämligen bristen på bostad som är det största problemet för den hemlöse. Det kan vi nog vara överens om. Sedan behöver de mycket stöd i boende och annat, men det är främst bristen på bostad som kännetecknar en hemlös person.

Jag vill för övrigt i debatten om dagens betänkande lite grann uppehålla mig vid svarthandel. En av mina partikamrater, Gustav Fridolin, har skrivit ett förslag om en lex Stockholm, och i betänkandet tas frågan upp om hur vi ska komma till rätta med fastighetsägare som inte sköter sig. Han har ett förslag om att skärpa fastighetsägarnas ansvar. De skulle tvingas betala tillbaka vad de uppburit i hyra sedan de sålt en lägenhet. Övriga förslag som lex Stockholm behandlar kommer upp i utskottets beredning av bostadsförsörjningsfrågor senare i vår.

Vi har en partimotion som handlar om hälsa. När det gäller bostadsutskottet är det en punkt som rör rökfria miljöer. Många människor upplever det som ett jätteproblem. De har noggrant sanerat sina hem från rök för att de själva och deras barn inte ska behöva drabbas av tobaksröken. Det finns dock rökare som i stället för att stå under köksfläkten och röka går ut på sin balkong. Problemet är bara att balkongen råkar vara antingen under eller över någon annans balkong – balkongen är deras möjlighet att vistas ute. Jag kan som före detta rökare säga att det inte är roligare att drabbas av rök ute än inne. Det är på något sätt inte fritt. Det är inte så att man kan uthärda rök bättre när man är ute, särskilt inte om man vill sitta på sin balkong samtidigt som grannen sitter på sin balkong och röker. Det är konflikter som måste lösas.

Jag vill ägna resten av mitt anförande åt kooperativ hyresrätt. Många här har sagt att kooperativ hyresrätt inte är särskilt efterfrågad. Jag kan dementera det. Det är en mycket efterfrågad boendeform. Det är den fjärde upplåtelseformen, och Boverket hänvisar också en del till den. Lusläser man deras rapport ser man att de forskat om hur efterfrågad upplåtelseformen är. Det visar sig att den är väldigt populär, och jag kan förstå varför. Det är helt enkelt för att den är spekulationsfri och har en hög form av boendedemokrati. Folk vill ha inflytande över sitt boende men de vill inte betala en förmögenhet för att få bo. Båda dessa aspekter tillfredsställs av den kooperativa hyresrätten.

För ungefär ett år sedan hade Vår Bostad en artikel om att det ska bli kul att bli gammal. Det handlade om just seniorboende i kooperativa hyresrätter. Det planeras för sådana och man jämför med de möjligheter som samhället i övrigt erbjuder. Vi har många friska pensionärer, och de ser möjligheterna till att starta kooperativ. Det finns också lokala kooperativa utvecklingscentrum som hjälper till. Vi har i betänkandet ett förslag om hur man ska kunna utveckla information, råd och stöd på detta område.

Några har hänvisat till ett besök som bostadsutskottet gjorde i Malmö i höstas. Vi fick höra talas om hur man i Södra Innerstaden ville utveckla kooperativ hyresrätt. Jag besökte i januari det informationskontor som finns där för att se hur man bygger upp detta underifrån, hur man bygger upp förutsättningarna för att hyresgästerna så småningom ska kunna ta hand om skötseln av sitt hus. Det verkade mycket lovande och var väldigt intressant att se.

Jag ser att lampan i talarstolen blinkar, vilket betyder att jag ska sluta prata. Jag står naturligtvis bakom alla de motioner och reservationer som vi skrivit, men för att vi inte ska behöva votera alltför länge nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 27 under punkt 18. Den handlar om turordning till förvärv av allmännyttiga bostäder. Där har vi snappat upp förslag. Vi har naturligtvis inte hittat på det själva, utan det är initierade människor som anser att det ska finnas en kooperativ hyresrättsförening som kan föra presumtiva kooperativa hyresrätters talan att få överta en fastighet som ska säljas.

Anf. 88 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag noterar att det här med att läsa i tidningar vad som pågår i bostadspolitiken är populärt. Det är visserligen ett sätt att inhämta information, men jag delar ändå inte synen i analysen av varför det ser ut som det gör.

I går var jag på en diskussion om bostadspolitik. Det var jag också förra veckan. I de här sammanhangen kan jag konstatera att det här med att studerande inte eftersöker vissa bostäder riktade till studenter framför allt handlar om att de faktiskt inte har råd att efterfråga dem. Från Folkpartiets sida har vi föreslagit att man ska höja studiemedlet och också behålla bostadsbidraget för dem under 29 år. Men jag tror ändå att det är viktigt att poängtera det när frågan kom upp från talarstolan.

Sedan gäller det svarhandel. Där delar jag Rigmor Stenmarks uppfattning. Det är klart att om man får ett bättre utbud av bostäder, en mångfald av bostäder som finns tillgängliga på en bostadsmarknad, kommer trycket på vissa innerstäder att minska. Det är också en väldigt viktig aspekt.

Men egentligen är det en helt annan fråga som har sysselsatt mina tankar när jag har lyssnat på debatten. Det är den fråga som jag ännu inte har fått svar på. Jag tänker på att Miljöpartiet stöttar regeringen och ofta de propositioner som ska landa på riksdagens bord och på att jag inte har fått svar från vare sig Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet. Om precis en vecka går tiden ut för propositioner som ska behandlas av vårriksdagen, och vi har en förteckning i bostadsutskottet på vissa propositioner.

Nu är jag så otroligt nyfiken och vill ge Miljöpartiet chansen att svara på frågan: Har ni gjort upp? Kommer det att komma någon ytterligare

proposition som bostadsutskottet kan få chansen att behandla? Vi har ju haft det väldigt tomt på den sidan i bostadsutskottet. Kommer det att komma ytterligare förslag och i så fall vilka?

Prot. 2005/06:87
15 mars

*Hyresrätt och
bostadsrätt m.m.*

Anf. 89 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Nina Lundströms två minuter innehöll tre punkter som jag tänkte ta i tur och ordning.

När det gäller tilldelning av högskoleplatser vill jag att man helt enkelt sprider utbildningsplatserna. De orter där det finns bostäder ska i första hand ha de nya utbildningsplatserna. Det är ett sätt. Annars håller jag naturligtvis med om att det kanske inte alltid är så ljust som det förefaller, men det som stod såg i alla fall bra ut.

Sedan gällde det svarhandeln. Det byggs. Det är möjligt att man kommer att komma till rätta med det. Det är självklart fortfarande ett stort tryck på många orter. Det byggs väldigt mycket, 30 000 varav 20 000 är hyresrätter. Man kan möjligtvis komma till rätta med det.

Den tredje punkten gällde om det kommer att komma några propositioner. Ja, nu är det regeringen som fortfarande sitter, och det är regeringens förslag och propositioner. Jag vet faktiskt inte om det kommer propositioner på alla områden. För en timme sedan skulle jag ha varit och diskuterat ett par stycken eller åtminstone en proposition som vi har kvar. Jag ska rusa iväg och se till att åtminstone den hamnar på riksdagens bord. När det gäller de övriga som är utlovade vet jag inte om de kommer.

Anf. 90 NINA LUNDSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Ja, då vill jag skicka med en fråga från oss med tanke på att vi är väldigt nyfikna på det här: Kommer det att komma någonting vad gäller bostadsförsörjningsfrågor? Kommer det att komma någonting som handlar om bostadsfinansieringsfrågor? Det finns upptaget på propositionsförteckningen. Kommer det att komma någonting om plan- och bygglagstiftningen, med tanke på att den har remissbehandlats?

Det finns ett antal så kallade utredningar som har varit i gång och som har remissbehandlats. Och som Maria Öberg sade tidigare gäller det nu att gå från ord till handling. Vi är väldigt nyfikna på vad handling innebär. Gårdagens utspel, exempelvis, kring det här med att överföra möjligheten till kommuner att ta ett ansvar för garantier för ungdomar vad gäller hyresmarknaden kan nämligen tolkas som att det inte kommer några ytterligare förslag, utan det kommer att komma i vårpropositionen.

Vi väntar med spänning i bostadsutskottet på hur vi ska jobba med många olika frågor, och de finns också på vår agenda. Därför tycker jag att det är lite synd att vi inte kan få ett svar, med tanke på att tiden löper ut nästa vecka. Men jag konstaterar att vi får avvakta till nästa onsdag, och då får vi konstatera om det har kommit någon proposition eller inte. Min gissning är väl att det inte kommer att komma något.

Anf. 91 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Ja, frågan i det senaste anförandet svarade jag på i min första replik. Jag vet faktiskt inte. Vi sitter inte i regeringen, så jag föreslår att Nina Lundström ställer den frågan till regeringen.

Anf. 92 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Ibland blir man konfunderad. Jag förstår inte varför Helena Hillar Rosenqvist skulle springa iväg och förhandla med regeringen, men ändå sitter hon inte i regeringen. Det är lite konstigt – konstiga signaler. Men det var inte om det jag skulle prata.

Jag skulle faktiskt tycka att det var väldigt bra om Helena Hillar Rosenqvist tog upp hemlösheten.

Ni har precis som jag i dag, eller om det var i går, fått ett mejl från Stockholms hemlösa som säger att man tycker att det vore på sin plats att införa en nollvision för hemlösheten och att det är sorgligt att inte ett enda parti talar om den möjligheten.

Jag kan dela den åsikten. Jag tycker att det är sorgligt, för det är en olycka. Precis som trafikutskottet vill ha nollvision för trafikolyckor borde vi naturligtvis också ha en nollvision i fråga om olyckan att inte ha ett hem. Jag tycker också om ordet ”hem”. Det handlar inte om bostadslösa, utan det handlar om hemlösa människor.

Man föreslår fyra punkter. Tre av de punkterna kan jag i alla fall ställa upp på:

- Tilldela alla varsin bostad med eget kontrakt!
- Omformulera socialtjänstens och frivilligorganisationernas uppdrag utifrån nollvisionen!
- Sätt in eventuellt stöd där det behövs!

Lite uppgivet säger man: Kan man inte enas om dessa är det ingen idé i alla fall.

Nog skulle vi kunna göra det, Helena Hillar. Ta med det när du nu springer till regeringen – nollvision för hemlöshet.

Anf. 93 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Det är faktiskt jättebra förslag. Jag önskar att vi allihop i bostadsutskottet kunde enas om det. Vi får jobba vidare med den frågan.

Sedan ska jag återgå till det här med att förhandla. Om vi satt i regeringen skulle vi ju inte behöva förhandla, så jag vet inte riktigt vad ni menar. För att regeringen ska kunna lägga fram en proposition måste de förmodligen ha oss med, om man inte räknar med stöd från er. Man har ju samarbetat med Centern tidigare, så det är ju möjligt.

Men självklart försöker vi göra så mycket avtryck vi kan på bostadspolitikerna. Just när det gäller de konkreta propositionerna, som har efterfrågats tidigare, har jag dock inget svar. Det har jag redan talat om.

Anf. 94 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag tycker också att Helena Hillar var lite positiv när hon erkände Centerpartiets satsningar på att sprida utbildningsplatserna. Det har då gett ungdomar möjlighet till studier på olika håll i landet och också till bostäder. Det tycker jag är bra. Det vill jag också skicka med. Fortsätt på den linjen!

Anf. 95 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Herr talman! Tack för den klappen!

Anf. 96 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag förlänger debatten, men jag kan inte låta bli efter att ha hört Rigmor Stenmarks replikskifte med Helena Hillar.

Vi är ett parti som heter Vänsterpartiet, som har motionerat om att man i socialtjänstlagen ska skriva in allas rätt till bostad, det som de hemlösas förening efterfrågar. Det har Rigmor Stenmark och Centerpartiet vid varje tillfälle röstat emot. Vi har en utgångspunkt att alla ska ha rätt till eget kontrakt. Det har Rigmor Stenmark och Centerpartiet vid varje tillfälle röstat emot, och man står inte bakom just det kravet ens i detta betänkande.

Någon gång måste man, när man läser mejlen, fundera på: Hur har jag själv agerat? Hur har mitt parti agerat i de här frågorna? Rigmor Stenmark! Man kan inte läsa ett mejl utan att fundera på vad det här innebär.

Varför har Rigmor Stenmark vid varje tillfälle vi har motionerat om att föra in rätten till bostad som ett bistånd i socialtjänstlagen varit emot när det är precis det som de hemlösas förening efterlyser och som man nu tycker att man i alla fall ska kunna vara överens om? Någon hyfs i debatten måste det vara.

Anf. 97 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag kommer inte ihåg om Sten Lundström var med på den interpellationsdebatt som vi hade med Mona Sahlin en fredagsmorgon. Jag tror inte han var det. Då resonerade vi också om hemlösheten. Då hade jag också varit i kontakt med hemlösa människor och kände en liten spark på foten att jag måste skärpa mig, att jag måste gå till mitt parti och säga att vi måste bevaka de här frågorna noggrannare. Jag erkänner fullt och helhjärtat att jag tycker att vi i alla partier nu måste börja jobba med större ansvar för de här frågorna. För det blir bara värre och värre. Jag står fast vid att jag tycker att det skulle vara bra om vi kunde ha en nollvision. Jag tror att kd har motionerat om det tidigare. Jag ställer gärna upp på det.

Anf. 98 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Nollvisioner kommer med ganska jämna mellanrum. I praktisk politik kan man visa på hur man uppnår allas rätt till en bostad. Därför har vi under alla år jag har suttit i riksdagen och antagligen innan också kallat den motion som framför allt handlar om hemlöshet för *Allas rätt till bostad*. Det är i allra högsta grad en nollvision.

Man behöver inte formulera en nollvision. Det behövs praktisk handling. Det är väl okej om Rigmor Stenmark, herr talman, har vaknat till sans och nu förstått att vi måste skriva in i socialtjänstlagen allas rätt till egen bostad. Det är väl okej då. Det kommer tillfällena, för vi har motionerat om det den här gången också. Det finns tillfällena till bot och bättring och att rösta med. Men vid varje tillfälle hitintills har ni valt att inte göra det. Ni har till och med kallat det en omöjlig idé vid någon debatt.

Men okej. Sent ska syndarn vakna. Så det är helt okej.

Anf. 99 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag tycker att det finns en bit som man redan kan göra i dag. Vi kan kalla honom Kalle som jag mötte på centralstationen. Jag berättade om honom när vi hade debatten. Han stod och sålde tidningen som de hemlösa gör. Jag köpte den av honom och hade en diskussion. Då berättade han sitt livs historia. I en ganska kort variant gick det ut på att han var helt utslagen. Han hamnade så småningom på sjukhus, och han hade inget arbete. Då kom han underfund med att han var ingen, för man tänkte inte ens ta emot honom på sjukhuset på grund av att han inte hade någon adress. Det skakade mig faktiskt. Sedan berättade han att han i sin hemkommun hade fått ett försökskontrakt på en bostad. Det räddade honom. Det finns alltså möjligheter redan i dag att få försökskontrakt. Jag ställer gärna upp på den här biten: nollvision, eget kontrakt.

Anf. 100 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Rigmor Stenmark har möjlighet att i eftermiddagens votering visa det. Vår reservation 4 handlar precis om det, möjligheten att omvandla andrahandskontrakt till förstahandskontrakt. Rösta för den i eftermiddag!

Det finns också en möjlighet att rösta och se till att människor inte blir hemlösa. Rösta för vår reservation 7 som handlar om vräkningar!

Eller om du hellre vill: Rösta för Ragnwi Marcelind och kd:s motion nr 8 som inte går lika långt! Den handlar trots allt om samma sak.

Det finns en del andra motioner att rösta för också. Läs betänkandet en gång till! Tänk på nollvisionen när du läser våra förslag! Se till att nu i eftermiddag rösta enligt nollvisionen och inte bara prata om den!

Det är en sak att man i interpellationsdebatter kan tycka till, men den politik som är verklig bevisar vi varje gång vi trycker på knappen, om vi trycker ja eller nej. Det är då vi bevisar vad vi vill i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

11 § Allmänna motioner om inkomstskatter m.m.

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU16
Allmänna motioner om inkomstskatter m.m.

Anf. 101 ULLA WESTER (s):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande nr 16 är ett motionsbetänkande. Det är inte alldeles givet att den som lyssnar eller läser protokollet efter debatten vet vad ett motionsbetänkande är. Man kan ju associera till både det ena och det andra möjligen.

Enkelt uttryckt är en motion ett förslag från en riksdagsledamot, en grupp ledamöter eller kanske en hel riksdagsgrupp. Motionen behandlas i ett utskott, och resultatet av den hanteringen redovisas i ett betänkande.

Betänkande nr 16 behandlar inte mindre än 120 olika motioner som alla rör fysiska personers skatteförhållanden. Jag tar några exempel ur den långa innehållsförteckningen: personalvårdsförmåner, trängselskatt, hushållsnära tjänster, reseavdrag, frilansande konstnärer, ROT-avdrag och grundavdrag.

Detta är som sagt bara en liten del av innehållet i betänkandet. Debattörerna kommer av tidsskäl att tvingas prioritera och kommer bara att hinna ta upp det som de finner allra mest angeläget.

Det största oppositionspartiet börjar. Därefter följer de övriga borgerliga partierna. Sist får vi lyssna på utskottsmajoritetens representanter.

Anf. 102 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Moderaterna har en långsiktig vision vad gäller skatetrycket i Sverige. Vi vill sänka skatetrycket rejält. Vi vill sänka skatetrycket med förnuft och med ansvarstagande. En förutsättning för en sådan utveckling är att vi har i grunden starka statsfinanser.

Vårt stora problem i Sverige i dag är att den enskildes vinst av att arbeta är liten. Nyttan av att arbeta i stället för att leva på bidrag är i dagsläget försumbar för många människor. Skatte- och bidragssystemen skapar fattigdomsfällor, ofrihet och berör människors trygghet i vardagen på ett påtagligt negativt sätt. En viktig orsak till att många i Sverige – betydligt över en miljon människor i arbetsför ålder – inte går till arbetet varje dag är den höga skattebelastningen, inte minst för låg- och medelinkomsttagare.

Herr talman! Moderaterna har lagt förslag som minskar de marginaleffekter som skatte- och bidragssystemen ger upphov till. Våra förslag om skattesänkningar har flyttat fokus och riktar sig i hög grad till människor med låga inkomster och medelinkomster.

För att stimulera utbildning vill vi på sikt avskaffa värnskatten. Vi vill också se att marginals-katten inte överstiger 50 %. Men i det korta perspektivet är det mest prioriterat att genomföra de skattesänkningar som har störst effekter på arbetsutbudet och den tillväxt som Sverige så innerligt väl behöver i dag.

Herr talman! Behöver man då inte mer resurser för att behålla standarden i välfärden? Nej, vi tror inte att det är nödvändigt. I stället för att höja skatterna borde man fundera på hur dagens skatteintäkter kan användas mer effektivt. För att göra det mer lönsamt att arbeta och att gå från bidragsförsörjning till försörjning anser vi inom Allians för Sverige att ett särskilt jobbavdrag ska införas. Alla som har en förvärvsinkomst ska ha rätt till avdraget, och avdraget ska medges vid den kommunala inkomstbeskattningen.

Herr talman! Att världens högsta skatter blir ännu högre är ingen hållbar lösning. Det finns andra vägar att gå. Den skatt som tas ut måste användas effektivare, och möjligheten att öka skatteintäkterna måste stimuleras.

Vänsterkartellens automatiska försök till lösning genom att höja synliga och osynliga skatter har tydligt nått vägs ände. Vilka skatter tänker ni höja i fortsättningen, synliga eller osynliga? Det vore intressant om skatteutskottets socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister gav ett besked om vilka skatter som föreligger för höjning i framtiden, i den

nära och i den mer avlägsna framtiden, om ni nu får vara med och höja några skatter i framtiden.

Herr talman! Den moderata skattepolitiken är en politik för rättvisa, makt över den egna vardagen och ökad sysselsättning. Vår politik kommer att ge fler jobb, högre välfärd och trygghet inför vardagen. Vår skattepolitik kommer att vara ett instrument för att rehabilitera välfärden som så starkt har krackelerat under det mer än tio år långa socialdemokratiska maktinnehavet.

Herr talman! Det höga skattetrycket i Sverige har många negativa konsekvenser. I Allians för Sverige är vi helt övertygade om att nya varaktiga arbeten i tjänsteföretag som erbjuder tjänster som hushållen normalt utför själva kan skapas genom att man inför skattereduktion för hushållstjänster. En osäker, ibland svart, oredovisad och i många fall kontraproduktiv sektor skulle kunna leda till en snabbt växande reguljär arbetsmarknad. Det skulle bidra till att lösa Sveriges mest allvarliga problem i dag, arbetslöshet och utanförskap.

Vad kan det finnas för rimlig anledning, herr talman, att säga nej till ett sådant förslag? Jag utgår från att representanterna för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet utvecklar bakgrunden till sina ställningstaganden senare i den här debatten.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1 i betänkandet.

Anf. 103 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Är det så att det svenska skattesystemet fungerar väl? Ser man till Skatteverkets uppskattning, som nu är några år gammal, av det som kallas skattefel i Skatteverkets sätt att beskriva saken och skattefusk av oss andra som möjligen tycker så, kan vi notera att det inte finns någon säker beräkning av hur stort detta skattefel är. Men man kan räkna med att det är 100 miljarder eller mer, någonting i den storleksordningen.

Ett skattesystem, herr talman, som har ett så oändligt stort skattefel och som är omöjligt att beräkna kan inte vara det optimala skattesystemet. Det kan det inte vara. Det är mot den bakgrunden vi måste se behovet av reformer i det här systemet.

Vi ska ha ett bra skattesystem, ett legitimt skattesystem. Tyvärr är det så att många saker i det nuvarande skattesystemet inte uppfattas som legitima. Folk avstår från att betala de skatter som vi i riksdagen har beslutat om. Det är ett av de allvarligaste bekymren att etiken, för att använda ett ord som jag vet att Per Landgren kommer att använda så småningom, inte är tillräckligt god i det svenska samhället. Men vi kan inte stå här i riksdagens talarstol och bara skaka på huvudet och säga att vi inte kan göra någonting åt detta.

I dag behandlar vi de kvarblivna motionerna från allmänna motions-tiden. Budgeten är fastlagd för 2006. Det har inte funnits något utrymme för att diskutera olika sänkningar eller höjningar av skattesatser. Men när man tittar på utskottets ställningstagande måste man notera att med avstyrkande av de förslag som kom förra hösten menar ändå majoriteten, och det är inte bara Socialdemokraterna, det är också Vänsterpartiet och Miljöpartiet, väldigt tydligt – och det står på s. 11 i betänkandet – att det inte ska löna sig att arbeta mer. Det är innebörden av att man avstyrkt en

lång rad saker, särskilt förvärvsavdraget för arbetsinkomsten. Det ska inte löna sig att arbeta mer.

Det finns många andra saker som man kan diskutera, men när utskottsmajoriteten beskriver sin egen politik som att den "har ytterligare stärkt fördelningsprofilen" är detta, herr talman, vilseledande. Var det någonting som vi var överens om 1990 var det att högst 10 % av skattebetalarna skulle betala statlig inkomstskatt. Trots att man nu skjuter upp brytpunkter och allt möjligt är det på det sättet att det är en större andel som betalar högre skatt än tidigare. Detta är det stora, allvarliga brottet mot hela den skattereform som Folkpartiet och Socialdemokraterna var med om 1990.

Dessutom gränsar det till löjet, för att använda ett hårt uttryck, när man beskriver den egna politiken och den gröna skatteväxlingen som så framgångsrik. Här handlar det om att man har sänkt den allmänna löneavgiften med 0,18 % – 0,18 %. Man har höjt grundavdraget och sänkt den allmänna löneavgiften "inom ramen för årets gröna skatteväxling". Då menas förra årets skatteväxling.

Sedan kommer den fantastiska meningen på slutet av s. 11: "Den inriktning av inkomstbeskattningen som utskottet tillstyrkt vid höstens budgetbehandling bör kvarstå." Hur länge, herr talman? Det här betänkandet justerades den 21 februari 2006. Därefter har vi fått höra att i en stor del av Sverige ska man ha ett nytt grundavdrag för att kompensera för effekterna av de 1 000 kr som tydligen ska komma. Den bör kvarstå ända tills man senare i år beslutar att nu har den tiden försvunnit när den skulle kvarstå.

Men nu ska en stor del av Sverige kompenseras för höjda energiskatter som beror på den gröna skatteväxlingen. 1 000 kr i höjt grundavdrag ska det tydligen bli. Det är väl en framgång det också, så att säga. Jag har frågat finansminister Pär Nuder om inte alla borde ha kompensation för den gröna skatteväxlingen. Men det tyckte han att statskassan inte hade råd med. Han avvisade däremot inte en fördelningsprofil där det skulle kunna vara tänkbart att det skulle vara på det sättet.

Låt mig gå vidare, herr talman, i majoritetsbeskrivningen av det här betänkandet. På s. 12 kan man läsa mycket intressanta saker. Man kan erinra sig att det åtminstone i den tidigare grundlagen stod: Svenska folkets urgamla rätt att sig beskatta utövas av riksdagen allena. Här kommer nu frågan om riksdagen över huvud taget ska lägga sig i skattepolitiken.

Det finns förslag på att man kanske skulle göra uttalanden i vilken riktning skattepolitiken borde reformeras. Men så, då skriver majoriteten, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, exakt så här: "Riksdagen bör dock inte föregripa detta arbete" – det är ett utredningsarbete i regeringen – "med något uttalande om hur skatteskalen lämpligast bör utformas."

Så var det med detta skatteutskotts och denna riksdags rätt att beskatta svenska folket. Man kapitulerar totalt. Man väntar bara på förslag från regeringen och avvisar alla förändringsförslag över huvud taget från riksdagens ledamöter.

Jag tycker att den här formuleringen är uppseendeväckande, att riksdagen inte ska uttala någonting om hur skatteskalorna ska utformas, utan man ska bara lita på att den regering som nu sitter ska komma med alla

sina goda förslag. Jag tycker att det är häpnadsväckande, särskilt att Miljöpartiet och Vänsterpartiet, som åtminstone formellt inte sitter i regeringen – även om de reellt kanske gör det – också ställer upp på det här. Jag har uppfattat att Vänsterpartiet och Miljöpartiet är väldigt stolta, säkert på goda grunder, över att kunna påverka skattepolitiken. Men det är ju utifrån sin position som balanserade på gränsen som de kan påverka.

Riksdagen bör, enligt mitt förmenande, alltid se till att det är den som har greppet över hela skattepolitiken och icke överlämna detta till regeringen.

Fortsätter man läsa i detta aktstycke kommer man till sänkt skatt för utlandsstationerade militärer. Detta har jag ingen synpunkt på. Det är säkert rätt. Men argumentationen är helt fantastisk. På det här området ska man absolut inte ha någon synpunkt över huvud taget. Inga särregler ska det finnas.

Men, herr talman, denna riksdag har på förslag av regeringen infört någonting som heter expertskatt. Argumentationen anpassas alltså precis till det man vill uppnå. Ena gången ska man inte göra någonting; andra gången ska det vara särregler för då passar det de egna syftena. Det är diametralt olika åsikter på denna enkla punkt.

Det finns många andra saker att säga om detta utskottsbetänkande. Trots att tiden rinner i väg ska jag ta upp en sak som är väldigt viktig, och det gäller ROT-avdrag för vissa ombyggnadsåtgärder respektive RUT-avdrag för hushållstjänster. Också här argumenterar denna riksdagsmajoritet på diametralt olika sätt.

När det gäller hushållstjänster, för att uppehålla sig vid det, är ju inte syftet i första hand en skattereform på detta område utan att skapa en marknad för dessa hushållstjänster. Det är det viktiga. I den situation vi befinner oss i med dessa höga marginalskatter – jag har sagt det tidigare, och jag säger det gärna igen – är det en nödåtgärd att tvinga fram denna reform för att skapa denna marknad för hushållstjänster som uppenbarligen finns om priset är det rätta.

Det är exakt så man argumenterar från majoritetens sida när det gäller ROT-avdrag. Det är ganska fräckt att säga det, men den stora skillnaden är att på det ena området är det i huvudsak manliga arbeten och på det andra området är det kvinnliga arbeten. Argumentationen går bara inte ihop.

Jag har en avslutande fråga till Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet: Hur många kronor till statskassan ger den svartmarknad som vi nu har för hushållstjänster?

Anf. 104 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! I dag är det på flera sätt en smått historisk dag för denna kammare och, om vi tonar ned det lite grann, för vårt utskott. Det betänkande som riksdagen har att ta ställning till och de reservationer det innehåller är på flera sätt unika. För första gången, herr talman, har fyra partier som tillhör Allians för Sverige en reservation om en gemensam inkomstbeskattning – väl värt att fira.

Om gränssnitten och skattesänkningarnas storlek man läsa i våra motioner och i någon mån i det betänkande vi har framför oss. Jag ska inte upprepa våra förslag här, men de är viktiga. De är framförhandlade av

fyra politiska partier i gemenskap. Vi har förhandlat som jämbördiga parter, vilket verkar vara långt mer än vad man kan säga om de förhandlingar som sker inför till exempel budgetpropositionens färdigställande. Denna gång fick Socialdemokraterna kämpa hårt för sista steget i kompensationen för egenavgifterna, kantänka. Vad fick man ge sina icke regeringsdugliga stödpartier för detta?

Jag vågar säga att vad gäller just inkomstskatteförslaget har alliansens förhandlingar gått väldigt lätt. Det har inte varit svårt att enas kring principer eller tekniker. Det ska löna sig att arbeta. Tyvärr är detta inte en självklarhet i vårt land eftersom det långt ifrån lönar sig för alla att arbeta.

Det sägs ibland att arbete är en mänsklig rättighet. Vi kristdemokrater menar att rätten till en skälig del av den lön som arbetet ger går tillbaka på frihet som ett grundläggande värde. Friheten i sig korresponderar mot en grundläggande rätt att fritt få ta del av frukterna av eget arbete. Det är gammalt klassiskt tänkande från, låt oss säga, en borgerlighet. Rätten att tjäna sitt uppehälle för sig själv och sina närmaste är mycket central och måste egentligen vara central i vårt samhälle, i alla fall i ett borgerligt samhälle, för att välfärd och välstånd ska kunna uppstå och fortgå. Frihet är alltså ett grundläggande värde.

För att nu säga något om etik, som Gunnar Andrén förutskickade att jag skulle göra – jag får avvika lite grann från mitt manuskript – kan man i majoritetstexten läsa att utgångspunkten för utskottets ställningstagande till skattepolitikens inriktning var skatternas grundläggande uppgift att finansiera den gemensamma välfärden. Sedan är det svårt att egentligen vaska fram några fler utgångspunkter. Oavsett om ni är trötta eller inte på att jag talar om etik hoppas jag att ni i alla fall kan försöka lyssna eftersom det inte är jag som har hittat på det jag tänker säga, nämligen att det där haltar lite grann. Det kan inte bara handla om att samla in till och finansiera den gemensamma välfärd som vi alla egentligen är överens om, utan man måste också se till hur det går till, alltså medlet. Detta kan lätt bli en ändamåls- eller konsekvensetik, en typ av utilitarism där man bara ser till statskassan och inte till medlet, hur pengarna faktiskt kommer in. Detta måste värnas, oavsett vilken regering vi har.

Det är därför stimulerande att konstatera att inte bara Kristdemokraterna i alliansen gör en sådan här bedömning och den tolkning av rätten till arbete och arbetets lön som jag nämnde tidigare. Vi är fyra partier som delar den bedömningen. I vår inkomstskattemodell har vi syftet att göra det mer lönsamt att gå från bidragsinkomster till arbetsinkomster eller näringsinkomster. Det ska kännas och märkas ekonomiskt för ett helt hushåll när en tidigare arbetslös person går till ett jobb och får den bekräftelsen eller när en deltidssjukskriven person lyckas bli frisk och kanske kan jobba på heltid.

Även om Socialdemokraterna gärna påstår att alliansens partier gör drakoniska nedskärningar i socialförsäkringarna är det faktiskt inte så. De är förhållandevis blygsamma och sker över tiden så att till exempel arbetslösa får ordentlig tid på sig att söka nya arbeten. Det är snarare så att alliansen skulle kunna beskyllas för att ensidigt satsa på arbete. Efter decennier av andra typer av välfärdssatsningar vill alliansen nu att Sveriges riksdag satsar på arbete och inkomster från eget företagande. I förlängningen kommer detta att leda till nya utrymmen för ökad välfärd då

vi förenar medel med mål, det vill säga skatters legitimitet med en gemensam solidarisk finansiering av välfärden.

Det finns många viktiga skattefrågor i det här betänkandet. Jag har nu uppehållit mig vid den kanske viktigaste och största. En annan som också är viktig och som jag vill välja ut är den som rör avdragsrätten för gåvor till ideella organisationer.

Man kan förstå att Socialdemokraterna inte kan bifalla en inkomstskattesänkning på 40 miljarder kronor som jag nu har talat om. Man är inte beredd att göra de nödvändiga besparingarna. Det är tråkigt men begripligt utifrån deras ideologi. Däremot handlar införandet av en avdragsrätt för gåvor till ideella organisationer, som alliansen föreslår i alla fall en utredning av – vi har haft ett skarpare förslag – inte om så mycket pengar som man riskerar. Effekterna kan dock bli väldigt stora. Det har varit svårt för riksdagens utredningstjänst att beräkna detta, men det rör sig om under 1 miljard kronor för att införa en avdragsrätt på en fjärdedels prisbaslopp, det vill säga ca 10 000 kr, om året för alla svenskar.

Det visar sig att Sverige är ett av få länder, om inte det enda landet, i EU som saknar någon typ av avdragsrätt för privatpersoners gåvor till ideella organisationer. Som svensk skattepolitiker tycker jag att det kan vara lite pinsamt, även om jag inte tar på mig ansvaret för den nuvarande tingens ordning. Desto viktigare är att denna avsaknad av en motsvarande avdragsrätt i Sverige gör vår så viktiga ideella sektor svagare än vad den behöver eller borde vara. Den borde ju stimuleras i stället. Det offentliga är inte allt.

Varför säger då Socialdemokraterna nej till detta? Ja, i utskottsmajoritetens text finns det en text som lyder: ”En demokratisk process bakom det stöd som samhället ger till frivilligarbete”. Det vill man ha. Vad följer sig då bakom denna formulering? Det är det sista jag hinner säga nu i detta inlägg.

Det känns som en likriktning på något sätt och en kontroll. Jag uppfattar det som att det är en politisk agenda som ligger bakom det. Demokrati är positivt, men en demokratisk process bakom frivilliga gåvor – det börjar lukta kontrollsamhälle.

Anf. 105 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Jag ska först kommentera det någon av alliansens företrädare sade om historiska reservationer. Vid en snabb genomräkning hittade jag 3 historiska och 17 icke-historiska reservationer i det här betänkandet från alliansens sida. Vi får väl se den dagen då alla reservationer är historiska. Då kanske ni har någonting att fira.

Herr talman! Som vanligt innehåller det här betänkandet om motioner från den allmänna motionstiden en lång rad olika skattefrågor. Jag ska ta upp några saker som vi i Vänsterpartiet har i våra reservationer.

Vi menar i reservation 2 att det är nödvändigt att göra en översyn av skattesystemet. Bakgrunden är att de ekonomiska aktiviteterna över gränserna ökar, och detta påverkar i sin tur de så viktiga skattebaserna. Det gör att skattenivåer allt oftare jämförs mellan olika länder. Men då måste man ju också komma ihåg att olikheter i skatteuttag mellan länder avspeglar olika ambitionsnivåer när det gäller välfärdssatsningar. Det kan ju vara ett uttryck för att det som hanteras med skattereduktion i ett land kan vara en skattepliktig ersättning i ett annat land.

Majoriteten av inkomsttagarna i Sverige betalar ju bara kommunal-skatt. Ca 17 % betalar dessutom statlig skatt. Från Vänsterpartiets sida menar vi att vi skulle kunna tänka oss att en större andel skulle kunna betala statlig skatt.

Vid en översyn av skattesystemet tycker vi att det är viktigt att se över den så kallade LO-puckeln som vi har i dag. Vi tror att den kan bidra till felaktiga, orättvisa marginaleffekter. Vi tror inte att den gynnar de grupper som avsågs från början.

Det är också viktigt vid en översyn av skattesystemet att se hur skattesystemet kan bidra till att utjämna ekonomiska skillnader mellan kvinnor och män. Det är inte alldeles oviktigt. På senare år har vi haft en bilaga till budgetpropositionen där vi ser vilka effekter olika beslut får på mäns respektive kvinnors ekonomi. Det har ju visat sig att inkomstgapet mellan kvinnor och män före skatter och transfereringar har varit avsevärt mycket större än inkomstgapet efter skatter och transfereringar. Det är viktigt att ha i minnet.

I reservation 4, herr talman, tar vi upp frågan om utländska nyckelpersoner. I flera år har Vänsterpartiet motionerat om att vi måste göra en utvärdering av den så kallade expertskatten. Nu är det så att ITPS har gjort en utvärdering. Den kom för någon vecka sedan. Det visar sig att den skattefavör som vi har gett ett antal utländska experter inte har haft någon påverkan på experters beslut att flytta till Sverige, utan det är andra saker som påverkar. På något sätt har vi aldrig tyckt om den här skatten, och jag menar att vi nu har fått rätt. I och för sig är vår reservation nu överspelad eftersom utredningen ändå är gjord, men jag vill ändå från talarstolen återigen säga att vi tycker att den här skattefavören ska tas bort. Det handlar också om att staten helt enkelt går miste om skatteintäkter. Dessutom är det så att Forskarskattenämnden, som är den som handhar ansökningarna, har bifallit över 1 500 ansökningar. Den dagen då vi tog beslutet här i kammaren handlade det om ca 400–500 som skulle omfattas av den här regeln.

När det gäller alliansens reservation om hushållstjänster ställer alliansen en del frågor till oss i majoriteten om detta. Men jag skulle vilja höra en sak. Ni säger att detta avsevärt skulle komma till rätta med Sveriges problem. Jag tror att ni med problem menar arbetslöshet, att fler behöver komma i arbete eller någonting sådant. Men jag har aldrig hört er uppskatta hur många som skulle komma i arbete och vilka effekterna skulle bli. Det är alltid bra att ta lärdom av andra försök. Jag har fortfarande bara utvärderingen av det finska försöket, där det ändå finns siffror att titta på. Man menar att det finska försöket gav någonstans mellan 5 000 och 6 000 årsarbeten, men samtidigt säger man att hälften av dem ändå skulle komma till stånd. Det betyder att skattereduktionen kanske har gett 2 000–3 000 årsarbeten. Och vad var det för tjänster det handlade om? Ja, bara 8 % av de tjänster man ville ha var ju direkta hushållstjänster. Resten var av typen reparationer och andra typer av tjänster. I varje fall till att börja med var det främst människor i högre inkomstlägen som utnyttjade de här tjänsterna. Jag har aldrig riktigt fått höra vad alliansens företrädare tror att detta skulle ge för stora effekter på svensk arbetsmarknad och svensk ekonomi.

Jag ska kommentera en reservation till som alliansen har, och det är reservation nr 1, där man bland annat skriver att kunskapsinnehållet i vår produktion fortsätter att stiga och att satsning på utbildning och forskning måste stå i centrum. Jag måste säga att jag verkligen håller med om detta. Men den slutsats man drar är att vi på något sätt skulle straffbeskatta utbildning, och så pratar man illa om den värnskatt som vi har. Vi menar från Vänsterpartiets sida att det här är väldigt överdrivet. Att det skulle vara skattenivåerna som skulle skrämja bort någon i det här landet kan inte stämma. Det visar till exempel den utredning från ITPS som jag pratade om förut. Sedan ska vi också veta att till exempel civilingenjörerna i det här landet har mycket lägre lön i Sverige än vad man har i Tyskland, England, USA och så vidare. Det är ju det som det handlar om. Det är lönenivån det handlar om, inte nivån på skatterna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 106 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Marie Engström frågar mig om olika effekter när det gäller ett eventuellt införande av RUT-avdrag. Jag kan inte kvantifiera det här, men det är egentligen inte heller själva finessen med det här. Den stora ideologiska finessen – där skiljer oss Marie Engström och jag väldigt mycket åt – är att jag vill att de människor som nu tvingas arbeta på en svart arbetsmarknad ska ha möjlighet att få de sociala rättigheter och förmåner som skulle bli en effekt av det här nya systemet. Det innehåller ett visst mått av kontroll.

Jag kan inte, precis som när man tittar på det finska exemplet, veta exakt hur många jobb det blir och så vidare. Man jag menar att varje jobb som går över från svart marknad till vit innebär en samhällsvinst, inte minst för dem, oftast kvinnor, som tvingas ta jobb som saknar all social trygghet. För dem vore detta en väldigt bra sak.

Jag skulle vilja svara med en motfråga, om jag får. Hur många kronor ger den nuvarande svarta arbetsmarknaden? Jag har ställt denna fråga många gånger, men jag får ju aldrig några svar. Jag ställer den därför en gång till. Om det är någon socialdemokrat som kommer upp här kommer jag att ställa den då också. Hur många kronor ger den svarta arbetsmarknaden till staten eller kommunerna? Hur många kronor?

Anf. 107 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är ju så, Gunnar Andrén, att vi nyligen har lagt fram en del förslag när det gäller att komma till rätta med skatteundandragandet. Det är ju det Gunnar Andrén pratar om. Det gäller vissa åtgärder som framför allt är riktade till kontantbranscher. Det kommer att komma åtgärder som är riktade mot byggbranschen.

Jag tror mig veta vad som händer om man talar om att sänka skatten inom vissa branscher. Man kan titta på utvärderingen av försök med hushållsnära tjänster i Europa. Det visar inte alls någon omedelbar inverkan på skatteundandraganden. Det är att göra lite lätt för sig att tro att en subvention av en hushållstjänst eller en skattesänkning omedelbart skulle leda till att skatteundandraganden minskar.

Anf. 108 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Min huvudpoäng, Marie Engström, är inte pengarna. Min huvudpoäng är en annan. Det gäller den sociala tryggheten för dem som nu utför jobb på en svart arbetsmarknad. Det är min huvudpoäng.

Redan det första jobbet som går över från svart arbetsmarknad till vitt är en förbättring av nuvarande sakernas tillstånd. Sedan kan man utifrån exempel nere i Europa och i Finland variera villkoren.

Jag tar inte ställning till om detta är det optimala. Men ni gör absolut ideologiskt motstånd. Denna kvinnliga arbetsmarknad som finns ska man absolut ha kvar på den svarta sidan. Däremot säger ni absolut ideologiskt ja till en motsvarande marknad som finns på det vi kallar ROT-sidan. Där är det okej. Där fungerar sänkta skatter för dem som betalar detta bra.

Detta är den stora skiljelinjen mellan liberal och konservativ samhällssyn. Staten kan ställa upp sådana här villkor för att få fram en marknad där vi motverkar det jag skulle kunna kalla social dumpning, eller vad man nu vill kalla detta.

Där blir i första hand kvinnor utlämnade till cyniska marknadskrafter, skulle jag vilja påstå. Jag ställer inte upp på er ideologiska linje. Jag tycker att den är cynisk.

Anf. 109 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag vill återigen poängtera att det inte finns något som befäster att sänkt skatt eller ökad subvention på något sätt skulle minska svartarbetet. Det är jätteintressant att höra Folkpartiets representant här stå och tala sig varm i arbetsrättsliga frågor.

Om vi ska tala om ideologiska skiljelinjer kan man bara läsa protokollet från förmiddagens debatt som varit här i kammaren om arbetsrättsliga frågor. Där vill jag påstå att det finns ganska tydliga ideologiska linjer mellan alliansen och övriga partier.

Jag vill också ta upp en annan fråga. Det gäller hur vi delar ut F-skattsedlar och möjligheten att använda det i syfte att fuska och att ha svart arbetskraft. Det är kanske någonting som kommer upp i ett senare ärende.

Anf. 110 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Betänkandet om allmänna motioner om inkomstskatter innehåller något av en politisk pyttipanna. Det är allt från inkomstskatter, gåvor och reseavdrag till plockning av kottar i vår natur. Det ingår i pynten. I en sådan debatt gäller det att sova vad som ska tas upp. Jag har försökt att vaska fram några frågor som kanske normalt inte lyfts fram i debatten.

Det innebär inte att jag har lagt de frågor som jag reserverat mig till förmån för i utskottet åt sidan. Jag delar tvärtom Centerpartiets inriktning i alla reservationer. Men jag vill för tids vinnande yrka bifall till reservationerna 1 och 17.

Herr talman! Vi lever i en global värld med de problem och de fördelar som det innebär. Ska vi vara konkurrenskraftiga och utveckla vår välfärd måste vi också anpassa oss till verkligheten och se framtidens krav och verka därefter. Oförmågan att göra det är ett av dagens stora problem.

Att det svenska skattesystemet måste reformeras verkar de flesta partier vara medvetna om. Några ser det som självklart att öka skattebördan. Vi andra ser det som naturligt att myndigförklara människor och komma bort från bidragssamhället.

Från alliansen anser vi att det måste bli lönsamt att arbeta. Det måste vara ett prioriterat område att avskaffa svartjobben. Det måste ges stimulans till alla såväl företag och anställda att ständigt vidareutveckla sig i arbetslivet.

Det är så vi ska vara beredda på de ständiga förändringar som kommer att ske i samhället och som är ofrånkomliga. Klarar vi inte det kommer välfärden att påverkas. Det innebär att fler måste komma i jobb. Det gäller såväl unga som gamla.

De unga måste ges en chans att komma in på arbetsmarknaden, och de gamla måste ges incitament att arbeta vidare till åtminstone 65 års ålder. Den reella pensionsåldern i dag är ca 58 år. Den är alldeles för låg.

Från Centerpartiet vill vi stimulera att såväl de unga som de äldre ges möjlighet till jobb. Det innebär att arbetsgivaravgifter sänks, att LAS-regler förändras och att skatterna sänks för de grupperna.

Herr talman! Det blir ett hoppande mellan olika områden. Jag går över till kulturen. Jag konstaterar att kulturen är en viktig del av folkhälsan. I Finland har det inneburit att arbetsgivare har rätt att ge sina anställda kulturcheckar som i del i florin av skattefria personalförmåner.

Från Centerpartiet ser vi en sådan insats som jämställd med andra friskvårdande satsningar, och de bör därför kunna erbjudas av arbetsgivaren. Det är alltså en form av förmåner som den enskilda människan upplever som rätt förmån till mig som individ.

Lika stor rätt och så stor kostnadsneutralitet som möjligt ska alla människor erbjudas i valet av sin boendeplats. Reseavdragen bör därför höjas så att en rimlig ersättning kan ges till dem som bor på landsbygden för resor till och från arbete men också till och från barnomsorgen.

Samma valmöjlighet ska gälla för dem som väljer att bo i en ort och arbeta i en annan som är belägen långt ifrån boendet där det inte går att dagspendla. I Mälardalen kan det innebära att jag bor i Arboga och arbetar i Stockholm. I sådana fall ska jag inte tvingas att flytta till storstaden utan erbjudas rimliga avdrag för ett dubbelt boende. Ett sådant avdrag bör vara oberoende av tid. Mälardalen framhålls av Mälardalsrådet med rätta som en gemensam arbetsmarknadsregion, och som sådan bör möjligheten till såväl boende som arbetsutbud tydliggöras.

Herr talman! Avdragsrätten för hushållstjänster har tagits upp och debatterats mycket under senare år och även här tidigare. Jag konstaterar att erfarenheterna från Finland är goda. Många är de svarta jobb som tvättats vita. Från alliansen kommer vi att införa avdragsrätt för hushållstjänster när vi vinner valet i höst.

Inledningsvis nämnde jag behovet av att kunna bibehålla och utveckla vår konkurrenskraft i en global värld. En grund för att klara det är en kompetent arbetskraft. Kompetensutveckling är därför en fråga som har en strategisk betydelse för såväl individen som för samhället i stort.

Ett system baserat på frivillighet bör därför finnas där företag och anställda tillsammans bygger upp individuella kompetensparkonton. Givetvis ska det ske på ett skattefritt sätt, allt i syfte att ge näringslivet och

samhället möjlighet att i större utsträckning utvecklas och anpassas till den föränderliga arbetsmarknad som vi kommer att ha i framtiden.

Herr talman! I mitten på 70-talet lade dåvarande idrottsministern och centerpartisten Rolf Rämgård fram ett förslag om idrottskonton. Tanken var att personer som under en kortare tid tjänar stora pengar skulle kunna ta ut dem under sitt liv på ett skattemässigt rimligt sätt.

Tanken var att vi inte skulle landsförvisa framgångsrika idrottsmän och idrottskvinnor. Nu fick vi inte gehör för idén. Det innebar att många kända och rika idrottsmän inte längre bor i vårt land. De har mer eller mindre landsförvisats.

Det är, som jag ser det, ett lågvattenmärke i vårt sätt att hantera våra folkhjältar. Nu finns ett förslag från en utredning som förhoppningsvis kommer att förändra situationen. Regeringen har ännu inte hanterat frågan. Jag har förhoppning att man ändock kommer att landa i ett förslag som gynnar den här gruppen av människor så att de har möjligheten att bo kvar i landet.

Avslutningsvis vill jag göra en kommentar om kottar, svamp, bär och bin. Skattereglerna på det här området kan ses något trivialt. Men så är det inte. Samhällets agerande på det här området stimulerar svartjobb, och därmed är det negativt ur rättssamhällets synvinkel. Den skattefria gränsen för hobbyplockning av bär och svampar går vid 5 000 kr. Det är en gräns som har varit fast sedan 25 år tillbaka. Det är ett rimligt krav att nivån moderniseras. Samma gäller biodlingen. Pollineringen och den biologiska mångfalden är en viktig företeelse i vår natur. I debattider kring fågelinfluensa och liknande borde vi se vikten av att ha känselspröt i naturen för att se eventuella förändringar. Biodlarnas roll är oerhört mycket viktigare än att enbart vara producenter av honung.

Som jag och Centerpartiet ser det är det här en viktig kontrollinstans för att se hur naturen mår. Då ska inte samhället ha ett regelverk som förhindrar eller försvarar. De signaler vi sänder ut på området är viktiga. En översyn av beskattningen på området är alltså direkt nödvändig.

Herr talman! Med detta återupprepar jag mitt yrkande – när en ny talman kommer in – och jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 17.

Anf. 111 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Eftersom jag kom upp så tidigt i debatten ska jag passa på tillfället att ställa en fråga till Jörgen Johansson. Centerns ungdomsförbunds ordförande har gått ut i medier och hyllat det som kallas platt skatt. Det gäller inte bara företeelsen utan han menar också att den ska ligga på 20 %. I samma medier har jag sett att Jörgen Johanssons partiordförande inte har avvisat denna tanke. Vad är Jörgen Johanssons uppfattning?

Anf. 112 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Min partiordförande har sagt att alla idéer är värda att diskuteras. Det tycker jag är en bra ingångsvinkel. Jag har analyserat begreppet platt skatt i både de baltiska länderna, Europa i övrigt, Island och även studerat hur debatten förs i USA. En del frågor var uppe i samband med utskottets resa till England.

Jag konstaterar att det finns egentligen inget land som har platt skatt fullt ut eftersom man inte uppfyller de krav som ställs på platt skatt. Däremot finns det inslag av en platt modell. Jag bedömer att platt skatt är en enhetsskatt rakt över vad gäller både kapital och inkomstskatter. Det innebär att i det systemet finns det inte heller någon kommunal skatt. Det kommunala självstyret är alltså borta. I och med det ser jag inte platt skatt som en framkomlig väg – enligt en teoretisk modell av vad platt skatt är. Sätillvida avvisar jag den.

Anf. 113 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Tack för det svaret Jörgen Johansson.

Platt skatt är just nu en både teoretisk och hypotetisk fråga. Men vad är Jörgen Johanssons kommentar till att den i så fall skulle ligga på 20 %? I så fall pratar vi om avsevärda skattesänkningar. Det är ändå ledande företrädare för Jörgen Johanssons parti som har gått ut med dessa tankegångar.

Anf. 114 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Vi ska inte säga att partiledaren har varit ute och sagt att vi ska införa platt skatt. Det är i så fall helt fel. Ett ungdomsförbund spånar kring en teoretisk modell. Det gör även Skattebetalarnas förening. Det gör Företagarna och så vidare. Det är givetvis bra att ungdomar och andra är intresserade av skattepolitiken.

Jag tror inte att modellen 20 % är en realistisk modell. Jag delar uppfattningen hos de finans- och skatteutskott vi har träffat i de baltiska staterna. De säger att modellen är bra i ett uppbyggnadsskede av en stat utifrån det system de tidigare har levt i. Men när man hamnar i den situation vi har i Sverige och i västvärlden i övrigt, med sociala skalor och så vidare, är inte den skattemodellen tillämplig.

Anf. 115 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! I dag debatterar vi inkomstskatter. Betänkandet behandlar ca 120 motioner. I minst 100 av motionerna föreslås skattesänkningar av olika slag. Att hitta på olika sätt att minska skatteintäkterna är en av de borgerliga partiernas allra bästa grenar. Svårare har de för att tala om hur skattesänkningarna ska finansieras.

I år är det valår. Valet står mellan två samhällsmodeller. En där välfärd, skola och sjukvård främst betalas via skatterna. En där en större del betalas med avgifter av den enskilde medborgaren. Den borgerliga alliansen vill sänka skatterna och höja avgifterna för välfärdstjänsterna. Vi socialdemokrater vill fortsatt betala för välfärden gemensamt via skatterna. Därför värnar vi socialdemokrater våra skatteinkomster.

Som socialdemokrater ser vi på skatter både utifrån behovet av en gemensam välfärd för alla och en omfördelningstanke. Vi menar att det är både rimligt och rättvist att omfördela från dem med högre inkomster till dem med lägre inkomster. Även omfördelning i livscykelperspektiv ingår i detta.

Många människor har synpunkter på skatterna. Argumenten mot handlar om att skatterna är för höga, slår orättvist, snedvrider konkurrens, motverkar en positiv utveckling och så vidare. Det är också sådana argument som återfinns i många av motionerna i det här betänkandet.

Vi kan inte tillmötesgå alla. Vi måste fortsatt föra en ansvarsfull ekonomisk politik. Vi måste betala för det vi gemensamt konsumerar. Vi kan med andra ord inte sänka alla skatter. Därmed är det inte sagt att skatterna för alltid ska se ut som de gör nu. Det finns självklart skäl att kontinuerligt se över, och om det behövs, göra förändringar.

Herr talman! Motionerna i betänkandet handlar om skatteskalan, höjda reseavdrag, gåvor till ideella organisationer, skattefria kulturcheckar, frilansande konstnärer, hushållsnära tjänster med mera. 22 reservationer och 10 särskilda yttranden har lagts till betänkandet.

Reservation nr 1 handlar om vad alliansen kallar ett ”särskilt jobbavdrag”. Förra året var detta ett moderat förslag, men nu har det adopterats av samtliga borgerliga partier. Det är ännu ett bevis på vilka som bestämmer i alliansen.

Förslaget innebär att alla som har en förvärvsinkomst ska få göra ett särskilt avdrag, och de får därmed lägre skatt. Ålders- och sjukpensionärer samt sjuka och arbetslösa får inga skattesänkningar. Sjuka och arbetslösa får tvärtom, med moderat politik, lägre ersättningar, och den inkomst förtidspensionen räknas på sänks. De tvingas också betala ökade patientavgifter i sjukvården och mer för läkemedel och kollektivresor. Det är ett sant moderat förslag – att ta från dem som är mest utsatta.

Reservation 13 handlar om skatteavdrag för hushållsnära tjänster. Även denna reservation står samtliga borgerliga partier bakom. Argumenten för är desamma som framförts tidigare. Det ska ge jobb, göra en svart arbetsmarknad vit, bidra till en jämnare arbetsfördelning mellan kvinnor och män i hemmet.

Jag ser det här förslaget enbart som ytterligare ett förslag att sänka skatterna. Jag tror inte på de ivriga och påhittiga argumenten om pluseffekter. Jag tror inte att subventionerad städning skulle konkurrera ut svart sådan. Svart städning är fortfarande så väldigt mycket billigare. Dessutom kostar förslaget pengar, och jag tycker vi kan använda dem bättre. Som jag ser det finns många angelägna reformer som måste komma före, exempelvis inom vård och omsorg.

Jag kan absolut inte förstå på vilket sätt skatteavdrag för hushållstjänster skulle vara bra för jämställdheten. Däremot kan jag klart se att detta är uselt för jämlikheten med jobb där lönen inte går att leva på. Detta förslag är i linje med alliansens övriga, till exempel att sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna. Sänkta ersättningsnivåer betyder i verkligheten att lägsta lönerna på arbetsmarknaden sjunker. Vi får en hop låglönejobb som inte går att leva på, utan det gäller att ha flera jobb för att kunna få ihop till uppehållet. Det samhället vill vi socialdemokrater inte ha.

Erfarenheterna från subventionerade hushållstjänster i andra länder är *inte* positiva. Det är fortfarande oklart och mycket tveksamt om Finlands hushållsavdrag lett till så många nya jobb som det sägs.

I Danmark infördes skatteavdrag för hushållsnära tjänster redan för tolv år sedan, 1994. Men reformen blev för kostsam, och därför har skatteavdragen successivt försämrats. I dag återstår en skattesubvention till pensionärer som köper städtjänster.

Sammanfattningsvis talar inget för att vi i Sverige ska skattesubventionera städning hos en välbeställd medelklass.

Herr talman! Förslag om skattesänkningar duggar tätt, vilket framgår tydligt i motioner och reservationer till det här betänkandet. Alliansens företrädare har också vid olika tillfällen berättat att målet är att sänka skatterna ytterligare för att komma ned till Europainivåer. Det skulle betyda minskade skatteinkomster för samhället på 250 miljarder kronor. Det betyder en femtedel av hela budgeten.

Jag skulle kunna räkna upp många exempel på vad våra välfärdstjänster kostar och fråga vad det är ni tänker plocka bort. Men av tidigare erfarenheter vet jag att ni inte tänker svara på det. Sanningen är att ett inkomstbortfall för samhället på 250 miljarder kronor skulle få förödande konsekvenser för välfärden.

Att sänka ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna till 65 %, som Moderaterna föreslår, räcker inte om man vill komma upp i 250 miljarder i skattesänkningar. Inte ens borgerliga politiker kan väl tro att dessa väldiga inkomstbortfall ska kunna ersättas med ökade avgifter. Ta exempelvis äldreomsorgen. Den kostade förra året drygt 75 miljarder kronor. Avgifterna som betalas var på 3,5 miljarder. Visserligen kan man kanske öka avgiftsuttaget på marginalen i äldreomsorgen, men det kommer aldrig att räcka till för att finansiera helheten. Den måste vara skattefinansierad. Hur höga avgifter har alliansen tänkt att de äldre ska betala efter det att deras skattesänkningar har dragits undan från offentlig finansiering?

Herr talman! Jag vill också säga några ord om en fråga som är mycket viktig för tilliten till skattesystemet, och det gäller skattefusk. Skattefusk är ett samhällsproblem. Skattebortfallet från svartarbete uppgår till mellan 20 och 40 miljarder kronor per år. Även andra former av skattefusk minskar statens inkomster. Effekten blir tredubbel.

- Välfärdssamhällets finansiering undermineras.
- Marknadsekonomins principer sätts ur spel genom att konkurrensen snedvrids.
- Arbetstagare som inte accepterar svarta löner riskerar att slås ut från arbetsmarknaden.

Fusket måste bekämpas. Den socialdemokratiska regeringen har aviserat flera åtgärder. Det handlar bland annat om åtgärder för att komma åt manipulerade kassaregister i kontantbranschen och ändrade regler för F-skattsedlar.

Som ett led i bekämpningen av skattefusk pågår också ett arbete med att försöka införa ett system för schablonbeskattning av småföretagare, byggentreprenadavdrag i bygg- och anläggningsbranschen och förbättrat administrativt samarbete på skatteområdet.

Herr talman! Sverige har haft en tillväxt som varit högre än inom både EU och OECD-området de senaste tio åren. Förklaringen ska sökas i hur skatteinkomsterna används och hur skattesystemen är utformade. I Sverige har vi socialdemokrater medvetet strävat efter att skattesystemet inte bara ska bidra till trygghet och välfärd utan också att trygghets- och välfärdssystemen ska bidra till tillväxten.

Det höga skatteuttaget i Sverige är ett medvetet val. Skattesystemet ska stimulera till arbete, sparande och investeringar och bidra till utjämning och rättvisa. Skattebaserna ska vara breda och stabila.

Vi socialdemokrater är stolta över den generella välfärdspolitiken i Sverige, som vi betalar med våra skatter, och vi vill fortsätta att utveckla den. Vi tycker att det är viktigt att alla får del av välfärden och att alla är med och betalar. På så sätt fördelar man också resurser mellan människor och över livet.

Med en generell välfärdspolitik minskas klyftor mellan människor. Samhället blir mera jämlikt. Alla har rätt till bra sjukvård, bra skola, bra omsorg oavsett hur mycket man har i den egna plånboken. Ett jämlikt välfärdssamhälle är ett mjukare samhälle att leva i. Det är ett samhälle för alla och inte bara för några.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 116 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Jag håller med Susanne Eberstein om att alla har rätt till en bra sjukvård och att våra barn och ungdomar har rätt till en bra skolgång. Jag tycker faktiskt att de flesta svenskar har rätt att se en polis någon gång emellanåt. Så är det inte i Sverige i dag. Jag bara konstaterar det, men jag håller med om att de har rätt till det, definitivt.

En tanke som slog mig när jag lyssnade på skatteutskottets ordförandes anförande var om skatterna över huvud taget har någon bäring på arbetslösheten i Sverige. När man lyssnade på Susanne Ebersteins anförande skulle man kunna förledas att tro att allt är frid och fröjd. Men så är det inte. Vi har en oerhört hög arbetslöshet. Vi har väldigt många människor som är förtidspensionerade och som lever på 65 % av sin tidigare inkomst. Vi har många människor i ett utanförskap som de känner att de inte kan bryta.

Herr talman! Det är allt annat än frid och fröjd.

Jag har en fråga, och det gäller avdragsrätt för hushållstjänster. Det krävs i dag att vi ska få den rätten, inte minst från fackliga företrädare – det har vi läst i medier – politiska partier givetvis, näringslivet, många hårt pressade småbarnsföräldrar och pensionärer. Jag är helt övertygad om att om vi införde den här avdragsrätten skulle vi föra svarta oredovisade arbeten till en vit redovisad sektor. Den inställning som ni har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet innebär faktiskt att man håller den osunda verksamhet som i dag pågår om ryggen. Det finns betydande inslag av svart oredovisad verksamhet i just den här verksamhetsgrenen. Varför håller man den här osunda verksamheten om ryggen, Susanne Eberstein?

Anf. 117 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag vill svara apropå polisen med att fråga: Hur kan sänkta skatter bidra till att få fler poliser? Det förstår inte jag. Det måste Moderaterna och Ulf Sjösten förklara för mig. Det är väl ändå så att vi behöver de skatter vi har för att kunna utbilda fler poliser, som vi har gjort under den här senaste mandatperioden.

När det gäller städning tycker jag att det är skamligt av de människor i dag som utnyttjar hårt pressade människor från våra grannländer att ta jobb för 60 kr i timmen och låta dem stå helt utanför. Jag tycker att

skammen ska ligga hos dem som utnyttjar de här personerna. 300 kr i timmen kostar vit städhjälp. 60 kr i timmen kostar svart städhjälp. De som i dag utnyttjar de här människorna från framför allt andra sidan Östersjön gör det helt medvetet för ett mycket lågt belopp. Där tycker jag att skammen ligger.

Jag tycker inte att det just är där, hushållstjänster, vi behöver få fler jobb. Jag tycker att människor som vill ha städhjälp, och det lägger jag mig inte i, faktiskt kan betala 300 kr i timmen. Det är inte vårt sätt att stimulera arbetslinjen, som alltid har varit vårt kännemärke, utan det gör vi med till exempel plusjobben. De tror vi är ett utmärkt komplement i den äldreomsorg vi har i dag.

Anf. 118 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! När det gäller stimulanser för arbetslinjen är det kanske 1,2 miljoner svenskar som inte förstår hur ni har skött den uppgiften de senaste 10–15 åren. Det hjälper inte att fördela skam, Susanne Eberstein, utan det hjälper att göra någonting, att föra fram förslaget här i riksdagen. Det hjälper, inte att fördela skammen. Det hjälper inte alls.

Genom att stoppa denna avdragsmöjlighet kväver ni en ny legitim marknad och göder en sektor som har icke obetydliga inslag av oredovisad svart verksamhet. Så är det. Min fråga var varför, och jag har inte fått något svar på den än.

Men varje person som går från arbete i en oredovisad sektor till försörjning i ett arbete som präglas av öppenhet och legitimitet är viktig. Varje individ som kommer in i ett vitt legitimt system är viktig. Är det inte så, Susanne Eberstein?

Anf. 119 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jo, självklart är det så. Det var därför som vi tyckte att plusjobb var ett väldigt bra sätt för långtidsarbetslösa att komma in på arbetsmarknaden. Där fick vi, vad jag förstår, inte alls medhåll. Det tycker jag var synd, för det var ett väldigt bra sätt för människor att efter en lång tids arbetslöshet komma in i riktiga jobb.

I gruppen förtidspensionärer, som har fått vara kännemärket för människor som egentligen vill ha jobb, ingår människor som är ganska svårt handikappade och har svårt att arbeta över huvud taget. Där ingår människor som har blivit utslitna på arbetsmarknaden och faktiskt inte kan arbeta mer. Där ingår människor som har varit svårt sjuka och därför inte klarar av ett arbete. Där ingår också de människor som Svenskt Näringsliv förtidspensionerade för att de ville ändra sin organisation, det vill säga gentlemän i 59-årsåldern ungefär. Så det är inte så lätt att hela tiden säga att människor i den här gruppen är färdiga för att gå ut i ett arbete.

Det finska försöket, om vi går tillbaka till städningen igen, visar att man har fått väldigt mycket tjänster när det gäller att snickra på hus, renovera badrum och sådana saker. När det gäller städningen är det inte särskilt många jobb man har kommit fram till.

Anf. 120 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Det är alltid intressant att lyssna till Susanne Eberstein. Jag fick i dag höra ett helt nytt argument, att den svenska tillväxten är det svenska skattesystemets förtjänst. Det spelar naturligtvis en viss roll. Jag

är helt övertygad om det. Men jämfört med devalveringen 1982 på 16 % och devalveringen 1992 med 30 %, framstår ju den svenska tillväxtens orsaker som något förhastade när det gäller att tillskriva det svenska skattesystemet just denna sak. Men det var ett intressant nytt argument.

Jag tycker också att det var ett väldigt intressant argument detta med Danmark, att reformen för att skapa hushållsnära tjänster hade blivit så kostsam att man varit tvungen att avskaffa den. Det var ju väldigt intressant. Det kan ju möjligtvis bero på att den inte var exakt optimalt utformad om den blev så populär, så det exemplet tycker jag inte att vi ska följa, absolut inte.

I övrigt var det också väldigt intressant att det nuvarande skattesystemet är alldeles perfekt. Men jag måste få det fört till protokollet, herr talman, att jag verkligen ogillade beskrivningen av vårt partis och de övriga partiernas sätt att närma sig skattepolitiken. För att vara riktigt allvarlig skulle jag på denna punkt vilja återge vad den berömde riksdagsmannen Magnusson i Tumhult sade: Om Socialdemokraterna slutar att ljuga om oss på den här punkten, så ska inte vi tala om sanningen om er.

Det är väldigt viktigt att tala om att vi inte står för den politik som Susanne Eberstein beskrev från början.

Jag ska på slutet ta upp det som Susanne Eberstein glömde över huvud taget. Hur många kronor ger den nuvarande svarta sektorn till statskassan? Det var ett briljant försvar för att inte skapa någon trygghet för de kvinnor som i dag finns på den svarta arbetsmarknaden. Man ska inte göra någonting. Nuvarande system är exakt perfekta. Jag tycker att det var ganska förfärande att höra detta ideologiska försvar. Tänk om på den här punkten!

Anf. 121 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Som någon sade här har vi under 15 år haft en oerhört hög arbetslöshet. Jag håller med om att vi har haft en för hög arbetslöshet. Men 2002 var den faktiskt nere på 4 %. Och jag lovar att vi gör allt vi kan för att få folk i arbete. Vi kan också se i en utredning från Manpower att det är många nu intervjuade företagare som säger att de kommer att anställa, och det är jag jätteglad för.

Nej, det är inte skattesystemet som gör att vi har det bra i Sverige, utan det är välfärdssystemet som gör att många utländska företag faktiskt tycker att det är intressant att investera i Sverige. Det tycker jag är väldigt viktigt att påpeka. Det är alltså vår generella välfärd som gör att företag vill komma till Sverige.

Det är väl alldeles självklart att en svart sektor ger noll kronor. Jag förstår inte ens att man behöver ställa frågan, för den visste väl Gunnar Andréndå svaret på.

Men sättet att skapa nya jobb är för mig inte att ge människor i medelklassen som har det bra och gott kan betala 300 kr i timmen subventioner, utan det är i stället att lägga mera resurser på vård och omsorg. Jag tycker att det skulle vara även Folkpartiets sak att tycka att det är viktigare än att välbeställda, friska, medelålders människor ska få billigare städhjälp.

Anf. 122 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Hur man beskriver motståndaren är viktigt ett valår. Och jag bestrider icke ett ögonblick att det är på det sätt som Susanne Eberstein säger, att ni gör allt för att skapa flera jobb. Det kanske är på det sättet att vi också gör detta, men vi använder olika metoder? Beskrivningen av detta som en nedrustning av arbetsmarknaden och den sociala tryggheten stämmer ju inte. Varför skulle vi vilja gå till val på att skapa ett sämre samhälle? Det är självklart att vi också vill skapa ett bättre samhälle med ökad trygghet och flera jobb. Vi har lite olika fokus. Men att förneka oss rätten att framställa vår politik på det sätt som vi vill tycker jag är ohyggligt. Jag protesterar mot Susanne Ebersteins sätt att framställa det som att det bara är en politik som leder till bättre resultat.

Åter till detta med den ideologiska basen för att göra någonting för hushållstjänster. Jag bestrider inte alls att det finska systemet kanske inte har lett till de resultat som man hade önskat. Men där har man nått ett resultat som vi inte når genom att i Sverige göra ingenting. Man får in några stycken som går från den svarta sektorn till den vita sektorn. Jag kan inte heller garantera att det är det optimala systemet man har i Finland. Och det är alldeles uppenbart att jag inte har någon anledning att ifrågasätta Susanne Ebersteins exempel i Danmark, att det där blev så populärt att det av andra skäl blev helt omöjligt. Jag förstår detta. Men felet är att om man inte gör någonting behåller man exakt den här situationen. Sedan säger man bara att det är vi 60-åringars fel. Men man måste också tänka på den andra delen, hur vi ska ge de här kvinnorna, som det ofta är fråga om, samma trygghet som dem som får ROT-avdrag.

Anf. 123 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Nu är det så att ROT-avdrag använder vi som tillfällig åtgärd när vi har arbetslöshet i byggsektorn. Då är det framför allt för den skull som vi ordnar det.

Att jag talar om att ni ska sänka och ändra välfärden beror ju på att vi har uttalanden, bland annat från Centerpartiet i den här tidningen där Maud Olofsson säger att hon vill komma ned till OECD-nivå, 250 miljarder. Moderaterna säger i tidningen Svenskar i Världen att man vill sänka skattetrycket med så mycket pengar. Kristdemokraterna och Mats Odell säger också att skattekvoten ska motsvara OECD-ländernas. Det är väl klart att jag blir orolig. Folkpartiets Karin Pilsäter säger i en intervju i Handelskammartidningen: Vi strävar efter att sänka skattetrycket ned till den nivå som finns i OECD-länderna.

Det är väl inte jag som svartmålar er politik. Ni är så duktiga själva på att berätta det här, senast som sagt Centerpartiet, vilket verkligen förvånar mig. Men även den ekonomiska taleskvinnan för Folkpartiet säger att så fort man någonsin kan ska man sänka skattetrycket så att man kommer att bli av med statskassans 250 miljarder.

Är det inte jättekonstigt? Är det jag som svartmålar? Det är ju ni som säger det här! Det finns svart på vitt. Jag är inte glad att rekommendera just den här tidningen, men där finns bland annat Centerpartiet med.

Anf. 124 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Nej, det är skatteutskottets ordförande som svartmålar. Ett inlägg där det skissas på två stycken modeller där den ena finansierar

välfärden med skatter och den andra med avgifter och den egna modellen beskrivs stå för den solidariska finansieringen, är inte bara att svartmåla, utan det är att måla upp en ny bild.

När man analyserar den typen av nidsbilder säger man vanligtvis att man genom att sätta en sådan bild på motståndaren vill vinna makten. Vill man vinna makten kanske man inte bryr sig om medlen för att vinna makten.

Det kan kosta oss andra makten att vi inte vanställer bilden av Socialdemokraterna, men då har vi ändå hedern i behåll. Det är värt en hel del.

På s. 11 i majoritetstexten i skatteutskottets betänkande står det om utgångspunkten för ställningstagandet att det är skatternas grundläggande uppgift att finansiera den gemensamma välfärden.

Herr talman! Vi hörde i inlägget från Susanne Eberstein att skattefusket var ett stort problem. Det låg på ca 100 miljarder per år. Där kom etiken in. Skattefusket är en typ av omoral.

Är det bara skattebetalarna som kan stå för omoral, eller kan också lagstiftarna statsmakten stå för dålig moral i och med sin lagstiftning? Kan skattelagstiftning vara moraliskt illegitim?

Anf. 125 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag förstår inte det här med svartmåling. Jag läste ju upp vad era partiledare har sagt när det gäller det så kallade skattetrycket. Jag har här vad Centerpartiets partiledare säger om detta. Jag har Moderaterna och Fredrik Reinfeldt som talar om detta. Jag förstår inte att det skulle vara jag som svartmålar när jag talar om hur ni har tänkt sänka skattetrycket. Det är klart att skattetrycket har betydelse för på vilken nivå vi kan ha välfärden.

Jag är säker på att en stat skulle kunna tänkas ha skatter som är omoraliska. Vi vet många diktaturer runtom i världen där vi säkert skulle kunna fundera över hur lagarna ser ut. Jag kan till exempel tycka att dödsstraffet är en djupt omoralisk lag som finns i både totalitära stater och i till exempel USA.

Vi har ett ganska tryggt system i Sverige när det gäller att stifta lagar. Vi har utredningar – ofta breda parlamentariska – vi har undersökningar, utvärderingar, remissomgångar och domstolar som på olika sätt ska bevaka att det som i demokratisk ordning har beslutats i riksdagen också kommer till uttryck hos medborgarna i olika sammanhang.

Jag tycker att man alltid ska ifrågasätta lagar. Det är det vi gör nu med skattesystemet. Vi tycker att det är dags efter den skattereform vi gjorde för ett antal år sedan. Det har blivit många brott från den reformen som behöver åtgärdas på olika sätt. Jag tycker att det är jättebra att vi gör den här översynen. Alla lagar behöver ses över efter en viss tid.

Att vi skulle ha omoraliska lagar när det gäller skattesystemet har jag svårt att se.

Anf. 126 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att man svartmålar om man säger att det finns två modeller inför valet: Den ena vill finansiera den sociala välfärden med skatter, den andra med avgifter.

Det är klart att det är en svartmålning. När det handlar om att komma ned på en OECD-nivå när det gäller skatter har det en viss tidsaspekt. Den säger fru ordförande i skatteutskottet ingenting om.

Det finns naturligtvis en form av dynamik som jag kan tänka mig att Susanne Eberstein har svårt att förstå. Över en viss tid kan faktiskt reducerade skatter leda till att det kommer in större intäkter. Det har andra länder erfårit i verkligheten.

När det gäller etiken i lagstiftningen vill jag säga att jag välkomnar att fru ordförande ändå menar att diktaturer kan stifta oetiska lagar. Det talades om någon typ av demokratisk ordning. Skulle det betyda att en demokrati inte kan stifta oetiska lagar eller moraliskt illegitima lagar? Man kan tänka sig att skattetrycket är så hårt att en vanlig arbetstagarers frihet undergrävs. Det handlar om arbetets frukter. Det är en gammal politisk tanke att om man lägger ned sitt arbete och med ett avtal säljer sin arbetskraft och arbetstid till någon annan har man också rätt till dess frukter. Någonstans borde väl även Susanne Eberstein se en gräns för när man har gått för långt med skattetrycket. Det kan vara 50, 51, 52, 53, 54, 60 eller 70 % av den samlade inkomsten. Finns det ingen sådan gräns?

Anf. 127 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Självklart finns det det. Det fanns några som fick betala 85 %. Vi hade en regel som slog till vid 85 %. Jag kan tycka att det var bra att vi fick en skattereform som gjorde att det inte längre är 85 %. Vi kan kalla den för illegitim, omoralisk, oetisk eller vad vi vill. Jag tyckte inte att det var bra.

Jag tycker att det är betydligt bättre med det skattetryck vi har i dag som också ger en bra välfärd för många människor.

Jag ska läsa när det gäller de 250 miljarderna: Skattetrycket i Sverige ska sänkas till ett genomsnitt för Europa inom två mandatperioder. Det står visserligen inte vilka mandatperioder, men det måste väl vara de två närmaste. Det kan vi väl vara överens om. För att nå dit krävs att villkoren för företagen förbättras så att det blir mer lönsamt att betala skatt.

Jag blir lite orolig över Per Landgren. Då är vi ju tillbaka till det försök ni gjorde mellan 1991 och 1994 om dynamiska effekter. Det som gjorde att den borgerliga regeringen kunde göra en massa saker var ju att de sade att de dynamiska effekterna kommer att göra att vi får stora inkomster. Det är det som Per Landgren nu säger. Det kommer att bli så mycket nya inkomster så det gör ingenting om vi sänker skatten riktigt rejält.

Jag tycker att det var ett förskräckande resultat mellan 1991 och 1994. Mätte det inte återupprepas.

Anf. 128 PETER RÅDBERG (mp):

Herr talman! Jag ska börja med att försöka besvara några av de frågor som de borgerliga partierna ställde för en timme sedan ungefär.

Miljöpartiet har drivit på och vill sänka inkomstskatten. Det vet ni. Vi kör den numera klassiska skatteväxlingen. Vi är för att man sänker inkomstskatten, å andra sidan vill vi höja skatten på andra områden – allt för att stimulera miljön.

Vi kommer, som har sagts tidigare i debatten, att göra en översyn. Den översynen kommer säkert att visa en hel del som vi får diskutera vidare.

För att hänga på vad de övriga har sagt är jag lite orolig över Moderaternas kraftiga sänkning i antal kronor. Ni redovisar inte fullt ut hur det kommer att slå. Det gör mig lite bekymrad.

En fråga som vi i Miljöpartiet har drivit när det gäller den här delen av inkomstskatterna är att det på samma sätt som i fråga om friskvård bör vara möjligt för en arbetsgivare att tillhandahålla de anställda en cykel eller ett månadskort för kollektivtrafiken utan att det förmånsbeskattas eller beläggs med sociala avgifter. Det kanske låter småaktigt eller lite löjligt, men vi anser det vara en rättvisefråga.

Det förslaget är i linje med andra tjänster som är undantagna från förmånsbeskattningen. Ett stort antal andra förmåner ska enligt Skatteverket under vissa förutsättningar inte tas upp som skattepliktiga intäkter. Det är till exempel friskvård, fria arbetskläder, fri uniform, personvårdsförmåner, fri hälso- och sjukvård som inte är offentligt finansierad, fri företagshälsovård, rehabilitering etcetera.

En gemensam nämnare för dessa är att en ökad konsumtion av respektive tjänst bedöms ge sådana samhällsekonomiska fördelar att de överstiger värdet av skatteintäkterna. Ett exempel på detta är Nederländerna, Storbritannien och USA som kan visa på positiva erfarenheter av att stimulera företaget att erbjuda sina anställda miljövänligt resande.

I Nederländerna slipper arbetsgivarna betala arbetsgivaravgift när de ger anställda busskort eller annan form av kollektivresor som förmån.

Men om en arbetsgivare i Sverige använder ekonomiska incitament för att uppmuntra den anställde att välja miljöanpassade transportslag beskattas detta som förmån för den anställde. Det innebär att arbetsgivare och anställda måste betala arbetsgivaravgift och inkomstskatt på beloppet.

Jag hoppas nu att regeringen får en signal och att man lyssnar på dessa goda exempel. Detta är ingen kostnad för staten, utan det är en ren vinst i form av att vi får friskare människor. Och troligtvis kommer de att gå till arbetet i större utsträckning, och därmed ökar inkomsterna för både stat och kommun.

Anf. 129 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Jag yrkar bifall till motion Sk339 som handlar om golf som friskvårdsförmån. Det är en enskild motion som jag har skrivit. Den handlar om avdragsgilla friskvårdsförmåner för anställda. Jag har skrivit den därför att detta handlar om en orättvisa. Det är ett juridiskt moment 22. Och framför allt är det ett förhållande till gamla fördomar som tycks vara skrivet i sten och omöjligt att över huvud taget förändra.

Anledningen till att jag har tagit upp golf är därför att det är så pass slående att golfen passar in på alla rekvisit och ändå inte tillåts. Men det tillåts inte heller en juridisk prövning.

Kraven för att man ska kunna få en avdragsgill friskvårdsförmån är att det handlar om enklare motionsutövning, att det inte är en exklusiv sport, att det inte heller är något som kräver en dyrbar anläggning, redskap eller kringutrustning. Nu tycks det uppenbarligen vara så att många

är av den uppfattningen, eftersom man fortfarande inte tillåter golfen, att inga av dessa rekvisit uppfylls. Det är en myt.

Exklusiv betyder, om man tittar i en ordlista, att ett fåtal ges möjligheten. Golfen har i dag 600 000 utövare. Exklusiviteten kan vi faktiskt avfärda som en myt. Att det inte skulle vara fråga om enklare motionsutövning är även det en myt. Det finns en mängd undersökningar som visar vilken positiv påverkan det har på hälsan, framför allt för äldre, inte minst när det gäller hjärt- och kärlsjukdomar. Det är någonting som borde passa in på en friskvårdsförmån.

När det gäller kostnader finns det en myt om att det är dyrbart. Det går att köpa ett nytt halvset på Stadium med bag för 1 000 kr. Detta kan man jämföra med vad ett par joggingskor kostar. Det går också att köpa ett begagnat helset för 800 kr. Och ett medlemskap får man för 595 kr.

Det är till och med så att Riksidrottsförbundet har jämfört kostnaderna för tio olika idrotter just när det gäller barns idrottande år 2003. Snittkostnaden för dessa tio idrotter var 4 510 kr totalt med resor och allt. Vad kostade golfen? Den kostade 3 200 kr. Det är mycket billigare än ishockey, och mycket billigare än basket, märkligt nog. Alltså kan vi avfärda även detta med höga kostnader och exklusivitet när det gäller redskap som en myt.

Vad är då problemet? Jo, skattemyndigheterna tillämpar gamla skrivningar från bland annat skatteutskottet, skrivningar som kommer från 1987 och 1988 och är tio år gamla.

Så sent som 2002/03 förändrades lagstiftningen. Regeringen lade fram en proposition. Man ville kanske komma ifrån detta med att politiker avgör med politiskt tyckande vad som är exklusivt och inte till skillnad från allmänheten och ville därför hänvisa till fortsatt rättstillämpning. Det sade Bosse Ringholm också under en frågestund den 22 september i höstas. Varför kan man inte lösa detta den vägen? Jo, det finns ett juridiskt moment 22. Det har begärts en prövning i Skatterättsnämnden för att få ett förhandsbesked. Skatterättsnämnden avlog den 29 augusti ansökan med det enda motivet att ansökan inte lämpar sig för förhandsbesked. Alltså finns det ingen juridisk väg om inte ett företag tar risken både för sig själv och för sina anställda att driva ett helt skattemål med alla de kostnader som det innebär och risken för att de anställda dessutom får skattetillägg. Och det är få som vill driva den frågan.

Slutsatsen är att detta studsar tillbaka till politiken. Juridiken klarar inte av att hantera det. Gamla myter får leva kvar. Och därför måste frågan hit till kammaren. Därför yrkar jag också bifall till motionen.

Med all respekt för skatteutskottets enorma arbetsbörda och den mängd motioner som man i likhet med många andra utskott har att ta del av hoppas jag att skatteutskottet nästa år läser motioner som handlar om friskvård lite noggrannare och tillstyrker motionen.

Anf. 130 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag är förvånad över det påhopp som skatteutskottets ordförande gjorde på ett parti som inte är med i debatten. När det så att säga blir ett replikskifte och man inte har möjlighet att svara tycker jag att de etiska reglerna här bör vara att man inte angriper ett annat parti.

Men detta är ett tecken på den buskisdebatt som Socialdemokraterna har fört i frågan om de 250 miljarderna, en summa som min partiordförande över huvud taget aldrig har nämnt. I stället använder man tidningen *Sunt Förnuft* som sanningsvittne i denna fråga. Det är häpnadsväckande att det socialdemokratiska partiet använder tidningen *Sunt Förnuft* som sanningsvittne för att driva, som jag upplever att vi ska göra här i kamraren, en saklig debatt och i vårt fall om skattefrågor.

Jag valde att inte ta upp en diskussion om de förslag som de övriga partierna i den röda kartellen har lagt fram. Vi vet att partier har lagt fram förslag som av RUT är beräknade till tolv-siffriga tal. Jag tyckte inte att det hörde hemma i denna debatt. Sedan kommer denna typ av påhopp i samband med en debatt då man inte har möjlighet att svara.

Jag är förvånad över att det tydligen är svartmålning när man vill öka tillväxten. Det är svartmålning när man vill sänka skatter. Det är fult att få bort människor från bidragsberoende. Och det är fult att människor i större utsträckning ska kunna sköta sig själva. Det är häpnadsväckande.

Anf. 131 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vad Jörgen Johansson menade med att han inte kunde ta replik på mig. Jag kom ju efter alla andra på talarlistan, som nummer sju. Och redan i mitt anförande talade jag om dessa 250 miljarder.

Skatterna ska ned till Europeanivå. Skattetrycket i Sverige ska sänkas till ett genomsnitt för Europa inom två mandatperioder.

Detta anser Maud Olofsson, ledare för Centerpartiet. Jag vore väldigt glad om Jörgen Johansson dementerade den uppgift som jag nu står och läser innantill i denna tidning.

Det som är tråkigt är att vi aldrig får reda på var dessa 250 miljarder ska tas.

Anf. 132 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Än en gång använder det socialdemokratiska partiet *Sunt Förnuft* som ett sanningsvittne. Jag blir förvånad varje gång. Detta uttalande har aldrig gjorts på detta sätt. Det har sagts att vi bör komma ned till OECD-nivå. Socialdemokraterna använder nivån 250 miljarder. I andra sammanhang säger man att den inte överensstämmer med det gängse sättet att beräkna motsvarande summor som vi har här i landet. Skulle ni använda er egen retorik skulle ni egentligen tala om 150 miljarder. Men ni väljer att använda *Sunt Förnuft* som ett sanningsvittne på ett direkt uttalande som min partiordförande över huvud taget inte har gjort. Detta har betonats ett antal gånger tidigare.

Anf. 133 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag måste medge för Jörgen Johansson att det gläder mig att Centerpartiet inte står bakom denna uppgift. Men det är väldigt svårt att inte tro på den.

Om Jörgen Johansson orkar titta åt det här hållet så blir man lite undrande när man läser detta. Jag träffar ju inte din partiledare så ofta. Men jag vore väldigt glad om hon i *Sunt Förnuft* kunde dementera denna uppgift. Det tycker jag vore en alldeles utmärkt lösning på våra problem. Och det gläder mig som sagt om det inte stämmer eftersom jag alltid har

trott om Centerpartiet att man inte hänger med den övriga alliansen på de skattesänkningar som de olika partiföreträdarna har talat om.

Anf. 134 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är givet att vi måste följa den ekonomiska utveckling som sker i landet.

Vi följer OECD:s rapporter och ser vad som sägs. Vi tittar på hur exempelvis Estland slopar sin företagsbeskattning. Naturligtvis måste vi göra en analys av hur det kommer att påverka näringslivet i Sverige och dra slutsatser av det. Den typen av överväganden måste vi hela tiden ha. Utifrån det här läget har vi i alliansen sagt att vi måste ha en beredskap och försöka komma ned till OECD-nivån. Detta är inte att svartmåla!

Vi ska höja tillväxten. Vi ska sänka skatterna. Vi ska göra så att människor får mer att säga till om över sina liv. Det är just det som Socialdemokraterna uppenbarligen inte accepterar.

Anf. 135 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Det är ganska typiskt att de 250 miljarderna nu ska börja figurera i valdebatten. De 250 miljarderna är någonting som Socialdemokraterna själva har uppfunnit. Det är en skattesänkingsvolym som är framräknad utifrån ett väldigt långsiktigt mål: att Sverige på sikt ska kunna ha ungefär samma skattetryck som vår omvärld. Det är någonting som kan uppnås på olika sätt. Det ena är att vi får en hög tillväxt där skatteinkomsterna även när vi sänker skatterna kommer att vara större än i dag och säkra vår välfärd. Det andra, det som Socialdemokraterna brukar framhålla, är att länderna i vår omvärld kommer att behöva höja sitt skattetryck. Därför är det en omöjlig uppgift att säga hur mycket i statistiskt hänseende som skatten behöver sänkas för att vi ska ha ett skattetryck som liknar det i vår omvärld, i EU eller i OECD.

Här vill Socialdemokraterna bedriva en valrörelse där man talar om skattesänkningar på 250 miljarder i stället för att bedriva en valrörelse där man talar om hur folk i Sverige ska kunna få jobb och bidra till allas vår välfärd. Jag tycker att det var beklagligt att höra hur skatteutskottets ordförande i dag förde debatten.

Anf. 136 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag vill gärna instämma i vad Jörgen Johansson och Lennart Hedquist har sagt om debatten och om tonläget här.

Om vi ska ha en riktig och en saklig valdebatt här i Sverige – och det ska vi ha, också en skattedebatt – måste vi hålla oss till fakta. Det är absolut nödvändigt.

De fakta som finns när det gäller Folkpartiets, Moderaternas, Centerpartiets och Kristdemokraternas skattepolitik återfinns i motionerna. Om man ska åberopa Skattebetalarnas förenings tidning får man ange att det är den källan. Men den officiella politik som nämnda partier står för återfinns i riksdagsmotioner och i riksdagstrycket. Jag har inte hört skatteutskottets ordförande vid något enda tillfälle anföra någon sådan officiell källa när det gäller vad partierna står för.

Om man skulle göra som skatteutskottets ordförande och citera ur olika källor skulle man kunna säga att det finns socialdemokratiska kvinnor som till exempel tycker att skatteavdrag för hushållsnära tjänster är bra. Men det skulle jag inte anföra och har inte heller anfört det.

Det gäller faktiskt att vara sofistikerad i fråga om vem man åberopar. Jag vill ge ett råd till skatteutskottets ordförande. Det handlar då om att man – för att få en hyfsad skattedebatt – måste gå till de motioner och de yttranden som partierna har, inte bara gå till dagstidningar. Det är vad som gäller i det här landet!

Anf. 137 SUSANNE EBERSTEIN (s):

Herr talman! Jag vet faktiskt inte vem man ska lita på här i världen om man inte ska lita på vad som citeras om folk på olika ställen i tidningen om folk. Vi har till exempel Karin Pilsäter i en intervju i Handelskammarens tidning. Ska man inte tro på vad folk säger när det är en ekonomisk företrädare?

Jag är väldigt glad över att ni inte tänker sänka skatterna. Men i så fall måste ni tydligt gå ut om det.

Mats Odell säger att Kristdemokraterna strävar mot en skattekvot som motsvarande OECD-länder har. Det säger han på ett seminarium i november 2005. Ska jag inte ta er på allvar? Det ska jag kanske inte göra utan bara säga: Ibland tycker de si. Ibland tycker de så.

Det gäller ju vad företrädarna för partierna sagt på olika ställen. Det måste man väl ändå ta på allvar. Eller ska vi bara säga att nu pratar de igen? Ja, herr talman, jag vet inte vad jag ska tro.

Anf. 138 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga en sak till skatteutskottets ordförande: Använd sunt förnuft, men använd inte Sunt Förnuft!

Anf. 139 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik:

Herr talman! Jag skulle egentligen vara glad över att slippa göra ett slags reklam för nämnda tidning. Men det har kanske inte blivit någon reklam med tanke på att det uppenbarligen är helt felciterat.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU3 Arbetsrätt

Punkt 1 (En översyn av arbetsrätten)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)
3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

125 för res. 1
24 för res. 2
134 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Karin Granbom (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Huvudvotering:

157 för utskottet
126 för res. 1
66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 14 mp

För res. 1: 45 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 5 (Upphävande av turordningsundantaget)

1. utskottet
2. res. 5 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

135 för utskottet
140 för res. 5
74 frånvarande

Kammaren biföll res. 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 23 v

För res. 5: 45 m, 38 fp, 27 kd, 16 c, 14 mp

Frånvarande: 32 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 10 (Rätt till heltid och möjlighet till deltid)

1. utskottet
2. res. 10 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet
126 för res. 10
66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 14 mp

För res. 10: 45 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 21 (Tjänstledighet för att prova annat arbete)

1. utskottet
2. res. 24 (c)

Votering:

245 för utskottet

16 för res. 24

22 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 45 m, 38 fp, 27 kd, 1 v, 14 mp

För res. 24: 16 c

Avstod: 22 v

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

BoU6 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.

Punkt 1 (Villkoren för att få hyra en bostad)

1. utskottet
2. res. 1 (s)

Votering:

163 för utskottet

119 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 3 s, 45 m, 38 fp, 27 kd, 20 v, 16 c, 14 mp

För res. 1: 117 s, 2 v

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 6 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 3 (Besittningsskyddet vid andrahandsuthyrning)

1. utskottet
2. res. 4 (v)

Votering:

259 för utskottet

23 för res. 4

1 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 45 m, 37 fp, 27 kd, 16 c, 14 mp

För res. 4: 23 v

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 6 (Svarthandel)

1. utskottet
2. res. 9 (kd, m, fp, c)

Votering:

145 för utskottet

126 för res. 9

12 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 2 mp

För res. 9: 45 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Avstod: 12 mp

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 8 (Det kollektiva förhandlingssystemet)

1. utskottet
2. res. 13 (fp)

Votering:

157 för utskottet

38 för res. 13

88 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 14 mp

För res. 13: 38 fp

Avstod: 45 m, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 12 (Centralt bostadsrättsregister)

1. utskottet
2. res. 21 (kd)

Votering:

251 för utskottet

28 för res. 21

2 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 43 m, 37 fp, 23 v, 16 c, 13 mp

För res. 21: 1 fp, 27 kd

Avstod: 1 m, 1 mp

Frånvarande: 25 s, 11 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 15 (Ombildning till bostadsrätt – majoritetsreglerna)

1. utskottet
2. res. 24 (kd, m, fp, c)

Votering:

156 för utskottet

126 för res. 24

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 13 mp

För res. 24: 45 m, 38 fp, 27 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 4 mp, 2 -

Punkt 18 (Turordning till förvärv av allmännyttiga bostäder m.m.)

1. utskottet
2. res. 27 (v, mp)

Votering:

216 för utskottet

36 för res. 27

30 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 16 m, 37 fp, 27 kd, 1 v, 16 c

För res. 27: 22 v, 14 mp

Avstod: 29 m, 1 fp

Frånvarande: 25 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Karin Granbom (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU16 Allmänna motioner om inkomstskatter m.m.

Punkt 1 (Skatteskala, grundavdrag m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)
3. res. 2 (v)

Förberedande votering:

126 för res. 1

23 för res. 2

134 avstod

66 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

159 för utskottet

124 för res. 1

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 23 v, 2 c, 14 mp

För res. 1: 45 m, 38 fp, 27 kd, 14 c

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 6 c, 3 mp, 2 -

Punkt 4 (Utländska nyckelpersoner)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 6 (Personalvårdsförmåner)

1. utskottet

2. mot. 2005/06:Sk339 (m)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 17 (Individuellt kompetensparkonto)

1. utskottet

2. res. 17 (c)

Votering:

264 för utskottet

15 för res. 17

2 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 45 m, 38 fp, 25 kd, 23 v, 13 mp

För res. 17: 15 c

Avstod: 2 kd

Frånvarande: 24 s, 10 m, 10 fp, 6 kd, 5 v, 7 c, 4 mp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Motioner om företags-
och kapitalbeskattning*

13 § Motioner om företags- och kapitalbeskattning

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU17

Motioner om företags- och kapitalbeskattning.

Anf. 140 PER-OLOF SVENSSON (s):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande SkU17, *Motioner om företags- och kapitalbeskattning*, behandlar utskottet ett antal motionsyrkanden. De flesta är väckta under den allmänna motionstiden 2005, och där tas upp olika frågor med anknytning till företags- och kapitalbeskattningen.

Utskottet avstyrker motionsyrkandena. När det gäller skatteregler för fåmansföretag, som tas upp i flera motioner, hänvisar utskottet till de nya regler som trädde i kraft den 1 januari 2006. I några fall hänvisar utskottet till pågående utredning eller beredning. Det gäller bland annat frågan om införande av tonnageskatt, översyn av skatteregler för ideella före-

ningar och stiftelser, översyn av beskattningen av tjänstepensioner och privat pensionssparande och hur skattefrågorna för vissa kontantbranscher ska hanteras.

Några motioner har väckts med anledning av den storm som orsakade stora skador på skogen i Götaland i januari 2005. Motionerna gäller ändringar i de allmänna reglerna för beskattning av skogsbruk. Utskottet hänvisar här bland annat till pågående uppföljning av skogsbeskattningen.

Till betänkandet har lämnats 24 reservationer och 7 särskilda yttranden.

Anf. 141 LENNART HEDQUIST (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1. Jag yrkar också bifall till reservation 23. Reservation 23 har inte någon m-beteckning, men där föreslås delvis bifall till en kommittémotion från Moderaterna. Det är ett misstag att vi inte står bakom den reservationen. Beträffande övriga reservationer där vi moderater finns med avstår jag från att yrka bifall till dem, men vi står självfallet bakom samtliga m-reservationer och alliansreservationer.

Herr talman! Vi har nyligen haft en debatt här i riksdagen angående företagsbeskattningen i anslutning till att riksdagen behandlade regeringens proposition om de så kallade 3:12-reglerna. När det beslutet togs kunde man notera att det var ett antal förbättringar. Men det var också lika många försämringar, så det kom väl att gå ungefär jämnt ut för företagsamheten som helhet.

Från alliansens sida är en väldigt prioriterad fråga efter ett regeringskifte att få till stånd ett bättre företags- och företagarklimat. I detta ligger en förnyad översyn av det regelverk som berör fåmansbolagen. Det är oerhört viktigt för Sverige och den svenska tillväxten och sysselsättningen att vi har ett sådant klimat att vi får till stånd nya företag och att vi har regler som gör att dessa företag också kan växa. Det är inte minst viktigt att små, växande företag kan växa så att de blir medelstora och sedan också kan utvecklas ytterligare.

Det är en brist, som är allmänt känd, att Sverige inte har haft ett företagarklimat som har stimulerat små och medelstora företag att nå de höjder som de skulle kunna ha med ett annat regelverk.

I det här betänkandet finns ett avsnitt som handlar om den så kallade tonnageskatten. Anledningen till att jag tar upp det ärendet är att det kan konstateras att det under hela denna mandatperiod i riksdagen har funnits en majoritet för att införa tonnageskatt, för att den vägen få en bättre beskattning av rederierna. Rederierna har ju länge efterfrågat tonnageskatt, som ett sätt att få ett mer hållbart skattesystem för dem.

Så småningom anslöt sig Socialdemokraterna till att man skulle utreda tonnageskatt, men den utredningen har bedrivits på sparlåga. Man dröjde med att tillsätta utredningsmannen, och utredningen har först nu avlämnat sitt betänkande.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt, när riksdagen hemställer om en beskattningsförändring och det tidigt under en mandatperiod, att man inte kan åstadkomma att ett förslag föreligger för riksdagen under den mandatperioden.

Min fråga till Socialdemokraterna skulle kunna vara enkel: I vilken utsträckning tycker ni att det är rimligt att man hanterar ärenden på det viset? När det föreligger starka skäl att åstadkomma ändrade beskattningsregler och de efterfrågas av en riksdagsmajoritet undviker man under hela mandatperioden att presentera ett sådant förslag.

Jag övergår sedan till punkten 14, där det också föreligger en gemensam reservation från alliansen. Det gäller beskattningen av ideella föreningar och stiftelser. Även detta är exempel på ett område där det har uppmärksammats att vi har en föråldrad lagstiftning, där Skatteverket börjat tillämpa denna föråldrade lagstiftning på ett sätt som väcker förvåning. Den gäller den ideella sektorn, där stiftelser bedriver verksamhet gentemot behövande i samhället och gör stora insatser i den lilla världen. Det gäller också föreningslivet i stort, som arbetar med ideella krafter och där Skatteverkets tillämpning av gällande skatteregler är sådan att det väcker protester tvärsöver hela föreningslivet, skulle jag vilja påstå.

Då finns det ett förslag om att man måste åstadkomma förändringar. Det har varit föremål för beslutsfattande här i riksdagen, och det ska bli en utredning. Sedan gör regeringen ingenting, utan man låter ärendet ligga månad efter månad efter månad. Till slut kanske det nu föreligger direktiv, och mot slutet av mandatperioden tillsätter regeringen en utredning, vars resultat vi inte vet någonting om. Inom den ideella sektorn råder det fortfarande stor tveksamhet om vad som gäller i beskattningshänseende.

Min fråga till Socialdemokraterna är: Menar ni att det är rimligt att förfara så med ärenden som har varit uppe i riksdagen? Är det inte rimligt att riksdagen ska få ta ställning till beslut i enlighet med de riktlinjer som tidigare har angivits i riksdagsbeslut?

Jag har tagit upp de här exemplen för att de visar, när det avser motioner om företags- och kapitalbeskattning, att här är det fråga om vad jag skulle kalla *mismanagement*. Man genomför inte riktlinjer som är antagna i riksdagen. Man låter stora sektorer i samhället – det kan gälla företagsamhet, stiftelser och rederier – leva under osäkerhet trots att de här instanserna vet att det i riksdagen egentligen finns en majoritet som är beredd att tillgodose dem.

Jag tycker med förlov sagt, herr talman, att det är väldigt illa att det får gå till på det sättet i det här landet. Vi måste ha en regering som har förmåga att expediera vad riksdagen anger att riksdagen vill ha på sitt bord.

Anf. 142 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Herr talman! Innan jag fick förtroendet att representera Borås och den övriga Sjuhäradsbygden i riksdagen var jag företagare inom datakonsultbranschen. Jag lyckades tjäna tillräckligt i min enskilda firma för att kunna försörja mig i tio år. Ibland hade jag fler uppdrag än jag egentligen borde ha kunnat klara av och tjänade således rätt bra. Andra år, särskilt mot slutet när politiken började ta över mer och mer, var det knapert i plånboken. Orsaken var inte enbart att jag ägnade mer och mer tid åt politiken, utan uppdragen blev också färre. Behovet av datautbildning började avta.

Osäkerhet om orderingång är något som alla företagare, inte bara jag, råkar ut för. Nu var jag ensamföretagande och hade bara mig själv att

tänka på, men alla de företagare som har anställda – om det så bara är en enda – har ett mycket större ansvar. Den företagaren måste se till att det varje månad kommer in så mycket pengar att han eller hon kan betala löner till de anställda och förhoppningsvis också till sig själv.

Herr talman! Att vara företagare är förenat med risktagande och osäkerhet oavsett vilken bransch man är i och avsett hur stor man är. Tyvärr talas det alldeles för lite om det. I stället finns det en nedvärderande attityd mot företagare, och den attityden måste förändras. Om en företagare tjänar pengar är det inte något fult. För att våga ta risker måste man få något tillbaka. Det är dags att se företagare som hjältar.

Jag kan tänka mig att fortsätta att vara företagare, men jag tror att jag i det längsta skulle dra mig för att anställa någon, vilket egentligen är helt fel. Tyvärr är det alldeles för många som tänker på det sättet. Det kostar att anställa, och krångliga regler och skatter medverkar till att få företag startas och till att de som finns inte växer. Det innebär att det inte heller skapas några nya jobb, och det är nya riktiga jobb som behövs i ett Sverige där en miljon arbetslösa människor står utanför arbetsmarknaden. Man kan säga att det är ett rejält misslyckande för regeringen, och det är verkligen dags för ett maktskifte i Sverige.

Herr talman! Nyligen har Folkpartiet tillsammans med övriga partier inom Allians för Sverige lagt fram ett samlat program för jobb och företagande. Där ingår det 14-miljarderspaket som partierna kom överens om i Bankeryd i somras. I programmet finns en lång lista på förslag som ska bidra till ett bättre klimat för företagande. Förutom förbättringar inom skatteområdet föreslår vi bland annat sänkt arbetsgivaravgift för nystartsjobb och för långtidsarbetslösa ungdomar, återställande av förmånsrätt för banker till hundra procent, avskaffande av medfinansiering för sjukförsäkringen, förenklad och förminskad regelbörda för företagen samt införande av ett entreprenörstänkande på alla nivåer inom det svenska utbildningssystemet.

När det gäller skatteområdet ryms en del av förslagen inom ramen för detta betänkande medan andra förslag återkommer i den senare debatten som handlar om taxering och skattebetalning, bland annat det som gäller kortare momsinsbetalningsperiod, F-skattsedel och rättssäkra skattetillägg. En punkt i programmet, nämligen skattereduktion för hushållsnära tjänster, har redan debatterats under punkten Inkomstskatter. Jag menar att det förslaget egentligen hör hemma under företagsområdet eftersom det ska bidra till att skapa fler företag, och det är inom företagen man ska göra de skattereduktioner som är föreslagna. Borttagande av förmögenhetsskatten är ett annat förslag; det kommer ännu senare. Många av de frågor som vi har i skatteutskottets betänkande handlar om just företagande och företagares verksamhet.

Herr talman! Låt mig så övergå till de punkter som finns i betänkandet. Jag håller med Lennart Hedquist om att vi behöver gå längre när det gäller reformeringen av de så kallade 3:12-reglerna. 3:12-reglerna är ju till för att man ska göra en uppdelning mellan kapitalvinst och inkomstskatt för delägare i fämansbolag. Det är viktigt att man har bra regler för detta. Också där har Allians för Sverige en hel del förslag på hur man ska gå vidare. Som jag sade tidigare är det viktigt att komma ihåg att företagaren tar en risk, och då är det också viktigt att få betalt för den risk han eller hon tar. Man kan inte jämföra en företagare med en vanlig anställd.

Självklart ska reglerna även finnas för att förhindra missbruk, så att företagaren inte tar ut alltför mycket i vinst.

Herr talman! En reformering av reglerna för fåmansbolag innebär också att man får pengar över till investering i företag, tillgång till investeringskapital. En annat förslag som finns med i betänkandet gäller möjligheten att uppskjuta reavinstbeskattningen när en delägare i ett fåmansbolag säljer företaget. I detta sammanhang vill jag, precis som Lennart Hedquist, påtala de kvarstående pomperipossaeffekterna. Vi väntar med spänning på att regeringen presenterar ett förslag.

När det gäller reglerna för skattebefrielse för allmänna stiftelser får jag hålla med Lennart Hedquist igen. Det har tagit alldeles för lång tid att ta fram direktiv. Riksdagen beställde dem för över ett år sedan. Jag ställer samma fråga som Lennart Hedquist: Varför har det tagit så lång tid?

Jag vill något uppehålla mig vid ideella föreningar och idrotten. Nyligen fullföljdes en utredning som handlar om idrottens skatter. Vi har vid ett tidigare tillfälle påpekat vikten av att man ser över både idrottsföreningars skatter och också andra ideella föreningars skatter. Nu har jag inte hunnit läsa utredningen, men det är viktigt att vi följer upp även andra ideella föreningar så att de inte får en orimlig skattesituation. Det finns säkert anledning att återkomma till detta.

Jag fortsätter att hålla mig till idrotten. Alla vet väl att Anja Pärson i dag tagit sin 34:e världscupsseger i störtloppet i Åre. När hon gjorde det hade hon fullt med företagsmärken på sin tävlingsdräkt. Genom att sponsra Anja gör företagen sina namn kända, och som motprestation har Anja märkena på dräkten. Både Anja och företagen tjänar på det.

Men, herr talman, när Tomas Bolme i dagarna spelar i *Ett resande teatersällskap* på Borås stadsteater har han inte samma möjlighet att ha företagsmärken på sig. För att ett företag ska få göra skatteavdrag för sponsring måste den som tar emot bidraget göra en motprestation. Klara och tydliga regler, där även kultur får större möjligheter till sponsring, behövs. Regeringen har skjutit över till Skatteverket att ta fram riktlinjer, men vi litar inte riktigt på Skatteverket. Det behöver göras en ordentlig översyn där man kommer med lagförslag och regler.

Det finns flera punkter som jag kunde kommentera, men jag har valt att ta upp några där Folkpartiet reserverat sig. Jag står självklart bakom Folkpartiets alla reservationer men yrkar bifall endast till reservation 1.

Anf. 143 PER LANDGREN (kd):

Herr talman! I detta betänkande har kammaren att ta ställning till en rad yrkanden som omfattar ett ganska sammansatt beskattningsområde. Här finns skog, friskvård, kapitalbeskattning, ideella föreningar med mera. Om man vill bekämpa arbetslöshet och annat anser jag nog att det hör till det mest fundamentala, till *basics* så att säga, att vidta sådana åtgärder att de olika branscherna har konkurrensneutralitet. Det är rimligtvis ett grundläggande kriterium. Det kan även finnas konkurrensfördelar med konkurrensneutralitet.

Varför tövas och försenas det då så med tonnageskatten, med frågan om yrkesfiskarnas avdragsrätt och så vidare när vi har debatterat detta, rätt ut det i kammaren och i enighet fattat beslut om det? Då börjar jag fundera på om det kan bero på att initiativet inte kommer från rätt håll. Man kan få den typen av nästan konspiratoriska tankar om hur det egent-

ligen går till i en regering när det dröjer när det gäller sådana viktiga saker.

När vi, alliansen och undertecknad, har besökt till exempel redare i Göteborg ser vi att det är bråttom. Signalen har redan skickats till dem att det finns en enig riksdag, och nu ska formerna för tonnageskatten utredas. Och så dröjer det. Jag begriper inte det, och jag vet inte om vi nu under debatten kan få höra skäl till att man dröjer. Och i och med den propositionsflod som väntas i mars får man uppfattningen att det här inte kommer. Vi kanske kan få ett besked senare i dag.

Fåmansbolagsreglerna berör naturligtvis företagandet i hela vårt land, och det är synnerligen viktigt för välståndet.

De så kallade 3:12-reglerna, som de ibland kallas, har utretts en rad gånger. Och alla tycks vara överens om att de är komplicerade och att de skapar felaktiga incitament. När man läste den senaste propositionen kunde man också läsa ut att de var till för att hålla tillbaka löner och löneskillnader mellan arbetstagare och arbetsgivare, eller företagare i det här fallet, trots att företagaren ofta agerar som en arbetstagare eller som en anställd i ett litet företag.

Det är ibland komplicerat att reda ut vem som är fåmansbolagsägare, och det är framför allt komplicerat att reda ut hur man som fåmansbolagsägare ska bete sig för att få en så rimlig beskattning som möjligt. För de här ändamålen tvingas företagen köpa dyra tjänster av konsulter och revisionsbyråer. Redan det här borde ju göra Socialdemokraterna uppmärksamma på att allt inte står rätt till.

Den senaste utredningen, som levererades, om detta fick vi i januari 2005. Den skrevs av de tre vise männen och kom till trettondagen ungefär. Namnen på dem var Hansson, Edin och Lodin. Utredningen har regeringen formellt sett följt i stora delar genom den proposition som lämnades i höstas. Men som alla känner till lämnade dessa tre vise män en stark rekommendation till oss politiker att också hantera förmögenhetsskatten och faktiskt ta bort den. Man påpekade att förmögenhetsskatten är fiskal men att den slår fel och att den leder till en olikformighet i beskattningen av företagande.

Alliansens partier föreslår, förutom att vi vill gå betydligt längre vad gäller fåmansbolagsreglerna, att förmögenhetsskatten då avskaffas under nästa mandatperiod. Det är viktigt framför allt ur ett globalt perspektiv. Sverige måste kunna attrahera nödvändigt investeringskapital för att kunna rädda svenskt företagande och jobbtillfällena i Sverige. Då ska ju inte, så att säga, utländska investerare behandlas bättre än svenska. Så är det faktiskt. Det är en diskriminering som också borde kunna leda till ändrade förslag från regeringens sida.

Även när det gäller realisationsvinstbeskattningen har Socialdemokraterna gjort ett misstag. Vi i alliansen anser att en alltför stor del av en vinst nu kommer att beskattas som inkomst av tjänst när den så kallade 50–50-regeln slopas. Att detta är fel tycks även Vänsterpartiet inse då man genom ledamoten Marie Engström i ett särskilt yttrande föreslår att 50–50-regeln ska slopas successivt. Vänsterpartiet har dock inte kunnat driva frågan eftersom detta inte kunde rymmas inom den statsfinansiella ram som riksdagen tidigare hade avsatt för ändamålet.

Då kan man ju fråga om inte Vänsterpartiet borde ha tänkt på att konstruera den statsfinansiella ramen på ett sådant sätt att en god skattepolitik kunde rymmas inom den.

Det kan vara rätt spännande, tycker jag, att titta på de särskilda yttrandena. Det blir ju någon typ av, ska vi säga, redovisning av vad samarbetspartierna, som man artigt kan kalla er, inte har kommit fram till eller inte har lyckats med. Det blir liksom en provkarta på var ni med er politik, där ni i bästa fall har en genomtänkt sådan, inte har fått igenom era krav i en förhandling med Socialdemokraterna. Det är faktiskt spännande. Man skulle nästan kunna föreslå någon form av betygsuppsats, kanske inom ämnet statsvetenskap, 60 poäng eller 80 eller rentav ännu mer. Man skulle kunna gå igenom de särskilda yttrandena och utifrån dem skissa på hur förhandlingarna har gått för de olika deltagande partierna. Det är kanske ett uppslag. Det är rätt så spännande när man nu bläddrar igenom ett betänkande som detta.

Alliansens 3:12-politik är gemensam. Vi erkänner att det i nuvarande läge är som att kratta lite grann på Socialdemokraternas bakgård. Vi är inte riktigt nöjda med detta fast vi förbättrar det. Vi sade nej till de försämringar som regeringen föreslog vad det gäller 3:12, och vi sade ja till förbättringarna. Så skulle man kortfattat kunna sammanfatta det.

Vår politik är framförhandlad efter ett förhållandevis gediget samarbete mellan, som jag har sagt tidigare, jämbördiga parter oavsett storleksförhållanden inom alliansen. Men Vänsterpartiet får nöja sig med ett särskilt yttrande för att freda sig. Jag vet inte om jag har missuppfattat någonting, men det intrycket får man i alla fall.

Vad hjälper ett särskilt yttrande – det skulle man, herr talman, kunna fråga Marie Engström – om man säljer delar, i alla fall, av ett politiskt livsverk i det här fallet? Och vad hjälper det en företagare som får beskatta hela vinsten, om han ligger under den här gränsen, som inkomst av tjänst? Det kan också vara ett livsverk, inte politiskt men företagsmässigt.

Ja, det visas prov på teoretisk klarsyn från Vänsterpartiet, men de levererar lite i praktiken.

Anf. 144 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Vi får väl se den dagen när vi gör bokslut över Kristdemokraternas avtryck i alliansens politik. Man kan bara ta en sådan sak som fastighetsskatten, till exempel, fast det ärendet ska inte debatteras i dag. Men så här är det. Vi är ett samarbetsparti. Vi gör avtryck ibland. Vi har framgångar ibland, och ibland har vi det inte. Så är det. Men jag är något slags sann optimist också. Att vi har en politik just nu, år 2006, kanske inte behöver betyda att det är den politiken vi har för 2007. Jag tror att man kan förändra saker och ting. Man kanske inte kan förändra allt på en gång, men över en tid vill vi ju ha förändringar. Det är väl det som egentligen är politikens själ, att vi inte är statiska.

Just på temat förändringar kan man väl säga att det har gjorts några saker när det gäller företagsfrågor. Även om ni nu klandrar fåmansbolagsbeskattningen har det ändå gjorts någonting. Man kunde ha gjort någonting bättre. Det skriver vi. Det raljerar Kristdemokraterna över i och för sig. Men för något år sedan lyckades vi ta bort arvsskatten, även om vi tyckte att det kunde ha räckt för näringsverksamhet. Nu är den

trots allt borta. Vi har fått igenom ökade forskningsansattningar för små och medelstora företag. Man blir helt enkelt stimulerad till att göra den typen av satsningar, och detta har slagit väldigt väl ut. Vi kommer att föreslå ytterligare sådana.

Vi tror också att det är nödvändigt – och vi har fått igenom det – att se över social trygghet för mindre företagare. Vi tror att det är nödvändigt med ökad kreditförsörjning, alltså att kanske inrätta statliga kreditgarantier för mindre företag. Det är en jätteviktig fråga ute i landet, glesbygden. Det finns uppgörelser om att vi måste påskynda arbetet med att minska den administrativa bördan.

Vänsterpartiet tycker att det är viktigt att utvärdera vilka effekter medfinansieringen har fått som vi har haft i drygt ett år. Vi ifrågasätter sjuklönekostnaderna för mindre företag. Vi tycker att de på sikt ska tas bort helt och hållet. Vi vet att de är jättetuffa.

Så det finns mycket att göra på företagsområdet. Allting behöver inte vara direkt skatterelaterat. Naturligtvis ska vi debattera det i dag, men det finns också andra saker som får betydelse.

Lite av detta tar vi, herr talman, upp i vår reservation nr 2 som jag härmed yrkar bifall till. Vi menar där att i den översyn av både kapital och företagsbeskattning som regeringen säger ska komma till hösten är det viktigt att vi ser över en hel del skattefrågor just för företag. Bland annat ifrågasätter vi de reduceringsregler som finns i dag för arbetsgivaravgifterna, de generella reduceringsregler som egentligen tar bort ganska mycket pengar från statskassan. Men det finns ingen utvärdering som visar att detta skulle ha någon direkt påverkan på sysselsättningen. Det var det som var avsikten när det beslutet fattades här i riksdagen 1997 eller 1998.

Avkastningsskatten på pensionssparande är föremål för en utredning just nu, men vi vet alla här att det är ett exempel på en ganska gigantisk skatteavvikelse med en nivå på 15 %. Vi tänker inte föreslå att denna höjs, men det är intressant att detta utreds.

Vi har vid olika tillfällen framfört de som vi tycker lite för gynn samma avdragsmöjligheter som finns i dag vid högre inkomster, alltså avdragsmöjligheter för pensionssparande. Det är också något som måste ses över, likaså något som diskuterades med anledning av det förra betänkandet väldigt mycket, frågan om skatteunddragande och skattefusk. Detta har ett väldigt starkt samband, anser vi, med företagande. Skatteunddragande och skattefusande företag slår ut seriösa företag. Det finns en stark koppling där.

I reservation 11 tar vi upp frågan kring schablonbeskattning. Vi tycker att det faktiskt kan vara en viktig del av förenklingsarbetet. En schablon är en förenkling. Den har också till syfte att motverka skatteunddragande och är väl lämpligast att använda i små företag inom kontantbranschen, till exempel taxi, restaurang eller frisör.

Ibland ifrågasätts schablonbeskattning. Man menar att det skulle uppfattas som att det inkräktar på kravet på rättvis beskattning. Då måste man nog höja blicken lite grann och tänka att en schablon ändå är en schablon. Det finns så många andra positiva saker med en schablonbeskattning. De positiva delarna överväger helt enkelt.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 145 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Det kan vara bra att koncentrera de här replikskiftena kring några saker för att de ska kunna redas ut. Jag tyckte att det var intressant när Marie förklarade lite grann, herr talman, om framgångar och motgångar i samarbetet. Arvsskatten kom med där som ett exempel på initiativ från regeringen och stödpartierna. Min minnesbild är ganska annorlunda än den Marie Engström verkar ha. Jag undrar om det inte här handlar om att ståta med lånta fjädrar.

Kollegan Per Rosengren argumenterade ju här om att Vänstern till och med kunde tänka sig att återinföra arvsskatten när vi hade den debatten. I själva Egendomsskattekommittén var det aldrig någon linje som vare sig Socialdemokraterna, Miljöpartiet eller Vänstern drev att arvsskatten skulle tas bort. Det var ju ett hårt arbete för att helt enkelt pressa ned uttaget på arvsskatten. Där fanns Vänstern med när det gällde till exempel onoterade företag och en del andra direkt orättfärdiga effekter som dåvarande arvsskatt hade, men att summariskt räkna upp arvsskatten som ett av de förslag som ni har drivit och som nu för företagarnas bästa är borttaget är faktiskt en historierevisionism på skatteområdet som är ganska illavarslande om den nu skulle tillämpas på andra områden.

Man kan ställa frågan om tonnageskatt och andra saker: Varför dröjer ni? Varför kan ni inte driva på detta?

Anf. 146 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag sade från talarstolen att Vänsterpartiet har drivit frågan att ta bort arvsskatten på näringsverksamhet. Nu försvann arvsskatten helt och hållet efter en förhandling. Det är ett förtydligande till Per Landgren. Något annat har jag inte sagt.

När det gäller tonnageskatten kan vi kanske dela den otålighet som flera har gett uttryck för. Jag skulle också vilja att den frågan snart får sin lösning.

Anf. 147 PER LANDGREN (kd) replik:

Herr talman! Bra. Nu vill jag inte reta Marie Engström så till den milda grad att tonnageskatt och annat äventyras. Där vill jag önska lycka till och verkligen ge råg i ryggen i förhandlingarna med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Varken Marie Engström eller jag kan läsa protokollet på förhand, men det intryck jag i alla fall fick var att arvsskattens slopande hamnade i en uppräknings av framgångar från Vänsterpartiet. Det är klart att om du sade det du nyss sade så var det en viss distinktion som jag tycker stämmer mer överens med sanningen. Då ska jag inte driva den frågan mer. Det finns emellertid ministrar och andra, som jag nu befarade, som på något sätt vill ta åt sig äran av att arvsskatten togs bort, som om det var någonting som socialdemokratin eller vänsterpartier över huvud taget drivit med tiden. Jag har det i bakhuvudet hur motiveringen stod i budgetpropositionen. Då var det att intäkterna var så pass små att det relativt kostnaderna att ta in skatten inte var värt det. Det var rena pekuniära skäl till att man då tog bort den.

Motsvarande argumentering hade hela vänsteralliansen i utredningen. Man försämrade värderingsreglerna till och med för att inte regeringen skulle frestas att ta bort arvsskatten. Det var ju så det gick till. Nu skakas

det på huvudet, men det är sanningen. Jag gillar inte skakande när man talar om hur det faktiskt låg till, för jag var där. Jag satt med och gjorde upp med vänsterpartierna i arvsskattefrågan till och med innan alliansen på den borgerliga sidan fanns.

Anf. 148 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Per Landgren, jag var också där. Kanske inte så lång tid som Per Landgren, men jag var i varje fall där under en del av utredningen. Jag tror att jag väldigt tydligt för protokollet har talat om vilken inställning Vänsterpartiet har i arvsskattefrågan.

Anf. 149 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Sverige har mig veterligt högst skattetryck i världen. Med fler företag som växer och anställer fler människor minskar de väldigt stora kostnader man har för alla utanför arbetsmarknaden. Skatteintäkterna ökar, och Sverige skulle få utrymme för att sänka sina skatter. En sådan utveckling, där Sveriges konkurrenskraft skulle öka och vårt skattetryck kunde sänkas, vore närmast förfärlig enligt inlägg i den livliga skattedebatten här tidigare. Jag tycker att det vore mycket glädjande med ett folk i arbete, med goda skatteintäkter trots sänkt skattetryck. Våra visioner skiljer sig åt i riksdagen.

I vår alltmer globaliserade värld måste vi sträva efter konkurrenskraftiga villkor. Vi måste behålla våra företag och jobb i Sverige. Företagen måste ha möjligheter att konkurrera. Man flyttar allt oftare tyvärr ut i dag.

Det här med konkurrenskraftiga och likvärdiga villkor gäller även skatteområdet. Det inser ibland även Socialdemokraterna, även om man inte brukar prata om det före ett val. Vem minns något vallöfte om att avskaffa arvs- och gåvoskatten? Ändå är den borttagen i dag. Det är bra. Den var negativ. Den finns kvar i många andra länder, men Sverige och bland annat Socialdemokraterna har agerat, och det är bra. Inför årets val finns inget vallöfte från Socialdemokraterna om att avskaffa den än mer skadliga förmögenhetsskatten. Den är borttagen i de allra flesta länder, men i Sverige finns den kvar med starkt negativa effekter. Socialdemokraterna kritiserar alliansens förslag om att avskaffa den lika hårt som man tidigare har kritiserat eventuella förslag om att avskaffa arvs- och gåvoskatten. Ändå togs arvs- och gåvoskatten bort.

Jag är beredd att liksom Lennart Hedquist i någon tidigare debatt här i kammaren slå vad om att även Socialdemokraterna inser realiteterna i denna fråga och medverkar till att förmögenhetsskatten tas bort efter nästa val. Men före valet gäller hård och skoningslös kritik mot det borgerliga förslaget, inget annat. Lika hård är kritiken av varje borgerlig antydan om målet att få folk i arbete och kunna sänka världens högsta skattetryck.

Så är den politiska debatten i landet Sverige inför riksdagsvalet år 2006, och så har den alltid varit, frestas man att utbrista. Jag hoppas på en saklig debatt om de politiska alternativen i Sverige som ligger rätt nära varandra i den politiska mitten inför höstens val, men jag är inte så förhoppningsfull.

Fru talman! Ett privat näringsliv som kan expandera är en förutsättning för att nya jobb skapas och därmed för en minskande arbetslöshet.

Från Centerpartiet och alliansen har vi presenterat ett förslag för omläggning av den ekonomiska politiken i syfte att få en rejäl tillväxt i samhället. Det är fråga om att skapa en helhetssyn i samhällsbyggandet. I det arbetet har företagandet självklart en framträdande och stor roll.

Det är alltså fråga om såväl skatter, förenklade regelverk för de små och medelstora företagen som attityder gentemot dem som vill satsa på eget företagande. De som siar om framtiden är överens om att tillväxten i stor utsträckning kommer att ske i de små och medelstora företagen. Därför är det naturligt att stimulera just de företag där vi ligger dåligt till i Europa. Vi har en minskad andel av befolkningen som jobbar i företag, medan den ökar i vår omvärld. Vi ligger på bottenivå i EU vad gäller andelen företagare. Det måste vi ändra på.

Möjligheterna att starta företag måste bli bättre. Från Centerpartiet vill vi ge alla rätten att starta ett etableringskonto för att samla ihop kapital för att underlätta för att starta företag och därmed ofta förverkliga en dröm. Samtidigt skapas fler jobb. Vi vill också skapa en ökad smidighet i samband med företagsförsäljningar så att de pengar som frigörs återinvesteras i nytt företagande. Om en företagare som säljer sitt företag återinvesterar köpeskillingen i ett nytt småföretag utan skattekonsekvenser blir investeringen större, och därmed skapas bättre förutsättningar för att fler nya jobb kan skapas.

Rätten för befintliga företag att nyttja periodiseringsfonder måste också förändras så att företag kan öka tryggheten i tillvaron. Det gäller exempelvis möjligheten för näringsidkare att avsätta obeskattade medel som ekonomisk säkerhet i samband med rån, överfall och skada. Är det här nödvändigt i dagens Sverige? Faktiskt kan företagare drabbas av rån upprepade gånger men erhåller inte tillräckligt skydd från våra polisiära myndigheter. Frågan är: Vem ska betala notan? Ska samhället hjälpa till?

Jag ska ta ett exempel från min riksdagskollega Jörgen Johanssons hemlän Västmanland. En uraffär i Västerås rånas ständigt på sina varor. Det är såväl vanliga rån som rån där bilar kör genom skyltfönster, och butiken rensas och följbilar transporterar bort varorna. Butiksägaren har följt försäkringsbolagets alla anvisningar för att förhindra brott. Han har byggt ett fort kring affären. Ingen kommer in utan att ringa på en klocka. Alla som går in fotograferas. Personalen har specialutbildats för rånsituationer, så gott det nu går. Trots detta fortsätter rånen, och ingen har hittills blivit fälld för brotten. Vid sidan av att personalen får psykiska problem har den ekonomiska situationen för företaget blivit kaotisk. I och med att inga fysiska hinder hjälper säger försäkringsbolaget upp försäkringen. I och med att näringsidkaren inte har någon försäkring säger banken upp sina kontakter då man anser att det är en osäker kund. I och med att inga bankkontakter finns säger fastighetsägaren upp hyreskontraktet då det förefaller vara en osäker hyresgäst.

Näringsidkaren har alltså hamnat i en form av moment 22. Grunden för att det här uppstår är faktiskt att samhället inte har klarat sina åligganden att skydda hans affärsverksamhet. Därför behöver regelverket för periodiseringsfonderna breddas så att företagen kan bygga upp ekonomiska marginaler i ett sådant här läge.

Fru talman! Centerpartiet har tolv reservationer på det här området. Jag delar åsikten i samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna nr 1 och 8.

Anf. 150 FREDRIK OLOVSSON (s):

Fru talman! Jag har förberett mig för replikerna också, så nu får ni ta lite repliker.

Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer, och så är det avklarat.

Nu har vi fått lyssna till den borgerliga oppositionen. Det finns ingen hejd på hur illa sakernas tillstånd är i vårt land i allmänhet och för företagare i synnerhet. Det där är inte särskilt trovärdigt. Visst kan vi göra saker och ting mycket bättre än vad vi gör i dag, men Sverige är i grund och botten ett bra land att leva i och att driva företag i. Vi ser att det går väldigt bra för Sverige och svensk företagsamhet. Den svenska konkurrenskraften är väldigt god. Företagens vinster befinner sig på en hög nivå, mycket hög skulle man till och med kunna säga i många fall. Det har inte startats så många nya företag i Sverige på två decennier, och företagskonkurserna har halverats de senaste tio åren.

I World Economic Forums årliga rankning över de mest konkurrenskraftiga ekonomierna i världen placerar sig Sverige på tredje plats. Världsbanken placerar oss i toppen när det gäller företagsklimatet. På samma sätt håller vi oss i topp när det gäller innovationer. När vi jämför den svenska tillväxten och annan ekonomisk utveckling med andra länders i EU ser vi att vi tillhör dem som lyckas bäst. Tillväxten är bättre, arbetslösheten är lägre, och sysselsättningsgraden är mycket högre.

Det finns förstås en rad skäl till att det är på det här sättet. Jag tänkte peka på tre som jag tror spelar roll och som dessutom har en politisk botten.

För det första håller den socialdemokratiska regeringen, med benäget stöd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet och i bjärt kontrast till den förra borgerliga regeringen, ordning i de offentliga finanserna, grunden för hög tillväxt, låg inflation och låga räntor.

För det andra visar sig den svenska modellen, som den svenska arbetarrörelsen står som garant för, med ett omdaningstryck i ekonomin kombinerat med ordentliga trygghetssystem och en aktiv arbetsmarknadspolitik vara framgångsrik och lyckosam när globaliseringen skärper konkurrensen ytterligare.

För det tredje gör vår fokusering på forskning, kunskap och utbildning oss starkare i en värld där det bara är hög kvalitet och mycket kunskap som kan motivera högre priser på varor och tjänster och därmed också de högre löner och det högre välstånd som följer med det.

Det är alltså inte bara skatter som avgör ett lands konkurrenskraft och företagsklimat. Det är en mängd andra faktorer som är viktiga för att man ska vara framgångsrik.

Det betyder inte att skatterna är oviktiga. Tvärtom har vi, precis som Marie Engström sade tidigare, under de senaste åren genomfört en rad skatteförändringar som har förbättrat situationen för landets företag och företagare. Nystartade företag kan skjuta upp inbetalningarna av preliminärskatt i tre månader. Vi har infört skattefrihet på kapitalvinster och utdelningar på näringsbetingade andelar, vi har avskaffat arvs- och gåvoskatten för att underlätta generationsskiftet bland småföretag, och vi har sänkt skatten för fåmansbolagen med 1 miljard kronor, för att nämna några av förändringarna. Sedan tidigare har Sverige också en konkurrenskraftig nivå på bolagsskatten. Vi är beredda att fortsätta diskutera

förbättringar och förändringar. Det är också skälet till att finansministern bjuder in till en bred skattediskussion i höst.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill vårda den ekonomiska styrkeposition som Sverige har skaffat sig under de senaste tio åren. Det gör vi genom att hålla ordning på de offentliga finanserna och därmed även lägga grunden för tillväxt, arbete och företagande genom låga räntor och låg inflation.

Vi socialdemokrater vill fortsätta att förbättra klimatet för företagande. Det gör vi genom att fortsätta att förenkla för företagen, inte minst på skatteområdet, satsa mer på riskkapital, exportfrämjande insatser och mer på forskning och utveckling i småföretagen.

Vi socialdemokrater vill fortsätta att utveckla den svenska modellen. Det gör vi genom att förstärka trygghetssystemen, fortsätta att utveckla jobbpolitiken och stå upp för fackliga rättigheter och kollektivavtal.

Därmed säger vi också nej till de borgerligas stora skattesänkningar, som ska betalas genom nedskärningar i tryggheten och genom att vi får betala mer själva för vår välfärd. Vi får betala mer om vi blir sjuka och går till en läkare och mer för medicinen, om vi behöver det.

Vi tror inte att ökade klyftor gör Sverige bättre, att otrygghet ger fler jobb eller att Sverige blir produktivare om de män och kvinnor som ska kombinera familjebildning och arbetsliv får en kortare föräldraförsäkring och en lägre ersättning.

Frågan är ju ändå, fru talman: Varför ska vi försämra tryggheten och förutsättningarna för vanligt folk när det går allt bättre för Sverige och för svenska företag?

Anf. 151 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Jag hoppas att Fredrik Olovsson svarar på mina frågor så småningom. Varför har regeringen sumpat det här med tonnageskatten? Varför har regeringen sumpat det här med beskattningen av stiftelser och ideella föreningar, trots vad riksdagen har sagt och gjort tillkännagivanden om under denna mandatperiod? Det är två viktiga förändringar som alltså inte har kommit till stånd.

Sedan vill jag ge Fredrik Olovsson rätt i att förhållandet i Sverige ingalunda är eländigt, och det är ju ingen som har påtalat det. Jag förstår inte hur du över huvud taget kan komma på idén att säga att någon har sagt något sådant. Men Sverige är i dag Nordens fattigaste land i den meningen att bnp per invånare är lägre i Sverige än i Danmark, Norge, Finland och Island. Så har det ju inte varit om vi går tillbaka en bit i tiden. Det visar att hygglig tillväxt vissa år är bra. Men vi måste ha sådana förhållanden i vårt land att Sverige har en uthålligt bra tillväxt, så att vi ånyo kan komma i en tätposition i Norden och kan ha ett bra välstånd i vårt land.

Det som händer om vi inte kan bygga ut företagssektorn under gynnsamma förhållanden är att vi kommer att fortsätta att tappa långsiktigt i välståndsligan. Därför är skatteförändringar som gynnar företagande och företagare av stor vikt för alla i Sverige, eftersom det är en tillväxt som skapas i näringslivet som kommer alla till del. Tyvärr är det så att socialdemokrater ofta inte begriper detta enkla förhållande.

Anf. 152 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Om jag får börja med tonnageskatt och annat som regeringen inte har kommit tillbaka med till riksdagen, ska jag bara säga att jag tillhör ju inte regeringen, i vart fall inte ännu. Du får gärna ta den diskussionen med någon av regeringens ledamöter.

Vad jag däremot vet är att när det gäller tonnageskatten är utredningen nu klar och ska ut på remiss. Sedan skrivs ju proposition. Det är ju sådan ordningen är. När det gäller stiftelser fick jag senast i dag höra att man har direktiven framme och tittar på dem på en högre nivå i departementet. Så de sakerna är uppenbarligen på gång.

Sedan tyckte jag nog, när jag lyssnade på era anföranden, att det lät ganska dystert. Även om tonläget var väldigt lågmält, och det är ju trevligt, var det som sades att det blir inga jobb och inga nya företag. Det upplever jag som ganska dystert, framför allt när det inte är på det sättet. Under 2004 startades fler företag i Sverige än vad det har gjorts på 20 år, som ett exempel. 2005 var ökningen ytterligare något högre. Vi kan naturligtvis fortsätta att utveckla oss på det här området också. Men beskrivningen att det inte blir några nya företag är ju faktiskt direkt felaktig.

Anf. 153 LENNART HEDQUIST (m) replik:

Fru talman! Men Fredrik Olovsson vet ju att måttet på antal företag som registreras inte är ett mått på hur många riktiga företag som kommer till stånd. Fredrik Olovsson var ju själv närvarande när Rune Andersson påvisade hur många företag han hade startat det senaste året, och han sade att inget av de företagen innebär något annat än ett siffermässigt nytt antal. Det är inte den typen av åtgärder som skapar nya jobb i vårt land, utan det är att vi får till stånd en tillväxt av företagssektorn som sådan – företag som driver verksamhet. Det är det som är så oerhört viktigt om vi ska åstadkomma en uthållig tillväxt framåt i tiden.

Sedan, Fredrik Olovsson, är det ändå er uppgift här i riksdagen att försvara regeringen. Det gör ni ofta på det sättet att ni lyfter fram vad regeringen har gjort, och det gjorde ju du i ditt anförande. Men då måste du också kunna förklara varför regeringen sumpar sådana saker som riksdagen beställer tidigt under mandatperioden och ser till att de över huvud taget inte kommer till stånd under mandatperioden, medan man åstadkommer andra saker som man vill åstadkomma. Då går det väldigt snabbt.

Jag tycker att det är väldigt felaktigt att en regering bedriver sin regeringspolitik på så sätt att man helt enkelt undergräver riksdagens ställning när riksdagen fattar beslut om att saker ska åstadkommas. Detta tycker jag att du som enskild riksdagsledamot ändå kan kritisera. Så får det inte gå till. Det är ändå så att medborgarmakten ska utgå från svenska folkets valda representanter här i riksdagen.

Anf. 154 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Vi kan naturligtvis diskutera vad regeringen gör och med vilken hastighet. De saker som jag tog upp i mitt anförande som exempel på förbättringar är sådant som inte bara regeringen har lagt fram förslag om utan som vi också har fattat beslut om här i riksdagen. Nu är de här

sakerna på väg fram för beslut i riksdagen. Det gäller båda de exempel som Lennart Hedquist tog upp.

Jag förstår också om Lennart Hedquist hellre pratar om de här frågorna, som visserligen är väldigt viktiga frågor, än den politik som Moderaterna och Lennart Hedquist uppenbarligen vill gå till val på, nämligen kraftigt sänkta skatter och försämringar i våra välfärds- och trygghetssystem. Jag förstår att han väljer att ta debatten på den punkten i stället för att svara på frågan som jag ställde i mitt anförande, nämligen hur det blir några fler jobb och fler företag om man försämrar för sjuka och skär ned i föräldraförsäkringen.

Anf. 155 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Den här debatten och en del andra inslag tidigare i skatteutskottets verksamhet, till exempel besöket hos Svenskt Näringsliv, visar på något sätt, tror jag, hur Socialdemokraterna kommer att lägga upp sin valstrategi och lite av budskapet – man kanske till och med kan kalla det demagogin. Demagogin kommer att vara att vi på den borgerliga sidan målar allting i svart, och sedan kommer då Socialdemokraterna och räknar upp en rad fakta som visar hur bra det går för Sverige. Problemet är att vi inte har målat i svart. Som Hedquist sade tidigare här kan självklart vi också registrera det som går bra. Vi kan registrera, och vi vet att budgetsaneringen var oerhört viktig. Det skedde också enormt mycket på skattesidan, vilket inte är bra i ett sådant läge som vi befinner oss i nu.

Vi vet att det inte går så illa för Sverige som det skulle ha kunnat göra. Hela alliansen är ju för en solidariskt finansierad välfärd. Om vi jämför oss med USA skulle ju Sverige vara den fattigaste av alla delstaterna. Det är ingenting att skryta med. Det är så mycket som skulle kunna göras bättre. Det som är positivt och bra som Socialdemokraterna och vänsteralliansen gör är oftast sådant som ni tvingas till eller pressas till. Det kan vara avregleringar eller liknande som ni har ärvt från den borgerliga tiden.

I uppräknningen hörde jag att arvsskatten kom med. Vi vet ju att ingen socialdemokrat har planerat att arvsskatten skulle tas bort. På punkt efter punkt i katalogen av förbättringar som har gjorts döljs det som behöver göras.

Jag vill ställa frågan: Konkurrensneutralitet, inom vilken bransch det än må vara, är det något bra?

Anf. 156 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan är att det är bra.

Ärvt, säger Per Landgren. Det den socialdemokratiska verkligheten ärvt 1994 var Europas sämsta statsfinanser och en allmänt usel utveckling. Det har vänts på tolv år.

Jag tycker att det är bra att Per Landgren visar respekt för att det går åt rätt håll. Det är en fantastisk stor skillnad på den situation som Sverige befann sig i då jämfört med den i dag. Vi har exempelvis fått 300 000 nya jobb under den perioden.

Vi kan se att den politik som vi för också framöver kommer att vara ungefär lika framgångsrik när det gäller jobben. De som gör den här typen av bedömningar, Konjunkturinstitutet och andra, tror att det kommer till ytterligare 100 000 jobb.

Det tycker jag är en fantastisk bra utveckling som jag gärna pratar om och pratar mer om.

Det är bra när vi jämför oss i världen. Välfärdsligan som OECD hade var uppe i alla debatter för några år sedan eftersom Sverige då låg på 19:e plats. Det är alldeles tyst om den nu. Nu finns vi på tionde plats. Jag tycker att det finns stora brister i den typen av jämförelser, men det är ändå intressant att se hur debatten skiftar fokus eftersom det går allt bättre för Sverige.

Man undrar då varför vi måste försämra för sjuka, arbetslösa och föräldralediga när det går bättre för Sverige och för svensk företagsamhet.

Anf. 157 PER LANDGREN (kd) replik:

Fru talman! Det här är säkert en liten träning inför valrörelsen för Fredrik Olovsson. Då kan det vara bra att måla upp något som inte stämmer.

Det har debatterats och sagts ganska mycket här om finanskrisen och den kris som vi gick igenom 1992–1994. Finansdepartementet har genom en bilaga till budgetpropositionen för några år sedan visat på historiska rötter i 80-talet, på en inflationsekonomi och så vidare. Det känns lite barnsligt att ta upp den saken.

Fredrik Olovsson har ändå, om vi tar fram det positiva, bekänt sig till någon typ av konkurrensneutralitet. Det är bra för de olika branscher där Sverige är med och konkurrerar. Då ställer man frågan: Varför dröjer det med tonnageskatten? Varför ska det ta så förfärligt lång tid? Varför kan ni inte driva igenom den? Vi kan ju ta ett utskottsinitiativ här. Vi behöver inte ens vänta på regeringens proposition. Det är bråttom. En hel bransch säger att det här inte får dröja och att det är skadligt för hela branschen. Tillväxten blir lägre. Även om man skulle kunna registrera en tillväxt även för detta år hos samma bransch blir det sämre än vad det hade kunnat bli.

Det är den typen av exempel som man får ta. Hur bra hade det kunnat bli om Socialdemokraterna hade gjort saker och ting snabbare och inte tvingats till det och baklänges gått in i framtiden och pressats till avregleringar eller skattelättnader?

Jag tror personligen att konfliktperspektivet finns kvar hos Socialdemokraterna. Det är på något sätt klass mot klass, arbetstagare mot arbetsgivare, och så ska det inför en valrörelse målas upp någon typ av motställning. Det är inte alls vad Sverige behöver.

Anf. 158 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Sverige behöver fortsatt en socialdemokratisk regering. Det är jag alldeles övertygad om. Jag är helt säker på det.

När det gäller tonnageskatten har jag redan sagt att det är något som ligger i rullorna. Utredningen är klar. Den ska på remiss, sedan skriver man en proposition. Det är så det går till. Det är inget märkligt.

Att ta ett utskottsinitiativ torde vara att slå in ytterligare en öppen dörr. Det är så som Per Landgren tycks ha lagt upp den här debatten. Inte heller han vill svara på frågan varför vi måste försämra så kraftigt för vanliga människor, varför tryggheten måste bli sämre i Sverige för arbetslösa, för sjuka och för alla dem som riskerar att bli arbetslösa eller

sjuka för att vi ska ha råd att sänka skatten. Ni vill ju helst sänka skatten för dem som är förmögna och rika.

Det är tråkigt att man ska behöva säga det, men så länge ni inte byter politik kommer ni att få höra det.

Anf. 159 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag håller med de två föregående repliktagarna, Lennart Hedquist och Per Landgren, om att det inte ser så illa ut som man kanske tror att vi försöker framställa det. Det är faktiskt inte så.

Jag håller också med om att det är viktigt att regeringen och Socialdemokraterna respekterar de beställningar som riksdagen gör till regeringen.

Fredrik Olovsson tar upp att det går väldigt bra. Men jag skulle vilja påstå att det kanske inte är så bra när ungefär en miljon människor som skulle kunna jobba står utanför arbetsmarknaden. Det behövs fler riktiga jobb. Det behövs fler företagare. Det kanske har skapats fler företag, men det har inte kommit till fler företagare.

Det är naturligtvis inte bara skatter som löser problemet att få fler riktiga jobb och att företagare ska våga anställa. Det har att göra med medfinansiering och en rad andra frågor.

I betänkandet står det, från utskottsmajoriteten, bland annat att utvecklingen med alltför äldre gör att skattesystemet måste ses över i syfte att uppmuntra fler att arbeta mer. Vad menar ni med det?

Anf. 160 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Det startas väldigt många företag. Det är naturligtvis positivt. Jag tror att vi kan fortsätta att ha en sådan positiv utveckling när det gäller nystartade företag.

Det är naturligtvis också viktigt att företag, när de väl har startat, inte bara kan överleva utan också växa.

I går kom en ny internationell undersökning som visar att Sverige tillsammans med USA, Indien och Hongkong är de länder i världen som har störst andel snabbväxande företag. Det är ytterligare en positiv uppgift som vi ska ha med oss i diskussionerna.

Under de senaste tio åren har det skapats 300 000 nya jobb. I år och nästa år beräknas ytterligare ungefär 100 000 nya jobb tillkomma. Vi har en väldigt bra utveckling, och vår politik fungerar på det viset hyggligt bra.

Jag vill ändå ställa en fråga till Anne-Marie Ekström. Jag har ju inte fått svar på den av dina kolleger i den borgerliga oppositionen. Hur blir det flera företag om man försämrar tryggheten och trygghetssystemen?

Anf. 161 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det handlar om att försämr tryggheten. Vi vill absolut inte försämr någon trygghet.

Vilken trygghet har de som i dag står utanför arbetsmarknaden? Folkpartiet har gjort en utredning som visar hur många människor som lever utan arbete i utsatta områden. Det finns områden där mindre än 50 % av den arbetsföra befolkningen har ett arbete.

För de människorna spelar det ingen roll hur stor trygghet de har som redan finns på arbetsmarknaden om de inte får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

Jag tror att det enda sättet att få in även dessa människor i arbete är att det skapas fler riktiga jobb. Jag tror att det sker genom mer företagande och fler företagare och företag som vågar växa. Att anställa en person i dag kostar väldigt mycket. Jag tror att man genom olika förslag som vi i alliansen har, bland annat om minskade arbetsgivaravgifter för nystartsjobb och för långtidsarbetslösa, kan få in fler människor i arbete. På så sätt får man företag att växa.

Anf. 162 FREDRIK OLOVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tror också på detta med nystartsjobb. Det finns redan i dag. Det kallas särskilt anställningsstöd. Detta är bara en lek med ord. Men det är alldeles utmärkt om vi kan vara överens om detta.

Däremot blir vi inte överens om hur stora skattesänkningar ska finansieras. Vi avstår från stora skattesänkningar just därför att vi inte vill ta till de drastiska åtgärder som ni i Folkpartiet accepterar nu för tiden. Det är beklagligt att ni går på Moderaternas linje när det gäller nedskärningarna i de sociala försäkringarna och i a-kassan.

Jag håller med om att det finns alldeles för många människor som står utanför arbetsmarknaden. Men när man säger att en dryg miljon människor står utanför arbetsmarknaden då talar man sannolikt också om dem som är förtidspensionerade. Det är ungefär 370 000 människor som är arbetslösa, öppet eller i åtgärder. Sedan brukar man lägga till ungefär den halva miljon som är förtidspensionerade.

Vi ska naturligtvis jobba med att alla där som kan få rehabilitering och komma tillbaka till arbetsmarknaden ska få den möjligheten. Men för många är det inte en realistisk utveckling. De har slitit ut sig. Det handlar om människor från 60 år och upp till 65 år som har slitit ut sig under ett långt arbetsliv, och nu ska de få sämre villkor. Jag tror inte att det är en särskilt klok politik för Sverige, i vart fall inte om man vill hålla ihop vårt land och minska klyftor och skillnader mellan människor, och det vill vi socialdemokrater.

Anf. 163 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Jag börjar med att instämma i vad Lennart Hedquist har sagt. Och jag står givetvis bakom alla våra moderata reservationer. Men jag vill särskilt lyfta fram reservation 22. Den gäller bidrag till idrott, kultur och annan ideell verksamhet. Framför allt vill jag lyfta fram möjligheten till sponsring.

Jag har under många år drivit frågan om att avdrag för sponsring ska vara likvärdig mellan sport och kultur. Jag kommer själv från Norrköping, och där har jag sett hur Holmen Paper sponsrar IFK Norrköping och fullt ut får göra avdrag för detta. Men när man sponsrar SON, Norrköpings symfoniorkester, då uppstår genast problem.

Det märkliga är att regeringen och även socialdemokraterna här i kammaren varje år säger att kulturen självklart ska behandlas lika positivt som sport och idrott vad gäller sponsring. Men sedan låter man sig nöja med detta.

För lite mer än ett år sedan uttalade regeringen följande i betänkandet:

”Regeringen har inhämtat att Skatteverket avser att se över rekommendationerna på området. Regeringen å sin sida avser att följa hur utvecklingen på området fortskrider.”

Vid debatten i kammaren den 27 oktober 2004 sade Fredrik Olovsson följande:

”Med de signaler som både riksdagen och regeringen nu ger till Skatteverket kan vi nog få fram rekommendationer som gör det betydligt tydligare och enklare att på förhand veta hur man kan få avdrag för sponsring och också gör det lättare att få avdrag för imageskapande sponsring.”

Fredrik Olovsson sade också följande:

”Det finns visst en politisk vilja från utskottets majoritet att underlätta för kultursponsring. Det är därför vi vill att Skatteverket ska göra detta.”

För ett halvår sedan kom Skatteverkets skrivning. Jag har den i min hand, den är på 18 sidor. Men tyvärr blev ingen så mycket klokare av detta.

Flera företag gick sedan ut i en artikel i Dagens Industri och beklagade att osäkerheten om vad som gäller fortfarande är lika stor. Denna oklarhet kommer att gå ut över kulturen som inte kommer att få så mycket sponsring eftersom många företag inte törs sponsra högklassig kultur.

Vi är alltså tillbaka på ruta ett. Att ett enigt utskott för fyra år sedan tog upp detta problem med regeringen har inte givit något som helst resultat. Fredrik Olovsson och Socialdemokraterna verkar nöjda med detta och avstyrker på nytt i vanlig ordning våra motioner i ärendet. Allt tal här i kammaren från Fredrik Olovsson om kultursponsring var bara tomma ord.

Det här är ganska typiskt för Socialdemokraterna. De säger att de är för en sak. Men i verkligheten händer inget.

Fru talman! Jag måste tyvärr konstatera att om kulturen ska få mer resurser genom sponsring behövs det en ny regering som handlar i stället för att bara prata.

Jag hoppas att Fredrik Olovsson förklarar sig.

Anf. 164 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag tänker tala lite grann om tonnageskatten. Hur lång tid tar det för en socialdemokratisk regering att helt ändra åsikt i en fråga, till exempel tonnagebeskattningen?

Jag ställde en skriftlig fråga om detta till dåvarande finansministern Bosse Ringholm i maj 2003. Då förklarade han att en sådan beskattning är totalt främmande för svenskt skattesystem.

Den ärade ledamoten av denna kammare, socialdemokraten Claes-Göran Brandin från Göteborg, ställde senare samma år en annan fråga i samma ämne. Då hade regeringen redan ändrat sig. Då var detta en lysande idé som skulle utredas. Så småningom, 2003/04, kom skatteutskottet med ett tillkännagivande om att man borde utreda detta.

I dagarna, närmare bestämt den 24 februari, kom Tonnageskatteutredningen med sitt förslag. Detta datum spelar en viss roll. När man läser det betänkande som vi nu behandlar, skatteutskottets betänkande nr 17, finner man att majoriteten där skriver att uppdraget kommer att redovisas

inom kort av utredningsmannen. Med hänsyn till att vi justerade vårt betänkande den 21 februari och utredningsmannens förslag kom den 24 februari, efter ungefär tre års utredande, får man säga att det är efter en väldigt kort tid.

Men problemet är ett annat, nämligen att Sverige är ett av de sista länderna inom Europa att införa denna typ av beskattning för rederibolag. Det finns fortfarande en valfrihet mellan vinstbeskattning och tonnagebeskattning. Det ska man ha klart för sig. Det är inte obligatoriskt att införa tonnagebeskattning, utan det är frivilligt.

Tyvärr har denna fråga långhalats så länge att den svenska statskassan i praktiken har gått miste om många hundra miljoner kronor genom att antalet beställningar och registreringar i Sverige inte alls uppgår till de volymer som var tänkt på grund av att man ville vara absolut säker på att registrera sitt tonnage i Sverige.

Men redan det förhållandet att det blev ett beslut om en utredning gjorde att antalet beställda fartyg från de framgångsrika svenska rederierna ökade betydligt, från 25–30 för tre–fyra år sedan till 60 fartyg vid årsskiftet, varav fem redan är levererade. Ordersumman för de svenska rederierna uppgår nu till omkring 20 miljarder kronor.

Sverige har av tradition varit en stor sjöfarnation – vi har långa kuster – och ska så förbli. Ostindienfararen Götheborg som förliste år 1745 är tyvärr ett tragiskt exempel på motsatsen.

Jag hoppas att vi efter det långvariga utredandet och efter den senfärdiga ändringen av skattepolitiken *inom kort* – jag hoppas verkligen att det inte dröjer så väldigt lång tid – får goda villkor för den viktiga näring som sjöfarten är och som kanske inte finns på allas läppar men som drar in synnerligen stora intäkter till rederiföretagen. Om vi fick en bra utformning av den här skatten, vilket kanske är lite ovanligt för en socialdemokrat att höra, skulle det bidra till att öka intäkterna till den svenska statskassan – pengar som annars skulle gå till andra länders statskassor.

Anf. 165 PETER RÅDBERG (mp):

Fru talman! Det är spännande att vara den som i den här debatten kommer sist upp i talarstolen. Jag kan väl ge en bild av att vara en vanlig representant och medborgare.

Socialdemokratin å ena sidan för fram att det går väldigt bra för Sverige. De borgerliga partierna å andra sidan har motsatt uppfattning. Det handlar naturligtvis om någonting mittemellan.

Fredrik Olovsson har helt rätt i sin beskrivning av att Sverige för tillfället går bra utifrån den statistik vi lever med. Det går bra för Sverige. Å andra sidan får vi inte glömma den mörka sidan, vilken de borgerliga partierna i och för sig tar upp. Vi har ju i dag ett klyftsamhälle som vi aldrig tidigare haft – vi har ett tvåtredjedelssamhälle som vi måste komma till rätta med. Däri ligger ett av våra stora problem för framtiden.

Jag ska i mitt anförande ta upp en punkt avseende företags- och kapitalbeskattningen, nämligen etableringskontot som Centerpartiet varit positiva till, vilket är glädjande.

Att det behövs fler och växande företag i Sverige är vi nog alla överens om. De bästa förutsättningarna att starta företag har ofta etablerade personer med en längre yrkeskarriär bakom sig. De har hunnit skaffa sig kontakter, specialkunskaper och erfarenheter. Men för den som är etable-

rad på arbetsmarknaden kan det samtidigt vara en ännu större chansning att lämna ett fast jobb för att starta egen verksamhet och förverkliga sina idéer. Det är många som i flera år går omkring med en idé i bakhuvudet men som inte riktigt vågar kasta loss och pröva sina vingar på egen hand.

För att göra det lite lättare att få kapital till att förverkliga sin företagsidé vill Miljöpartiet att förutsättningarna analyseras för att införa ett etableringskonto med möjlighet till avsättning av pengar skattefritt för en framtida företagsstart. Det kan fungera som ett slags starta-eget-sparande innebärande att löntagare skattefritt kan spara för att ha en grundplåt till det egna företagandet.

Som ni vet är detta ingenting som jag hittat på nu, utan förslaget är hämtat från Danmark, och systemet finns sedan år 1965.

Det danska systemet är utformat som en möjlighet till avdrag på nettolönen. Pengar sätts in på ett etableringskonto i en vanlig bank och förvaltas där tills det ska användas till företagsstarten. Vi tycker att regeringen ska titta på det goda danska exemplet.

Vad det i slutändan handlar om är att försöka skapa nya jobb och arbetstillfällen. Det är oerhört viktigt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 8.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

14 § Allmänna motioner om mervärdesskatt

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU19
Allmänna motioner om mervärdesskatt.

Anf. 166 ULLA WESTER (s):

Fru talman! Så var det dags för mig att presentera betänkande 19 där ett stort antal förslag om förändringar i mervärdesskattningen, momsens i dagligt tal, behandlas. Dessa förändringsförslag mynnar nästan alltid ut i att förslagsställaren vill sänka eller slopa en momsats på en vara eller tjänst. Motsatsen, det vill säga förslag om momshöjningar, är mycket ovanligt.

Mervärdesskattningen har stor betydelse för EU:s inre marknad. Skattesatser och vilka varor och tjänster som ska omfattas av beskattning är i vissa hänseenden tämligen hårt reglerat i EG-rätten. Det är därför vanligt när just momsfrågor debatteras att det konstateras att EU:s sjätte mervärdesskattedirektiv – på gott och ont – förbjuder både det ena och det andra. Jag gissar, fru talman, att just det argumentet kommer att förekomma även i dagens debatt.

Anf. 167 STEFAN HAGFELDT (m):

Fru talman! Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer i betänkandet, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1 som jag så småningom kommer att begära rösträkning om.

Det höga skattetrycket i Sverige slår hårt mot alla inkomsttagare men känns givetvis hårdast för dem som har låga inkomster. Många låginkomsttagare i Sverige betalar ca 60 % av sina inkomster i skatt. Förutom inkomstskatt tillkommer fastighetsskatt, energiskatter, miljöskatter, punktskatter med mera. Till allt detta kommer sedan också mervärdesskatten, moms. Den skatten får alla vara med och betala oavsett vilken inkomst man har. Självklart är det många som reagerar på att moms läggs även på punktskatter och miljöskatter. Skatt läggs på skatt. Frågan är om detta är rimligt.

Fru talman! I reservation 1 lyfter vi fram att en lägre mervärdesskatt på hushållsnära tjänster skulle innebära avsevärda positiva effekter i form av minskad omfattning av den svarta marknaden på detta område. Det skulle också innebära ökad sysselsättning för de grupper som vill arbeta inom denna sektor.

Enligt EU:s regler finns det just nu – det vill säga till och med den 31 mars 2006 – en möjlighet att ansluta landet till försöket med reducerad skatt på så kallade arbetsintensiva tjänster. Inom parentes kan sägas att gör man inte detta nu kommer inte ens en ny regering att kunna få igenom detta.

Till sådana tjänster hör vissa smärre reparationstjänster, renovering och reparation av privata bostäder, fönsterputsning och städning i privata hushåll. Vi anser att regeringen bör göra en anmälan till EU-kommissionen före mars månads utgång – det brinner alltså i knutarna – om att fråga och med den 1 januari 2007 sänka mervärdesskatten på arbetsintensiva tjänster till den lägsta nivå som tillämpas i Sverige, det vill säga 6 %.

Fru talman! Utomlands är det vanligt att familjer har råd att ta med barnen och gå ut och äta på restaurang. I Sverige har oftast vanliga familjer inte råd eftersom restaurangmomsen är 25 %. Är det rimligt att mat som inhandlas i butik, även färdiglagad mat, beskattas med 12 % medan mat som äts eller hämtas på restaurang belastas med det dubbla? Detta ställer till allvarliga konkurrensproblem för svenska företag, inte minst inom turismnäringen. Hur klarar vi konkurrensen med andra länder när vi i Sverige jämte Danmark har den högsta mervärdesskatten i Europa? Vi förutsätter att regeringen omprövar sitt ställningstagande och ställer sig bakom Europeiska kommissionens förslag att lågmomsen ska utvidgas till att gälla bland annat restaurangtjänster. Tyvärr har den svenska regeringen hittills motsatt sig denna förändring.

Vidare anser vi att skattesatsen på transport i skidlift ska sänkas till samma nivå som skattesatsen på övrig idrottsverksamhet, det vill säga 6 %. Det skattebortfall som teoretiskt uppstår kommer med all säkerhet att uppvägas av att antalet fjällturister ökar.

Fru talman! Det är också hög tid att vi får en enhetlig moms på kulturområdet. Staten ska inte genom beskattningen styra människors val av kultur. Den i dag orimliga gränsdragningen, till exempel högre moms på entréavgiften till sällskapsdans än på tillträde till konserter är minst sagt egendomlig. De olika skattesatserna på försäljning av konstverk beroende på om konstnären själv säljer sitt alster eller låter ett galleri göra det bör också rättas till.

Fru talman! I reservation 2 lyfter vi fram att föreningslivet och det ideella arbete som bedrivs i föreningen i syfte att främja vissa allmännyttiga ändamål såsom sociala, välgörande, religiösa, politiska, idrottsliga,

konstnärliga eller liknande kulturella har en lång tradition i vårt land. Dess stora betydelse för det svenska samhället och även internationellt kan inte nog understrykas. Det är därför angeläget att de allmännyttiga ideella föreningarna och trossamfunden även i fortsättningen inte hindras i sin verksamhet av en hämmande beskattning.

En eventuell momsbeläggning kommer att innebära stora ekonomiska problem och ett stort administrativt merarbete. Allians för Sverige anser att alla möjligheter till lättnader i mervärdesbeskattningen – eller hel befrielse – som står till buds på området måste tas till vara. Det är enligt alliansens uppfattning angeläget att regeringen arbetar snabbt så att den oro och ovisshet som finns bland många ideellt arbetande människor kan skingras.

Vi föreslår att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om att den i den fortsatta beredningen av Mervärdesskatteutredningens förslag beaktar vad som nu anförts.

Fru talman! I reservation 3 framhåller vi i Allians för Sverige att mervärdesskattelagens bestämmelser om avdragsrätt för förvärv av fordon är svårförståeliga och ger upphov till onödigt krångel för de berörda företagarna. Reglerna, och då särskilt gränsdragningen mellan vad som enligt mervärdesskattelagen är att anse som personbil och vad som bör betraktas som lastbil, måste ändras så att avdragsrätt kan medges för alla typer av lastbilar som används i näringsverksamhet oavsett om bilen har luftspalt eller inte mellan förarutrymmet och lastutrymmet.

Anf. 168 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Ett år har gått sedan vi sist debatterade mervärdesskatt. Inte mycket har hänt. Det är i stort sett samma motioner och samma motiv till avslag som tidigare år. Den utredning om moms och de olika momssatserna som Folkpartiet tog initiativ till tillsattes 2002 och pågår fortfarande efter fyra år.

Fru talman! Under tiden får den som går på Danspalatset och dansar till en dansorkester betala 25 % moms, medan den som lyssnar på en musikkonsert betalar 6 %. Ofta blir det spontandans på en konsert. Varför ska då inte den som ställer sig upp och dansar betala högre inträdesavgift med högre moms?

Lika tokigt är det om jag köper med mig färdiglagad mat hem. Då betalar jag 12 % i moms. Men om jag stannar kvar och äter upp maten betalar jag 25 %.

Det är dags att utredningen sätter fart så att alla oklarheter med olika momssatser snabbt klaras ut. Den beskrivna situationen håller inte i längden.

Fru talman! En annan fråga, som också skapar oro, är risken för att det införs moms på second hand-försäljning. Även om regeringen säger att den ska finna välvilliga lösningar så försvinner inte oron bland de ideella föreningarna som för att hjälpa andra bedriver second hand-försäljning av de gåvor som har blivit skänkta till dem.

Fru talman! Många människor lägger ned ett oerhört stort ideellt arbete för att hjälpa andra människor. I Borås bedriver till exempel kyrkorna en omfattande verksamhet med försäljning av skänkta saker. Varje lördag har man öppet, förutom under sommaren. Många människor hjälper till. Man ger även utrymme för dem som är här som flyktingar och

asylsökande att hjälpa till. De pengar som man får in går till hjälp åt behövande, till exempel flyktingar. Sjukhuset i Sarajevo har fått hjälp med sjukvårdsmaterial och inredning. När staten inte räcker till måste frivilliga organisationer rycka in. Men då behöver de också ha bra och förutsägbara villkor att jobba under. Oron för att deras verksamhet ska beläggas med moms är fortfarande stor.

Fru talman! Nu hoppar jag snabbt från en mjuk fråga till en något hårdare. Precis som Stefan Hagfeldt sade tidigare måste frågan om avdragsrätt för moms när det gäller lastbilar som används i företag ses över. I dag krävs det att det finns en luftspalt mellan förarutrymmet och lastutrymmet. Reglerna måste ändras så att man kan få göra avdrag för alla typer av lastbilar som används i näringsverksamhet. Det här är ännu ett exempel på när krångliga regler ställer till onödig byråkrati för företagare.

Till sist, fru talman, vill jag ta upp momsfrågan vid distansförsäljning inom EU till privatpersoner. Den alltmer ökande distansförsäljningen innebär att allt fler svenskar handlar varor i andra länder inom EU. Reglerna är sådana att en privatperson som köper en vara från till exempel Tyskland ändå ska betala svensk moms när han eller hon beställer den via postorder eller på distans. Det är viktigt för att inte svenska företag som säljer på distans ska konkurreras ut. Vi har ju en högre momssats än Tyskland.

I dag är det svårt att kontrollera att den svenska momsen verkligen betalas. Inom EU pågår nu ett arbete med att reda ut hur momsen ska hanteras i framtiden. Det är bra. Därför har Folkpartiet valt att inte ha någon reservation i frågan. Vi tycker ändå att det är en viktig fråga att påtala, påpeka och hålla levande. Därför har vi påtalat den i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 169 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Efter den tidigare animerade debatten har den nu gått ned till mer normal nivå, tänker jag mig.

I föreliggande betänkande på s. 6 finns en förtjänstfull förteckning över mervärdesskattens olika skattesatser. På ett flertal områden är mervärdesskatten inte 25 %, utan på lägre nivå. Motiveringen bakom lägre skattesatser torde vara att vi i samhället tycker att konsumtionen av vissa varor är bättre än konsumtionen av andra. Så långt är väl allt väl.

Men man kan också säga att vår normalskattesats helt enkelt är för hög för vissa typer av varor och tjänster, varför den måste sänkas. Vi kristdemokrater menar att de varor och tjänster som inte klarar av normalskattesatsen nog är fler än de som åtnjuter den lägre skattesatsen. Tjänster som utförs i hushållen av företag är en sådan bransch. Det är tyvärr vanligt att dessa tjänster utförs svart i Sverige. Momsen måste då vara en del av dessa problem.

Andra varor som momsen slår hårt mot är bensin och andra drivmedel. Först ska konsumenten betala kostnaden för bensin, sedan punktskatter i form av energiskatt och koldioxidskatt, och därefter ska man betala mervärdesskatt på alltsammans. På så vis blir skatternas totala andel av priset på en liter bensin över 60 %.

När marknadsvärdet på bränslet under kort tid skenar i väg blir priset vid pump ohållbart högt. Drivmedel till bilen är en absolut nödvändighet för hundratusentals hushåll i vårt land som är beroende av resor till och från jobbet, barnens skola, fritidsaktiviteter och så vidare. Nu är det ju inte Socialdemokraternas fel att världsmarknadspriset på olja går upp, men när man tar ut 25 % i skatt på en oljeprisökning blir situationen mycket svår för många svenskar. På så vis gör man ju faktiskt ont värre för dem som är beroende av att kunna köra bil.

Vi kristdemokrater vill tona ned skatternas roll vid prisökningar och göra bensinpriser och andra drivmedelspriser mer volatila. Därför föreslår vi att momsen på bränslen sänks från nuvarande 25 till 12 %, alltså något mer än en halvering av momsen. Hur stor blir nu denna prissänkning? Den blir ungefär 1 kr per liter i nuvarande prisläge. Ser man på årsbasis blir det förstås pengar för den som pendlar till jobbet dagligen, men framför allt slipper staten stå som vinnare när Sveriges bilberoende hushåll blir förlorare på grund av ett kraftigt stigande oljepris.

Fru talman! Vi vet också att oljan är en ändlig resurs. Den kommer att ta slut en gång, och enligt många bedömare befinner vi oss just nu inför en tillbakagång. I ljuset av denna tillbakagång är det viktigt att statens finanser inte i alltför stor utsträckning är beroende av skatteintäkter från en skattebas som vi helt säkert vet kommer att minska. Det är därför som Kristdemokraterna har varit pådrivande i omläggningen av vägtrafikskatten för att gynna mer miljövänliga bilar. Vi har också under en lång rad år motionerat om skattelättnader för alternativa drivmedel och att man inte låser fast sig vid vissa tekniker eller bränslen. Tyvärr blev så fallet när det gäller riksdagens beslut om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla etanol.

Fru talman! Vi står givetvis bakom samtliga reservationer, men jag vill för tids vinnande yrka bifall endast till reservation nr 2.

Anf. 170 STAFFAN DANIELSSON (c):

Fru talman! Skattefrågor berör oss alla. Vi betalar in skatt och erhåller tjänster tillbaka. Enighet föreligger om ett betydande skatteuttag för att finansiera våra gemensamma angelägenheter. Däremot skiljer människor och politiska partier sig åt i fråga om nivåerna på skatteuttaget och hur och på vilka områden det ska tas ut.

Det betänkande vi nu diskuterar och ska besluta om handlar om momsen, om mervärdesskatten. Liksom många andra skattefrågor berörs våra regelverk och skatteuttagsnivåer av gemensamma regelverk på EU-nivå. Det gör att vi har att påverka dels hur dessa ska se ut, dels hur vi inom de sedan givna ramarna ska utforma våra egna mervärdesskatter. Det är i grunden bra med en EU-harmonisering av hur beskattningen kan ske, även om man ibland självfallet inte håller med om hur reglerna utformas. Det finns alltid möjlighet att arbeta för en förändring av regelverk och skattenivåer, även om det självfallet kan vara svårare just när EU har enat sig på ett område.

Centerpartiet står bakom samtliga reservationer i det här betänkandet. Två reservationer är alliansreservationer om fortsatt mervärdesskattebefrielse för ideella föreningar och trossamfund samt om att momsen för lastbilar i ett företag ska kunna dras av utan krångliga tekniska begränsningar. Vi har en reservation tillsammans med Moderaterna och Krist-

demokraterna om låg moms för hushållsnära tjänster. Till slut har vi en alldeles egen reservation om att regeringen bör agera i Sverige och i EU för att man inte ska behöva betala in mervärdesskatt för varor som stulits. Jag står bakom de här reservationerna, men yrkar bifall endast till nr 3 om företagsbilar som vi har gemensamt med övriga borgerliga partier.

Det pågår ett löpande arbete på olika plan i skattefrågorna både i Sverige och i EU. Mervärdesskatteutredningen har föreslagit att nuvarande tre mervärdesskattnivåer ersätts med en enda på 21,7 %. Det skulle innebära att momsen på till exempel idrott och tidningar skulle höjas tre och en halv gång och fördubblas för mat samtidigt som normalskattesatserna sänks ett antal procent. Det här påminner lite om det som kallas för grön skatteväxling, mycket blir mycket dyrare och en del blir lite billigare. Jag är mycket tveksam till att höja momsen på angelägna nyttigheter.

Skattelagstiftningen är ofta onödigt snårig. Ett bra exempel på detta är alla regelverk kring våra älskade bilar. Här styr ibland skatteregler hur till exempel lastbilen i ett företag får se ut, vilket är uppenbart kontraproduktivt. En lastbil som används i ett företag, lätt eller tung, ska vara så beskaffad att den gör bästa möjliga nytta, kostnaderna ska dras av i företaget och eventuellt missbruk ska beivras. Det är min uppfattning att vårt system i dag är alltför krångligt och svårt för många företag att tillämpa. För småföretag vore ofta en möjlighet till mer schabloniserad redovisning, som förr i tiden, en nåd att stilla bedja om, men det är i dag inte möjligt.

Vad gäller mervärdesskatten vid inköp av en mindre lastbil till ett företag är det uppenbart konstigt att den klassas som personbil och inte medges momsavdrag vid inköp trots att den ska användas i företaget. Enda möjligheten är att den tillverkas så att det finns en luftspalt mellan förarhytt och lastutrymme. Då får momsen dras av. Centerpartiet anser att full avdragsrätt för momsen ska gälla för lastbilar när de används i ett företag oavsett hur de ser ut.

Utifrån utgångspunkten att det är bra med en lägre mervärdesskattesats på vissa områden liksom att avgränsningar ska vara förnuftigt utformade vill vi i Centerpartiet också att Sverige i EU ska driva frågan om en enhetlig moms på livsmedelsområdet, det vill säga livsmedelsmoms även för restaurangerna.

Ett annat mångårigt motionskrav från olika centerpartister är också att olika kulturaktiviteter ska behandlas lika mervärdesskattmässigt. Vi vill därför att inte bara musik och konsertarrangemang ska ha lägre moms utan att även musik i kombination med dans ska omfattas av den lägre momssatsen. Anne-Marie Ekström utvecklade det på ett förtjänstfullt sätt tidigare.

Med samma naturliga logik är det också rimligt att momsen på skidliftar sänks till samma nivå som andra idrottsaktiviteter.

Vi lyfter också upp frågan att regeringen bör arbeta för en skattmässig kompensation till den som drabbats av rån eller stöld och som ändå med nuvarande regler tvingas att betala in mervärdesskatt som inte erhållits. Vi vet att detta har koppling till EU-rättspraxis, men det förhindrar inte att Sverige kan göra en fördjupad analys av rättsläget och om nödvändigt agera inom EU.

Anf. 171 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Fru talman! Jag håller med Anne-Marie Ekström om att vi upprepar oss här år efter år. Det är samma typ av motioner och ett likadant betänkande. Den här debatten kommer nog att likna den som vi hade förra året, men det är kanske inte lika många frågor som då var uppe.

Skatt på konsumtion av varor är dock inget modernt påfund för Sverige. Redan på 1500-talet belades vissa varor med så kallad lyxskatt. Den skatten togs bland annat ut på siden, choklad och tobak. En konsumtions-skatt av mer generell karaktär infördes i Sverige genom 1940 års allmänna omsättningsskatt. Indirekta skatteintäkter tillgodosågs fram till dess huvudsakligen av tullar samt skatt på viss konsumtion som spritdrycker, tobak med mera. Maltdrycksbeskattningen har anor ända från medeltiden, och en brännvinstillverkningskatt infördes redan 1867. I samband med att ett statsmonopol beslöts för tobaksvaror infördes tobaksskatten permanent 1914. En annan skatt som togs ut under många år med början under tidigt 1700-tal var den så kallade spelkortsstämpeln, en form av stämpelskatt på spelkort.

Andra varor som varit föremål för särskilda konsumtionsskatter är till exempel pärlor, bilar, bildäck, bensin, läskedrycker, industrisocker, kaffe, nöjen, papper samt choklad och konfektyrvaror. Konsumtionsskatten som infördes 1940 avvecklades dock efter andra världskriget.

Olika varuskatter tillämpades, men efter översyner och utredningar trädde lagen om mervärdesskatt i kraft den 1 januari 1969. Mervärdesskatten är en skatt som tas ut på omsättningen av varor och tjänster, och lagen är grunden för vår nuvarande mervärdesskattelag. Alltsedan lagens tillkomst har den dock varit föremål för översyn och förändringar, och en mängd olika förslag genom åren har lett till ändrad lagstiftning.

Att mervärdesskattefrågorna eller momsfrågorna engagerar kan vi se varje år på antalet inlämnade motioner av de mest skilda slag, men de flesta föreslår sänkningar. Till vår förvåning kan vi se bland annat i Moderaternas budgetmotion att de föreslår en höjning av momsen på kollektivtrafik från 6 till 12 %. Jag tycker att det är intressant i diskussionen. Det kan vi återkomma till.

Mervärdesskatten är en viktig inkomstkälla för staten. Den största inkomstskatten för staten är skatten på arbete, men den näst största är mervärdesskatten, som står för 18 % av skatteintäkterna och som för 2005 beräknades ge ungefär 250 miljarder kronor – jag kan inte säga exakt.

Som vi socialdemokrater ser det är arbete grunden för välfärd, och arbete ger skatteintäkter. Skatternas främsta syfte är, som sagts tidigare här i dag, att fördela välfärden, att verka utjämnande och att stå för en del investeringar i samhällets tjänst.

Vi socialdemokrater har höga ambitioner när det gäller att bygga ut välfärden och att förbättra, och som vi ser det ska detta betalas gemensamt via våra skatter. Därför kan vi, fru talman, aldrig gå med på stora skattesänkningar som gräver hål i statens plånbok och därmed riskerar nedskärningar i välfärden.

Skatter och välfärd hör ihop, och som skatteutskottet fick veta under vår studieresa till Storbritannien för några veckor sedan hör höga skatter och tillväxt också ihop. Sverige är ett bra exempel på detta, konstaterade några engelska ekonomer som vi träffade en av dagarna.

Men vi bestämmer inte allt själva i denna globaliserade värld. Sedan EU-medlemskapet, som många redan har påpekat, måste vi också följa de regler som finns gällande moms i EU. EU-kommissionen har sett över de reducerade skattesatserna och nollskattesatser på momsområdet. Ett förslag till förändringar lämnades i juli 2003, KOM (2003) 397. Syftet med förändringarna var att åstadkomma förenkling och likformighet.

Den svenska inställningen har dock varit att listan av varor och tjänster som kan omfattas av reducerad moms bör vara så begränsad som möjligt, eftersom differentierade skattesatser skapar konkurrens och avgränsningsproblem och är svåra att tillämpa i praktiken.

Att differentierade skattesatser skapar konkurrens och avgränsningsproblem har också uppmärksamats av riksdagen, som har sagts tidigare här i dag. Efter ett tillkännagivande från riksdagen 2002 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att göra en översyn av tillämpningsområdet för de reducerade skattesatserna och undantagen från beskattning på momsområdet. Utredningen lämnade ett ganska omfattande delbetänkande, *Enhetlig eller differentierad mervärdesskatt?*, i juni 2005. Arbetet ska vara färdigt hösten 2006.

När vi ser på momsreglerna och den lagstiftning som finns kan vi också förstå att det här inte är någon snabbt gjord uppgift, utan det tar tid eftersom lagstiftningen är så krånglig och med hänsyn till EU-regler. I dagsläget föreslår utredningen, som säkert många vet, en enhetlig moms på 21,7 %, vilket också stöds av en del remissinstanser. Det är inte en fråga som vi ska diskutera och besluta om i här i dag, utan den återkommer under den kommande mandatperioden och kommer säkert att leda till en del heta debatter och många synpunkter.

Fru talman! Liksom tidigare år finns det motioner från allmänna motionstiden samt en reservation som gäller serveringstjänster, alltså skillnaden på moms mellan mat man köper och mat som äts på restaurang. Jag svarar som jag gjorde förra året: Tidigare var moms på servering lika med moms på mat, men från och med den 1 januari 1995 höjdes den till den allmänna nivån, alltså 25 %. Skälet var att EG-reglerna inte medgav lägre skattesats på serveringstjänster.

Enligt majoriteten i utskottet har läget beträffande frågan om särskilda mervärdesskattesatser för olika grupper av varor och tjänster inte förändrats sedan förra året, och det saknas anledning att föreslå ett nytt tillkännagivande till regeringen i denna fråga eller att föregripa Mervärdesskatteutredningens arbete genom uttalanden i dagsläget.

Samma sak gäller de motioner och den reservation som handlar om de allmännyttiga ideella föreningarna, eftersom deras framtida situation avseende mervärdesbeskattningen bereds inom Regeringskansliet och beredningen nu är inriktad på att förslagen ska ingå i den större översyn av hela skattesystemet som nämns i budgetpropositionen 2006.

Utskottsmajoriteten vidhåller att det är viktigt att de allmännyttiga ideella föreningarna och trossamfunden även framdeles får en positiv behandling och att alla möjligheter till lättnader i mervärdesbeskattningen eller hel befrielse inom ramen för de regler som finns ska prövas. Därför bör regeringens beredning avvaktas.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 172 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Jag har några frågor om moms.

Varför vill ni socialdemokrater att det ska påverka momsens om en bil har en luftspalt eller ej mellan förarutrymmet och lastutrymmet?

Sedan det här med restaurangmomsen: Varför ska restaurangerna straffas? Är ni emot näringen som sådan? Om man köper ett paket färdiglagad mat på Hemköp är det 12 % moms, och om man går till en restaurang är det 25 % moms. Behöver vi inte nya jobb här i Sverige? Turistnäringen kommer att få ett uppsving om man sänker momsens på restaurangerna. Som jag sade i mitt anförande har Europeiska kommissionen lagt ett förslag om att lågmomsen ska kunna utvidgas att gälla bland annat restaurangtjänster.

Ännu mer märkligt är det att om man går och lyssnar på en konsert, kanske med Sven-Ingvars, är det 6 % moms, men om man går och dansar är det 25 % moms. Varför tycker ni socialdemokrater att det ska vara fyra gånger mer skatt om man rör på sig? Vi börjar få ett problem med övervikt i Sverige också. Är det inte bättre att folk rör på sig och dansar än att de sitter stilla på en konsert? Det är mycket märkligt.

Jag var uppe i Sälen vecka 9 och åkte skidor. Det var väldigt kallt. Jag tyckte att det nästan var för kallt att åka i backen, men jag frågade några ungdomar som åkte upp och ned: Hur orkar ni? Fryser ni inte? Ska ni inte in och värma er? Ja, våra föräldrar har sagt att vi bara har råd att åka två gånger, och då måste vi ta vara på tiden och åka den här förmiddagen och en eftermiddag senare i veckan. Varför tycker ni inte att de också skulle kunna få vara med, och inte bara de familjer som har det gott ställt? De kan naturligtvis betala så att deras barn kan åka när som helst. Varför ska dessa ungdomar som så gärna vill åka drabbas av den höga momsens?

Anf. 173 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag vill upplysa Stefan Hagfeldt om det jag tidigare sade, att vi har en utredning som tittar över samtliga skattesatser. Då kan vi tycka vad vi vill om detta, men vi får nog vänta tills utredningen kommer med sina förslag innan vi kan göra något.

Jag tänkte också på en annan sak. Självklart vill vi skapa nya jobb. Senast i går hörde jag att arbetsgivare skriker efter personal till hotell- och restaurangnäringen och till gruvnäringen. De får inte tag på personal till de yrkesområdena. Det är i och för sig positivt, för det visar på en utveckling och en expansion inom båda dessa områden.

Jag måste tillstå att jag inte är någon bilexpert, men det vi sagt i betänkandet – och det är väl riktigt – är att det för närvarande pågår en beredning inom EU vad gäller bilarna och bilarnas beskattning, och utskottets majoritet vill därför avvakta den innan vi gör något åt det. Sedan vet Stefan Hagfeldt att diskussionen beträffande bilar och luftspalter gällt att man inte ska kunna använda firmabilar för privat bruk. Regeln har satts upp just för att förenkla skattekontrollen genom att fordonets vikt och utseende används som kriterier. Det är så reglerna ser ut i dag, och vi är inte beredda att ändra på dem.

Anf. 174 STEFAN HAGFELDT (m) replik:

Fru talman! Det här är lite av en favorit i repris. Vi hade en liknande debatt för ett år sedan, och ingenting händer. Man ska avvakta fastän man känner till problemen. De företagare som sköter sig ska alltså bestraffas genom högre moms om förarutrymmet inte har en luftspalt. Jag anser i så fall att om några fuskar ska man komma åt dem i stället för att straffa dem som sköter sig.

Vi har frågan om restaurangmomsen. Visst, det låter bra att det finns en efterfrågan på ytterligare personal, men vi har faktiskt över en miljon människor i vuxen ålder som i dag inte har något jobb att gå till. Det skulle väl vara ännu mer positivt om vi kunde få ytterligare människor som jobbar på restaurang. De kan då utöka sin verksamhet och turisterna kommer hit och nyttjar dem mer. De blir lite chockade av vår moms på 25 %.

Sedan fick jag ingen förklaring till varför det är farligt att röra på sig och att dansa. Genom tv har det ju blivit populärt att dansa, och det är väl bättre att röra sig till musiken. Ska man då straffas för detta genom att behöva betala fyra gånger mer i moms? Ska man sitta tyst och sedan tyst gå därifrån? Är det Socialdemokraternas inställning till sådana evenemang? Jag fick ingen förklaring till det.

Det är snart påsk. Vi får hoppas att det inte är lika kallt då som nu, men det är ju inte bara kylan som avskräcker en del från att använda liftar utan det är den höga moms. Som jag sade alldeles nyss är det de som inte har föräldrar med hög inkomst som drabbas av den. Är det verkligen socialdemokratisk politik att plånboken ska styra ifall man har råd att åka i backarna eller ej?

Anf. 175 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är klart att vi ska dansa och ha roligt. Det ligger i det paket om differentierad moms som just nu ges en översyn.

Jag tror inte att turister tittar på vilka skattesatser som finns när de kommer utifrån till ett nytt land – åtminstone har inte jag gjort det när jag varit utomlands, inte ens när jag hade det knapert. Det är det sista man tittar på. Man ser på priset som helhet, inte på om moms är 25 eller 10 % för att sedan välja att ta med sig maten in på rummet i stället. Det tror jag inte att man gör.

Välkommen till Storcklinta och Bygdsiljum för att åka skidor! Där kostar liftkortet 150 kr eller något sådant för en heldag. Det beror naturligtvis på att priserna inte bara består av moms, utan de privata liftbolagen vill givetvis också gå med vinst. Häromåret gick de med skyhöga vinster. Jag tror därför inte att moms avskräcker skidturismen i det fallet.

Anf. 176 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag tänker inte gå in och diskutera detaljer utan jag blir väl tvungen att avvakta, som Britta Rådström rekommenderar mig att göra. Jag vill dock påtala att vi avvaktat i tre år. Det som känns angeläget, och som jag vill framhålla ytterligare, är just moms i samband med till exempel second hand-försäljning. Många ideella föreningar är verkligen oroad för att det inte kommit något beslut. De vet ännu inte vad som kommer att hända.

Anf. 177 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! När det gäller de ideella föreningarna, second hand-butikerna och trossamfunden är vi många som är engagerade i de organisationerna. Många har under årtal jobbat ideellt i olika biståndsprojekt, bland annat med insamling av material. Jag är övertygad om att det som finansministern uttalade förra året stämmer, nämligen att de inte ska drabbas av några pålagor eftersom engagemanget och den verksamhet som de bedriver är så oerhört viktig för hela samhällets sociala struktur och sammanhållning, alltså inte bara för de verksamheter som de bedriver utan också för människorna som är engagerade i dem.

Sedan vill jag nämna det fantastiska delbetänkande som jag här håller upp för kammaren och som jag försökt ge mig på. Där behandlas många områden med många och gamla regler. Om det ska bli ett gediget arbete tar det naturligtvis tid. Jag tror inte att Anne-Marie Ekström behöver oroa sig för de ideella organisationerna och trossamfunden.

Anf. 178 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det verkligen är ett löfte. Det kommer också att stå i protokollet, och folk får väl kolla med finansministern om han håller med om detta.

Det är ändå lite intressant att Britta Rådström har med sig åtminstone ett delbetänkande från den utredning som vi talat om i tre år.

Anf. 179 BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det var ju Folkpartiet som var pådrivande i detta. Kanske hade det gått fortare om det inte blivit någon utredning – jag vet inte. Vi får hoppas att slutresultatet blir bra.

Anf. 180 PETER RÅDBERG (mp):

Fru talman! Jag ska liksom de andra försöka göra ett par nedslag på det här området. Det handlar om ekologiskt certifierade produkter och momsbefrielse för ideella föreningar.

Regeringen har höga ambitioner om att låta vårt land bli mer ekologiskt hållbart. Jag hoppas och tror att samtliga partier och medborgare ställer upp på den visionen. Vill man få till stånd en sådan förändring är momsens på ekologiskt certifierade livsmedelsprodukter mycket viktig. Skulle momsens på ekologisk mat sänkas skickar riksdagen och regeringen därmed en signal till marknaden och till våra medborgare att detta är en viktig fråga. Miljöpartiet vill därför att momsens sänks till 6 %.

Vi vet alla vilken positiv effekt trängselskatten fått i form av minskad trängsel på Stockholms gator och vägar. Jag är övertygad om att vi skulle få samma effekt om vi hade modet att sänka momsens på ekologisk mat. Det är en viktig fråga för Miljöpartiet, och vi kommer att fortsätta att driva den under hela valrörelsen och även framdeles.

I likhet med att vi på sikt vill att momsens på ekologisk mat tas bort – för att få till stånd en förändring mot ett ekologiskt samhälle – vill vi också ha momsbefrielse för ideella föreningars kulturverksamhet. Fyra av tio offentligt stödda föreställningar i Sverige är producerade av fria teater- och dansgrupper samt koreografer. Mer än hälften av barn- och ungdomsföreställningarna ges av de fria grupperna. Antalet föreställningar producerade av dessa grupper har ökat de senaste åren trots stil-

lastående, och i vissa fall minskade, anslag. Vi kan inte ta för givet att detta tillstånd ska bestå för alltid och att de fria grupperna kommer att orka driva sin verksamhet år efter år med knappa resurser.

Miljöpartiet anser att det därför är nödvändigt att anslaget till fria grupper höjs, vilket också kommer att ske i och med den överenskommelse som regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gjort om statens budget för 2006. Vi anser dessutom att en uppräknig av anslaget bör ske varje år, eventuellt kopplat till inflationsökningen.

De här fria gruppernas verksamhet är i skattesammanhang något av en hybrid. Ideella föreningar måste lägga på 6 % moms på sina biljettpriser. De är dock undantagna från momskravet då de säljer sina föreställningar till kommuner, landsting och statliga verksamheter. Det här skapar stora administrativa problem för föreningarna och även för Skatteverket. Därför tycker vi att i första hand en utredning borde komma till stånd för att utreda. Men på sikt vill vi att de här ideella föreningarna ska vara momsbefriade för att på så vis kunna öka den här verksamheten.

Anf. 181 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Momsen på ekologisk mat ska sänkas. Sverige stöder redan i dagsläget ekoproduktionen mest i EU genom att en trekvarts miljard per år av EU-stöden riktas just till den ekologiska maten. Vi stöder också det här med statliga forskningspengar och med marknadsföringsinsatser. Vi har ett mycket rejält stöd till just ekomaten.

Det skulle inte vara lätt att hantera två skattesatser på mat i varje livsmedelsaffär i Sverige, att skilja vad som är det ena och vad som är det andra. Maten ser likadan ut och smakar likadant. Den har möjligen lite olika förpackningar. Dessutom är svensk mat bra. Vanlig svensk miljövänlig mat är närproducerad, närtransporterad, och man utnyttjar modern teknik med så låga insatser som möjligt av till exempel handelsgödsel. Så det finns två miljöalternativ, som jag ser det, när det gäller mat i Sverige. Det är dels ekomaten – jag har all respekt för den, ett lite fyrkantigt alternativ med mycket klart utstakade regler – dels den vanliga svenska produktionen, som också är mycket miljövänlig.

Min uppfattning är att vi har ett rejält stöd för den ekologiska produktionen i Sverige i dag. Det är fullt tillräckligt. Det skulle krångla till det och göra att stödet blev alldeles för stort om man dessutom sänkte momsens på den ekologiska maten.

Anf. 182 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! De visade i går på tv att ungdomar, generellt sett, äter mycket dålig mat. Det är lite pizza och lite sådant. Vi vet också att medelvikten bland ungdomar har ökat enormt mycket. Jag tror till och med att det är uppåt fyra kilo under de sista 10–15 åren i ålderskategorin 10–12 år.

Maten är här en stor faktor. Det är oerhört viktigt att vi får bra mat att erbjuda våra konsumenter och barn och ungdomar. Då vill vi naturligtvis satsa på ekologisk mat, och då vill vi sänka priset på den. Då är momsens ett verktyg, bland många verktyg så klart.

Vi är helt övertygade om att vi, om vi skulle göra denna satsning, skulle få mer ekologisk mat producerad och få människor som mår något bättre. Så jag tror att det här är ett steg i helt rätt riktning.

Anf. 183 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Fru talman! Vi kan vara överens om att det är viktigt att man äter bra mat och inte för fet mat. Men det är en annan sak än att vi ska gynna just mat producerad enligt det ekologiska regelverket kontra annan svensk miljövänlig mat.

Det är möjligen svårt att få ungdomar att gå från hamburgare och pizza till ekologiska grönsaker. Det är ett stort steg. Och ekomat är ofta importerad till skillnad från den svenska maten. Jag ville bara uppmärksamma Miljöpartiet och Peter Rådberg på detta och få er att fundera lite mer över det här kravet på sänkt moms på mat.

Skulle ni vilja höja stödet till just ekologiskt producerad mat, som alltså ligger i topp i EU redan i dag och väl högt i förhållande till de miljöfördelar det har enligt till exempel beräkningar av Naturvårdsverket? Då är det bättre att ytterligare öka EU-stöden till ekoodlingen, men då tar man det från det vanliga svenska jordbruket, så det är en balansgång där. Jag tycker inte att man ska göra det. Jag tycker att stödet är tillräckligt. Det bör nog sänkas lite. Men det är onödigt att krångla till det med två mervärdesskattesatser här.

Anf. 184 PETER RÅDBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag håller med dig om att svensk mat ska gynnas. Det är självklart. Det ena ska inte ställas mot det andra. Men vi vet ju att Stefan Edman lade fram ett förslag för regeringen om att 25 % av all mat ska vara ekologiskt certifierad 2010. Det hoppas jag är på väg att bli verklighet i skolor och offentliga inrättningar.

Jag tycker att vi måste gå åt det hållet. Och då tror jag, som jag sade, att ett steg är att sänka momsen på ekologisk mat. Sedan finns det naturligtvis massor med andra steg som vi kan ta. Jag delar din uppfattning i stort. Men det här tycker jag är ett sätt att få folk att äta mera sunt och få närproducerat och allt det här. Jag tror att det är helt rätt väg att gå.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

15 § Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU21
Allmänna motioner om taxering och skattebetalning m.m.

Anf. 185 PER-OLOF SVENSSON (s):

Fru talman! I det här betänkandet, nr 21, behandlar utskottet ett antal motioner från allmänna motionstiden 2005 med anknytning just till taxerings- och skattebetalningsområdet. De frågor som man tar upp gäller bland annat åtgärder för att komma till rätta med svartarbete, hanteringen av F-skattsedlar, redovisning av skatt i främmande valuta, uppgifter på slutskattsedel och löneuppgift, kontrolluppgift för mindre belopp, tidpunkten för inbetalning av moms och regler om eftertaxering och skatte-tillägg.

En mycket viktig fråga som ryms i det här med-mera-betänkandet är frågan om skyddet av personuppgifter. Det framgår inte av rubriken, men det ryms under ”med mera”. Motioner från 2003, 2004 samt 2005 med anknytning till folkbokföringen behandlas också i betänkandet, som innehåller 13 reservationer, och utskottet avstyrker samtliga motioner.

Anf. 186 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Det har varit en lång eftermiddag, och på något underligt sätt tycker jag att man känner igen sig.

Fru talman! I en gemensam motion från den borgerliga alliansen pekar vi på att möjligheterna att i dag få en F-skattsedel är alltför begränsade. Bland annat är möjligheterna för dem som tar uppdrag endast från tidigare arbetsgivare att få F-skattsedel mycket små.

De regler som tillämpas i dag stimulerar inte entreprenörskap och uppmuntrar inte människor som har förmåga och vilja att skapa något, ofta ur ingenting. Nya företag och växande befintliga företag är ju nyckeln till tillväxt och utveckling i Sverige, något som vårt land så innerligt väl behöver. En mer generös inställning till möjligheten att erhålla F-skattsedel skulle bidra till etablering av nya företag i vårt land.

Det finns tyvärr människor som under täckmantel av näringsverksamhet opererar i en svart oredovisad sektor, en sektor som enligt vissa bedömare i dag uppgår till ofattbara 150 miljarder kronor per år. F-skattsedeln får inte bli ett verktyg för dessa oseriösa människors brottsliga verksamhet. Samtidigt får dessa kriminella personer inte förhindra en nödvändig reformering av F-skattesystemet. Nu finns en möjlighet att göra något konkret och positivt för företagandet i Sverige. Den möjligheten tar inte Socialdemokraterna och stödpartierna.

Fru talman! Dagens krav på F-skattsedel innebär att företagandet inom tjänstesektorn hindras allvarligt. Det är också oerhört viktigt att samhället effektivt bekämpar just den informella svarta delen av ekonomin, en sektor som vissa bedömare säger kan omsätta, som jag sade tidigare, upp mot 150 miljarder kronor. Det är sex gånger hela barnbidragets storlek, eller närmare fyra totala försvarsbudgetar, i en svart informell oredovisad sektor.

Det kommer att krävas lagstiftningsförändringar, organisatoriska förändringar hos rättsvårdande myndigheter och resurstillskott för att man ska lyckas i den här kampen, eller kanske bara för att hålla jämna steg med den organiserade ekonomiska brottsligheten.

I den borgerliga alliansens reservation, den första, pekar vi specifikt på problemen med svartarbete inom byggsektorn och de problem det skapar ur konkurrenshänseende. Ansvarstagande behövs givetvis från branschen i stort men också från berörda myndigheter. Vi pekar på samarbete över formella myndighetsgränser som ett viktigt utvecklingsområde. Vi pekar också på möjligheterna till samlade aktioner likt de som med framgång har prövats i restaurangbranschen. Vi menar att det behövs en operation byggsanering. Vänsterkartellen menar uppenbarligen inte att det behövs. Varför?

Det har tidigare påtalats hur pinsamt för Sverige och plågsamt för de drabbade det är att Sverige har blivit fällt för brott mot de mänskliga rättigheterna i Europadomstolen. Om inte annat har jag påtalat det från den här talarstolen tre år tidigare. Reglerna om skattetillägg strider mot

Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Fru talman! Det är högst basala fri- och rättigheter som Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet pläderar för här i kammaren.

Det tar alldeles för lång tid att få en rättslig prövning av ett skattetillägg. Enskilda företagare kan inte få anstånd med verkställigheten av beslutet till dess att saken har prövats i domstol. Det innebär att straffet utmäts innan det finns en lagakraftvunnen dom i ärendet.

Majoriteten säger i sin text i betänkandet att man håller med oss reservanter i sak, men man är inte villig att vidta några som helst åtgärder. Man hänvisar i stället till att en särskild utredare har tillsatts i december månad förra året med uppdrag att föreslå reformerade förfaranderegler på beskattningsområdet. Det är bra att någon äntligen över huvud taget engagerar sig i dessa frågor. Det är mycket bra. Men efter att ha krävt en parlamentarisk utredning för att förstärka rättssäkerheten på beskattningsområdet i tre år tidigare konstaterar jag att intresset fortfarande är lågt hos den styrande vänsterkartellen för just dessa oerhört viktiga frågor.

I reservationen kräver vi också att skattemyndighetens rätt att på egen hand utfärda skattetillägg avskaffas. Det avfärdas med att det skulle innebära bland annat administrativt krångel. Det skulle bli en omfattande administration kring det här förfarandet. När man säger att skattemyndighetens möjlighet att utreda, döma och utfärda en sanktion inte är olämplig visar det att den styrande majoritetens intresse för rättssäkerhetsfrågor på beskattningsområdet är mycket lågt.

Fru talman! Rättssäkerheten på skatteområdet har brister, brister som påverkar enskilda människor och deras verksamheter på ett mycket påtagligt negativt sätt. Det krävs ett ökat arbete med regelverk, lagstiftning och metodfrågor där transparens och begriplighet för alla måste vara ett nyckelord.

Fru talman! Vi vet alla som sitter i kammaren här i kväll att rättssäkerheten brister på skatteområdet. Det är dags att vidta kraftfulla och konkreta åtgärder. Det har jag också sagt tidigare, därav igenkännandet kanske. Men det är dags att göra någonting konkret.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 187 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det verkar som om jag alltid kommer efter långa män eftersom jag får börja mitt anförande med att sänka talarstolen.

Jag vill börja med att tala om en företagare som jag känner. På våren 1992 gick det företag som hon jobbade på i konkurs. Företaget hade tillhandahållit datasystem till järnhandlare, och hon hade utbildat samtlig personal och var den som hade mest kunskap om datasystemet. Produkten måste leva vidare för att inte sätta de järnhandlare som använde systemet i en besvärlig sits. Det blev tidigt klart att den som övertog produkten behövde hennes hjälp, omedelbart men inte på heltid, ovisst på hur lång tid.

Fru talman! Då startade hon ett eget företag efter diverse turer med arbetsförmedlingen. Hon hade en kund, hon utförde arbetet hos denna kund och på kundens datorer. Självklart var hennes mål att skaffa fler kunder, bland annat på sikt att jobba direkt med de järnhandlare som

använde systemet och även jobba med annan utbildning. Men till att börja med hade hon en kund.

Fru talman! Hon startade sitt företag en kort tid innan man införde F-skattsedel. Det är inte säkert att hon skulle ha fått en sådan med dagens regler. Men jag försörjde mig i tio år på denna verksamhet. Som ni kanske förstår var det jag själv som var företagaren. Så småningom fick jag fler kunder.

Fru talman! I dag är den förutsättning som gäller för att få F-skattsedel att man ämnar bedriva näringsverksamhet. De kriterier som gäller för näringsverksamhet är att man ska bedriva verksamheten självständigt, i vinstsyfte och varaktigt. Det är väl bra. Kravet på självständighet innebär att man tar uppdrag från flera olika uppdragsgivare och har egen utrustning. Men, som jag sade i början, när jag startade hade jag en uppdragsgivare och utförde arbetet på dennes datorer.

Fru talman! I dag försvinner alltför många jobb utomlands. Många av framtidens jobb finns inom service- och tjänstesektorn. För att utföra till exempel ett konsultjobb behövs inte så stora investeringar. Själv skaffade jag mig en dator som jag placerade i mitt sovrum.

Kriterierna för att man ska få F-skattsedel är att man bedriver näringsverksamhet. Kriterierna för näringsverksamhet är gammaldags och passar inte dagens varierande arbetsmarknad. Låt i stället alla som vill få starta företag med en F-skattsedel! Det skulle bland annat medföra att fler kvinnor inom den offentliga sektorn skulle kunna starta företag. I dag är dessa kvinnor en grupp som har svårt att få F-skattsedel.

Fru talman! Jag kan hålla med majoriteten i utskottet om att det är viktigt med ett bra fungerande F-skattesystem för att motverka fusk, vilket också Ulf Sjösten tog upp i sitt tidigare anförande. Fusk och skatteundanhållande drabbar alla de medborgare och företag som är ärliga. Där behövs det uppföljning.

Men, fru talman, det som jag har svårt att acceptera är att den socialdemokratiska utgångspunkten är att alla som startar företag är presumtiva skattesmitare. För det kan man tro när man läser betänkandet.

För att hålla mig kvar vid fusk: I betänkandet finns det en reservation som handlar om skattefusk inom byggbranschen. Jag håller med om att det är viktigt att stävja fusk inom alla branscher. Utskottsmajoriteten hänvisar i betänkandet till en lagrådsremiss där det kommer förslag på åtgärder för att motverka fusk, bland annat att alla som säljer varor och tjänster måste ha en typgodkänd kassaapparat. Innan jag har sett förslaget i sin helhet avhåller jag mig från att kommentera det. Självklart ska seriösa företagare skyddas från illojal konkurrens från den som fuskar. Men det viktiga är att det finns balans mellan kontrollåtgärderna och vad man uppnår med dem.

Fru talman! Ett annat problem som jag också drabbades av som företagare var att jag måste betala in moms innan jag hade fått betalt från kunderna. Ett litet företag drabbas extra hårt när inte pengarna kommer i tid. Tidpunkten för momsinsbetalningen är fortfarande anpassad till ett system med 30 dagars betalningstid. I dag har större företag betalningstider på 90 dagar och ibland mer. Visserligen hänvisar utskottet även i denna fråga till en lagrådsremiss på ett förslag som kommer. Jag avhåller mig även i detta fall att djupare kommentera förslaget tills propositionen

kommer. Men det är en viktig fråga för ett företags överlevnad att ett företag har pengarna i handen innan det är dags att betala ut dem.

Jag kan lova att Folkpartiet och de andra allianspartierna kommer att driva frågan vidare.

Fru talman! Precis som Per-Olof Svensson sade finns det ett ”med mera” i det här betänkandet som gäller allmänna motioner om taxering och skattebetalning. Nu kommer jag till detta ”med mera”. Det blir en tvärvändning. Från att ha handlat om pengar och företagande ska jag nu prata om kvinnor som har blivit utsatta för våld. Jag håller med om att det blir en lite konstig blandning, men folkbokföringen ligger hos skatteutskottet. Det jag ska tala om är skyddad identitet i folkbokföringen.

Många är säkert de som har läst om Maria i Liza Marklunds böcker som förföljs av en före detta man och som gång på gång tvingas lämna den plats där hon vistas för att undkomma honom. I dag utsätts alltför många kvinnor för våld av sina makar eller sambor. Det bästa vore självklart om det här våldet inte fanns, men tyvärr är verkligheten en annan. Tyvärr är det de som är offer som måste gömma sig för att undkomma våldet.

Fru talman! Det är viktigt att samhället på alla sätt ställer upp och medverkar till att skydda kvinnorna och dessutom ser till att de utsätts för så lite skada som möjligt. De som inte kan leva ett normalt liv lider alltid skada. Barn som ofta finns med i bilden blir än mer utsatta.

Fru talman! Folkpartiet anser att skyddet för kvinnor, men självklart även för andra som utsätts för förföljelse, snarast måste förbättras. I dag finns det tre åtgärder som kan vidtas: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter.

Fru talman! Sekretessmarkering är inte lagreglerad, vilket medför att ett negativt beslut om sekretessmarkering inte kan överklagas. Ett annat problem är att sekretessbedömningen ska göras om varje år. Dessutom är det inte hundra procentigt säkert. Kvarskrivning, som innebär att personen är folkbokförd på sin gamla adress, medför andra problem till exempel när det gäller vilken skola eller dagis eventuella barn ska gå i.

Rutinerna kring reglerna som ska vara till skydd för utsatta kvinnor måste stramas upp, och det brådskar.

Fru talman! Redan 2002 föreslog Personsäkerhetsutredningen i ett delbetänkande att ett nytt institut inom Skatteverket skulle uppföras, nämligen skyddad folkbokföring. Den var tänkt att ge ett bättre skydd åt förföljda, och då inte bara kvinnor utan alla som utsätts för förföljelse och måste gömma sig.

Fru talman! Alldeles för många år har gått utan att någonting har hänt. Det räcker inte bara med att som i betänkandet påstå att förslag är på gång. Det går inte att gå och gå i all evighet. Någon gång måste man nå målet. Det handlar faktiskt om liv eller död. Jag hoppas att det ska komma ett förslag inom en inte alltför avlägsen framtid. Men nu har jag nått målet i mitt anförande och avslutar med att yrka bifall till reservation 3.

Anf. 188 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! I föreliggande betänkande behandlar skatteutskottet själva formerna för våra skatter. Det är förstås mycket viktigt, när stats-

makten begär så stora delar av medborgarnas inkomst i skatt, att skatterna tas ut på ett etiskt korrekt sätt.

Utskottet har hanterat flera motionsyrkanden i dessa ärenden, men jag tänkte uppehålla mig vid Göran Hägglunds yrkande, att vi effektivt måste bekämpa svartarbete i vårt land.

Det har visat sig svårt att kvantifiera den svarta sektorn, men man vet med säkerhet att den är mycket omfattande. När statsminister Göran Persson under en partiledarutfrågning inför valet 2002 fick frågan hur stor han bedömde den svarta sektorn vara svarade han prompt att den ligger kring 15 % av bnp.

Inte bara statsministern utan också nationalekonomer är hänvisade till att bara försöka uppskatta hur stor den svarta sektorn är. Åke Tengblad, som har genomfört de kanske mest omfattande beräkningarna av den svenska svarta sektorn, uppskattade den 1997 till mellan 3 och 4 ½ % av bnp. Det skulle innebära att den svarta sektorns värde överstiger 100 miljarder kronor i Sverige varje år. Monetära uppskattningar av den svarta sektorn ger vid handen att den skulle kunna vara betydligt större än endast 4–5 % av bnp. Oavsett hur det ligger till med själva storleken verkar det som att det finns ett samband mellan å ena sidan högskatteländer och hög grad av fusk och å andra sidan lågskatteländer och en mindre informell ekonomi. Den som vill fördjupa sig i ämnet kan ta del av vad nobelpristagare Douglass North skriver om ekonomi och där han påpekar etikens betydelse för en fungerande ekonomi.

Den svarta sektorn i ekonomin har alltid konkurrensfördelar gentemot de näringsidkare som väljer att betala skatt och sköta sig enligt lagen. Det är därför skattemyndigheten har en viktig uppgift att se till att skatter betalas in. I Sverige går staten miste om skatteintäkter från en mycket omfattande svart sektor. Vi kristdemokrater anser dessutom att den svarta sektorn har andra betydande skadeverkningar. Svartarbete har bland annat det onda med sig att den ekonomiska tryggheten saknas vid sjukdom och ålderdom jämfört med andra förvärvsarbetande.

Vi kristdemokrater anser, fru talman, att det inte är förenligt med god etik och samhällsansvar att undanhålla den skatt som är grunden för den välfärd vi har i Sverige. Människor kan ha invändningar mot olika procentsatser i olika skatter eller skatters existens över huvud taget. Men skattebeslut som är fattade i god demokratisk ordning måste givetvis efterlevas. Dock har det svenska skattetrycket i allmänhet och beskattningen av vissa varor och tjänster i synnerhet nått en sådan nivå att det finns risk för att skattemoralen urholkas.

Skattebetalarna ska uppträda lojalt och moraliskt mot stat och kommun som tar ut skatter men kan näppeligen förväntas uppträda mer etiskt och lojalt än vad statsmakten gör själv. Därför måste riksdagen, regeringen och de myndigheter som implementerar beskattningen i samhället rannsaka sig själva. Är skatterna och det sätt som de ska betalas in på rimliga för medborgarna? Vi kan ta som exempel skattetillägget och periodiseringen av momsinsbetalningarna. Kan vissa skatter enbart motiveras utifrån ett strikt statsfinansiellt perspektiv?

Till vår hjälp borde vi använda oss av de hävdvunna skatterättsliga principerna som en gång även socialdemokratin sade sig följa. Skatt efter bärkraft, likformighetsprincipen, neutralitetsprincipen är principer som om de följs skulle kunna vara grunden för en god beskattning.

Fru talman! Stat och kommun ska ha goda skatteintäkter för att finansiera hela vår gemensamma välfärd. Inget ska behöva lånas på nästa generations bekostnad. Men vi måste slå vakt om den enskildas välfärd så att vi inte beskattningssvägen urholkar den på ett avgörande sätt.

Bekämpandet av svartjobben, som Göran Hägglund upplyste om, kan bara ske genom en kombination av förbättrad kontroll och vaksamhet från oss politiker och genom att beskattningen i sig är korrekt och rimlig.

Fru talman! Till slut yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 189 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill först säga till Anne-Marie Ekström att jag inte vill peka ut någon företagare som någon presumtiv skattesmitare men vill ändå konstatera att det snart inte finns en debattör i dag som inte har sagt ett ord om de stora summor som undandras staten på grund av ett tyvärr alltför omfattande skatteundandragande. Sedan får det vara upp till var och en själva att dra slutsatserna av detta faktum. Även om vi må ha olika idéer om hur vi ska beskatta inkomsttagare och företagare här i landet känns det som att vi är allihop väldigt oroade över att det är på det sättet. Det kanske man ändå kan konstatera utan att därmed peka ut en enda skattskyldig i det här landet.

Vänsterpartiet har ett antal reservationer i betänkandet, och jag ska kommentera några av dem. Det har pratats en del om F-skattsedlar i debatten. Vi har tagit upp en diskussion om tidsbegränsade F-skattsedlar, och det har sin grund i en rapport från Skatteverket. Det har också att göra med ökade möjligheter att förhindra skatteundandragande. Det finns all anledning att titta lite närmare på de här idéerna, för jag är fullständigt övertygad om att vi måste kunna få in mer skattepengar till staten, och vi måste på ett tidigt stadium kunna stävja skattefusk.

I reservation nr 9 tar vi upp frågan om skriftliga svar från skattemyndigheten. Vi menar att ett sådant svar skulle behöva ha större tyngd än vad det har i dag. I vissa fall vill en näringsidkare förvissa sig om att han eller hon ska handla på ett speciellt sätt för att inte begå skatterättsliga fel. I de sammanhangen är det ganska vanligt att man skriver till skattemyndigheten och får ett svar som anvisar hur man ska handla. Men det har visat sig att det finns situationer där det blir fel trots att näringsidkaren har gjort så som det står i svaret, till exempel vid en revision, och trots att samma omständigheter förelåg vid den tidpunkt som man ställde frågan och fick svaret som när revisionen gjordes. Vi menar från Vänsterpartiets sida att det inte är bra. Det känns heller inte speciellt rättstryggt att det är på det sättet.

Den sista reservationen är reservation 11. Där tar vi upp några problem som uppstår när man är placerad i utlandet så lång tid att man inte längre har någon rätt att vara folkbokförd i Sverige. Vi menar att det kan ställa till med många problem för den enskilde, för att vara folkbokförd är en väldigt viktig grundläggande sak som underlättar för den enskilde att sköta de ekonomiska och andra åtaganden som man naturligtvis har. Det finns exempel på människor som har råkat oerhört illa ut. Därför vill Vänsterpartiet i reservation 11 uppmärksamma de här problemen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 9.

Anf. 190 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag förstod inte riktigt Marie Engströms kommentar om detta att peka ut företagare som skattefuskare. Det vore bra om Marie kommenterade och förtydligade det lite.

Jag håller med Marie Engström om att det är väldigt viktigt att stävja skattefusk, att man ska göra det till varje pris och att man måste ha bra kontroller. Samtidigt är det viktigaste att man har utgångspunkten att de som startar företag inte kommer att skattefuska, men självklart måste man följa upp det.

Jag avvaktar och ser vad som kommer i propositionerna som kommer under våren. Då kommer vi att kommentera och ta ställning till frågorna inom Folkpartiet.

Detta med skattefusk gäller både företagare och andra enskilda personer. Precis som jag sade i mitt anförande konkurrerar den företagare som skattefuskare ut en företagare som är ärlig och gör rätt för sig. Om vi skulle ha ett sådant skattesystem och sådana regler att folk mer än gärna skulle vilja betala skatt och skulle ha förtroende för skattesystemet, tror jag faktiskt att vi skulle ha betydligt mer skattepengar att röra oss med. Men det är en annan sak.

Anf. 191 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det var alltså ett svar på ett påstående som Ann-Marie Ekström gjorde från talarstolen. Hon sade att betänkandet är skrivet på ett sådant sätt att man skulle kunna peka ut varenda företagare som en presumtiv skattesmitare. Det var ett svar på det påståendet som jag gav i mitt anförande. Vi ska naturligtvis inte från riksdagens talarstol stå och peka ut vare sig den ena eller den andra. Jag menar bara att det blotta faktum att så mycket pengar undanhålls från beskattning varje år ändå betyder att det är några som ägnar sig åt skattefusk. Det kan vi inte komma ifrån. Det var med anledning av det som jag gjorde påpekandet.

Precis som Ann-Marie Ekström säger kommer det propositioner som kommer att ta upp frågan om en effektivare skattekontroll. Jag tycker att det är väldigt bra att den här typen av åtgärder kommer och som vi också kommer att hinna fatta beslut om innan vårriksdagen är över.

Anf. 192 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag har inga kommentarer till de enskilda åtgärderna eftersom jag inte har sett dem. Jag avvaktar och ser vad som står i propositionerna. Men jag håller med om att det är viktigt att man stävjar skattefusk.

Anf. 193 STAFFAN DANIELSSON (c):

Herr talman! Även på det här skatteområdet har det lagts ett stort antal motioner som samtliga samvetsgrant avslås av utskottsmajoriteten. Jag stöder ändå Centerpartiets alla sju reservationer, varav fem är tillsammans med övriga borgerliga partier. Och jag yrkar bifall till reservation nr 7 om tidpunkten för inbetalning av moms.

Jag vill uppmärksamma en av de motioner som avslås och som beskrivs i reservation 9 av Marie Engström. Jag lyssnade noga på Marie Engströms inlägg, och jag tror inte att jag börjar bli trött – det beror säkert inte på det – men jag tyckte att hon sade en del kloka saker. Jag tycker att

det är en intressant reservation som jag ska överväga inför framtiden i alla fall, att de skriftliga besked som Skatteverket ger ska man kunna lita på och ta till sig, om inget har hänt i övrigt. Det är intressant att tänka på.

Jag återgår nu till Centerpartiets reservationer. Vi i Centerpartiet anser som bekant att Sverige måste få ett bättre företagsklimat och att just småföretagens situation är oerhört viktig. Ska Sverige klara framtidens utmaningar vad gäller den globala konkurrensen och resurser för en god offentlig service, för rejäla pensioner och för bra sociala försäkringar, är det helt avgörande att människor startar egna företag och vill bli företagare och att man vill tillväxa och kan, vill och vågar anställa. Genom att det privata näringslivet växer och med fler i arbete ges den bästa tryggheten för en god offentlig sektor, för rejäla och uthålliga pensioner och sociala försäkringar. Därför är det alarmerande att Sverige kommer långt ned i EU vad gäller andelen av befolkningen som är företagare och att andelen har minskat det senaste decenniet.

Det behövs en rad åtgärder för att motivera fler svenskar att använda sin energi till att bli företagare och våga utveckla sina företag för allas vårt bästa. De förslagen och åtgärderna handlar inte om fortsatt sjuklöneansvar eller lagstadgad rätt till heltidsarbete.

En liten del av det åtgärdsbatteri som Allians för Sverige lägger fram förslag om är att göra det enklare att erhålla F-skattsedel. Centerpartiets grundtanke är att alla människor borde tilldelas en F-skattsedel vid födseln som sedan aktiveras när och om man väljer att starta företag. Det finns regler i det här som ibland kan försvåra för dem som vill starta eget företag, och den gemensamma alliansreservationen vill i stället underlätta det. Vi är självfallet överens om att eventuellt missbruk av en F-skattsedel ska beivras. Den ska i sådana fall återkallas.

Regeringen vill som bekant efter valet diskutera skattesystemet i dess helhet. Utskottsmajoriteten avstår därför lite bekvämt från att ta ställning till några angelägna frågor. En av dessa handlar om momsinsbetalningarna. Företagarna åläggs sedan länge att betala in sina erhållna momssummor cirka en och en halv månad efter det att fakturan skickats i väg. Det är i dag mycket tufft på marknaden. Allt oftare betalar kunderna sina fakturor senare än så. Det sätts ibland till och med i system av mäktiga beställare till olika underleverantörer. Resultatet blir att det berörda företaget tvingas att betala in moms till staten som man ännu inte har erhållit i pengar från sin kund. Man tvingas i praktiken att låna ut pengar till staten i avvaktan på att kunden ska betala. Det här är uppenbart ett orimligt förhållande och måste på ett eller annat sätt rättas till.

Både Företagarna, Företagarförbundet och Svenskt Näringsliv har i skrivelser och uppvaktningar till utskottet begärt att tidpunkten för inbetalning av moms mot denna bakgrund ska förlängas. Det är inte alls något orimligt krav. Det är ett mycket naturligt krav.

Man visar också konkret att 20 % av företagen drabbas av för sena momsinsbetalningar och att hälften av dessa företag har fått likviditetsproblem. Det här är inte rimligt, och jag tycker att det är passivt av majoriteten att begrava frågan i en eventuell stor översyn av skattesystemet.

Anf. 194 ULLA WESTER (s):

Herr talman! Det är ju glädjande att de borgerliga partierna har en reservation kring skattekontrollfrågorna.

Jag måste ändå fråga: Mot vad och mot vem är reservationen riktad? Vem håller inte med om att den svarta ekonomin utgör ett allvarligt problem?

Med Operation krog-sanering som förebild vill reservanterna se en motsvarande Operation byggsanering. Jag måste, herr talman, säga god morgon till mina borgerliga kolleger. Jag undrar var de har befunnit sig de senaste åren.

Operation krog-sanering, som jag för övrigt är en varm anhängare av, har varit i gång sedan början av 1990-talet. Det samarbete mellan Skatteverket, andra myndigheter och arbetsmarknadens parter som reservanterna föreslår har redan fungerat i många år. Det är definitivt inte bara restaurangnäringen som de samarbetsgrupperna sysslar med. Inte minst byggbranschen har stått i centrum.

Samverkan mellan olika myndigheter och parter är mycket bra. Den är nödvändig, men inte tillräcklig. Myndigheterna måste också ha befogenheter och resurser.

Det är faktiskt bara ett par månader sedan Centerpartiet sade nej till att tillföra Skatteverket 420 nya tjänster att använda till skattekontrollen.

Vid samma tillfälle ville Kristdemokraterna minska Skatteverkets anslag med 380 miljoner, och Moderaterna med 100 miljoner.

Av de borgerliga var det bara Folkpartiet som hade klart för sig att skattekontroll är en arbetsintensiv verksamhet som kostar pengar. Skattekontroll är, som bekant, ett prioriterat område för oss socialdemokrater och samarbetspartier.

I nära samarbete med arbetsmarknadens parter har ett stort utredningsarbete genomförts i syfte att utveckla ytterligare bra och moderna metoder i ekobrottsbekämpningen. I slutet av mars kommer resultaten av denna möda att läggas fram på riksdagens bord.

Det kommer då förslag om omvänd skattskyldighet för byggbranschen, certifierade kassaapparater i kontanthandeln, krav på personalligare och ökade befogenheter för Skatteverkets personal som bland annat oannonserade kontrollbesök.

Snart blir det upp till bevis om de borgerliga kommer att säga ja till allt detta och därmed ge sitt stöd till de seriösa företagen.

I den borgerliga fyrpartireservationen nr 3 som handlar om F-skattsedlar står tyvärr inte ett ord om att sådana också har en mörk baksida och att de faktiskt också innebär ett hot mot seriösa företag. De borgerliga företrädarna har nämnt det i sina anföranden i dag, men det står inte ett ord om det i reservationen.

Även borgerliga politiker måste väl rimligen känna till att just F-skattsedeln är ett åtråvärt verktyg för dem som vill begå ekonomiska brott.

Tyngdpunkten hos reservanterna ligger i stället på att det är för svårt att få en F-skattsedel utfärdad trots att det i praktiken är oerhört få som nekas – enligt min uppfattning för få.

Moderaternas Ulf Sjösten verkade i dag bli så tagen av sitt eget rättspatos att han nästan vibrerade när han höll sitt anförande. Hur trovärdig är han egentligen när han levererar sin syn på det svenska rättssystemet? Det finns bevisligen en fara i att använda samma gamla motion år från år. Verkligheten kan nämligen springa ifrån en.

Som jag ser det hade det varit bättre om Ulf Sjösten i stället för att öva brösttoner framför spegeln hade tagit sig tid att läsa på regelverket kring skattetilläggen. Jag hävdar nämligen att han har fel i sak. Varken det gamla skattetillägssystemet eller det nya balanserar, som Ulf Sjösten uttrycker det i sin motion, på gränsen till vad som är tillåten lagstiftning enligt Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

Han har däremot rätt i att Sverige för några år sedan fick en prickning i Europadomstolen. Men den kritiken avsåg inte skattetilläggen som sådana, utan handläggningstiden i domstolarna. Rättsprocessen i ett skattemål hade tagit för lång tid. Sedan dess har vårt nya skattetillägssystem trätt i kraft.

Trots detta skjuter alltså Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna in sig på skattetilläggen med hänvisning till Europakonventionen. Det gör de med en riktig kullerbytta.

Deras förslag till förändringar skulle medföra att fler skulle tvingas att betala skattetillägg. Det skulle innebära att svensk lagstiftning verkligen skulle bryta mot Europakonventionen, närmare bestämt de bestämmelser som anges i 4 kap. Sist men inte minst skulle belastningen på domstolarna öka och därmed risken för utdragna rättsprocesser.

Varför i hela världen vill moderater, centerpartister och kristdemokrater att fler skattskyldiga ska åläggas att betala skattetillägg? Det kan man verkligen undra.

Jag kan i det här sammanhanget inte låta bli att uttrycka min respekt för Folkpartiet. De har nämligen haft kurage nog att inte delta i de andra borgerligas klagosång över felaktigheter som inte finns.

Moderaterna, Kristdemokraterna och Centerpartiet begär också en översyn av skatteprocessen. En sådan är faktiskt på gång. Förfarandereglererna på beskattningsområdet ska ses över, men inte av de skäl som reservanterna påkallar. I stället ska utredningen jobba fram förslag som syftar till att ytterligare minska administrationen för både skattskyldiga och skatteverk. Lagstiftningen ska bli mer sammanhållen. Nu efter tio år är det dags att se över skattekontona, inklusive redovisningsperioderna. Självklart ingår också omprövning och överklagande av beslut om skattetillägg i översynen.

Det går säkert att ytterligare snabba på den processen.

Jag behöver väl inte säga det självklara att rättssäkerheten ska beaktas fullt ut i alla de kommande förändringsförslagen.

Samtliga borgerliga partier ägnar hela två gemensamma reservationer, nr 4 och 5, åt en fråga som riksdagen inte äger och heller inte bör göra till sin, nämligen vilka extrauppgifter som ska eller inte ska finnas med på lönebesked och slutskattsedlar.

Vi socialdemokrater tycker att det är angeläget att i stället minska företagens och myndigheternas obligatoriska uppgiftslämnande.

Till sist lite grann om folkbokföringsfrågorna. I reservation 13 lyfter Folkpartiet fram den viktiga frågan om säkerheten i identitetsskyddet för framför allt kvinnor och barn som har utsatts för våld i en nära relation.

Anne-Marie Ekström hade en särskild utläggning om just denna reservation, och den är viktig.

På skatteutskottets initiativ har Skatteverket tillsammans med Datainspektionen, Rikspolisstyrelsen och Riksförsäkringsverket utformat en

vägledning för säkrare hantering av sekretessmarkerade uppgifter. Vad hjälper lagstiftning om tillämpningen inte fungerar?

Därutöver har två utredningar hanterat dessa skyddsfrågor. Och i slutet av denna månad, närmare bestämt den 22 mars, kommer regeringen att presentera en lagrådsremiss som innehåller förslag på hur skyddet ska stärkas.

Med dessa förslag, i kombination med den säkrare hanteringen, tror jag att vi kommer att nå upp till den trygghetsnivå som vi alla har ambitioner att nå.

Herr talman! Jag vill avsluta med att yrka bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 195 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det var inte jag som vållade denna debatt, utan det var Ulla Wester som öppnade upp för den när hon började ta upp en debatt som vi redan har haft om budgeten här i kammaren. Hon började tala om partiernas anslag på olika områden. Hon gick också in på detaljområden. Och det finns faktiskt anvisat i våra budgetmotioner vad förändringarna inom anslagsområdena innebär. Och om det dras ned på något område så finns det redovisat där. Därför tyckte jag att det var ganska onödigt att ta upp det.

Men jag vill upplysa kammaren om att vi exempelvis föreslår att fastighetstaxeringen ska slopas på grund av att vi vill avveckla den statliga fastighetsskatten. Det innebär enligt uppgift från skattemyndigheterna ca 200 miljoner kronor lägre kostnader.

Övriga delar av detta finns redovisat i våra anslag. Därför finns det ingen anledning att göra det. Jag ville bara till kammarens protokoll redovisa skälen till våra neddragningar på just den budgetposten.

Anf. 196 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Denna redovisning behövs inte bara i kammarens protokoll. Även jag vill ha den.

Anledningen till att jag tog upp anslagsframställningarna är den reservation där även Kristdemokraterna finns med och som handlar om skattekontroll. Skattekontroll kostar pengar. Skatteverket behöver ordentliga anslag för att kunna hantera detta.

Kristdemokraterna vill ta bort fastighetsskatten. Men det är faktiskt ett stort antal nya finesser som ni gärna vill lägga på Skatteverket och som också skulle innebära administrativa kostnader.

Men, Lars Gustafsson, helst skulle jag vilja diskutera reservation 12 i dagens betänkande. Jag vill börja den diskussionen med att säga självklarheter som att jag tror på alla människors lika värde. Jag tycker att likhet inför lagen är ett grundläggande begrepp i en demokrati. Varför säger jag dessa högtravande ord? Det ska väl inte behövas? Delar inte alla dessa värderingar?

När jag läser reservation 12, där Lars Gustafsson finns med, undrar jag ärligt talat hur det står till med den saken. Den reservationen handlar om att människor med kriminellt förflutet inte ska ha samma rättigheter som vi andra. Om de är i behov av skydd ska de inte få det. Är det folkbokföringsavdelningen på Skatteverket som ska avgöra vilka typer av brott som människor ska ha begått för att de ska stå utanför lagar som

omfattar oss andra? Eller är det domstolarna som ska döma samma person två gånger?

Är Lars Gustafsson medveten om att hans förslag innebär olikhet inför lagen? Är det inte det skyddsbehov som en människa har som ska avgöra detta? Inser Lars Gustafsson att hans förslag innebär olikhet inför lagen?

Anf. 197 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Det finns ett talesätt som säger att en viss potentat läser en viss bok på ett visst sätt. Och jag tolkar att Ulla Wester läser samma text på samma sätt som den personen. Då menar jag att det givetvis alltid finns avvägningar när det handlar om skyddsvärde. Frågan är vem som ska skyddas. Vem är mest skyddsvärd? Hur den lagtekniska texten ska utformas har ingenting med detta att göra, utan vi har mängder av lagar där det finns vissa regler för exempelvis när man ska ha skyddad identitet som innebär att det finns ett behov att göra detta. Det är inget generellt. Och hur själva utformningen av lagtexten ska se ut får gå genom ett propositionsförfarande. Och sedan får Lagrådet yttra sig. Det är inget som jag i denna kammare kan svara Ulla Wester på. Jag hoppas att hon förstår det. Därför är frågan lite märkligt ställd eftersom hon inte tog upp den i sitt anförande.

Mitt svar till Ulla Wester är att jag överlåter den lagtekniska delen till dem som är lagkunniga på området. Det är en sak som tangerar lagutskottet, justitieutskottet och även skatteutskottet. Men nu ligger detta tekniskt inom vårt område på grund av att det handlar om folkbokföring. Jag ser därför inga som helst problem med detta, Ulla Wester. Och jag anser inte alls att det ska vara olikheter inför lagen. Däremot tycker jag att alla ska skatta lika inför lagen. Men det gör inte alla eftersom många jobbar svart.

Anf. 198 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Lars Gustafsson ser inga som helst problem med detta. Jag ska citera ur reservationen. Där står följande:

”Vi anser att det behövs en översyn av regelverket kring skyddad identitet och identitetsbyte som syftar till att begränsa möjligheten för grova brottslingar att få denna typ av skydd.”

Låt mig delge Lars Gustafsson lite egna erfarenheter som jag tror har relevans i detta sammanhang.

Jag har arbetat inom socialtjänsten i många år, bland annat med missbrukare, särskilt tunga narkomaner. Per definition är de kriminella. En del av dem begick väldigt grova brott.

Jag glömmer aldrig en ung man från Malmö som ursprungligen hette Krister. Han var skyldig danska Hells Angels pengar för en narkotikaleverans. Att han överlevde den misshandel som han utsattes för en mörk kväll i Kristianstad är ett under. Han var slagen sönder och samman.

Förvisso var han kriminell. Men det är väl ändå inte okej med någon sorts misshandel eller dödsstraff, vilket vi inte har i Sverige?

Det finns andra kriminella som hjälper polisen med upplysningar. Dessa människor lever farligt både innanför och utanför fängelsemurarna.

Det måste ändå vara skyddsbehovet, Lars Gustafsson, som avgör om man ska få hjälp med skydd av samhället. Nästa gång kanske Lars Gustafsson föreslår att de som har glasögon får klara sig själva. Var drar man gränserna?

*Allmänna motioner
om taxering och
skattebetalning m.m.*

Anf. 199 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag blir lite bekymrad när jag hör Ulla Westers uttalande om företagare och deras möjligheter att få F-skattsedel. Ulla Wester misstänkliggör företagarna, så jag hade nog inte helt fel när jag i mitt huvudanförande sade att en grunduppfattning kanske är att företagare är fuskare och bedragare – måhända lite tillspetsat uttryckt.

Precis som jag sade till Marie Engström är det viktigt att motverka fusk. Det är inte det jag är emot. Men det måste också finnas en balans mellan kontrollåtgärder och det som uppnås med kontrollåtgärderna. Jag kan lova Ulla Wester att vi noga kommer att läsa vad som står i propositionen om fusk- och kontrollåtgärder.

Jag vill tacka för att jag har fått besked om att det åtminstone kommer en lagrådsremiss om skyddsbehovet för förföljda, särskilt kvinnor. Om datumet för en lagrådsremiss är den 22 mars, när kommer då, förhoppningsvis, ett förslag från regeringen i form av en proposition?

Anf. 200 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Anne-Marie Ekström behöver inte tacka för lagrådsremissen. Vi socialdemokrater är minst lika angelägna om att få klart i frågan. Givetvis måste skyddet för de här utsatta människorna öka.

När propositionen läggs fram vågar jag inte säga. Det beror lite grann på vad Lagrådet säger. Det är en ganska komplicerad materia.

Anne-Marie Ekström, en gång för alla: Jag misstänkliggör inte företagare. Det är precis tvärtom. Jag värnar företagare och det sunda näringslivet. Det är därför som jag håller på här med mitt tjat om skattekontroll. Det gör jag år efter år och, tror jag att jag kan säga, lika engagerat varje år. Jag gör det bara av den anledningen att jag värnar de seriösa företagarna.

Det är alldeles fruktansvärt när man som seriös företagare inte kan klara sin verksamhet därför att konkurrenten runt hörnet inte betalar vare sig moms eller skatter och avgifter. Det är fullständigt oacceptabelt. Det är därför jag håller på som jag gör. Jag misstänkliggör alltså inte företagare. Anne-Marie Ekström, tro mig denna gång!

Anf. 201 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag tackade inte för lagrådsremissen, utan jag tackade egentligen för att den äntligen kommer. Det är något som vi länge har väntat på.

Jag håller med Ulla Wester, för också jag värnar företagare. Men Ulla Wester skulle kanske någon gång lyssna på sig själv när hon uttalar sig. Jag tror att Ulla Wester menar allvar med talet om att man värnar företagare. Men lyssna en gång till de ord som Ulla Wester använder när hon pratar: Jag skulle egentligen vilja att färre företagare fick F-skattsedel. Ulla Wester säger också att hon tycker att det är alldeles för många som får F-skattsedel, att det måste vara mycket större kontroll och så vidare. Detta är ett sätt att misstänkliggöra.

De allra flesta företagare är seriösa, men självklart finns det också de som inte är seriösa. Jag ser det dock från den positiva sidan. Man måste anta att den som vill driva ett företag vill göra det på ett seriöst sätt. Ulla Wester däremot börjar från det andra hållet.

Anf. 202 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Ja, det gör jag därför att just nu är det skattekontroll vi diskuterar. Vi diskuterar inte företagsklimatet i största allmänhet, utan vi pratar om skattekontroll. Det är vad betänkandet handlar om. Därför har jag den ingången. Jag är inte snäll när jag pratar om dem som begår ekobrott – det är jag inte och kommer inte heller att bli.

Det förvånar mig att Folkpartiet och de andra borgerliga partierna hela tiden framhåller hur svårt det är att få en F-skattsedel. Oavsett åsikt måste vi väl ändå försöka hålla oss till hur det ser ut i verkligheten. Jag tror att vi tjänar på det.

Förra året inkom till Skatteverket 72 928 ansökningar om F-skattsedel. Av dessa avslogs 1 669 ansökningar. 1 % av de avslagen berodde på att Skatteverket bedömde att näringsverksamhet inte bedrevs. Resterande avslag berodde på obetalda skatteskulder eller på näringsförbud. Så ser verkligheten ut.

Det här är inget tillfälligt trendbrott, Anne-Marie Ekström, utan så här har vi haft det år efter år. Det är en myt att det är svårt att få en F-skattsedel. Se verkligheten! Tillsammans kan vi väl jobba vidare för ett bra näringslivsklimat.

Anf. 203 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Brösttoner – hans rättspatos vibrerar. Så sade Ulla Wester om mig. Jag är van vid att det budskap jag levererar recenseras. Men jag är inte van vid att jag själv recenseras i talarstolen. Jag lovar, herr talman, att jag inte kommer att recensera hur Ulla Wester tar sig ut i talarstolen. Det är alltså ett löfte.

I en reservation pekar vi på vikten av åtgärder inom byggbranschen. Ni socialdemokrater talar ofta om att ni anser att kampen mot den informella svarta sektorn är viktig. Varför behövs då inte de åtgärder som vi föreslår i reservationen? Behöver inte förutsättningarna förbättras för alla de företag inom byggbranschen runt om i Sverige som sköter sig – eller hur ska vi tolka ert nej till just det förslaget från vår sida?

Ulla Wester sade att samarbete förekommer. Ja, jag vet att det förekommer samarbete. Men det är stora skillnader sett över landet när det gäller hur det här fungerar. Här hade vi ändå en möjlighet att formalisera ett sådant här samarbete och tala om att vi på den politiska arenan, vi på den lagstiftande arenan, i Sverige har en mening om det. Varför säger ni nej till det här? Det förstår jag inte, Ulla Wester!

Anf. 204 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! De åtgärder som ni borgerliga föreslår i reservation 1 är sådant som redan pågår, Ulf Sjösten, och har gjort det i många år. Det hela är strukturerat och verksamt, men det behövs mer därför att det inte räcker. Därför kommer nu fler förslag, som jag nämnde i mitt anförande.

Jag skulle gärna vilja återknyta till skattetilläggen eftersom jag faktiskt tycker att de är en oerhört viktig punkt i sammanhanget. Jag vidhåller

ler, Ulf Sjösten, att du har fel i sak när du påstår att vårt skattetilläggssystem balanserar på gränsen till brott mot Europakonventionen.

Herr talman! Jag skulle vilja att Ulf Sjösten redovisade på vilken punkt eller på vilka punkter vårt administrativa system bryter mot de mänskliga rättigheterna, och jag skulle uppskatta oerhört mycket om Ulf Sjösten ville göra det konkret och ge tydliga exempel.

Jag skulle också vilja få en förklaring till varför Moderaterna vill att fler människor ska betala skattetillägg. Jag förstår inte det. Jag ska lyssna med största intresse, Ulf Sjösten.

Anf. 205 ULF SJÖSTEN (m) replik:

Herr talman! Vi tackar alldeles speciellt för att du lyssnar med stort intresse, Ulla Wester. Det här är lite som Jeopardy, för jag avser att ställa frågorna, Ulla. Jag hade en fråga till, och den tänker jag ställa nu med anledning av ditt tidigare anförande.

Du tog upp frågan om att vi minskar anslaget till Skatteverket med 100 miljoner kronor. Det tycks finnas en tro hos socialdemokrater och stödpartier på att kampen mot den ekonomiska brottsligheten i Sverige bedrivs enbart av Skatteverket. Så är det inte. Det finns oerhört många byggstenar i den här väven som måste fungera. Det finns polisiära ekorotlar runtom i landet. Det finns specialåklagare. Det finns domstolar och delar av domstolar som är specialiserade just på den här typen av brottslighet, herr talman.

Jag vill gärna ha svar på min fråga till Ulla Wester. Vad gör ni för att gradera upp och rehabilitera dessa delar av rättsväsendet för att vi ska få en effektiv kamp mot den ekonomiska brottsligheten? Det är ju något som vi uppenbarligen är överens om är viktigt. Vad gör ni?

Anf. 206 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Alldeles nyligen har Ekobrottsmyndigheten omorganiserats och blivit mer effektiv. Rättsväsendet som helhet har fått massor av resurser under den innevarande mandatperioden. Vi satsar väldigt mycket. Skatteverket är en viktig del i detta. Åklagarna är oerhört intresserade av skattebrottsenheternas kompetens, som ligger som någon sorts början i ett fortsatt led.

Jag noterar att Ulf Sjösten nogsamt undviker att svara på min fråga. Jag tycker att Ulf Sjösten när han går ut som han gör tar på sig ett oerhört stort ansvar. Han påstår att riksdagen för bara ett par år sedan efter ett gediget utredningsarbete har antagit lagförslag som bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det var det som han stod och sade i talarstolen. Jag tycker att det faller på sin egen orimlighet. Bara för att Ulf Sjösten ogillar en lagparagraf eller två, eller kanske ett helt system, så behöver inte det betyda att just den paragrafen skulle bryta mot Europakonventionen. Tänk om vi en gång för alla kunde komma överens i den här frågan!

Anf. 207 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Dagens Sverige efter 60–70 år av socialdemokratiskt regeringsinnehav flödar tyvärr av svarta pengar, svarta jobb och svarta pengar på bostadsmarknaden. Där har du det som konkurrerar med seriösa företagare. Där behövs det åtgärder. Att då rikta in sig på att försvåra för F-skattsedel är att skjuta mygg med kanon.

Kan det här förhållandet – att Sverige i dag tyvärr har de här stora problemen – bero på höga skatter och omfattande regelverk? Där tror jag lösningen mer är att söka i att få bra villkor för seriösa företagare än att ge de signaler som Ulla Wester sänder ut här om att det ska bli svårare för en välartad medborgare att erhålla F-skattsedel. De allra flesta får F-skattsedel. Det är riktigt. Men självfallet är det många som vet om de begränsningar som vi vill ha bort, och de ansöker ju inte. Det är klart att det finns ett mörkertal här. Det är viktigt för Sverige att satsa på företag och jobb, och därför är det tråkigt att vi inte kan vara överens om att underlätta för dem som vill bli företagare.

Vi tror att den statliga byråkratin, inklusive skattebyråkratin, kan bli effektivare. Vi har lite besparingskrav – inte så stora – på olika myndigheter. Det står vi för. Det går att effektivisera även inom statliga myndigheter. Det är den bakgrunden.

Inbetalning av moms är ett bekymmer för företagare, som alltså får betala in pengarna innan de erhåller dem. Ser Ulla Wester det som ett bekymmer, eller är det någonting som en seriös företagare med F-skattsedel ska tåla?

Anf. 208 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Vem ska utföra den här skattekontrollen om Skatteverket inte får några tjänster? Man kan ju inte bara prata, utan man måste tillföra resurser och befogenheter, Staffan Danielsson. Jag blir bekymrad när Staffan Danielsson negligerar de problem som finns för F-skattsedeln. F-skattsedeln är jättebra. Det är ett fantastiskt instrument som fungerar hur bra som helst, men inte alltid. F-skattsedlarna har en mörk baksida, och det måste man se. Annars skadar man de seriösa företagen. Jag förstår inte att ni blundar för problemen. Det är lätt att få en F-skattsedel för en seriös företagare. Det är inte svårt.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Staffan Danielsson. Jag tycker att det här med skattetillägg är viktigt. Han deltar faktiskt i den reservationen. Nu svarade inte Ulf Sjösten, men möjligen kan Staffan Danielsson göra det. På vilken eller vilka punkter bryter vårt skattetillägssystem mot Europakonventionen? Jag skulle vara tacksam för ett svar.

Anf. 209 STAFFAN DANIELSSON (c) replik:

Herr talman! Det är Jeopardy igen här. Jag får hänvisa till Ulf Sjöstens dialog om detta. Jag frågar, och Ulla Wester har förhoppningsvis svar på den fråga som hon inte svarade på nu om de här företagarna med F-skattsedel som får betala in skatt till staten fast de inte har erhållit betalning från sina kunder.

Vad gäller Skatteverket är Ulla Westers uppfattning att det har den absolut idealiska och perfekta nivån för att fylla sin uppgift. Jag och Centerpartiet menar att det går att effektivisera även inom den statliga byråkratin, Ulla Wester. Vi tror att man något, men inte mycket, kan spara på personalen och att det ändå finns möjligheter för denna myndighet att liksom alla andra företag att effektivisera sina arbetsformer och jobba effektivare. Där skiljer vi oss åt. Jag tror att slutsatsen av Ulla Westers inlägg är att man borde ha ännu fler på Skatteverket än i dag om det är det som avgör alltihop. Vi tror på kvalitet.

Jag upprepar min fråga om momsen.

Anf. 210 ULLA WESTER (s) replik:

Herr talman! Skulle inte Skatteverket vara effektivt? Det är känt i hela världen – vårt svenska Skatteverk och vårt svenska Tullverk – för sin fantastiska kvalitet och effektivitet. Där tror jag faktiskt inte att vi kan klaga, Staffan Danielsson, inte ens om man är centerpartist.

Ursäkta att jag inte hann svara på frågan om kredittiden. Det är givetvis ett bekymmer. Vad händer om man skulle förlänga inbetalningsperioden? Förmodligen skulle de stora företagen ta sig friheten att förlänga krediterna ännu mer och strunta i att betala. Det är det som är bekymret. Hur ska man hantera det? Jag önskar att företagarnas organisationer skulle gå samman och på något vis med styrka försökte hantera det här. Det är självfallet ett ofog. Jag vet att det är ett stort bekymmer. Men också den frågan ska ses över nu i den skattebetalningsutredning som jag talade om. Men den är svår att åtgärda. Släpper vi efter, stramar det upp på andra hållet. Så kommer det självfallet att bli.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

16 § Förskolan

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU12
Förskolan.

Anf. 211 MARGARETA PÅLSSON (m):

Herr talman! Olika människor har olika syn på förskolan. Det är inget konstigt med det. Men ändå tycker jag att vi skulle kunna enas om vikten av förskolans förberedande roll för kunskapsinhämtandet i grundskolan. Alla vi som har sett en grupp förväntansfulla sjuåringar komma till skolan på sin första skoldag vet hur olika de är. En del olikheter är genetiskt betingade, men många olikheter är beroende av vilken stimulans och träning barnen har fått under sina första år i livet.

Barn är som mest mottagliga för att utveckla sin språkliga medvetenhet i åldern tre–sex år. Förr fick många fler barn mer språkträning hemma. Föräldrarna hade tid att läsa sagor och ramsor och sjunga med sina barn på ett helt annat sätt än nu. Forskning visar att den tid föräldrar tillbringar med sina barn ständigt minskar. Tyvärr är också fler hem än tidigare otrygga miljöer. Då finns risken att barnens inlärningsystem stängs av. Det som hemmen inte klarade av kunde skolan tidigare kompensera för, men den förmågan har tyvärr skolan alltmer tappat.

Det är elever med lågutbildade föräldrar som fått allt svårare att klara skolan. Studier från andra länder visar att barn som tidigt får uppleva pedagogisk stimulans klarar sig bättre senare i skolan. De barn som av olika skäl har särskilda behov är de som mest gynnas av sådan uppmuntran.

Det är en tuff värld som dagens ungdomar möter. 25 % klarar inte målen i grundskolan. 25 % klarar inte gymnasiet, inte ens om de får fyra år på sig. Hälften av dem som börjar på högskolan har varit på komvux direkt innan, de flesta enbart för att läsa upp sina betyg. Svenska ungdomar

Förskolan

mar i allmänhet och pojkar i synnerhet halkar efter alltmer. Mycket inom svenskt skolväsende måste göras bättre, och det måste påbörjas i förskolan.

Herr talman! Lärarförbundet visar att barn som gått i förskolan presterar bättre i matematik än barn som inte gått där. Eftersom våra elever, sett i ett nationellt perspektiv, halkar efter även i matte är det intressant att läsa Elisabeth Doverborgs forskning om hur man bör arbeta med matte redan i förskolan. Barnen kan räkna kottar, stenar och leksaker och samtidigt skaffa sig en förståelse för hur matte fungerar.

I Växjö finns en kommunal förskola som heter Öjaby. Här har personalen metodiskt under många år tagit till skriftspråket i den dagliga verksamheten. Deras förhållningssätt till det skrivna ordet är detsamma som vi alla har till det talade ordet. Barnen tränas metodiskt med ordlappar som sitter på nästan allting i lokalerna. Det är fascinerande att se hur långt barnen på Öjaby förskola redan i fyraårsåldern har kommit i sin språkutveckling. De analyserar ord på ett sätt som är svårt att få sjuåringar att göra i grundskolan. Men det är ännu mer fantastiskt att se hur läs- och skrivsvårigheter nästan inte finns hos de barn som har tränats på detta sätt under förskoletiden. Återigen, det är barn med särskilda behov som mest gynnas av den tidiga pedagogiska stimulansen.

Vi moderater vill utsträcka den allmänna förskolan till att även omfatta treåringar på grund av det jag nämnt tidigare. Den allmänna förskolan ska vara avgiftsfri. Alla barn ska ha tillgång till en förskola med god kvalitet, men det ska ändå vara möjligt att kombinera den med andra barnomsorgslösningar eftersom pedagogiken inte ska hålla på hela dagen. Resten av tiden barnen behöver omsorg kan de vara hemma, hos en dagbarnvårdare eller kvar på samma förskola.

Alliansen etableringsfrihet kommer att få tusen blommor att blomma, och valfriheten kommer att bli mycket större. Naturligtvis kostar det pengar att utöka den allmänna förskolan, men det har vi moderater med råge finansierat i budgeten. Totalt anslår vi 6,7 miljarder mer än regeringen till utbildningsväsendet under tre år.

Förskolan har två viktiga uppdrag, att ge barnen pedagogisk stimulans och en god omsorg. Båda delarna av verksamheten är viktig, men kvaliteten i det pedagogiska innehållet varierar stort mellan förskolor. Förskollärare ges inte tillräckligt stöd i ryggen för att utveckla den pedagogiska delen, trots att förskolan formellt har ett sådant uppdrag.

Moderaterna vill utveckla och stärka förskolans pedagogiska uppdrag för att minska den stora utslagningen av elever som i dag sker från skolan. Det är helt oacceptabelt för oss att en av fyra elever varje år tvingas lämna grundskolan utan de grundläggande kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla. Den socialdemokratiska skolan gör skäl för namnet att vara en trekvartsskola.

Vi moderater vill förtydliga målen i förskolans läroplan. Skolverket bör få i uppdrag att ansvara för översynen av läroplanen. Förskolan ska ta hänsyn till att elever är olika och lär på olika sätt. Den ska därför uppmuntras till att individanpassa verksamheten på ett sätt som är gynnsamt för barnen. Ju förr särskilda behov eller dolda handikapp upptäcks, desto större möjlighet för barnen att få rätt stöd och hjälp. Alla barn ska ha rätt till en individuell utvecklingsplan och till utvecklingssamtal varje termin. Men om mål att uppnå inte införs i förskolan, vad ska förskolläraren säga

i ett utvecklingsamtal om hon eller han inte får bedöma barnets utveckling eller lärande?

I många fall kan man redan tidigt se vilka barn som kommer att hamna i svårigheter. Insatser för att motverka problemen sätts i bästa fall in redan i förskolan, men genom övergången till grundskolan sker ett avbrott eftersom förskolan har tystnadsplikt gentemot grundskolans personal. Det krävs ett gemensamt arbete mellan lärare, skolhälsovård och föräldrar för att se tidiga signaler och kunna ta ett helhetsgrepp på elevers situation. Ett sådant arbete bör underlättas genom en översyn av sekretessen mellan skolformerna.

Herr talman! Sist men inte minst vill jag markera den frustration vi i alliansen känner gentemot regeringen som vägrar att verkställa riksdagens beslut. Hur kan man obstruera så mot demokratin så snart beslutet inte passar? Riksdagen beslutade under riksmötet 2002/03 om mångfald och valfrihet inom förskolan, men efter tre år är det beslutet fortfarande inte verkställt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 18, men står bakom alla andra moderata reservationer också.

Anf. 212 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! I Svenska Dagbladet i dag kunde man läsa att i Stockholm skulle nu överskottet i finanserna användas till att stärka förskolan. Det är bra, därför att det finns ett tydligt behov av att stärka förskolan i Stockholm. Man har långa köer, och man klarar inte barnomsorgsgarantin. Man har dessutom stora barngrupper i förskolan.

Det är bra att man satsar. Men jag måste också fråga varför man bara nu, när vi är på toppen av högkonjunkturen, tycker att det är lönt att satsa på förskolan. Varför gjorde man inte det tidigare? Vad säger detta om vilken prioritering man ger förskolan i Stockholm när det krävs en väldigt stark högkonjunktur under många år för att man ska göra de här viktiga satsningarna, för att man ska klara barnomsorgsgarantin och för att man ska få mindre grupper? Jag tror att det är en farlig inställning att det är enbart på toppen av en högkonjunktur som man kan göra den här typen av viktiga satsningar.

Visst är många föräldrar nöjda med förskolan, och det finns säkert all anledning att vara det. När man gör undersökningar om kundnöjdhet och föräldrarnas inställning till förskolan kommer förskolan ut ganska bra. Men det är samtidigt viktigt att konstatera att det också finns sprickor, att det gäller att upptäcka de sprickorna, förtydliga dem och göra någonting åt dem. Vi har långa köer på många ställen. Vi har fortfarande stora grupper på många ställen. Vi har en stor och tilltagande brist på förskollärare. Vi har uppenbara brister i arbetsmiljön och miljön i många förskolor.

Låt mig börja med de stora barngrupperna. Inför den här mandatperioden, fru talman, lovade Socialdemokraterna krafttag mot barngruppernas storlek: De skulle bli mindre. Det var i själva verket nr 1 bland vallöften i sossarnas valmanifest. När vi lämnar den här valperioden tror jag att man kommer att se att det inte blev riktigt så. När löftet skulle konkretiseras sade man att det skulle vara max 15 barn i en grupp. Jag tror att vi kommer att få se att det inte blev riktigt så. När vi lämnar den

här mandatperioden och de fyra åren med Lena Hallengren kommer vi att ha kvar barngruppernas storlek på en väldigt hög nivå.

Dessutom börjar man i en lång rad kommuner just nu pressa in fler barn i grupperna, trots att de redan är stora. En undersökning av tidskriften Dagens Samhälle visar att nästan hälften av landets kommuner har gjort barngrupperna större de senaste månaderna. Trots detta säger förskoleministern och utskottsmajoriteten nej till Folkpartiets krav på tak för barngrupperna. Varför är det så? Folkpartiet vill ha mål för personaltätheten, men varför säger majoriteten nej till detta?

Fru talman! De stora barngrupperna sätter naturligtvis spår. Jag tror inte att någon kan motsäga det. Vi kan hoppas att spåren inte blir för stora och starka, men man tar stora risker om man låter barn vistas i stora grupper och i lokaler som inte är anpassade för många barn.

De senaste åren har vi fått flera larmrapporter om fler förskolebarn som är i behov av särskilt stöd. Man undrar hur det går för dem när de sedan kommer till skolan. Vi har fått höra om fler barn som har problem med hörseln, som har tinnitus på grund av höga ljudnivåer i stora barngrupper. Vi får höra om fler barn med stressymtom. Vi hör att rätt många föräldrar funderar varför deras barn är mer högljudda vid matbordet, varför de pratar onormalt högt även i hemmet.

Förskolan är viktig i sig, men det är också viktigt för skolan att förskolan fungerar bra. Ska fler klara skolans mål, precis som Margareta Pålsson var inne på tidigare, är det viktigt att förskolan gör sitt uppdrag. Förskolan har i dag pedagogiska ambitioner. Jag tror att man har svårt att nå de pedagogiska ambitionerna därför att man har för stora grupper, dåligt anpassade lokaler och för få förskollärare. Men det är viktigt att förskolan har de pedagogiska ambitionerna.

I själva verket tror jag och Folkpartiet att de pedagogiska ambitionerna borde bli högre. Det borde finnas tydligare mål för vad man ska uppnå i förskolan. Det borde vara en starkare ställning för förskollärarna, som är pedagogiskt utbildade. Föräldrarna borde få tydligare besked om den utveckling som barnen har i förskolan.

Folkpartiet säger som bekant att man ska satsa tidigt i grundskolan. Vi tror att det är smart att satsa på att eleverna ska lära sig läsa och skriva tidigt i grundskolan därför att det då är lättare, viktigare och bäst för eleven. Men det är också viktigt att inse att förskolan kan lägga en bra grund för att klara grundskolan senare.

Därför är det bekymmersamt att Socialdemokraterna i Stockholm, landets största kommun, tycker att det är värt att satsa på förskolan, få ned barngrupperna och minska köerna endast när vi är på toppen av en högkonjunktur. Det säger en del om vilka prioriteringar man gör på förskolan inom socialdemokratin och regeringen. Det säger en del om att det är när vi närmar oss valet som man ger nya löften hela tiden. Det säger en del om prioriteringarna, och jag tror att det är en felaktig prioritering. Det är möjligt att det ger röster i valet. Det är möjligt att det är bra att kunna visa upp någonting på toppen av en högkonjunktur. Men på lång sikt är det ingen besparing att ha stora barngrupper i förskolan, låta barn stå utanför förskolan och låta dem stå i långa köer så att föräldrarna inte kan gå tillbaka till jobbet när de skulle vilja.

Fru talman! Jag skulle också, precis som Margareta Pålsson tidigare, vilja yrka bifall till reservation 18 men samtidigt göra kammaren upp-

Anf. 213 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! De flesta barn i Sverige går i dag i förskolan från det att de är drygt ett år. Alternativen i form av familjedaghem, öppna förskolor och föräldrarnas egen omsorg snävas in i de flesta kommuner, helt i enlighet med regeringens politik. ”Alla ska med – så enkelt är det”, säger Socialdemokraterna. Om alla vill med är en helt annan sak.

Vi i alliansen är överens om mycket och framför allt om att valfriheten ska öka inom barnomsorgen. Men till skillnad från Moderaterna och Folkpartiet oroar vi kristdemokrater oss över att förskolan styrs mot att bli alltmer skollik även för de allra minsta barnen. Skolverket har också i en rapport varnat för att utvecklingen går mot att barnens prestationer och utveckling har börjat mätas på individuell nivå. När barngrupperna dessutom är så stora som i dag pressas personalen hårt även utan sådana krav. Pedagogisk verksamhet är viktig, men omsorg och fri lek måste vara ledstjärnor för den, inte individuella kunskapsmål för ett- och tvååringar. De minsta barnens grundläggande behov är att få en trygg omsorg och tillräcklig uppmärksamhet från ett litet antal vuxna. Kristdemokraterna vill därför att utbildningsperspektivet ska tas bort för barn under tre år för att sedan successivt vävas in i verksamheten.

Som vuxna har vi alla ett ansvar för att vårt samhälles grundläggande värden förmedlas på ett tydligt sätt till varje ny generation. Kristdemokraterna anser att läroplanen för förskolan ska ha samma text om värdegrunden som läroplanen för grundskolan. Utan koppling till värdenas ursprung hänger alla resonemang i luften. I takt med att föräldrarnas tid med barnen minskar och tiden i förskolan ökar blir förstås förskolepersonalens roll när det gäller värdeförmedlingen viktigare. Värdegrunden handlar om så viktiga saker som vilken människosyn vi har, om alla människors lika värde och om varje människas unika värde. Den insikten kan barnen bara ta till sig genom att vi vuxna visar genom vårt sätt att vara att vi lever efter den principen. Etik kan inte sägas – den måste göras. Samspelet mellan barn och vuxna i en mindre grupp, där nära relationer kan byggas upp, är en förutsättning för att värdeförmedlingen ska fungera. Det är ännu en otroligt viktig anledning till att barngruppernas storlek måste minska.

Också med tanke på värdeförmedlingen är det nödvändigt med ett nära samarbete med föräldrarna. Föräldrarna och personalen i förskolan måste vara så samspelade som möjligt när det gäller barnens fostran och inriktningen på verksamheten i övrigt. Det förutsätter tät kontakt och en tydlighet från båda sidor. Även det är naturligtvis svårt att uppnå med de stora barngrupper som vi har i dag.

Därför är en av de viktigaste åtgärderna inför kommande mandatperiod att vi i praktiken, och inte bara i teorin, som den nuvarande regeringen gör, verkligen minskar barngruppernas storlek. Kristdemokraterna anser att det ska finnas max 15 barn i grupper för tre- till femåringar och max 12 barn för ett- till tvååringar. För att uppnå det målet har vi föreslagit en riktad kvalitetssatsning på 2 miljarder kronor till kommunerna under två år.

Förskolan

Det snabbaste sättet att uppnå målet är att samtidigt ge föräldrarna större valmöjligheter när det gäller omsorgen om de minsta barnen. Undersökning efter undersökning visar att föräldrar vill skjuta upp förskolestarten men att ekonomin och de rigida reglerna på arbetsmarknaden gör att de inte kan eller inte vågar.

Det så kallade föräldraproret har spridit sig till över hundra kommuner vid det här laget. Deras krav är enkelt. De vill kunna ta hand om sina barn själva längre än föräldraförsäkringsdagarna räcker. Med ett bidragssystem som öppnar för den möjligheten, och Kristdemokraterna har som ni säkert vet ett sådant förslag, skulle småbarnsgrupperna i förskolan minska ganska omgående till glädje både för barnen som finns där och för personalen. Förutsättningen är förstås att kvalitetssatsningen på förskolan görs parallellt.

Kristdemokraternas modell för barnomsorg är: högre kvalitet i förskolan i form av mindre barngrupper och större personaltäthet, välfungerande familjedaghem i tillräcklig omfattning och praktisk möjlighet för föräldrarna att själva avgöra när och om barnen ska börja i de verksamheterna. Den modellen kommer vi att gå till val på i höst.

De öppna förskolorna, fru talman, är också värda särskild uppmärksamhet. Den senaste rapporten från Skolverket, som kom förra veckan, visar att de minskar i en omfattning som inte alls motsvarar minskningen av den målgrupp som de vänder sig till. I första hand är det barn som har en förälder hemma som kommer till den öppna förskolan tillsammans med föräldern. De öppna förskolorna kompletterar också familjedaghemmen. De har visat sig fylla en viktig funktion som familjestödjare och behöver snarare utvecklas än avvecklas, vilket är fallet för närvarande.

De få kommuner som faktiskt satsar på att bygga ut den förskoleformen gör det just för att den visat så positiva resultat när det gäller förebyggande verksamhet. Inte minst får ensamstående föräldrar en möjlighet att möta andra föräldrar med barn i samma åldrar, vilket kan leda till att man stöttar varandra och hjälps åt med praktiska saker kring barnen även utanför den öppna förskolans ram. Familjer med problem av olika slag kan identifieras och få hjälp på ett tidigt stadium. Det bör finnas minst en öppen förskola i varje kommun, gärna kopplad till en familjecentral som kan fylla flera funktioner samtidigt. Tyvärr har regeringens ensidiga inriktning mot heltidsförskola för alla barn lett till att kommunerna inte stimuleras att satsa på öppna förskolor.

Fru talman! Ibland känner jag mig som en papegoja när jag står i den här talarstolen. Anledningen är förstås att jag tvingas upprepa samma krav om och om igen. Inte nog med att man först ska försöka få majoritet i en fråga och därefter lyckas få igenom förslaget vid omröstningen, utan sedan ska det behöva ta årtal innan regeringen genomför riksdagens beställning. Jag tänker förstås på den reservation om mångfald och valfrihet inom barnomsorgen som riksdagen röstade igenom 2003 och som Margareta Pålsson redan tagit upp i sitt anförande. Den innehåller just det som rubriken säger, nämligen att vi, det vill säga förutom Kristdemokraterna även Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet, vill se en större mångfald och valfrihet när det gäller hur förskolebarnen ska tas om hand.

Förutom förskolor med olika huvudmän och inriktning, samt tillräckligt med familjedaghem, säger vi att ”varje enskild familj ska kunna välja att vara hemma med sina barn i större utsträckning eller välja den godkända barnomsorg som passar just deras familj”. Det är en maktfullkomlighet utan like av den socialdemokratiska regeringen att den efter tre år inte lagt två fingrar i kors för att genomföra riksdagsmajoritetens beslut. I stället gör Socialdemokraterna både i kommuner, riksdag och regering allt för att stoppa utvecklingen mot större mångfald och valfrihet. Det räcker inte att tala om demokrati i högstämda ordalag. När orden inte stämmer med verkligheten klingar de ändå falskt.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 18 under punkt 15 och står givetvis bakom alla de många reservationer som Kristdemokraterna har i detta betänkande.

Anf. 214 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Tid är inte det som småbarnsföräldrar har mest av, utan oftast krävs det ganska mycket planerande för att få ihop vardagspusslet. Grunden för Centerpartiets familjepolitik är att underlätta för familjer i vardagen genom att göra det lättare att få ihop familjelivet, arbetslivet och vardagslivet. För att det ska bli på det sättet vill vi ha ett ökat självbestämmande och en ökad valfrihet i familjepolitiken så att familjerna får den barnomsorg som passar bäst för just dem och föräldrarna får möjlighet till mer tid med sina barn.

Detta förutsätter en rad förändringar av den politik som förs i dag. För det första måste föräldrarna få ökade möjligheter genom ett ökat ekonomiskt utrymme och genom att kunna bestämma mer över sin tid. För det andra måste det finnas ett självbestämmande som innebär att man kan välja mellan en mängd olika barnomsorgsformer, allt för att passa bäst för den enskilda familjen.

Vi föräldrar vill alltid våra barns bästa. Då är det inte konstigt att vi många gånger oroar oss för barnomsorgen och för hur våra barn har det på dagarna. Det kan handla om oro för att barngrupperna på förskolan är alldeles för stora, om att det förekommer mobbning eller att det till exempel inte finns tillräckligt stor flexibilitet för hämtnings- och lämnings-tider. Det kan också handla om att jag som förälder känner oro över att den barnomsorg som kommunen erbjuder helt enkelt inte passar mitt barn och att jag därför vill ha en annan typ av barnomsorg.

Samtidigt känner många föräldrar en maktlöshet inför kommunerna. Vi vet att alldeles för få kommuner informerar om den valfrihet som jag som förälder ska kunna ha, om vilka olika typer av barnomsorg som ska finnas. Oftast visas det på ett enda alternativ, vilket absolut inte borde vara fallet. En riktig valfrihet är grundbulten i familjernas självbestämmande, och det förutsätter en mångfald barnomsorgsformer.

Barnomsorgen ska ge utrymme för nytänkande och för olika former av tjänster anpassade till den efterfrågan som finns. Därför ska det finnas förskolor i kommunal regi, familjedaghem, kooperativ samt möjlighet till flerfamiljssystem, vilket vi skriver om i betänkandet. Det är också viktigt att det erbjuds öppna förskolor. Inger Davidson var inne på det tidigare. I dag ser vi tyvärr att alldeles för många kommuner lägger ned de öppna förskolorna i stället för att stärka dem och se till att de blir fler. För att vi ska kunna ha ett flexibelt barnomsorgssystem är de öppna förskolorna en

viktig nyckel dels för de barn som inte är inskrivna i förskolan, dels som komplement till de familjedaghem som finns. De är också ypperliga ställen för föräldrar att träffas på och utbyta erfarenheter.

Det är viktigt att de olika barnomsorgsformerna är kostnadsneutrala. I annat fall är det inte fråga om riktig valfrihet. Vi tycker att makten över barnomsorgen ska flyttas från staten och kommunerna till föräldrarna. Det kan låta som en självklarhet att jag som förälder ska ha makten att bestämma hur mitt barn har det på dagarna, men tyvärr är det inte så. I stället för Socialdemokraterna och Vänstern en politik som är raka motsatsen – en mer kollektiv utformning av familjepolitiken. Man har mål med kvoterad föräldraförsäkring samt förespråkar en förskolepolitik som motsätter sig mångfald. Vänsterns och Socialdemokraternas lösningar gör att det blir större intolerans för individuella lösningar – något som vi ju borde ha mer av, inte mindre.

För att underlätta familjernas vardagspussel och öka valfriheten vill vi öka mångfalden och förbättra kvaliteten. Ett bra exempel på det är att införa etableringsfrihet, alltså att de som följer de föreskrifter, lagar och förordningar som finns får öppna en förskola, eller vad det nu kan vara, i den enskilda kommunen. De ska också garanteras de resurser som krävs för att bedriva verksamheten. Kommunen blir skyldig att ge bidrag, precis som när det handlar om förskolor. Men det säger Socialdemokraterna tack och Vänstern nej tack till.

Om vi införde en sådan etableringsfrihet skulle det innebära att vi kom bort från det fyrkantiga tänkande som alldeles för många socialdemokratiskt styrda kommuner har, kommuner som säger att det inte ska finnas valfrihet utan det ska finnas enkelspårighet. I min hemkommun Örebro säger Socialdemokraterna stolt: Vi här i vår kommun säger minsann nej till allt som har med friskolor och med den fria barnomsorgen att göra. Vad är det för synsätt att vara stolt över enkelspårighet, att vara stolt över att det inte finns valfrihet för dem som egentligen borde ha makten att bestämma? Och varför är man så rädd för att låta de människor som ska ha makten också få den? Varför är man så rädd för att låta människor bestämma mer över sin egen vardag?

Det är för mig en gåta hur man som politiker kan och vill göra sig till tolk för så många människor och i det här fallet för så många familjer. Det är för mig en gåta.

Fru talman! Det är viktigt att alla former av barnomsorg håller hög kvalitet. Barnen i förskolan måste få den tid och det utrymme de behöver för att kunna utvecklas. Men för Centerpartiet är det väldigt viktigt att det är leken som står i centrum i den pedagogiska utvecklingen.

Avslutningsvis: För att utveckla och förbättra förskolan ser vi att vi behöver stärka kommunernas ekonomi så att vi klarar att möta behovet av barnomsorg framöver, att det behövs mer utbildad personal inom förskolan för att den ska fungera, och att vi också behöver se över utbildningen för dem som utbildar sig till förskollärare, så att fler känner sig lockade att välja den inriktningen och börja arbeta i förskolan.

Vi vill stärka mångfalden och tillåta en ökad flexibilitet. Det vill vi göra för att vi vill stärka familjernas och föräldrarnas möjligheter, och vi vill underlätta för familjer i vardagen. Det är det som står i fokus i Centerpartiets familjepolitik.

Jag yrkar bifall till reservation 18, under punkt 15.

Anf. 215 LOUISE MALMSTRÖM (s):

Fru talman! Nu står vi här igen och debatterar förskolan. En del vatten har runnit under riksdagsbron sedan sist, och rubriker och inslag om förskolan har passerat revy. Det är rubriker som

- Mansbrist på dagis
- Tidig dagisstart det bästa för de flesta barn
- Grupperna på dagis är för stora
- Nio av tio älskar dagis.

Alla dessa bilder ska nu vägas samman till en helhet, och utifrån den ska vi försöka bygga den framtida förskolepolitiken. Vilken av alla de här bilderna är då mest sann? Jag vill varken skönmåla eller svartmåla. Verkligheten är ju nästan aldrig bara svart eller vit. Men för att få något slags uppfattning vill jag ändå jämföra.

Jag vill börja med att jämföra med omvärlden. När vi ser oss omkring och försöker inventera hur andra länder löser sin barnomsorg ser vi tydligt hur olika kulturer har växt fram i olika länder när det gäller tillgänglighet, likvärdighet och balans mellan lärande och omsorg. Mot vår nordiska modell, där vi ser det som samhällets ansvar att erbjuda fullt utbyggd och tillgänglig omsorg och pedagogisk utveckling med utbildad personal, står andra modeller i andra länder.

Det finns en angloamerikansk modell där marknaden erbjuder barnomsorg med mycket skiftande kvalitet utifrån efterfrågan, där stora barngrupper utestängs och där personalen ofta inte har någon utbildning alls. Det finns en kontinental modell med tydlig uppdelning mellan pedagoger och assistenter där treåringar sitter i skolbänken, och förskolan stänger vissa dagar och tider för att föräldrarna ska ta ansvar för religionsundervisning av barnen i hemmen.

Nu vet vi i och för sig att flera länder håller på att utveckla sin förskola i riktning mot vår. Vi tar ofta emot studiebesök från andra länder som vill veta mer, och vår verksamhet hyllas och exporteras.

Sedan kan man förstås jämföra med förr, fru talman. På 1800-talet fanns det lekbaserad verksamhet för välbärgade barn i pedagogiskt utformade trädgårdar, alternativt barnkrubbor och arbetsstugor för fattigbarnen vars mödrar tvingades lönearbeta för att försörja sig, sociala inrättningar drivna av välgörenhetsorganisationer eller privatpersoner. Sedan kan man gå via 30- och 40-talens daghem, fritidshem och leksko-

lor och 50- och 60-talens utbyggnad av förskolan i takt med att efterfrågan på såväl arbetskraft som jämställdhet ökade och det blev naturligt att även som kvinna utvecklas i arbetslivet. Och så har vi de senaste decenniernas vändningar till att man tydligare i första hand fokuserar på förskolans roll för barnet, inte för föräldrarna.

För inte så länge sedan skiftade förskolans kvalitet kraftigt i olika delar av landet, och på många håll var arbetslösa och föräldraledigas barn utestängda. Grupper av barn som redan hade svårare än andra att ta till sig nya kunskaper blev än mer missgynnade eftersom de missade den här viktiga starten på det livslånga lärandet medan de som hade gått i förskola var väl förberedda. I kölvattnet av de här upptäckterna kom förskolans egen läroplan, maxtaxan, rätten för barn till arbetslösa och föräldralediga att delta i verksamheten och den allmänna avgiftsfria förskolan. Tillgängligheten ökade.

Även i det historiska perspektivet är dagens svenska förskola svår att ifrågasätta. Det är en integrerad förskola vars uppgift främst är att erbjuda omsorg och pedagogisk stimulans som ska ligga till grund för barnens fortsatta lärande och ge möjligheter för föräldrar att förena föräldraskap med arbete och studier. Dessutom är så mycket som 82 % av alla barn i åldrarna ett till fem år inskrivna och 96 % av femåringarna. Det kanske är det närmaste man kan komma en förskola för alla utan att göra den obligatorisk och helt avgiftsfri.

Vi kan också lyssna på föräldrar när de jämför förskolan med annan samhällsservice. Inte minst allianspartierna brukar ju påminna om att föräldrar själva vet bäst vad som är bra för de egna barnen. Och när man frågar svenska föräldrar vad de tycker om förskolan får den mycket bra betyg. De flesta tycker att verksamheten är väldigt bra, och de kan känna sig trygga när de lämnar sina barn där. De vet att barnen får god omsorg och pedagogisk stimulans och att det förbereder dem för fortsatt lärande i mer strukturerad form senare i livet. Eller som Aftonbladet uttryckte det för ett par veckor sedan i rubriken jag nämnde, baserad på en undersökning gjord av Vi Föräldrar: Nio av tio älskar dagis.

Fru talman! Slutligen vill jag utgå från mina egna erfarenheter av att under de senaste åren ha besökt en mängd olika förskolor i landet. Allt är naturligtvis inte ros. Som politiker får man emellanåt ris för att barngrupperna är för stora eller för att lokalerna inte är ändamålsenliga. Men jag tycker att jag har märkt av en vändning det senaste året. Fler säger att det har blivit bättre. I min egen kommun, Norrköping, har man med hjälp av regeringens satsningar kunnat anställa inte mindre än hundra personer till i förskolan. Det gör naturligtvis skillnad, och det underlättar för både barn, föräldrar och personal.

Dessutom tycker jag faktiskt att jag har sett att förskolepersonalen har sträckt en del på sina ryggar på sistone. De vet att föräldrarna älskar det de gör, och det känns som att de efter alla rapporter börjar inse sin oerhörda betydelse för hur barnen mår och utvecklas. De här sträckta ryggar gläder mig extra mycket. Det är personalen verkligen värd.

Fru talman! Mina samlade jämförelser och intryck skapar en helhetsbild som säger mig att vi är på rätt väg men att det finns mycket kvar att göra, som alltid. Jag tror inte att vi någonsin kan slå oss till ro och säga att nu är samhällsbygget, eller i det här fallet förskolebygget, färdigt. Jag vill gå vidare och utveckla vår fina svenska förskola.

Mina framtidsvisioner handlar om en förskola med god arbetsmiljö och gott ledarskap där personalen trivs och har fri tillgång till fortbildning och pedagogisk utveckling. Det är en förskola där varje barn blir sett, bekräftat och uppmuntrat utifrån den det är och inte utifrån förväntade könsroller. Det är en förskola för alla där barn med olika bakgrund möts och lär av varandra och där barn som inte har de bästa förutsättningarna med sig hemifrån kompenseras och stimuleras av andra viktiga barn- och vuxenkontakter. Det är en förskola byggd på den unika kombinationen av lärande och omsorg och där föräldrar och barn har stort inflytande över verksamheten.

Mot min vision av morgondagens förskola står ett mycket spretigt alliansalternativ med sinsemellan väldigt skiftande ambitioner. Det går från Moderaternas önskan om en mer pedagogiskt profilerad avgiftsfri förskola för alla från tre års ålder via Folkpartiets omsorgspeng och Centerpartiets avskaffande av maxtaxan till Kristdemokraternas kommunala vårdnadsbidrag. Vilken förskolepolitik går alliansen egentligen till val på i höst? Det skulle jag vilja veta.

I väntan på det svaret yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på motionerna.

Anf. 216 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Louise Malmström varför hon tycker att det är bättre att politiker än föräldrar bestämmer över var barnen i en familj ska vara på dagarna.

Anf. 217 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som du säkert vet hade vi i förslaget till skollag, som skulle ha gått igenom vid det här laget, en hög ambition att stärka mångfalden och valfriheten i barnomsorgen. Den är ju också redan i dag på många håll väldigt stor. I det här förslaget framgår det då att samma ekonomiska förutsättningar och bidrag och avgifter ska gälla för de olika verksamhetsformerna. Och föräldrars rätt att välja verksamhetsform ska stärkas ytterligare.

Anf. 218 SOFIA LARSEN (c) replik:

Fru talman! Nu är det inte riktigt så. Vi vet att den mångfalden inte finns överallt, eftersom det i kommunerna ser väldigt olika ut. Vissa kommuner har en bättre utbyggd mångfald där det finns ett större utrymme för familjer att kunna välja. Andra kommuner har det inte alls. Där är det kommunpolitikerna som har tagit till sig makten att bestämma över hur varje familj ska ha det. Man säger att det här är det bästa alternativet. Alla andra alternativ säger vi nej till. Jag tycker inte att ett sådant system är bra. Jag tycker att det är varje enskild familj som ska få bestämma hur barnens vardag ska se ut. Där barnen trivs bäst ska man kunna ha barnen. I vissa fall handlar det om att kunna vara hemma mer, i andra om ett kooperativ, ett familjedaghem eller en förskola. Det ska vara upp till föräldrarna att bestämma.

Det har vi också beslutat i Sveriges riksdag: större valfrihet, större mångfald. Men Socialdemokraterna är väldigt bångstyriga och håller tillbaka det som vi har beslutat i riksdagen. När kommer Louise Malm-

ström att se till att det beslut som är fattat om större mångfald och större valfrihet blir verklighet?

Anf. 219 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Som vanligt kan jag inte debattera din kommuns politik, men generellt sett har vi i Sverige en förskola som är präglad av mångfald. Vi har också fått utmärkelser på grund av att vi är så präglade av mångfald.

Jag kan nämna vad föräldrar tycker är viktigast enligt den undersökning som Vi Föräldrar hade gjort. De har gjort en lista på vad föräldrar tycker är viktigast. Det är personalens engagemang, barngruppernas storlek, var förskolan ligger, hur standarden är, lokalen, hur gården ser ut, att föräldrarna kan påverka. Vem som driver förskolan hamnar väldigt långt ned på listan. Man vill ha en bra verksamhet, och man är också väldigt nöjd med den verksamhet som finns. Den är präglad av mångfald och valfrihet.

Anf. 220 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Det var ju en intressant internationell och historisk exposé som Louise Malmström gav oss. Sammanfattningen kan väl vara som vanligt att vi är stolta men inte nöjda.

Men nu är vi här och nu. Jag vill fortsätta på Sofia Larsens fråga. Jag vill ställa den väldigt konkret. Varför har inte riksdagens beslut genomförts när det gäller mångfald och valfrihet i barnomsorgen utifrån det som jag citerade? För det är väldigt tydligt vad det står att det ska krävas. Varför har det inte genomförts?

Anf. 221 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Du vet också att det var en avsikt att i skollagen som var på väg att förhandlas fram förstärka de här rättigheterna. Skälet till att det inte har kommit längre är att inte skollagen har kommit längre helt enkelt.

Jag vill passa på att fråga dig när jag har ordet och möjlighet att ställa frågan till dig. Jag skulle gärna vilja ha svar på den fråga som jag ställde i mitt anförande. Vad är det för politik som man kan förvänta sig på förskoleområdet när ni sinsemellan är så olika och tycker så olika om hur förskolan ska se ut i framtiden?

Anf. 222 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Den frågan ska Louise Malmström snart få svar på. Men står du nu och säger att i skollagen hade ni tänkt skriva in att varje enskild familj ska kunna välja att vara hemma med sina barn i större utsträckning eller välja den godkända barnomsorg som passar just deras familj? I så fall har jag läst det förslaget väldigt dåligt, för där fanns ingenting om det.

Jag träffar ganska många föräldrar. Jag har faktiskt också fått mejl med anledning av den här undersökningen i Vi Föräldrar av upprörda föräldrar, mammor och pappor, som mår dåligt av att de inte själva får avgöra när deras barn är tillräckligt moget för att börja i förskola. De tycker ofta inte att barnet är det när det är ett och ett halvt eller två år. De

är ledsna. En del har till och med ångest över det här. Om jag nu skulle hälsa till de här föräldrarna från Louise Malmström när jag ska svara, vad ska jag skriva då?

Prot. 2005/06:87
15 mars

Förskolan

Anf. 223 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Då skulle jag vilja att du bad dem ta kontakt med mig så vi kunde diskutera frågan. Men jag har förståelse för det. Jag har förståelse för föräldrar som skulle vilja vara hemma längre med sina barn. Jag tror att det finns bra lösningar på det, men jag kan inte se hur de förslag som hittills har presenterats från något av de borgerliga partiernas sida verkligen skulle ge den reella möjligheten att vara hemma. Jag tror att man har räknat ut att om man är medelinkomsttagare och sträcker ut föräldraförsäkringen som är en av världens mest generösa och flexibla så skulle man få mer pengar per månad tills barnet är fyra år än om man skulle använda sig av de olika förslagen med barndagar, vårdnadsbidrag och så vidare som hittills har presenterats. Det skulle vara en bättre väg att gå att förlänga föräldraförsäkringen som ju är inkomstbaserad och skulle ge föräldrar reella möjligheter. Det skulle jag inte ha någonting emot när ekonomin tillåter.

Anf. 224 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag tyckte att Louise Malmström höll ett intressant anförande och skulle vilja ställa några följdfrågor på det, inte minst för att hon nämnde tidningen Vi Föräldrars undersökning och föräldrarnas önskemål och tog upp några av de punkter som föräldrarna ville förbättra. Många av de punkterna finns faktiskt med i olika reservationer i det här betänkandet, men ändå avstyrker utskottsmajoriteten samtliga motioner. Jag tror det är det vanligaste uttrycket i det här betänkandet: avstyrker samtliga motioner.

Jag skulle vilja fråga varför. Finns det verkligen inte något i de andra partiernas motioner som Socialdemokraterna skulle kunna tycka var klokt? Varför säger ni nej till allt?

Anf. 225 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns olika skäl till att avslå motioner. Jag tror att det i de flesta fall när det gäller utskottsbetänkanden handlar om att man anser att frågan redan är tillgodosedd på det ena eller andra sättet. Många av de frågor som väcks i föräldrarnas önskelista har tagits upp i samband med att propositionen *Kvalitet i förskolan* lades fram för drygt ett år sedan. Där finns flera förslag på hur man till exempel ska stärka föräldrarnas inflytande i förskolan och ta till vara personalförsörjning. Det finns allmänna råd som är utdelade kring barngruppernas storlek. Även om man inte vill lagstifta om det, eftersom det kan få väldigt konstiga konsekvenser med tanke på hur olika kommuner ser ut, har man ändå tagit till vara det.

Jag får ställa samma fråga till dig, som jag inte fick svar på fast jag snart skulle få svar på den från Inger Davidson. Hur avser ni att samarbeta, om ni nu får förtroendet att leda det här landet i höst, kring de här frågorna när ni står så långt ifrån varandra – på var sin sida av vår politik som jag bedömer det?

Anf. 226 CHRISTER NYLANDER (fp) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att svara på den frågan. Jag tror att det kommer att gå alldeles utmärkt. Vi har en gemensam ambition om att stärka föräldrarnas möjlighet att forma sin egen vardag för barnen. Vi har en allians i dag som bestämmer över Sverige där det finns väldigt tydliga skillnader. Ett av partierna går med de borgerliga om att öka valfriheten inom barnomsorgen till exempel. Vänsterpartiet har ett antal reservationer i det här betänkandet. Det går tydligen ändå ganska bra att styra Sverige.

Jag blir lite bekymrad när Louise Malmström säger att det mesta är tillgodosett. På topp i den här listan, om jag minns rätt, stod det att det skulle vara mindre barngrupper. Vi ser nu i den senaste undersökningen som har gjorts att hälften av kommunerna faktiskt pressar in fler barn i redan stora barngrupper. Då kan man rimligen inte säga att det önskemålet är tillgodosett. Varför vill ni inte stärka kravet på att minska barngrupperna?

Varför vill ni inte stärka den öppna förskolan? I betänkandet sägs det att behovet av öppna förskolan uppenbart har minskat, men jag antar att Louise Malmström precis som jag och många andra har läst Skolverkets senaste rapport om öppna förskolan. Där konstaterar man väldigt tydligt: Våra beräkningar visar att betydligt fler öppna förskolor har lagts ned än vad som motsvaras av målgruppens minskning. De konstaterar dessutom att det är en väldigt osäker besparing. Det man sparar genom att skära ned på öppna förskolan förlorar man i andra änden. Varför är ni inte beredda att stärka öppna förskolan? Det finns tydliga förslag på det i betänkandet, men ni avstyrker samtliga motioner.

Anf. 227 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag fick fortfarande inte riktigt svar på hur det blir med två så vitt skilda strävanden som att ha en barnomsorg som handlar om omsorg och lek och inte ska vara en egen skolform kontra att det ska vara ett tydligt första steg i skolväsendet med mål att uppnå det, som är er synpunkt. Men vi lämnar det för ett slag.

Nu var det personalens engagemang som stod i topp, men barngruppernas storlek kom tvåa. Det är jätteviktigt. Jag har själv inte tagit del av att det skulle ha blivit sämre. Jag har följt utvecklingen i min kommun, och där har det inte blivit sämre, utan man har anställt fler och kunnat minska barngruppernas storlek. Det är bara första året av den här förskolesatsningen som har hunnit ta slut och kunnat utvärderas. Nu kommer det 2 miljarder till de närmaste åren, något som förmodligen kommer att ge ännu lite större effekt.

Apropå den öppna förskolan har jag inget emot att den öppna förskolan stärks, men det kanske inte är den enda lösningen. Det finns olika lösningar att tillgodose behoven, till exempel familjecentraler och dylikt.

Anf. 228 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle kunna säga tack till Louise Malmström för en historieberättelse, men jag hade hellre sett att jag hade fått veta lite mer om vad Socialdemokraterna har för visioner med den svenska förskolan. Louise pratar gärna om den spretiga alliansen. Vi tycker lite olika, vi är fyra olika partier. Men i utbildningshänseende skulle jag inte prata så

mycket om vänsterkartellen, som efter sex år inte ens en gång kan lägga fram förslag till en efterlängtd skolag. Där har ni mera att svara på än vad vi har i fråga om samarbete. Era problem är större än våra.

Jag har en fråga. Genom forskning har vi lärt oss att barn är som mest mottagliga för språkträning i åldrarna tre till sex år. Därför har vi lagt fram ett förslag om att utöka den allmänna förskolan till att omfatta även treåringar.

Då skulle jag vilja fråga Louise: Varför säger ni nej till detta förslag?

Anf. 229 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nej, jag ser inga principiella skäl att inte göra förskolan tillgänglig för även treåringar. Det handlar i så fall om ekonomi. Det skulle jag mycket väl kunna tänka mig, om jag får svara för mig själv, på sikt. Däremot är det viktigt att värna om förskolans särart, att det är en balans mellan omsorg och pedagogik. Jag tror inte på att göra en ”skolifiering” av förskolan och att sätta treåringar på skolbänken, som man gör i andra delar av världen. Jag tror att det är viktigt att hålla den här balansen. Jag tror inte att det är farligt att lära sig saker i förskolan. Jag är inte rädd för en sådan utveckling, men jag tror att det är viktigt att behålla förskolans särart, balansen mellan lärande och omsorg.

Anf. 230 MARGARETA PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Det var intressant. Då är vi nästan överens. Jag har hört Lena Hallengren gång på gång säga att vi vill sätta treåringar på skolbänken, och det är faktiskt rätt så löjligt. Det jag pratar om är samma sak som man gör hemma med sina barn. Man lär dem att rimma, lär dem ramsor, man läser sagor och man lär dem färger. Så har jag gjort som mamma. Jag har inte satt mina barn på skolbänken, men jag har väl tränat dem inför det som kommer i skolan. Det är det jag menar. Jag menar verkligen inte att vi ska hålla på och lära dem saker tio timmar om dagen. Det är som vanligt propaganda från Socialdemokraterna för att göra våra förslag mindre attraktiva.

Anf. 231 LOUISE MALMSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har inte sagt att jag tror att du menar det. Jag tror att vi ligger ganska nära varandra. Men jag tror att det är viktigt att slå vakt om förskolan så att den inte utvecklas åt det hållet.

När man börjar med individuella utvecklingsplaner för ett- till treåringar är det en risk att man övertar skolans sätt att arbeta med barnen, och det tror jag inte är bra. Man ska inte på det sättet följa upp och så att säga stämpla varje barn. Man ska självklart följa upp genom utvecklingssamtal med jämna mellanrum men inte med skolan som modell, utan man ska behålla förskolans särart, balansen mellan omsorg och lärande.

Anf. 232 PETER RÅDBERG (mp):

Fru talman! Vi anser att det är viktigt med mångfald och valfrihet inom barnomsorgen. Det som passar den ena familjen passar inte den andra. Därför ska föräldrar ha rätt att fritt få välja barnomsorg. Det är en väldigt viktig del i Miljöpartiets barnomsorgspolitik.

Det ska finnas kooperativ barnomsorg, det ska finnas kommunal och privat barnomsorg, dagmammor och så vidare. Är det så konstigt att föreställa sig att barn är olika och kräver olika lösningar? Vi vuxna är olika, och vi skulle aldrig acceptera att bara ha ett alternativ att välja på. Vi kräver att vi ska ha flera.

Svensk förskola har mer eller mindre tagit monopol på verksamheten genom maxtaxan. Det har visat sig att i många kommuner där föräldrar går till kommunen för att få råd och tips om förskolan presenteras oftast bara ett alternativ, den kommunala förskolan. Man tiger helt enkelt ihjäl de övriga alternativ som finns. Jag har stött på alltför många sådana exempel runtom i landet. Det man ofta glömmer är att mångfalden inom både förskolan och grundskolan, och för den delen inom gymnasieskolan, gör att kvaliteten ökar inom verksamheten totalt.

Den fristående förskolan är ett viktigt alternativ till den kommunala barnomsorgen. Det bidrar med sin speciella pedagogik, till exempel Montessoriskolan.

Gruppstorlekar har man varit inne på tidigare här. Man börjar äntligen så smått prata om barngruppernas storlek och inte antal lärare per grupp, som man har gjort under så otroligt lång tid. Det kunde vara ganska stora barngrupper, men man löste det genom att sätta in en till lärare, och då blev genomsnittet mindre. Nu är man på väg bort ifrån den diskussionen, och det tycker jag är bra.

Det är naturligtvis omöjligt att säga vad som är lagom gruppstorlek inom förskolan, men både Skolverket och all expertis säger ungefär samma sak. Det ska inte vara mer än ungefär 13–15 barn per grupp om våra barn ska få en möjlighet att utvecklas på ett optimalt sätt. De allra yngsta barnen ska ha ännu mindre grupper, cirka tio per grupp. Där är all expertis överens. Men ute i verkligheten, ute i kommunerna, är grupperna mycket större. Det tycker jag är tråkigt.

Allt det jag pratar om borde vara en självklarhet, men ändå prioriterar inte kommunerna våra barn på ett optimalt sätt.

Samtidigt är det här en personalfråga. Om våra förskollärare ska kunna utföra ett bra jobb och hinna tillgodose barnens behov krävs mindre grupper. Miljöpartiet vill att regeringen ges i uppdrag att utarbeta nationella riktlinjer för barngruppernas storlek utifrån gruppernas ålderssammansättning och barnens särskilda behov.

Jag kan hålla med Inger Davidson fullt ut när hon pratar om att förskolan alltmer blir lik skolan. Det är någonting som vi i Miljöpartiet har påpekat ett antal gånger. Det finns faktiskt ingen forskning som säger att barn klarar sig bättre genom att man börjar förskolan tidigt eller att man börjar med den pedagogiska verksamheten tidigt. Jag vill se den forskning som kan bevisa att så är fallet. Jag tycker att det är alltför många politiker som hänvisar till att vi ska ha en bra pedagogik i förskolan, och det är naturligtvis självklart, men att samtidigt säga att man närmar sig skolans verksamhet är fullkomligt livsfarligt.

Jag brukar hänvisa till en finsk forskare, ni kanske har hört talas om honom. Det är Matti Bergström. Han är hjärnforskare, numera ungefär 80 år gammal.

Han framhåller leken framför den pedagogiska verksamheten. Med sin forskning kan han de facto bevisa att barn som leker med kottar och pinnar ute i skogen utvecklas snabbare än barn som finns i den pedagogiska verksamheten inom förskolan. Han går väldigt långt i sin forskning och säger att han vill skjuta upp grundskolestarten så långt som möjligt.

Jag blir lite förvånad när jag hör Louise Malmström säga att förskolan är på rätt väg. Jag tycker att jag kan bevisa att det finns hur många frågetecken som helst. Vi pratar om stressen, vi pratar om den höga ljudnivån, och vi pratar om de stora barngrupperna som ni har varit inne på här. Jag har väldigt svårt att se hur man då kan säga att vi är på rätt väg. Jag tror att man får vara lite mer ödmjuk i den debatten.

När det gäller barnomsorgsgarantin vill jag säga några ord. Enligt skollagen ska kommunerna erbjuda plats inom barnomsorgen utan oskäligt dröjsmål, som det heter, det vill säga inom tre fyra månader. Det finns dock inga sanktionsmöjligheter mot de kommuner som misslyckas med att uppfylla barnomsorgsgarantin. Miljöpartiet vill att barnomsorgsgarantin blir en garanti på riktigt. Det är oacceptabelt att människor tvingas tacka nej till arbete för att kommunen inte erbjuder barnomsorgsplatser i tid. Vi kommer att driva på för att barnomsorgsgarantin utvecklas så att föräldrar som inte får förskoleplats i tid ska få skadestånd från kommunen. Vi tycker att det är en central fråga. Det finns även där, som ni säkert vet, ett antal exempel ute i landet där man väntar och väntar, men ingenting händer. Inom Miljöpartiet kommer vi att försöka driva den frågan så gott det går.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 18 och reservation 30.

Anf. 233 LENNART GUSTAVSSON (v):

Fru talman! Det är troligen mitt eget fel att det har blivit en miss. Jag har bara fyra minuter på mig, så jag ska försöka prata ganska fort.

Var finns de politiska konflikterna inom förskolans område? Jag har försökt att titta på en del av reservationerna och tar några axplock för att visa var konflikterna finns. Jag tar tre exempel.

Det finns skillnader när det gäller synen på målsättningen i förskolan, där Folkpartiet och kanske också Moderaterna vill, som jag ser det, "skolifiera" förskolan. Införande av mål att uppnå kan inte tolkas på annat sätt. Om jag fattar det hela rätt menar Kristdemokraterna att omsorgsbegreppet är det viktigaste och motsätter sig tankarna om förskolan som egen skolform. Jag och Vänsterpartiet menar att genom att göra förskolan till en egen skolform kan vi tydliggöra det speciella som finns inom förskolan, där naturligtvis lek i olika former ska utgöra en viktig del.

Kristdemokraterna menar att läroplanen för förskolan ska få samma skrivningar som läroplanen för grundskolan beträffande beskrivningen av samhällets värdegrund. Jag kan se att det väl inte finns något annat parti som stöder Kristdemokraterna i den här frågan. Jag och Vänsterpartiet menar att det borde vara grundskolans läroplan som skulle anpassas till förskolans. Naturligtvis är det oerhört viktigt att betona värdegrundsarbetet i förskolans arbete. Här gjorde Inger Davidson en utmärkt beskrivning.

En tredje fråga är att i vad jag kallar den heliga valfrihetens namn vill de borgerliga partierna tillsammans med Miljöpartiet införa en fri etableringsrätt för förskoleverksamhet. Det kopplar man till en skyldighet för kommunerna att lämna bidrag. Jag tror och menar att det avsevärt skulle försvåra kommunernas möjligheter att planera och finansiera förskoleverksamheten. Jag är lite förvånad över att inte Miljöpartiet finns med i reservationen 43, men det får vi väl ta i särskild ordning.

Fru talman! Vänsterpartiet har ett antal reservationer där vi lyfter fram frågor om behovet av tydliggörande av kvalitetsredovisningar och om vikten av att närhetsprincipen kan utformas så att barnperspektivet blir tydligt. Vi pekar också på förslag som kan skapa möjligheter för föräldrar att endast behöva ställa sig i en förskolekö. För tids vinnande yrkar jag dock bifall endast till reservation 37 under punkt 31.

I ett särskilt yttrande för vi ett resonemang om skolbarnomsorgen, som inte har tagits upp här. Jämfört med övriga barnomsorgsformer är skolbarnomsorgen för 10–12-åringar dåligt utbyggd. Det är viktigt, tycker jag, att kommunerna är medvetna om sitt ansvar för denna åldersgrupp. Skolbarnomsorgen för 10–12-åringar ska ingå i det så kallade skolsystemet. Den ska enligt skollagen komplettera skolan och erbjuda barnen meningsfull fritid och stöd till utveckling. Jag som vänsterpartist anser att det ur flera perspektiv är olyckligt att barn i åldrarna 10–12 år inte omfattas av rätten till fritidshem.

Fru talman! Till slut på dessa mina korta fyra minuter ska jag seriöst peka på några av de utmaningar som vi står inför, några frågeställningar som har varit uppe i den här debatten.

Ska vi ha riktade statsbidrag? Hur ska vi i så fall utforma dem? Vilken form av styrning ska vi ha för att säkerställa att barngruppernas storlek minskar och personaltätheten ökar? Hur klarar vi att få fram tillräckligt med välutbildad personal? Hur kan vi agera för att det ska bli fler män i förskolan? Hur arbetar vi för att förskolans läroplan ska få än större genomslag? Och hur tydliggör vi kommunernas ansvar för att ordna barnomsorg när föräldrarna har obekväma arbetstid?

Förskolan har blivit en självklar del av den generella välfärden. Men förskolan står ständigt inför nya utmaningar. Min och Vänsterpartiets förhoppning är att förskolan ska fortsätta att vara en högt prioriterad fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Propositioner

2005/06:92 Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst

2005/06:93 Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

2005/06:117 Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

2005/06:119 Förlängning av försöksverksamheten med snabbare handläggning av brottmål

2005/06:122 Bötesbelopp
2005/06:135 Elektronisk ingivning till Bolagsverket
2005/06:137 Ändringar i säkerhetsskyddslagen m.m.
2005/06:138 Personsäkerhet
2005/06:147 Lag om tillståndsplikt för vissa kampsportsmatcher
2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret

Prot. 2005/06:87
15 mars

Skrivelser

2005/06:81 Redogörelse för verksamheten inom Europarådets ministerkommitté m.m. under 2005
2005/06:82 Redogörelse för verksamheten inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa under 2005

18 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 15 mars

2005/06:301 av *Staffan Danielsson* (c) till finansminister Pär Nuder
Frågor kring skogskonton och skogsskadekonton
2005/06:302 av *Ewa Björling* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Svenska förberedelser för en framtida pandemi
2005/06:303 av *Birgitta Sellén* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Framtiden för Filmarkivet i Grängesberg
2005/06:304 av *Margareta Andersson* (c) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Planeringssituationen för studenter på universitet och högskolor
2005/06:305 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Stulen barndom
2005/06:306 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Centralisering av statlig myndighetsverksamhet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 mars

2005/06:1203 av *Staffan Danielsson* (c) till finansminister Pär Nuder
Avdrag för friskvård för enskilda företagare

2005/06:1204 av *Tommy Ternemar* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1205 av *Britta Rådström* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1206 av *Sören Wibe* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1207 av *Karl Gustav Abramsson* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1208 av *Göran Norlander* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1209 av *Carl B Hamilton* (fp) till näringsminister Thomas
Östros

Pensionsavtal i statliga bolag

2005/06:1210 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till statsrådet Ulrica
Messing

Tillgång till telefoni via det fasta nätet

2005/06:1211 av *Gunnar Sandberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Skoterpolitik

2005/06:1212 av *Erling Wälivaara* (kd) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Avgiftssättningen för veterinära besiktningar

2005/06:1213 av *Nikos Papadopoulos* (s) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlén

Rättvisa villkor vid ombildning av bostadsrätter

2005/06:1214 av *Henrik von Sydow* (m) till utrikesminister Laila Frei-
valds

Rättsväsendet i enpartistater

2005/06:1215 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Göingepaket

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 21 mars.

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 15 mars

2005/06:1113 av *Henrik von Sydow* (m) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Lika villkor i beslut om sändningstillstånd

2005/06:1141 av *Sonia Karlsson* (s) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Ekonomiskt ansvar för konstutställning i Vadstena slott

2005/06:1142 av *Ulf Sjösten* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Sveriges Radios lokala kanaler

2005/06:1143 av *Jan Andersson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Fågelinfluensans effekter för fjäderfäproducenterna

2005/06:1144 av *Cecilia Wigström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Våldet mot kvinnor

2005/06:1145 av *Torkild Strandberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Information om kriminella elever i skolan

2005/06:1147 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Samordning av havsmiljöarbetet

2005/06:1148 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister Pär Nuder
Begränsad skattskyldighet

2005/06:1149 av *Heli Berg* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Skärpta djurskyddskrav för minkuppfödning

2005/06:1150 av *Göran Persson* i Simrishamn (s) till justitieminister Thomas Bodström
Polisutbildningen

2005/06:1151 av *Gustav Fridolin* (mp) till finansminister Pär Nuder
Remittering av Katastrofkommissionens slutsatser

2005/06:1152 av *Ewa Thalén Finné* (m) till socialminister Berit Andnor
Nordiskt samarbete om kompetensbevis för kranförare

2005/06:1154 av *Maria Larsson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson
Kontroll av fosterhemsfamiljer

2005/06:1155 av *Ulf Holm* (mp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
PGU och svenskt fiske vid Västsahara

2005/06:1156 av *Rolf Gunnarsson* (m) till näringsminister Thomas Östros
Pensioner i statliga bolag

2005/06:1157 av *Ulrik Lindgren* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Konverteringsbidrag till förnybar energikälla

2005/06:1158 av *Annelie Enochson* (kd) till finansminister Pär Nuder
Tonnageskatt

2005/06:1159 av *Else-Marie Lindgren* (kd) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Invandrarakademien vid Högskolan i Borås

2005/06:1160 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Barngrupperna i förskolan

2005/06:1161 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Bostadsområde för elöverkänsliga

2005/06:1162 av *Axel Darvik* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetslösa studenter som inte syns i statistiken

2005/06:1163 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
SJ:s prisers effekter på arbetsmarknaden

2005/06:1164 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Ökad samverkan för lägre priser på Mäljarbanan

2005/06:1165 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Statens ansvar för SJ:s tågtrafik i Mälardalen

2005/06:1166 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
SJ:s priser och barnfamiljerna

2005/06:1167 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Miljöeffekter av SJ:s prissättning

2005/06:1168 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
SJ:s priser och studenters resande

2005/06:1169 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
SJ:s monopol på Mäljarbanan

2005/06:1170 av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Tillsynen över överförmyndare

2005/06:1171 av *Ola Sundell* (m) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Kommuner som bedriver lotterier

2005/06:1172 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jens Orback
Invandrade kvinnors skydd mot mäns våld

2005/06:1173 av *Solveig Hellquist* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Spridning av sjukdomar bland hemlösa katter

2005/06:1174 av *Marie Wahlgren* (fp) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Djurförsök

2005/06:1175 av *Birgitta Ahlqvist* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Sexköpslagen

2005/06:1176 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Tillsynen av försäkringsläkare

2005/06:1177 av *Inger Davidson* (kd) till finansminister Pär Nuder
Lika skatteregler för hela den ideella sektorn

2005/06:1178 av *Tobias Krantz* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Riksväg 31

2005/06:1179 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Jens Orback
Gestaltning av folksagor för integration

2005/06:1180 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Rätten för kvarlevande att bo kvar i sin hyresrätt

2005/06:1181 av *Nina Lundström* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Bostadsrättsföreningar som förhindras nyttja hembud

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 §
anf. 27 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 68 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 110 (delvis),
av talmannen därefter till och med 13 § anf. 149 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 189 (delvis),
av talmannen därefter till och med 16 § anf. 212 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 9 mars	1
KrU8 Idrottsfrågor	1
KrU17 Kulturmiljövård – särskild ordning	3
MjU7 Skogspolitik – särskild ordning	3
MjU10 Naturvård – särskild ordning	3
AU2 Arbetsmiljö	3
3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 10 mars	4
BoU5 Fastighetsrättsliga frågor	4
FiU14 Bank- och försäkringsfrågor, kreditupplysning	5
FiU16 Förvaltningspolitiska frågor	5
FiU17 Fastighetsfrågor	6
FiU18 Staten som arbetsgivare	6
KU7 Statlig förvaltning, m.m.	6
KU18 Trossamfund m.m.	7
4 § Meddelande om allmän debattimme	7
5 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	7
6 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	7
7 § Hänvisning av ärende till utskott	8
8 § Förnyad bordläggning	8
9 § Arbetsrätt	8
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2005/06:AU3	8
Anf. 1 PATRIK NORINDER (m)	8
Anf. 2 CARL B HAMILTON (fp)	10
Anf. 3 STEFAN ATTEFALL (kd)	12
Anf. 4 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v)	15
Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	17
Anf. 6 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	18
Anf. 7 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	18
Anf. 8 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	18
Anf. 9 CARL B HAMILTON (fp) replik	19
Anf. 10 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	19
Anf. 11 CARL B HAMILTON (fp) replik	20
Anf. 12 CAMILLA SKÖLD JANSSON (v) replik	21
Anf. 13 MARGARETA ANDERSSON (c)	21
Anf. 14 ULF HOLM (mp)	22
Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik	25
Anf. 16 ULF HOLM (mp) replik	25
Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp) replik	26
Anf. 18 ULF HOLM (mp) replik	26
Anf. 19 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	27
Anf. 20 ULF HOLM (mp) replik	27
Anf. 21 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	28
Anf. 22 ULF HOLM (mp) replik	28

Anf. 23 PATRIK NORINDER (m) replik	29
Anf. 24 ULF HOLM (mp) replik	29
Anf. 25 PATRIK NORINDER (m) replik	30
Anf. 26 ULF HOLM (mp) replik	30
Anf. 27 LARS LILJA (s)	30
Anf. 28 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	33
Anf. 29 LARS LILJA (s) replik	33
Anf. 30 STEFAN ATTEFALL (kd) replik	34
Anf. 31 LARS LILJA (s) replik	34
Anf. 32 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	35
Anf. 33 LARS LILJA (s) replik	35
Anf. 34 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	36
Anf. 35 LARS LILJA (s) replik	36
Anf. 36 CARL B HAMILTON (fp) replik	37
Anf. 37 LARS LILJA (s) replik	37
Anf. 38 CARL B HAMILTON (fp) replik	37
Anf. 39 LARS LILJA (s) replik	38
Anf. 40 PATRIK NORINDER (m) replik	38
Anf. 41 LARS LILJA (s) replik	39
Anf. 42 PATRIK NORINDER (m) replik	39
Anf. 43 LARS LILJA (s) replik	39
Anf. 44 ANDERS WIKLUND (v)	40
Anf. 45 LARS-IVAR ERICSON (c)	42
Anf. 46 RONNY OLANDER (s)	44
Anf. 47 CARL B HAMILTON (fp) replik	45
Anf. 48 RONNY OLANDER (s) replik	45
Anf. 49 CARL B HAMILTON (fp) replik	46
Anf. 50 RONNY OLANDER (s) replik	46
Anf. 51 MARYAM YAZDANFAR (s)	47
Anf. 52 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	47
Anf. 53 MARYAM YAZDANFAR (s) replik	47
Anf. 54 MARGARETA ANDERSSON (c) replik	48
Anf. 55 MARYAM YAZDANFAR (s) replik	48
Anf. 56 ANDERS G HÖGMARK (m)	48
Anf. 57 RONNY OLANDER (s) replik	49
Anf. 58 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	50
Anf. 59 RONNY OLANDER (s) replik	51
Anf. 60 ANDERS G HÖGMARK (m) replik	51
(Beslut fattades under 12 §.)	52
10 § Hyresrätt och bostadsrätt m.m.	52
Bostadsutskottets betänkande 2005/06:BoU6	52
Anf. 61 RAGNWI MARCELIND (kd)	52
Anf. 62 MARIA ÖBERG (s)	54
Anf. 63 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	56
Anf. 64 MARIA ÖBERG (s) replik	56
Anf. 65 RAGNWI MARCELIND (kd) replik	57
Anf. 66 MARIA ÖBERG (s) replik	57
Anf. 67 CARL-AXEL ROSLUND (m)	57
Anf. 68 MARIA ÖBERG (s) replik	60

Anf. 69	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	61
Anf. 70	MARIA ÖBERG (s) replik	61
Anf. 71	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	61
Anf. 72	NINA LUNDSTRÖM (fp)	62
Anf. 73	STEN LUNDSTRÖM (v)	64
Anf. 74	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	68
Anf. 75	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	68
Anf. 76	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	69
Anf. 77	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	69
Anf. 78	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	70
Anf. 79	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	70
Anf. 80	CARL-AXEL ROSLUND (m) replik	71
Anf. 81	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	71
Anf. 82	RIGMOR STENMARK (c)	71
Anf. 83	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	73
Anf. 84	RIGMOR STENMARK (c) replik	73
Anf. 85	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	74
Anf. 86	RIGMOR STENMARK (c) replik	74
Anf. 87	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	75
Anf. 88	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	76
Anf. 89	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	77
Anf. 90	NINA LUNDSTRÖM (fp) replik	77
Anf. 91	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	77
Anf. 92	RIGMOR STENMARK (c) replik	77
Anf. 93	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	78
Anf. 94	RIGMOR STENMARK (c) replik	78
Anf. 95	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik	78
Anf. 96	STEN LUNDSTRÖM (v)	79
Anf. 97	RIGMOR STENMARK (c) replik	79
Anf. 98	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	79
Anf. 99	RIGMOR STENMARK (c)	80
Anf. 100	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	80
	(Beslut fattades under 12 §.)	80
11 §	Allmänna motioner om inkomstskatter m.m.	80
	Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU16	80
Anf. 101	ULLA WESTER (s)	80
Anf. 102	ULF SJÖSTEN (m)	81
Anf. 103	GUNNAR ANDRÉN (fp)	82
Anf. 104	PER LANDGREN (kd)	84
Anf. 105	MARIE ENGSTRÖM (v)	86
Anf. 106	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	88
Anf. 107	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	88
Anf. 108	GUNNAR ANDRÉN (fp) replik	89
Anf. 109	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	89
Anf. 110	JÖRGEN JOHANSSON (c)	89
Anf. 111	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	91
Anf. 112	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	91
Anf. 113	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	92
Anf. 114	JÖRGEN JOHANSSON (c) replik	92

Anf. 115 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	92
Anf. 116 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	95
Anf. 117 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	95
Anf. 118 ULF SJÖSTEN (m) replik.....	96
Anf. 119 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	96
Anf. 120 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	96
Anf. 121 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	97
Anf. 122 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	98
Anf. 123 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	98
Anf. 124 PER LANDGREN (kd) replik.....	98
Anf. 125 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	99
Anf. 126 PER LANDGREN (kd) replik.....	99
Anf. 127 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	100
Anf. 128 PETER RÅDBERG (mp).....	100
Anf. 129 KRISTER HAMMARBERGH (m).....	101
Anf. 130 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	102
Anf. 131 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	103
Anf. 132 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	103
Anf. 133 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	103
Anf. 134 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	104
Anf. 135 LENNART HEDQUIST (m).....	104
Anf. 136 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	104
Anf. 137 SUSANNE EBERSTEIN (s).....	105
Anf. 138 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	105
Anf. 139 SUSANNE EBERSTEIN (s) replik.....	105
(Beslut fattades under 12 §.).....	105
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar.....	105
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	106
AU3 Arbetsrätt.....	106
BoU6 Hyresrätt och bostadsrätt m.m.....	107
SkU16 Allmänna motioner om inkomstskatter m.m.....	109
13 § Motioner om företags- och kapitalbeskattning.....	110
Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU17.....	110
Anf. 140 PER-OLOF SVENSSON (s).....	110
Anf. 141 LENNART HEDQUIST (m).....	111
Anf. 142 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp).....	112
Anf. 143 PER LANDGREN (kd).....	114
Anf. 144 MARIE ENGSTRÖM (v).....	116
Anf. 145 PER LANDGREN (kd) replik.....	118
Anf. 146 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	118
Anf. 147 PER LANDGREN (kd) replik.....	118
Anf. 148 MARIE ENGSTRÖM (v) replik.....	119
Anf. 149 STAFFAN DANIELSSON (c).....	119
Anf. 150 FREDRIK OLOVSSON (s).....	121
Anf. 151 LENNART HEDQUIST (m) replik.....	122
Anf. 152 FREDRIK OLOVSSON (s) replik.....	123

Anf. 153	LENNART HEDQUIST (m) replik	123
Anf. 154	FREDRIK OLOVSSON (s) replik	123
Anf. 155	PER LANDGREN (kd) replik	124
Anf. 156	FREDRIK OLOVSSON (s) replik	124
Anf. 157	PER LANDGREN (kd) replik	125
Anf. 158	FREDRIK OLOVSSON (s) replik	125
Anf. 159	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	126
Anf. 160	FREDRIK OLOVSSON (s) replik	126
Anf. 161	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	126
Anf. 162	FREDRIK OLOVSSON (s) replik	127
Anf. 163	STEFAN HAGFELDT (m).....	127
Anf. 164	GUNNAR ANDRÉN (fp).....	128
Anf. 165	PETER RÅDBERG (mp).....	129
	(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	130
14 §	Allmänna motioner om mervärdesskatt.....	130
	Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU19	130
Anf. 166	ULLA WESTER (s).....	130
Anf. 167	STEFAN HAGFELDT (m).....	130
Anf. 168	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	132
Anf. 169	LARS GUSTAFSSON (kd).....	133
Anf. 170	STAFFAN DANIELSSON (c).....	134
Anf. 171	BRITTA RÅDSTRÖM (s).....	136
Anf. 172	STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	138
Anf. 173	BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	138
Anf. 174	STEFAN HAGFELDT (m) replik.....	139
Anf. 175	BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	139
Anf. 176	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	139
Anf. 177	BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik	140
Anf. 178	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	140
Anf. 179	BRITTA RÅDSTRÖM (s) replik.....	140
Anf. 180	PETER RÅDBERG (mp).....	140
Anf. 181	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	141
Anf. 182	PETER RÅDBERG (mp) replik	141
Anf. 183	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	142
Anf. 184	PETER RÅDBERG (mp) replik	142
	(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	142
15 §	Allmänna motioner om taxering och skattebetalning	
m.m.	142
	Skatteutskottets betänkande 2005/06:SkU21	142
Anf. 185	PER-OLOF SVENSSON (s).....	142
Anf. 186	ULF SJÖSTEN (m).....	143
Anf. 187	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	144
Anf. 188	LARS GUSTAFSSON (kd).....	146
Anf. 189	MARIE ENGSTRÖM (v)	148
Anf. 190	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	149
Anf. 191	MARIE ENGSTRÖM (v) replik	149
Anf. 192	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	149
Anf. 193	STAFFAN DANIELSSON (c).....	149

Anf. 194	ULLA WESTER (s)	151
Anf. 195	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	153
Anf. 196	ULLA WESTER (s) replik	153
Anf. 197	LARS GUSTAFSSON (kd) replik	154
Anf. 198	ULLA WESTER (s) replik	154
Anf. 199	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	155
Anf. 200	ULLA WESTER (s) replik	155
Anf. 201	ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp) replik	155
Anf. 202	ULLA WESTER (s) replik	156
Anf. 203	ULF SJÖSTEN (m) replik	156
Anf. 204	ULLA WESTER (s) replik	156
Anf. 205	ULF SJÖSTEN (m) replik	157
Anf. 206	ULLA WESTER (s) replik	157
Anf. 207	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	158
Anf. 208	ULLA WESTER (s) replik	158
Anf. 209	STAFFAN DANIELSSON (c) replik	158
Anf. 210	ULLA WESTER (s) replik	159
	(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	159
16 §	Förskolan	159
	Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU12	159
Anf. 211	MARGARETA PÅLSSON (m)	159
Anf. 212	CHRISTER NYLANDER (fp)	161
Anf. 213	INGER DAVIDSON (kd)	163
Anf. 214	SOFIA LARSEN (c)	165
Anf. 215	LOUISE MALMSTRÖM (s)	167
Anf. 216	SOFIA LARSEN (c) replik	169
Anf. 217	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	169
Anf. 218	SOFIA LARSEN (c) replik	169
Anf. 219	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	170
Anf. 220	INGER DAVIDSON (kd) replik	170
Anf. 221	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	170
Anf. 222	INGER DAVIDSON (kd) replik	170
Anf. 223	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	171
Anf. 224	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	171
Anf. 225	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	171
Anf. 226	CHRISTER NYLANDER (fp) replik	172
Anf. 227	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	172
Anf. 228	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	172
Anf. 229	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	173
Anf. 230	MARGARETA PÅLSSON (m) replik	173
Anf. 231	LOUISE MALMSTRÖM (s) replik	173
Anf. 232	PETER RÅDBERG (mp)	173
Anf. 233	LENNART GUSTAVSSON (v)	175
	(Beslut skulle fattas den 16 mars.)	176
17 §	Bordläggning	176
18 §	Anmälan om interpellationer	177
19 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	177
20 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	178

Elanders Gotab, Stockholm 2006